QVINTI

HORATII FLACCI

POEMATA,

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint, à IOANNE BOND illustrata.

Secunda Editio recognita, & a multis mendis repurgata.

LONDINI,
Impensis *Georgij Bishop.*
1608.

57... 360

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ ſunt artes (Princeps illuſtriſſime) in quibus Reges præcipuè verſari, ſtudiúmque ponere aut ſolent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre hoſtilémque iniuriam propulſare poſſint: per hanc verò vt ſe & ſuos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus inſtitutiſque regere & temperare valeant. Quarum vtra ſit præſtantior, ſi quis in dubium vocabit, facile profectò eſt iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & reſpublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus ſit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non niſi neceſſariò reges confugiunt, tum ſcilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem cogũtur ius ſuum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulſâ, ſimul & iure ſuo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica adminiſtranda, quocunque ſe reges vertunt, pios ſe & prouidos, ſapientes & iuſtos, communis ſalutis amantes & valdè ſtudioſos præbere oportet. Quod qui faciunt,

ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxerunt armatã, quàm vt ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia coniunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroës in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream: tu Princeps illuſtriſsime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challinerum*, *Neutonum*, atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui concilio, eloquentia, omníque ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Iam verò in iis Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quíque ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi ſingulari beneuolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimíque fecit: hunc, inquam, non vnũ de multis, ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia refertum

fertum,verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est,quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam,quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam,continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes,patientiam paupertatis & cõtemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur:sed contrà perfidiam,iniustitiam,metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet,exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis,si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæteráſque eius virtutes poeticas velim aperire Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpius legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi præguſtant,ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad principis vitam spectantia; verumetiam quid deceat quoduis genus hominum,quid doceat quemuis ordinem, quidque eruditat quamuis ætatem,sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet,quòd philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendúmque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

rat, non potui (poſt patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualeſcunque ſunt) conſecrarem labores. Qui ſi te in bonarum artium ſtudijs iam optimè progredientem, quouiſmodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam ſydera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vſui eſſe poſſit, præſertim in eo, quod te quaſi viuam reddat imaginem *Patris* tui, Regis potentiſſimi & literatiſſimi. Illum enim omnes nos ſui ſubditi (vt pro reliquis etiam ipſe loquar) non ſolùm propter pietatem, iuſtitiam, clementiã, munificentiam, atque alios ſuauiſſimos mores veneramur & amamus; ſed etiam propter incredibilem cùm in ſacris tùm in humanis literis ſcientiam admiramur & ſuſpicimus. O filium térque quatérque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis ſuis egregium & conſpicuum omnium virtutum exemplar abundè ſupérque eſſe poſſit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obſerua, huius heroicas & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quò meliùs hoc præſtes, da operam vt in literis & libris patrem tuum ſi non ſuperare, at ſaltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum ſis Regia ſtirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inſpicias *Chriſtianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex eſt voce ſuauis, vultu amabilis, geſtu & ſtatura corporis admodum decorus atque procerus; ſic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & ſalutaribus artiũ maximarũ diſci-

plinis

plinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cuius præſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm aliis de cauſis, tùm maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ maríque potentiſſimos arctiſſimo Religionis, Affinitatis, & Amicitiæ vinculo, quaſi clauis trabalibus, coniunctos eſſe & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſeruet incolumem.

Celſitudini tuæ omni officio
deuinctiſſimus

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis erudiendæ munus ſuſtinerem (quod ſaxum volui viginti annos & amplius) mihi ſemper in more poſitum fuit (Candide Lector) Annotationes quaſdam ſeu ſcholia (ſi ſic magis appellare placeat) diſcipulis meis tradere, in eum finem, vt ſcriptis commiſſa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum eſt, vt amicorum aliquot cum hæc ſcholia in Horatium, neſcio quo caſu vidiſſent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicum emitterẽ, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Perſuaſerunt tandẽ, quamuis primùm pertinaciter ibã inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta ſiniſtrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniuſti ſint rerum æſtimatores, debebant id cogitare quod à Græcis prudentiſſimè dictũ eſt, μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιον εἶναι, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπόν, facillimum eſſe alienũ opus reprehendere, ſed non perinde facile aliquid ſimile aut præſtantius confi-cere. Agnoſco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præſtitiſſe. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phraſin, aut ſententiam intellectu difficilem per totum hunc authorem præteriiſſe, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moréſque gentium, inuſitatas loquendi formulas, omnia

omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verum, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certe Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime; sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouisti rectiùs istis,
Candidus imperti, si non, his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio sed operis. Iterum vale
Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, Salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetratâ, scriptum quæstorium comparauit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Tutum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiã suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subiecí. *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si consiliator mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset.* Et rursus, *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret âme tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανεῖμεν.* Præterea, sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberij Drusíque priuignorum suorum: cumque

eúmque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; poſt ſermones verò lectos, nullam ſui mentionem factam ita ſit queſtus: *Fratum me tibi ſcito quòd non in pleriſque eiuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An vereris, ne apud poſteros tibi infame ſit, quòd videaris familiaris nobis eſſe?* Expreſſitque Eclogam cuius initium eſt,

Quum tot ſuſtineas curas & tanta periculà ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem
Si longo ſermone morer tua tempora Cæſar.

Habitu corporis breuis fuit atque obeſus, qualis à ſeipſo & in Satyris deſcribitur, & ab Auguſto, hac Epiſtola. *Pertulit ad me Dionyſius libellum tuum, quem ego, ne accuſem breuitatem, quantuluſcunque eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli ſint, quàm ipſe es, ſed ſi tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt. Itaque licebit in ſextariolo ſcribas, quum circuitus voluminis tui* ὀγκωδίστατος, *ſicut eſt ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, vt quocunque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini aut Tiburtini, domúſque oſtenditur circa Tiburni lucum. Venerunt in manus meas & Elegi ſub eius titulo, & Epiſtola proſâ oratione, quaſi commendans ſe Mæcenati. Sed vtraque falſa puto. Nam Elegi vulgares. Epiſtola autem obſcura, quo vitio minimè tenebatur. Natus eſt v I. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Conſulibus. Deceſſit V. Kalend. Decemb. C. Mario Cenſorino & C. Aſinio Gallo Conſulibus, poſt nonum & quinquageſimum annum, hæredé Auguſto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus & conditus eſt extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetam
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iámque potes pueris, & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyrici affectat.

MÆCENAS,[1] atauis edite regibus,
O & [2] præsidium & dulce decus meum:
[3] Sunt quos [4] curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat: [5] metáque [6] feruidis
Euitata rotis, [7] palmáque nobilis
Terrarum Dominos [8] euehit ad Deos.
[9] Hunc si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus,
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quicquid de [15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros, [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas, vt trabe [18] Cypria
[19] Myrtoum [20] pauidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icariis fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.
2 Tutela vel propagnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus concitari solebat pulvis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminos (ad quem dirigitur cursus) cautè euitatus.
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Diis æquiparat.
9 Hunc talium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in suffragiis ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis vel, Nobilitate matore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit dues & copiosus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Lybia regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græci τὸ σκαλίδιον appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamuis regias opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Naue ex trabibus Cyprijs compacta: pro quauis naue. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragij metum. 22 Confligentem cum fluctibus icariis. 22 Qui flat ab occasu hiberno. 23 Naues laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

25 Est

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Viui generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem, intermittendo laborem pabuloque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est sub arbuto amœna & conuiuijs idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est, suóque marmore somnos allicit.
30 Lituus equitum est & incuruus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aëre frigido.
33 Coniugis delicatæ.
34 Mira est canum fidelitas in dominos.

25 Est qui nec veteris pocula 26 Massici,
Nec partem solido 27 demere de die
Spernit, nunc viridi 28 membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 sacræ.
Multos castra iuuant, & 30 lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaq́; matribus
31 Detestata. Manet sub 32 Ioue frigido
Venator, 33 teneræ coniugis immemor:
Seu visa est catulis cerua 34 fidelibus,
35 Seu rupit teretes 36 Marsus aper plagas.
Me doctarum 37 hederæ præmia frontium
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nymphárumque 38 leues cum Satyris chori
39 Secernunt populo: 40 si neque tibias
41 Euterpe cohibet, nec 42 Polyhymnia
43 Lesboum refugit tendere barbiton.
44 Quòd si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice

35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus, pro quouis apro. 37 poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si, i. quia sic placet Musis, quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eáque iucunda. 42 Musarum altera cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregij Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vsque euehar, idémque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, *vel*, ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode II.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

1 Grandinis formidandæ, vt à Ioue ira procedentis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, ciues vrbanos timere fecit.

I Am satis terris niuis, atque 1 diræ
Grandinis misit 2 Pater: & 3 rubente
Dextra sacras 4 iaculatus arces,
Terruit vrbem:

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] Sæculum Pyrrhæ, noua monstra [6] queste,
Omne quum [7] Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] vlmo,
Nota quæ sedes fuerat [9] columbis:
Et [10] superiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus [11] flauum Tiberim, retortis
[12] Littore Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum [13] monumenta regis,
Templaq; [14] Vestæ:
[15] Iliæ dum se nimiùm [16] querenti
[17] Iactat vltorem: [18] vagus & [19] sinistra
Labitur ripa (20 Ioue non probante) [21] Vxorius amnis.
[22] Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] vitio parentum
Rara iuuentus.
[24] Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperi [25] rebus? [26] prece qua fatigent
Virgines sanctæ minùs audientem
[27] Carmina Vestam?
[28] Cui dabit partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros [29] amictus
[30] Augur Apollo.

5 Ne tempus eluuionis rediret, cùm Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere relicti, Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.

6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.

7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.

8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.

9 Turturibus vel Palumbibus.

10 In terram iecto.

11 Tiberim turbidum & arenæ colore flauum.

12 Vndis repulsis à Littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari in quod Tiberis influit.

13 Regiam Numæ Pompilij.

14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.

15 Iliæ Romuli matri, Tiberis vxori, abs qua Iulius Cæsar ortũ habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti vrbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & pene inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideoque rari, audient ciues in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent melius, id est, iustius perirent. 23 Parentum culpã. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentia futura.

Sine

Siue tu mauis,[31] *Erycina ridens,*
Quam Iocus circumuolat,& Cupido:
Siue neglectum[33] *genus & nepotes*
Respicis[34] *autor,*
Heu nimis longo satiate[35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq;[36] *leues,*
Acer & Mauri peditis cruentum[37]
Vultus in hostem.
Siue[38] *mutata*[39] *iuuenem figura*
Ales in terris[40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ,[41] *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
Serus in cœlum redeas,[42] *diuque*
Lætus interfis populo[43] *Quirini:*
Neue te[44] *nostris vitijs iniquum*
Ocyor aura[45]
Tollat.[46] *hinc magnos potiùs triumphos,*
Hinc ames dici[47] *pater atque princeps:*
Neu finas[48] *Medos*[49] *equitare inultos*
Te duce, Cæsar.[50]

31 Venus, sic dicta à monte Eryce, vbi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Iocus volat.
33 Genus ex oculis tuis reiectũ (ô Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars, pater Romuli qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitæ.
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura tui in formam Augusti.
39 Augustum, cui Poeta assentiatur, Mercurium eum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est, Siue ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum, mutatâ figurâ. 42 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu viuas in terris. 43 Romuli, pro Po. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Exequo pugnare. 50 Quinon modò princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque dux inuictissimus.

Ode III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem, audaciamque vehementer insurgit.

Sic te[2] *diua potens Cypri,*
Sic[3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1 Ordo est. O nauis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus, &c. vt finibus Athenien sibus enim salutem restituas veluti rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores.

Ven-

Ventorumq́, regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis alijs, præter* [6] *Iapygas*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana [23] *ruit per vetitum nefas.*
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætheria domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *noua febrium*

4 AEolus.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum deferat in patriam
6 Ventum ex Apulia flantem, ijs vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Anticorum enim vna est anima in duobus corporibus
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.
9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas a fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lachrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro a fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia dissociauit terras à mari, si homines nihilominus audent nauigare 18 Separauit. 19 Quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum, aliorumque animantium, quæ vsui humano inseruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius [29] *tarda neceſſitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum eſt.*
[34] *Cœlum ipſum petimus* [35] *ſtultitia: neque*
Per noſtrum patimur [36] *ſcelus*
Iracunda Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Neceſsitas mortis priùs tardè & maturâ ſenectâ venietis celeranit gradum & citiùs aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem, ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium eſt volare.
32 Hercules per vim deſcendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad ſuperos protraheret.
33 Difficile eſt.
34 Cœlum ipſum affectamus, vt olim Gygantes & Phaëton.
35 Per ſtultitiam, vnde noſtra vitia enaſcuntur.
36 Per noſtram impietatem.
37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iracus ſumit in manus vt improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris deſcripta & communi moriendi conſuetudine propoſita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuoſam Sextium hortatur.

[1] *SOluitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Fauoni:*
[5] *Trahuntq; ſiccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neque [7] *iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Jam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq; Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:* [13] *dum graues Cyclopas*
Vulcanus ardens [14] *vrit officinas.*

1 Veris aduentu molleſcit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & aſtricta.
2 Hyems mordax & aſpera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ viciſſitudo poſt aſperam hyemem grata eſt.
4 Zephiri, qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad nauigandum naues ſiccas atque ideo ſiccas, quòd à principio Nouembris vſque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus.
6 Inſtrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles ſuo loco mouendas.
7 Vt in hyeme.
8 Albeſcunt.
9 Cythera inſula eſt contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marinâ.
10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam ſaltat immineotem, id eſt, propinquam, & ſupra caput lucentem.
11 Aglaïa, Euphroſyna, Thalia.
12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulſant numeroſè ſaltantes.
13 Dum Vulcanus in Aetna monte cudit fulmina cum Gygantibus, quorum opera & miniſterio in ijs fabricandis vtitur.
14 Non se vera vtir, ſed Poëta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liqueſcunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi[15] *nitidũ caput*[16] *impedire myrto,*
Aut flore,[17] *terræ quem ferunt solutæ.*
[18]*Nunc & in umbrosis*[19] *Fauno decet*[20] *immolare lucis,*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
[21]*PALLIDA mors*[22] *æquo pulsat pede pauperũ*[23] *tabernas,*
Regumq́, turres. ô beate Sexti,
[24]*Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,*[26] *fabulæq́, manes,*
Et domus[27] *exilis Plutonia,*[28] *quò simul mearis,*
[29] *Non regna vini sortiere*[30] *talis,*
Nec tenerum[31] *Lycidam mirabere,*[32] *quo calet iuuentus*
Nunc omnis, &[33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vnguento splendescens. 16 Coronare caput ferto ex myrto, aut alijs floribus concinnato. 17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant constrictæ. 18 Anno iam expleto, *scil.* veris tempore. 19 Fauno rusticorũ Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana 20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam spetare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraueris, 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adolenerit, virgines eius complexu capient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1]*QVis multa gracilis te puer in rosa*
[2]*Perfusus liquidis vrget odoribus,*
Grato Pyrrha sub[3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5]*Simplex munditijs? heu quoties*[6] *fidem*
Mutatosq́,[7] *Deos flebit, &*[8] *aspera*
[9] *Nigris*[10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis vrget, id est, arctè amideq; amplectitur? 2 Delibutus vnguẽtis quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt ei placeas? 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in lenitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pediſſequis *scil.* Gratijs, risu, ioco, osculis, aliisque huiusmodi quæ tales amores comitati facileq; mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est seua & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurae*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus, & talē in Pyrrha meretricū amorem non expertus?
12 Te pulchrā & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis.
14 Inconstantię muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulget & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta á naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam vouí medijs in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis, 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus seruati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & amoribus describendis aptus est & idoneus.

Scribēris [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæoniy carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Pelidæ [3] *stomachum,* [4] *cedere nescy,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssi,*
Nec [6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbelliq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregy Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scribēris à Vario, Mæonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prędito plane Mæonio, id est. Homerico fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δόλος. 6 Sænam propter varia homicidia in eādem familiā perpetrata. Nam Pelopa á Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellam nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè ſcripſerit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *ſuperis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui ſiue quid vrimur,*
[16] *Non præter ſolitum leues.*

10 Martem, id eſt, viros bellicoſos tectos & indutos loricis, quæ dura & ſolida eſt vt adamas.
11 Virum fortiſſimum, puluere Troico ſqualidum & obductum.
12 Pallas ſemper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æqualem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres ſunt in iuuenes, vt tamen vngues ſuos ad repugnandum ſectos habeant, ne forte pugna ſit cruenta quod rarò fit. 15 Siue quòd ſumus vacui, id eſt valdè otioſi. ſiue quid vrimur, id eſt, aliquantulum amamus. 16 Noſtro more leues & inconſtantes, quod amatoribus proprium eſt & vſitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alli alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus eſt Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

L Audabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Epheſum,* [4] *bimariſue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Inſignes, aut Theſſala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus eſt, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditéſque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem ſtructuram trium ciuitatum, quæ ſunt in eâdem Inſula. *aut* claram, i. præclaram portibus, vijs, mœnibus, legum præſtantia, &c. *aut* claram, i. ſemper illuſtratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, inſulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs eſt in Lesbo. 3 Nobiliſſimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio, hinc Ægæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs eſt in Bœotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Ioue compreſſu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculũ. 7 Loca amœniſſima in Theſſalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus eſt. 9 Athenas, Mineruæ inuiolatæ vrbem 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare cuius folia vndique circũ circa detonſa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alius alia lectio magis arridet. viz. *Vndique decerpta fronti præponere Oliuam*, vt ſit ſenſus. Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere, quæ Palladis eſt propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha ſic appellatam.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Lariſſæ* [17] *percuſſit campus opimæ,*
Quam [18] *domus Albuneæ reſonantis,*
Et præceps Anio, [19] *& Tiburni* [20] *lacus, & vda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
Albus vt [22] *obſcuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notum, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero:* [25] *ſeu te fulgentia* [26] *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer [27] *Salamina patremq;*
[28] *Quum fugeret, tamen vda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô ſocij comitéſque.
Nil deſperandum Teucro duce, & [32] *auſpice Teucro.*
[33] *Certus enim promiſit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure noua Salamina futuram.*
O fortes [35] *peioráque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

17 Lacedæmon dicitur patiens ob ſeueram diſciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vſque dum ſanguis è viſceribus exiret, ne ingemuerunt quidē.
16 Lariſſa eſt vrbs in Theſſalia, à qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt.
17 Permouit, aſſerit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vnà cum fonte conſecratum.
19 Fluuius Anio de celſo ſcopulo multum aquam deorſum effundens.
20 Tiburnus primus Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diſcurrentibus riuis irrigua.
22 Notus ſerenus.
23 Cœlo caliginoſo
24 Vino ſuaui.
25 Siue militiæ ſiue domi tuæ eris.
26 Aquila, Draconе, aliiſque id genus ſignis militaribus.
27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem. 28 Quamuis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promiſit duas fore Salaminas, quarum altera nunc eſt in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O paſsi graiora! *Virgil.* 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus eſt.

Lydia dic, per omnes
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

[4] *Perdere?*

[4] Perdere? cur apricum
Oderit [5] campum, [6] patiens pulueris atque solis?
Cur neque [7] militaris
Inter æquales equitet, [8] Gallica nec [9] lupatis
[10] Temperet ora frænis?
Cur timet flauum Tiberim [11] tangere? [12] cur oliuum
Sanguine [13] viperino
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat [14] armis
Brachia: sæpe [15] disco
[16] Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.
[17] Quid latet? vt marinæ
[18] Filium dicunt Thetidis [19] sub lacrymosa Troiæ
Funera: [20] ne virilis
Cultus in cædem & [21] Lycias proriperet cateruas.

4 Eius bona obligurire & corporis vires frangere.
5 Campum Martiũ, cur oderit?
6 Quum possit pati puluerem & solem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus
10 Moderetur & sibi parere doceat.
11 Tiberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera sit oleo subacta. 13 Sanguine Venenoso. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expeditè emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides vt alta [1] stet niue candidum
[2] Soracte: nec iam sustineant [3] onus
Syluæ [4] laborantes: gelúque
Flumina [5] constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
[6] Largè reponens: atque [7] benigniùs
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, vel è longinquo appareat niue plenum?
2 Mons in Faliscis, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, eò quòd in eiusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.
3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt supernè. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm solebas prome de diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
Permitte diuis cætera: qui [10] *simul*
Strauere ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti Canities abest*
Morosa. nunc & [19] *campus & areæ,*
Lenesque [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Compositа repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq, direptum lacertis,*
Aut digito male pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadragintа & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac. i. postequam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in aheno feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τύχη δαίμων &
14 In lucro deputa.
15 Dum pueres, adolescens, iuuenis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus saltatur
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities, ci senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem. 20 Colloquia, quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur ille gratus risus, proditor & index puellæ latentis. i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis Ridet enim puella ne diu quæratur sed vt seipsa prodat. 23 Armilla vi auulsa ex lacertis aut annulus à digito male, i. parum pertinaciter retinenti. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM. Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur, muneribus.

Mercuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
Voce formasti [5] *catus & decoræ*
More [6] *palestræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominũ primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformauisti. 5 Quasi cautus. 6 Palestra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuntium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso,
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio diues Priamus relicto,
[17] Thessalosq; ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaq; [22] leuem coercens
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furta occultandum, quod iocum risumque concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus, ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysiis. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoën omissâ furtorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæfieris scire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dij dederint, Leuconoë: nec [3] Babylonios
Tentaris numeros, [4] vt melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spatio breui
Spem longam reseces dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. [8] carpe diem, [9] quàm minimùm credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam inuenisse dicuntur.
4 Vt sapias melius pati quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. *Aut*, vt vina percolens vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

1 Quem virum aut heroa lyra vel 2 acri
Tibia sumes celebrare 3 Clio?
Quem deum? cuius 4 recinet iocosa
Nomen 5 imago,
Aut in umbrosis 6 Heliconis oris,
Aut super 7 Pindo, gelidóue in 8 Hæmo?
Vnde 9 vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ,
10 Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresque ventos,
11 Blandum & auritas 12 fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid 13 prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisq; mundum
14 Temperat 15 horis?
16 Vnde nil 17 maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut 18 secundum:
19 Proximos illi tamen occupauit
20 Pallas honores.
Prælijs 21 audax, neque te silebo
Liber, & sæuis inimica 22 virgo
Belluis: nec te metuende 23 certa
Phœbe sagitta.
Dicam & 24 Alciden, 25 puerósque Ledæ,
26 Hunc equis, 27 illum superare pugnis

1 O Clio, quem virum fortè aut heroa ferme deum suscipies celebrandum.
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo, vocis imago, quæ veluti ludens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconides.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundum Poëtã (Calliopes & Apollinis filium) syluæ sequutæ sunt temerè, i. ἀυτοματως, sua sponte & confusè.
10 Musica.
11 Et adeò blandum vt quocunque voluerit possit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cithara canora.
13 Quid potiùs dicam quàm solitas & ab omnibus decantatis laudes parentis. i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est Optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima est Ioui, sed longo interuallo proxima. 20 Minerua, non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia armis inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & ineuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat, quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem :[28] *quorum ſimul alba nautis*
Stella refulſit,
[29] *Defluit ſaxis agitatus humor :*
[30] *Concidunt venti :* [31] *fugiúntque nubes :*
Et [32] *minax (quòd ſic* [33] *voluëre) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum poſt hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *ſuperbos*
Tarquini [37] *faſces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, ſuperante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus inſigni referam camœna,*
[44] *Fabriticumq;*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Utilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &* [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Creſcit [53] *occulto velut arbor æuo*
Fama [54] *Marcelli : micat inter omnes*
[55] *Iulium ſidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque cuſtos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum ſtella ſerena ſimul atque nautis apparuit.
29 Fluit de ſaxis humor ex nive geliue in aquã reſolutus.
30 Venti deſinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quieſcit, quæ vento intumuerat.
33 Filij Ledæ, Caſtor & Pollux ſic voluêre.
34 Romę conditorẽ.
35 Numa Pompilius à Romulo ſecundus Romanorum rex, regnum armis paratum, Religione, Iuſtitia & bonis moribus ſtabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii priſci, nõ Tarquinii ſuperbi, cõmemoratu certè indigni propter Lucretię cõſtupratiõẽ
37 Virgarum faſces, quos ſecuribus alligatos, lictores primùm ante Reges, poſtea ante Conſules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticenſis, qui violentas manus ſibi intulit, ne vultum tyranni aſpiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenſes reſectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigilijs necuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. adminiſtranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus eſt occiſus. Vide Liuium 42 Hannibale. 43 Libens, vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Conſulem, de cuius abſtinentia, continentia, ſeueritate, alijſque egregiis animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe eſt viro bellicoſo comam habere comptam & calamiſtratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus ſibi afferentibus dixit. *Semale aurum habentibus imperare quàm poſſidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus ſexto menſe poſt Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aſpera & perpeſſu difficilis. 51 Fundus a ſuis maioribus ſibi relictus, 52 Cum domo non ſumptuoſa ſed quæ fundum deceat. 53 Occultè veloti arbor quæ temporis progreſſu increſcit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Conſul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus eſt & occiſus. 55 Stella crinita, quæ viſa eſt ſeptem noctes poſt Cæſarem occiſum, & credebatur eſſe Cæſaris anima in cœlum ſubuolans. 56 Inter ſtellas. 57 Iupiter.

Cæſaris

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto Dominus triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata, iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.
59 Ita regnes, vt Cęsar Augustus sit secundus post te, scilicet, vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.
60 Insidiantes Latio, quod hîc ponitur pro toto Imperio Romano.
61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia, apud quos altissimę sunt arbores, quæ non solùm folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille ęquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo serens tuum in cœlo imperium te minor id est se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Riualis sui.
2 Ceruicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, ceræ similia.
4 Interiectio est, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facile sedari non potest.
6 Cholerâ, quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis iecinori annexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est. 10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam, & me inuito 12 Demonstrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero. i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Ledentem oſcula, quæ Venus
[22] *Quinta parte ſui nectaris imbuit.*
FOELICES ter & [23] *ampliùs*
Quos [24] *irrupta tenet copula,* [25] *nec malis*
Diuulſus querimonijs
Suprema citiùs ſoluet amor die.

22 Quę oſcula Venus quinta parte ſuę ſuauitatis. i. concubitu replenit. Quinque etenim ſunt partes amoris, Aſpectus, colloquium, tactus, oſculum, concubitus.
23 Terque quaterque. 24 Indiſſolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulſus malis querimonijs. i. litibus & rixis ſoluet vltima die citiùs, id eſt, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O [1] *Nauis, referent* [2] *in mare te noui*
Fluctus. & [4] *quid agis? fortiter occupa*
[5] *Portum. nonne vides vt*
[6] *Nudum remigio latus?*
Et [7] *malus celeri* [8] *ſaucius Africo,*
[9] *Antennæq; gemant? ac ſine* [10] *funibus*
Vix [11] *durare carinæ*
Poſſint [12] *imperioſius*
Æquor? non tibi ſunt [13] *integra lintea,*
[14] *Non dij,* [15] *quos iterum preſſa voces malo.*
Quamuis [16] *Pontica pinus,*
Syluæ filia nobilis,
[17] *Iactes &* [18] *genus* [19] *& nomen inutile.*
Nil [19] *pictis timidus nauita puppibus*
Fidit tu, [20] *niſi ventis*
Debes ludibrium, [21] *caue.*
[22] *Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,*
[23] *Nunc deſiderium, curaq; non leuis,*

1 O Reſpub. Tota hæc Ode eſt Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quam male agis?
5 Portum & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs i. vt Reſpublica deſtituta eſt militibus?
7 Malus arbor eſt, cui velum annectitur, ponitur hîc allegoricè pro AEgyptio rege, à quo Pompeius eſt obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecuniis belli nervis.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempeſtatem.
13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Caſtor & Pollux ſeu quiuis alius Deus, quod erat Nauis Inſigne. 15 Quos nunc ſub Octauiano tu oppreſſa inuoces. 16 In Ponto magna eſt arborum copia vnde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis pictnræ ſed robori & ornamentis fidunt nautæ. ſic milites non in generis ſplendore ſed armis & exercitu ſpē collocant. 20 Niſi vis fieri ludibrio ventis, i. inflatis & ambitioſis ducibus. 21 Noli amplius mouere bellū. 22 O reſpub. quæ mihi ex tuis malis ſolicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me abſentem tui deſiderio afficis.

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE

Inter-

Interfusa [24] *nitentes*
Vites æquora [25] *Cycladas.* [26]

[24] Cycladas longè apparentes.
[25] Suadeo vt fugias periculorum angustias, quibus te facilè extricare non possis. [26] Cycladæ sunt Insulæ in mari Ionio, numero 53. sic appellatæ, quòd in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIAE. Ode XV.

Pastor quum traheret per freta nauibus [1]
Idæis Helenam [2] *perfidus hospitam,* [3]
Ingrato celeres obruit otio [4]
Ventos, vt caneret [5] *fera*
Nereus fata. [6] *Mala ducis aui domum,* [7]
Quam multo repetet Græcia milite, [8]
Coniurata tuas [9] *rumpere nuptias,* [10]
Et regnum Priami vetus.
Eheu quantus equis, quantus adest viris [11]
Sudor: quanta moues [12] *funera Dardanæ*
Genti! iam galeam Pallas & [13] *ægida*
Currúsque & [14] *rabiem parat.*
Nequicquam, Veneris præsidio [15] *ferox* [16]
Pectes cæsariem: grataque fœminis [17]
Imbelli citharæ carmina [18] *diuides,* [19]
Nequicquam thalamo [20] *graues*
Hastas, & calami spicula [21] *Cnosij*
Vitabis, [22] *strepitumque, &* [23] *celerem* [24] *sequi*
Aiacem: tamen heu [25] *serus adulteros*
Crines puluere collines.

[1] Paris.
[2] Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
[3] Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat.
[4] Otio molesto compressit ventos ne spirarent. nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare.
[5] Fata luctuosa, non solùm Paridi, sed omnibus etiam Troianis.
[6] Deus marinus Ponti filius à mendacio alienus.
[7] O Pari, tu quidem malis auspiciis ad domum paternam ducis Helenam.
[8] Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
[9] Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter diuicandum donec Helenam essent nacti.
[10] Dissoluere tuas illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum.
[11] Dolentis est. [12] Labor bellicus. [13] Quantas strages commoues Troianæ genti quæ olim dicta est Dardana à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1737. [14] Scutum Palladis. [15] Furorem belli. [16] Fruſtrà. Nam Venus cùm non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. [17] Animosus. [18] Ornabis capillum. [19] Cithara bello non apta est, sed mensæ ad hilaritatem. [20] Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò sua voce, modò lyræ sono vtuntur. [21] Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disiunctionem. [22] Sagittas Cretenses. est Cnossus vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. [23] Strepitum pugnantium. [24] Celerem ad sequendum erat Aiax tam celeri pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. [25] Serò crines tuos adulteros olim vnguentis deliburos, puluere deturpabis, i. serò tandem trahetis mortuus.

Non

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucerque, &* [30] *Sthenelus,* [31] *sciens*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger, [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, cervus vti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisque Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Fliacas domos.*

26 Vlyssem Laërtæ filium.
27 A Pylo vbi Nestor denominatus Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salaminam.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide suprà Od. 6.
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies, sic vt cervus fugit lupum visum in altera parte vallis.
35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te glorioſè iactanti. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, i. bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ.
41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpámque transfert in iram, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum, i. quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te scripsi. 3 Siue Iambos eruere voles, siue in mare deiicere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *undique*
Deſectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho apposuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio graui*
Stravêre: & altis vrbibus [21] *vltimæ*
Stetere cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq́; muris
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
Compeſce mentem. [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobriis, [31] *animumq́; reddas.*

7 Apollo qui in dãdis oraculis mentem ſacerdotis incolit. i. quatit, mouet, cogit.

8 Non æquè ſed vehementius ira animos hominum commouet, quàm Cybele, Apollo aut Liber contutit mentem ſacerdotum.

9 Tympana acutè ſonancia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulſu & cornuũ cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.

11 Noricus pro quouis enſe. In Norico (quam regionẽ plerique nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatiſsimo. Homo iratus neque enſes neque quoduis aliud periculum extimeſcit.

12 Deſcendens cum vlmine tremendo.

13 Iapeti & Clymenæ filius, propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum verò ex particulis aliorum animalium vndique diſſectis illi indidiſſe. Nam à Leone Iracundiam, à Sue libidinem, a Vulpe aſtutiam, & ab alijs aliud mutuatus eſt. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Neceſsitate compulſus, quòd in beſtijs fingendis omnes naturæ facultates conſumpſiſſet, 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum mouere. pro iratum facere. & ſtomachari. pro irasci. 19 Thyeſti ſuos filios frater Atreus edendos appoſuit, eò quòd Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiecêre de ſtatu. 21 Extremæ fuerunt cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs tum eſſe deſinit, cùm in ea aratrũ ſit circumductum. aratro etiam prisci in condendis vrbibus vtebantur. *Interea Æneas vrbem designat aratro. Virgil.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperba. 24 Comprime animum nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excuſat ſe Horatius conferens iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi, triſtia relinquere. 29 Eâ conditione vt ſias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs atque maledictis. quibus tu etiam me lacerâſti. 31 Atque eâ conditione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

[1] VElox amœnum sæpè [2] Lucretilem
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsque meis, [5] pluuioso{q} ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma [7] deuiæ
[8] Olentis uxores mariti:
Nec uirides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] hædilia lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reducta valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus: & fide [19] Teia
[20] Dices laborantes [21] in uno
Penelopen [22] uitreámque Circen.
Hîc innocentis pocula Lesbij

1 Capri nos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deuiæ. i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hîc maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requiras? Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personnêre dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa læuigata vel attrita 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro, opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ fluxuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore. vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circen pulchram & pellucidam instar vitri.

23 Dutes

23 Hic bibes pocula vini Lesbij innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur. quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.
25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius.

23 Duces sub umbra: 24 nec Semeleius
Cum Marte 25 confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
26 Suspecta Cyrum, 27 ne malè dispari
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem 28 coronam
Crinibus, 29 immeritámque vestem.

26 Nec tu à Cyro suspecta & obseruata quòd alium ames, metues eum. fuit Cyrus Horatij riualis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne sceleratè tibi imbecilliori petulantes manus iniiciat. 28 Coronam è floribus, cuiusmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at hausтum immoderatè furorem concitat.

1 Vite Bacchо consecrata.
2 Potiùs plantaueris.
3 Fundum bene excultum vel mites vuas efferentem.
4 De quo vide supra Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur sua vtitur licentia, ponens fratrem pro fratre.
6 Iis qui sobrij sunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id est, commemorat vel queritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potiùs ô Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurêa rixa super mero debellata cum Lapithis monet &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quòd Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non lenis, i. iratus Bacchus, dictus Euius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distingunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

1 NVllam Vare 1 sacra vite 2 priùs severis arborem
Circa 3 mite solum Tiburis, & mœnia 5 Catili.
6 Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
7 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
8 Quis post vina grauem militiam aut pauperiē crepat?
9 Quis non te potiùs, Bacche pater, teq; decens Venus?
At 10 ne quis 11 modici transiliat munera Liberi,
Centaurêa monet cum 12 Lapithis rixa 13 super mero
14 Debellata: monet 15 Sithoniis non leuis Euius:
16 Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt 17 auidi. non ego te 18 candide Bassareu

[19] *Inuitum quatiam: nec varijs obſita frondibus*
[20] *Sub diuûm rapiam.* [21] *ſæua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, [22] *quæ ſubſequitur cæcus* [23] *amor ſui,*
Et tollens [24] *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcanique fides [25] *prodiga, perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inuito, quum bibunt vſque ad ebrietatem.
20 Nec diuulgabo arcana tua multis pampinis operta, id eſt, non proferam in lucem res ſecretas meæ fidei commiſſas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id eſt, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ ſacerdotes ad furorem accenduntur, tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id eſt. Phrygio. 22 Quæ tympana, id eſt, quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia ſunt tres comites ebrietatis. 24 Caput ſine cerebro. i. ſine prudentia. 25 Fides effuſa in ſecretis prodendis, omnia conſilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA Ode XIX.

Se illius amore vri.

[1] *Mater ſæua Cupidinum,*
[2] *Thebanæq; iubet me Semeles* [3] *puer*
Et laſciua [4] *licentia*
[5] *Finitis animum reddere amoribus.*
[6] *Vrit me Glyceræ nitor*
[7] *Splendentis Pario marmore purius:*
Vrit grata [8] *proteruitas*
Et vultus nimium [9] *lubricus aſpici.*
In me [10] *tota ruens Venus*
[11] *Cyprum deſeruit: nec patitur* [12] *Scythas*
Et [13] *verſis animoſum equis*
Parthum dicere, [14] *nec quæ nil attinent.*
[15] *Hic viuum mihi cæſpitem, hic*
[16] *Verbenas pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater eſt multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in laſciuiam ſemper reſoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ ſplendet clarius marmore candido iſsimo quod in Inſula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior eſt amatoribus quàm obſequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aſpectu, nam veluti in via lubrica difficile eſt ſine caſu vel prolapſione inſiſtere, adeò certe eſt difficile Glyceræ ſplendorem aſpicere & complexum eius non expetere. 10 Totæ vires effundens. 11 Inſulam, vbi religioſiſsimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella deſcribere 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil ſpectant ad amorem. id eſt, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri, id eſt ô ſerui ponite & parate mihi, cæſpitem viuum. Viridem cuius herba adhuc viridis eſt) vt ſuper eam Veneri ſacrificem. Nota, quòd in rebus longam moram non ferentibus cæſpes locum aræ obtinebat. 16 Herbas ſacras.

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet, multò lenior & mansuetior, non proterua.

17 *Bimi cum patera meri.*
18 *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, *vel* amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picaui.vel pice illini, à verbo *lino.*
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipse* 4 *testa*
Conditum 5 *leui: datus in theatro*
6 *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, 7 *eques:* 8 *vt paterni*
9 *Fluminis ripæ, simul & iocosa*
Redderet laudes tibi 10 *vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubum, & prælo domitam Caleno*
Tu bibes 14 *uuam:* 15 *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

& plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contrà sibilis explodebantur. 9 Tiberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressam. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum. sic dictum ab vrbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidere.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima. pingitur etiam imberbis quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cynthco sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

1 *Dianam teneræ* 2 *dicite virgines,*
3 *Intonsum pueri dicite* 4 *Cynthium,*

5 *Lato-*

[5] *Latonámque ſupremo*
Dilectam [6] *penitus Ioui.*
[7] *Vos lætam fluuijs, & nemorum coma*
[8] *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[9] *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
[10] *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
[11] *Inſignémque pharetra,*
Fraternâque humerum lyra.
[12] *Hic bellum lachrymoſum, hic* [13] *miſeram famem*
Peſtémque à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus [14] *aget prece.*

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Valdè vel familiariter.
7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus, i. venatione.
8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui monteſt in agro Tuſculano diſtans ab vrbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris. i. vmbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amœniſsima in Theſſalia. 10 Delon, in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Odc XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, ídque ſuo exemplo probat.

[1] *INteger vitæ, ſceleriſq; purus*
Non egct Mauri [2] *iaculis, neque arcu,*
Nec venenatis [3] *grauida ſagittis,*
Fuſce, pharetra:
[4] *Siue per Syrtes iter æſtuoſas,*
Siue facturus per [5] *inhoſpitalem*
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
[7] *Lambit Hydaſpes.*
Namque [8] *me ſylua lupus in Sabina,*

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſcelere non reddit impuram
1 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas, paluerulentas, & fiticuloſas) ſiue per Caucaſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina, dum cantо meam Lalagen. i Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus, i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen & vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] inermem.
[10] Quale portentum neque militaris
[11] Daunia in latis alit [12] esculetis,
Nec [13] Iubæ tellus generat, leonum
[14] Arida nutrix.
Pone me [15] pigris vbi nulla campis
Arbor [16] æstiua recreatur aura:
[17] Quod latus mundi nebulæ malusq;
[18] Iupiter vrget:
Pone [19] sub curru nimium [20] propinqui
Solis, in terra [21] domibus negata:
[22] Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem: vitæ igitur integritati est hæc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Danno illic Rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida, in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

VItas [1] hinnulo me similis Chloë,
Quærenti pauidam montibus [2] auijs
[3] Matrem, non sine vano
Auarum & syluæ metu.
Nam [4] seu mobilibus veris inhorruit
Aduentus foliis, seu virides [5] rubum
Dimouere lacertæ:
[6] Et corde & genibus tremit.

1 Similis hinnulo pullo ceruino, quo nihil timidius.
2 In montibus sine viis, quâ feræ discurrere solent.
3 Ceruam.
4 Sine veris aduentus inhorruit. Extremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 *Atqui*

[7]Atqui non ego te, [8]tigris vt aspera,
[9]Gætulusue leo, [10]frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

7 Atqui ô Chloe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum.
9 Africus leo. est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

[1]QVis desiderio sit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe [2]lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam [3]pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium [4]perpetuus sopor
Vrget? cui Pudor, & Justitiæ soror
[5]Incorrupta Fides, [6]nudáque Veritas,
[7]Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis [8]occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
[9]Tu frustra pius (heu) non ita [10]creditum
Poscis Quintilium deos.
[11]Quid si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12]Durum. SED leuius sit [13]patientia,
Quicquid corrigere est [14]nefas.

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra vel doce cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Ratò aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à diis vt nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandiùs & delectabiliùs Threïcio Orpheo moderere fidem id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non leuis precibus (sed inexorabilis) ad renouandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virga sua horrida id est, caduceo. de quo vide supra Ode vij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, *vel*, non est possibile, *adynaton*.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

1 Parciùs 2 iunctas quatiunt fenestras
3 Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
4 Ianua limen,
5 Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines: 6 audu minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
7 Inuicem mœchos anus 8 arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
9 Thracio bacchante magis 10 sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
11 Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur 12 vlcerosum,
13 Non sine questu:
Læta quòd pubes edera 14 virenti
Gaudeat, 15 pulla magis atque myrto:
16 Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

1 Rarius quàm antea. 2 Quasi clausas. 3 Lapidum iactu. 4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit. 5 Quæ quidem ianua crebro olim aperiebatur. 6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo? 7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu, i. cùm fuetis sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia. 8 Amatores te fastidientes. 9 Aquilone è Thracia furenter flante. 10 Paulò ante, vel, circiter interlunij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentiũ. 11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare, hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς. i. equæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quòdque magis gaudeat pulla myrto. i. subuiridi myrto, penè nigra. Metaph. est nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*. 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui ideirco dicitur hyemis sodalis, quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD

Ad MVSAM, DE ÆLIO LAMIA.
Ode XXVI.

Non decet Muſarum cultores curis & mœroribus eſſe obnoxios, Poëta ſuum Lamiam Muſæ Pimpleæ commendat.

[1] *MVſis amicus, triſtitiam & metus*
[2] *Tradam proteruis in mare Creticum*
Portare ventis: [3] quis ſub + Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat unicè*
Securus. [5] ô quæ fontibus [6] integris
Gaudes, [7] apricos nectle flores,
Nectle meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis. nil [10] ſine te mei
Poſſunt honores. [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro
Téque tuáſque decet ſorores.

1 Ordo eſt. Ego amicus Muſis tradam triſtitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id eſt, vt portent eas animi ægritudines in mare. 2 Tradere ventis, eſt obliuioni tradere. perinde ac ſi diceret, ego omnes curas ex animo eiiciam, 3 Vnicè ſecurus, id eſt, non admodum ſollicitus à quibus AEolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regẽ: quaſi dicat, Quid noſtrã intereſt, qui Muſas colimus, reges & potentes vitos ſuis affectibus exagitari? 4 Sub viſa, ſigno cœleſti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo eſt. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, nectle flores, nectle coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id eſt, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis naſcentes ſunt pulchriores. 8 Qui Conſul fuit anno octauo poſt mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Muſæ à Pimpla Macedoniæ monte & fonte Muſis ſacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Muſarum inſtinctu poeſis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id eſt. Lamiam decet te tuáſque ſorores fidibus latinis & plectro Lesbio, id eſt, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti conſueuerunt) ſacrare, id eſt, immortalitati conſecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur & poculis ipſis pugnent barbarorum more.
Ode XXVII.

[1] *NAtis in vſum lætitiæ ſcyphis,*
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem, [2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum ſcyphis natis, i natura factis in vſum lætitiæ, eſt hominum barbarorum, cuiuſmodi ſunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas ſanguineas à Bacchoquem cum verecundia & modeſtia tractare debetis. Hypallage eſt.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
[3] Vino & lucernis Medus [4] acinaces
[5] Immane quantum discrepat? impium
[6] Lenite clamorem sodales,
Et [7] cubito remanete presso.
Vultis [8] seueri me quoque sumere
Partem falerni? [9] dicat Opuntiæ
Frater [10] Megellæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
[11] Cessat voluntas? non alia bibam
[12] Mercede. [13] quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
[14] Ignibus: [15] ingenuoq; semper
Amore peccas. [16] quicquid habes, age,
Depone [17] tutis auribus. [18] ah miser,
[19] Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore [20] flamma.
[21] Quæ saga, quis to soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] Vix illigatum te triformi
[23] Pegasus expediet [24] Chimæræ.

3 A vino & conuiuiis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quouis gladio.
5 Quàm multum discrepat? i. mirum in modum. Immane hîc ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere. i. cuius puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat. i. quam amet puellã.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe vbi nata est.
11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendũ. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te iugum mittit, non est cur pudeat pœnitentue te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non seruilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quam rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) pactus es! 20 Meliori amore. 21. Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis. i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum. i. te in illa implicitum & impeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poëta vt suprà meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis. Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vndè dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, peténsque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

TE

[1]TE maris & terræ, numeroq; carentis arenæ
[2]Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aërias tentasse domos, animoq; rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10] Tithonúsque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus. habentq;
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, [15] non sordibus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullî
Sæua caput [20] proserpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ,
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. [25] sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadauer sic nauta alloquitur. O Archyta, parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est, continêt) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.

2 Geometram.

3 Munera parui sumptus, id est, paruum sepulchrum. quod munus & officium viuentes præstare debêt mortuis.

4 Matinus mons est in Apulia, iuxta quê Archytas iacet sepultus.

5 Ad mortem effugiendam.

6 Quòd sis adeò curiosus in astris obseruandis.

7 Cœlum mente peragrasse.

8 Respondet Archytas. Non est mirum, me Mathematicum & Philosophum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.

9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.

10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur.

11 Minos rex Cretæ, qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre solebat.

12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium.

13 Sæpè mortuo, transeunte eius anima in alios.

14 Quamuis per detractum è postè templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat.

15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis.

16 Vna mortis necessitas omnes expectat.

17 A Furijs conflantur bella quæ Martis sunt ludi.

18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere.

19 Cumulantur.

20 Mors. est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra.

21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit. vel qui in declini cœli parte situs est. Nam Orion siue oriens sine occidens nimbos & ventos excitat, qui idcirco ipsius comites dicuntur.

22 Firmum, est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus.

23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulâ vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti, i. corpori meo.

24 Ne parte tanquâ malignus, sed velis hilariter & bono animo dare.

25 Adiurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliuerit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus

Fluctibus Heſperijs,[25] *Venuſinæ*
Plectantur ſyluæ,[27] *te ſoſpite: multáque merces,*
[28] *Vnde poteſt, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque ſacri cuſtode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Poſtmodo te natis [32] *fraudem committere. forſan*
[33] *Debita iura viceſque ſuperbæ*
Te maneant ipſum. precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla reſoluent.*
Quanquam feſtinas ([36] *non eſt mora longa) licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

25 Syluæ Venuſinæ dicuntur, pro quibuſcunq; ſyluis. Venuſium ciuitas eſt Apuliæ.
27 Te ſaluo.
28 Vndecunque eſt occaſio.
29 Ab Ioue tibi ſa. uentur.
30 Vbi Neptunus deuotius colebatur.
31 Lene eſſe putas. Ordo eſt. forſan tu negligis committere fraudem nocituram poſtmodo te natis immeritis, id eſt, paulò poſt ex te natis. 32 Culpam committere (me non ſepeliendo) quæ ſit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iuſta ſepulturæ cadaueri inferendo debita, & pœnæ graues reciprocæque ſuperbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis fruſtratis, *ac ſi diceret*, euentura precatus ſum. 35 Nulla te ſacrificia expiabunt niſi meo cadaueri terram inieceris. 36 Perſuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. ——— *Et magna manes ter voce vocani.* 38 Licebit vt nauiges.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum eſt & monſtri ſimile Iccium Philoſophum, ſtudio intermiſſo, ad militiam tranſiſſe diuitiarum cupiditate.

Icci,[1] *beatis nunc Arabum*[2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante[3] *deuictis Sabæa*
[4] *Regibus: horribilíque Medo*
[5] *Nectis catenas.*[6] *quæ tibi virginum*
Sponſo necato barbara ſerviet?
Puer quis[7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum ſtatuetur*[9] *vnctis,*
Doctus ſagittas tendere[10] *Sericas*
Arcu paterno?[11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 AEmularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, ſed olim ab Alexand. deuictis.
4 Militiam paras contra Reges Sabææ. quæ AEthiopiæ eſt Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabricas.
6 Quæ virgo tuæ ſeruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) poſtquam ſponſus eius erit à te occiſus?
7 Puer regius, *vel* nobili genere natus. 8 Ad miniſtrandum tibi pocula. 9 Capillis vngendo delibutis. 10 Doctus optimè ſagittare vt Seres, populus Parthis vicinus. 11 Ordo eſt. quis neget relabi poſſe riuos pronos arduis montibus, & Tiberim poſſe reuerti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætij vndique coemptos & domum Socraticam?

Pronos

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Panœti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq;* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Est Caidus vrbs Cariæ, vbi Venus sanctissimè colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula de qua supra Od. x i x.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.
6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te, i. sine rebus Venereis. 9 Iuuentas Dea, Iouis & Iunonis filia quam Græci appellant *Hebem*, i. pubertatem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuitiis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] *æstuosæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum, aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quieta*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis.*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *dives & aureis*
Mercator [11] *exsiccet cullullis*
Vina Syra reparata merce,
Dijs charus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impunè. me pascunt olivæ,*
Me [14] *cichorea,* [15] *levesq; malvæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*
[18] *Latoë dones, & (precor)* [19] *integra*
Cum mente: [20] *nec turpem senectam*
Degere, nec cithara carere.

1 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.
6 *Virg. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.*
7 Liris est Campaniæ fluvius lenis & altus.
8 Alluit, *vel*, lambit, vt supra, Od. XXII.
9 Calcent in torculari vuas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur a Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina
10 Ordo est. & dines mercator charus dijs ipsis, quippe ter & quater anno impunè revisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis cullullis reparata merce.
11 Bibat in poculis vina reparata i. vina empta vel permutata Syriis mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio, ergo Dijs charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malvæ lubricæ, quæ ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego paraui. 17 Mihi sano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est, ô Latoe, precor vt dones mihi valido fiui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode XXXII.

Alloquitur Lyram eámque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] *Poscimus, si quid* [2] *vacui sub umbra*
[3] *Lusimus tecum, quod & hunc in annum*
Vivat & plures: age, dic [4] *Latinum*
Barbite carmen:
[5] *Lesbio primùm modulate civi:*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*

1 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, vt id emulgetur & in publicum prodeat.
2 Otiosi & à negotiis liberi.
3 Cecinimus.
4 Cuius ego sum Author & Princeps. 5 Qui primùm vsurpatus est ab Alcæo ad canendos vetus Lyricos. Nota, quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen siue bella gereret, siue in portu à nauigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Siue

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[7] Liberum & Musas, Venerem q́, & illi
Semper hærentem [8] puerum canebat:
Et [9] Lycum, nigris oculis nigróque
[10] Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] Grata testudo Iouis, ô laborum
Dulce lenimen, [12] mihi cunque salue
Rite vocanti.

7 Conuiuia quæ vno abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque. i. te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo soleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, [1] ne doleas plus nimio, memor
[2] Immitis Glyceræ: neu [3] miserabiles
Decantes elegos, [4] cur tibi iunior
[5] Læsa præniteat fide.
[6] Insignem [7] tenui fronte Lycorida
Cyri [8] torret amor, Cyrus in asperam
[9] Declinat Pholoen: sed prius [10] Appulis
Iungentur capreæ lupis,
[11] Quàm turpi Pholoe peccet [12] adultero.
[13] Sic visum Veneri: cui placet [14] impares
Formas atque animos [15] sub iuga aheneа
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò
2 Glyceræ crudelis, quòd amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quòd riualis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto, hoc te scire volo, quòd Lycoris Cyri amore inceditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & proteruæ. 10 Pro quibuluis lupis. 11 Quam Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore, sic infrà amatorem nominat adulterum, Od. xxxv i. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo Ioco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere. vtpote, quum deformis formosam, senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum matius cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum

Ipsum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curuantis Calabros sinus.*

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quod Calabriam ambit, *vel*, quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè Deos coluerit.

Parcus deorum cultor & infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos. namque Diespiter
Igni corusco nubila diuidens,
Plerunq; per purum tonantes
Egit equos, volucremq; currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Stix, & inuisi horrida Tænari
Sedes, Atlanteusq; finis
Concutitur, valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat deus,
Obscura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non assuetus.
3 Dum erro consultens, i. peritus Epicureæ sapientiæ quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare consilium cogor. Metaph. à nautis ducta, qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque recurrere, & eâdem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes disrumpens.
8 Per æra vel cœlum serenum, fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristitia: poëta igitur non vano deorum metu perteritus, resipiscit. 9 Tonuit.
10 Vide supra Od. XII. 11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu. 12 Inferorum palus.
13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus vrbs Laconiæ. vel promontorium, vnde fingunt poëtæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in vltimo Oceani sine, cuius cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliáque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem, i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus. hic posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. poëta Fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu luctuoso.

AD

AD FORTVNAM Ode XXXV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos itusi.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbesq; gentesq;, & Latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, & [10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te semper anteit sæua [13] Necessitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuncos manu
Gestans ahena: nec seuerus
[16] Vncus abest, liquidumq; plumbum.
[17] Te spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O fortuna Ioui subministra.
2 Quæ præsides Antio, vbi in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat. qui lacessit, i. qui vatigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum fluuium degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum Imperij ne euertas.
12 Neue populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiũ.
13 Idcircò Necessitas dicitur Fortunã

præcedere, quòd certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessariò, quàm quæ fortuito. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur, vel, vt alij volunt, sunt prægrandes pali ad instar clauorum cuspidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati 15 Quibus insertis non solùm res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficiorum pœnas sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissimè inter se deniciuntur præsertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo est, te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se εὐτυχεῖς futuros 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ à pœnis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat. fidelis enim amicus non deserit amicum olim floretem, nunc miserum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos antè beaueras, veste tuâ mutata aut luctu aut paupertate

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit : diffugiunt vadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *doloſi.*
[23] *Serues iturum Cæſarem in vltimos*
Orbis Britannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanóque rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & ſceleris pudet,*
[27] *Fratrúmque.* [28] *quid nos dura refugimus*
AEtas? quid intactum [29] *nefaſti*
Liquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit ?* [31] *quibus*
Pepercit aris ? [32] *ô vtinam noua*
Incude diffingas retuſum in
[33] *Maſſagetas Arabéſque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit te mutatâ & aduerſâ.
22 Amici doloſi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis, diffugiunt, conſumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, ſerues iturum Cæſarem, &c.
24 Et ſerua nouum exercitum ex iuuenibus conſcriptum, Eois, i orientalibus partibus, Medis, Perſis &c. horribilem.
25 Et formidoloſum Britannis, qui incolunt partem mundi Solis occaſui propinquam, cuius radijs Oceanus quaſi rubeſcit. 26 Pudet vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo ſcelere refugimus nos, qui ſumus dura ætas, i. homines huius ætatis ſine miſericordia? 29 Nefarij. 30 Religione aduerſus deos. 31 Quæ templa deorum non violauit Iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas, i. de nouo fingas & refabrices ferrum retuſum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione, ſed in hoſtes Maſſagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem eſſe puto, neque elegantia Horatiana indignam, ſed cum genuino ſenſu totius Odæ optimè conſentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caſpium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hiſpania reditum gaudio exultat.

ET thure & [1] *fidibus iuuat*
Placare, & vituli ſanguine [2] *debito*
Cuſtodes Numidæ [3] *Deos :*
[4] *Qui nunc* [5] *Heſperia ſoſpes ab vltima,*
Charis multa ſodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oſcula,

1 Carmine lyrico. 2 Debito, vel voti vel officij cauſa. 3 Caſtorem & Pollucem nauigationis præſides, iratos forſan futuros niſi ſacrificia eis promiſſa perſoluerent. 4 Ordo eſt, qui nunc ſoſpes reuerſus ab vltima Heſperia diuidit multa oſcula charis ſodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege, & memor ſimul mutatæ togæ. 5 Hiſpania, non ab ea Heſperia, quæ apud hunc poëtam ſæpè pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ: [6] *memor*
Actæ non alio rege puertiæ,
[7] *Mutatæq́ simul togæ.*
[8] *Cressa ne careat pulchra dies nota:*
[9] *Neu promptæ modus amphoræ,*
[10] *Neu morem in Salium sit requies pedum:*
[11] *Neu multi Damalis meri*
Bassum Threïcia vincat [12] *amystide:*
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] *viuax apium, neu* [14] *breue lilium.*
[15] *Omnes in Damalin putres*
Deponent oculos: [16] *nec Damalis nouo*
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis [17] *ambitiosior.*

6 Memor puerititiæ eraſtæ ſub eodem magiſtro & communi doctore.
7 Cumque eſſent ætate pares, ſimul & eodem tempore prætexta depoſita, togam virilem ſumpſerunt.
8 Cretenſi vel niueo lapillo notetur hæc dies.
9 Neue in bibendo ſit mentura, ſed promatur vinum in amphora magna
10 Neu ceſſent ſaltus & tripudia in morem Saliorum. i. vt Saltant Salii Martis Gradiui ſacerdotes à Numa Pompilio primùm inſtituti. Salium eſt Adiectiuum quarti caſus. 11 Neque Damalis quæ multi meri eſt & mulier bibaciſſima, Baſſum vincat in potando, ſed cum Numida potius contendat bibendo 12 Poculo capaciſſimo, quod ſine interſpiratione hauſtim & labris non clauſis epotabatur. Alij dicunt amyſtidem hoc loco non poculum ſignificare, ſed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alnum non ſecus atque in dolium infundebant, idque confertim & ſine reſpiratione: cui ſorbillare paulatim, eſt contrarium. Angli appellant **Carowling or drinking of healthy**. 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus eſt, ſed durat breui tempore 15 Omnes defigent & conijcient in Damalim ſuos oculos putres. i. oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur a nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc eſt bibendum, [1] *nunc pede libero*
Pulſanda tellus: nunc [2] *Saliaribus*
Ornare [3] *puluinar deorum*
[4] *Tempus erat dapibus, ſodales.*
[5] *Antehac nefas depromere cæcubum*

1 Nunc poſt Auguſti victoriam liberè tripudiandum eſt.
2 Dapibus opiparis & delicatis, cuiuſmodi Salii Martis ſacerdotes vti conſueuerunt.
3 Lectulos & puluinos, quibus dij imponebantur. 4 Tempus eſt. 5 Antehac nefas erat é cellis auitis depromere vinum cæcubum. i. vinum generoſum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos naſcitur, ſed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] Cellis auitis, [7] dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
[8] Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege [9] turpium
Morbo virorum: [10] quidlibet impotens
Sperare, fortunaq́; dulci
[11] Ebria. [12] sed minuit furorem
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentemq́; [13] lymphatam Mareotico
Redegit [14] in veros timores
Cæsar, ab Italia [15] volantem
[16] Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] AEmoniæ) daret vt catenis
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens, [18] nec muliebriter
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & [19] iacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, [20] & asperas
Tractare serpentes: vt [21] atrum
Corpore combiberet venenum:
[22] Deliberata morte ferocior:
[23] Sæuis Liburnis scilicet inuidens,
[24] Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reip. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantiũ, quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant.
11 Rebus secundis elata, & ob hoc improuida, vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam cõpressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in AEgypto paludem nascitur. *vel*, mentem fanaticam Mareotici regni. i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est Cæsar remis adurgens. i celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam in vincula conficeret quasi monstrum fatis sibi reseruatum. 17 Thraciæ, ab Hæmone monte frigido & niuoso 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas AEgypti latebras se contulit. ubi latitaret 19 Regnum suum desperatum & deiectum. 20 Et fortis, i impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plærumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quàm priùs fuerat. 23 Scil. inuidens. i. nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis. i. in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non ampliùs regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

AD

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad exterum conuiuij apparatum quàm myrtum.

[1] *Persicos odi puer apparatus:*
Displicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte sectari, rosa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet [7] myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales et sumptuosas delicias, scil. odores, vnguenta, coronas operosas, quibus vti solebant Persæ in conuiuijs.
2 Tenuissima tiliæ membrana, qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte studiosè quærere quo in loco nascrescunt rosæ tardiùs enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in raris locis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras rosas duret. 6 Sedulò curo vt nihil laborioſe addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem vtilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & vmbrosa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM.
LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM Ode I.

Pollionem monet vt tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

[1] *Motum ex Metello consule ciuicum,*
Belliq; [2] causas, & [3] vitia & [4] modos

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello. i. ex eo tempore quo Metellus fuit Consul, &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc aduersa, nunc prospera.

Ludumq́ Fortunæ,[5] *grauesq́*
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus[7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] *cineri doloso.*
[9] *Paulùm seueræ musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox,[10] *vbi publicas*
Res ordinaris,[11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ.
Cui[14] *laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc*[17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, iam litui strepunt.*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitúmque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] *Non indecoro puluere sordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis[21] *amicior*
Afris[22] *inulta cesserat impotens*
Tellure:[23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine ciuili oblita, nondũ lota, nec aliqua expiatione pura effecta
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt *alearum* lusus, dubium habebit euentum, tibique periculosum, quòd multorum vitia quum tu notaueris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineri, qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdię scriptionem, quæ grandia continet, reuocabis.
12 Athenienſi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) ſic dicto à Cecrope Athenarum rege qui primus ſcripſit tragœdias.
13 Pollio qui reis inſignis es patronus & curiæ, i. ſenatui in ſtatuendo de rep. das conſilium, id à te expetenti.
14 Victoria, quæ laurum meruit.
15 Solonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum.
16 Tam graphicè exprimis res geſtas ô Pollio, vt iam mihi videar non audire, ſed intereſſe prælijs quæ narras.
17 Murmure mortem minitanti.
18 Percutis vel obtundis aures.
19 Puluere glorioſo ſordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt.
20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæſare ſubiugatas, præter inuictum animum Catonis.
21 Qui fauerat Numidis in bello Iugurthino.
22 Ab Africa diſceſſerat haud potens ſuum odium explere.
23 Romanorum poſteros nuper cæſos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas.
24 Quis campus factus pinguior Romanorum ſanguine & ſepulchris non teſtatur impia prælia in quibus ciuem ciuis trucidauit? quaſi diceret, Omnis campus eſt pinguior Romanorum ſanguine,

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur,[25] *auditumque Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare[28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax iocis*
Ceæ retractes munera[30] *næniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore[31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro ſtragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries? *Eſt lamentatio belli nauales.*
28 Italorum cædes, Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poëta dum tragicum laudat, ipſe penè tragicus factus eſt: reuocat igitur ſuam Muſam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horum verborum hæc eſt, ſed tu ô procax. (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentum à Simonide poeta in Inſula Cea nato, iocis (i. rebus laſciuis) relictis: quære mecum modos (i. verſus faciliori ſtylo) ſub anthro Dionæo (i. ſub antro venereo) in quo res leues & veneræ ſunt canendæ. 30 Næniæ, carmen eſt lugubre quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 Plectrum latinè pecten, eſt inſtrumentum citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color eſt, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet[2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolui*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando*
Spiritum, quàm ſi Lybiam[6] *remotis*

1 Ordo eſt. ô Criſpe Salluſti inimicæ lamnæ (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defoſſæ, nullus eſt color *vel* ſplendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus eſt vſus moderatus.
2 Æuo producto ad poſteros. i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in ſuos fratres, qui hoſtes publici poſt Cæſaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiſerant. 4 Fama perennis Proculeio ſupe ruenienti, extollet eum pennâ, cuius nulla vnquam diſſolutio futura eſt ſignificatur æternitas quæ neque perit neque perire metuit. 5 Latiùs poſſis regnare, ſi animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm ſi orbem vniuerſum poſſideas.

6 Gadibus disiunctis & procul sitis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis. i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.

Gadibus iungas: [7] & vterque Pœnus
Seruiat [8] vni.
[9] Crescit indulgens sibi dirus hydrops:
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] Fugerit venis, [11] & aquosus albo
Corpore languor.
[12] Redditum Cyri solio [13] Phraaten,
Dissidens plebi, numero beato-
-rum eximit virtus: [14] populumq́ falsis
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq́ laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acernos.

12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditū solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i gloriam specialem & perpetuam) ei, qui spectat ingentes acernos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges vt omnes alios diuites, numerat

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

1 Mentem æquabilem, non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, siue mœstus vixeris siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto

Æquam memento rebus in arduis [1]
Seruare mentem, non secus ac bonis
[2] Ab insolenti temperatam
Lætitia: [3] moriture Deli,
Seu mœstus omni tempore vixeris
[4] Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum beâris
[5] Interiore nota Falerni:

i. in loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

Qui

[6] Quà pinus ingens [7] albáque populus
Vmbram hospitalem consociare [8] amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax [9] trepidare riuo.
[10] Huc vina, & vnguenta, & nimium [11] breues
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
[12] Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
[13] Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villáque [14] flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: [15] & extructis in altum
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab [16] Inacho,
Nil interest, an pauper & infima
De gente [17] sub dio moréris,
[18] Victima nil miserantis [19] Orci.
[20] Omnes eódem cogimur. [21] omnium
Versatur [22] vrna [23] seriùs, ocyùs
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura [24] cymbæ.

6 In quo gramine.
7 Populus, arbor cuius frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò defloréscentis *Quàm longa vna dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit. 14 Vide Ode 1. lib. 1. 15 Et diuitijs coacervatis potietur hæres, fortasse ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An vivas sine domo, & sub cœlo nudo habites. 18 Exiftens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura seriùs vel ocyùs & nos impositura cymbæ in æternum exilium, versatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam conijciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Siue tardiùs, siue celeriùs moriendum est. 24 Nam Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vsu venerit.

[1] NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, [2] priùs insolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antè non amare solitum.

[2] Serua

3 Ex Lyrneſſo capta. ergo ſerua, iure belli.
4 Colore candido, i. ſua pulchritudine.
5 Non Aiacem qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmeſſæ, quæ ex Aiace filium peperit Euricaſen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Caſſandram.
8 Caſſandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges proprie barbari dicebantur.
10 Achille, qui fuit ex Lariſſa vrbe Theſſaliæ.
11 Et poſtquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello feſſis Pergama leuiora tolli, i. faciliora vt tollerentur & euerterentur.

3 *Serua Briſeis* 4 *niueo colore*
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem 5 *Telamone natum*
6 *Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ:*
Arſit 7 *Atrides medio in triumpho*
8 *Virgine rapta:*
9 *Barbaræ poſtquam cecidêre turmæ*
10 *Theſſalo victore,* 11 *& ademptus Hector*
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Grais.
12 *Neſcias an te generum* 13 *beati*
Phyllidis flauæ decorent parentes.
14 *Regium certè genus & penates*
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi 15 *deſceſta*
Plebe dilectam: 16 *neque ſic fidelem,*
Sic lucro auerſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, 17 *teretesq; ſuras*
18 *Integer laudo.* 19 *fuge ſuſpicari,*
Cuius octauum 20 *trepidauit ætas*
Claudere luſtrum.

12 Incertum eſt an pulchra Phyllis (quamuis captiua) ſit ſummo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites 14 Dolet certè ſe tam regijs parentibus ortam penates habere ſibi inimicos, adeò vt iam captiua ſit & præ paupertate ſuo ſtemmati reſpondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe eſſe natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuiſſe naſci à matre erubeſcenda. i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem ſuis liberis eſt pudori. 17 Tibias longas & rotendas. 18 Caſtus laudo. 19 Noli ſuſpicari me Phyllidis amore eſſe captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius ſum. i. languidior ad res venereas quàm adoleſcens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum luſtrum. i. quinquennium octauum, ſcil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage eſt virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate mens reuocanda.

1 Lalage nondum eſt ad concubitum matura. Metaphor. eſt perpetua ducta à iuuenca quæ nondum ſubijt iugum nec taurum irruentem ferre queat. 2 Ceruice ſubacta, i. ſuppoſita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum ſuo pari. i. marito.

1 *Nondum ſubacta ferre iugum valet*
2 *Ceruice:* 3 *nondum munia comparis*

Æquare,

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6] *Solantis æſtum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis ſalicto
[7] *Prægeſtientis.* [8] *tolle cupidinem*
Immitis [9] *vuæ: iam tibi liuidos*
[10] *Diſtinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Iam te ſequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempſerit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petit Lalage maritum:
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo ſic humero nitens,*
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiuſq; Gyges:*
[19] *Quem ſi puellarum inſereres choro,*
Mire ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoq; vultu.

4 Pondus viri robuſti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æſtum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris moroſis, ſed cum vitulis lætis in vdo ſalicto, i. in loco ſalicibus conſerto.
8 Eſt alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter tenerioremætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget. i. tempus ſubſequens iſtam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem matura te vltrò petet.
12 Non tarda eſt, ætas cito pede labitur.
13 Et ætas, i. tempus adijciet tuæ Lalage te maritum petet fronte inuerecunda. i. non pudebit eam maritum petere. 14 Iam tua Lalage 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plus ametur. 17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id eſt, luna nullis nebulis obducta reſplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formoſiſsimus, Cnidius dictus ex Cnido Inſula Veneri dicata. 19 Quem Gygen ſi inter puellas proſtitueres, diſcrimen obſcurum, id eſt parua differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perſpicaces. Nam ignoraretur ille ab hoſpitibus qui eam aſpiciant quia crinibus longis vtitur & intonſis, faciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſsit ſitne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere ſuæ ſenectutis ſedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi, [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra, &*

1 Qui, ſi opus eſt, mecum aditurus es Gades vltimam Hiſpaniæ inſulam.
2 Populum Hiſpaniæ ferociſsimum qui nondum didicit Romano Imperio obedire.

3 *Barbaras*

3 Barbaras Syrtes, 4 vbi Maura semper
Æstuat vnda:
Tibur Argeo 5 positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
6 Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæq;.
7 Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce 8 pellitis ouibus Galesi
Flumen 9 & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus 10 ridet, vbi non 11 Hymetto
Mella decedunt, viridiq; certat
12 Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidásque præbet
13 Iupiter brumas: & amicus 14 Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
15 Ille te mecum locus & 16 beatæ
Postulant arces: 17 ibi tu calentem
18 Debita sparges lachryma fauillam
19 Vatis amici.

3 Syrtes inhospitales, Vide Ode xxij. lib. 1.
4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.
5 Tibur conditum a Tiburno colono Argino.
6 Vtinam Tibur sit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ, i. tres sorores fatificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.
8 Ad bo Galesum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam suis sunt coopertę propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.
10 Arridet, placet.
11 Vbi mella non dant locum, i. vbi mella non sunt deteriora melle suauissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliisque herbis odoriferis abundante.
12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quę oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito.
13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus ferax fertilis vitis, cuius oliua non inuidet, i. non cedit neque est deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia sunt.
16 Beatæ arces, i fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iusta persolues, fauillã calentẽ, i. cineres meos lachrymis conspergens. 18 Lachrima debita propter nostrã amicitiã. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

O 1 Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo est, ô Pompeĭ prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus (i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoq; cœlo? i. quis te patria ciectum iterum fecit ciuem Romanum?

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs,[2] *Italóque cœlo,*
Pompei, meorum[3] *prime ſodalium?*
Cum quo[4] *morantem ſæpe diem mero*
[5]*Fregi,*[6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum[7] *Philippos & celerem fugam*
[8]*Senſi, relicta*[9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus,[10] *& minaces*
[11] *Turpe ſolum tetigere mento.*
Sed me per hoſtes Mercurius celer
[12] *Denſo paventem ſuſtulit aëre:*
Te rurſus in bellum[13] *reſorbens*
Vnda fretis tulit[14] *æſtuoſis.*
Ergo[15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque feſſum militia[16] *latus*
Depone[17] *ſub lauru mea: nec*
Parce cadis tibi[18] *deſtinatis.*
[19]*Obliuioſo lœuia Maſſico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de[20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curâtue myrto? quem[22] *Venus arbitrum*
[23]*Dicet bibendi? non ego ſanius*
Bacchabor[24] *Edonis,*[25] *recepto*
Dulce mihi[26] *furere eſt amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amiciſsime meorum ſodalium.
4 Diem longum æſtiuum.
5 Diem frangere, eſt partem diei in vino & poculis ponere. Vide Ode 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod eſt vnguentum Syrium precioſiſsimum, factum ex folio in Indicis paludibus naſcente ſine radice.
7 Vbi Caſsius & Brutus ſunt victi.
8 Vidi & expertus ſum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Caſsius & Brutus vel eorum milites de virtute ſua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum ſuis mentis tetigêre.
12 Nube, quæ denſior eſt aër.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua ſignificat Pompeium cum impetu mentis & ſuore correptum ad Bruti partes eſſe reuerſum. 14 Per freta æſtuoſa, i. bella ſeruentia. 15 Promiſſum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio, nam laurus eſt incolumitatis & cuſtodiæ ſymbolum. 18 Vaſis vinarijs ad tuum reditum reſeruatis. 19 Imple ad ſummum, & ebibe ciboria lęuia (i. expolita pocula capaciora) Maſsico obliuioſo, i. vino Campaniæ implera quod vinum liberius epotum obliuionem malorum affert, vel per ſe vel propter ſomnum ſubſequentem. 20 Teſtis in quibus vnguenta ſeruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto conciunare coronas in conuiuijs aſſueras. 22 Venereus talorum vel teſſerarum, iactus regem bibendi conuiuijque magiſtrum efficiebat quem iactum alij putârunt eſſe numerum, ter ſenarium, alij, quum omnes tali iacti cadebant diſsimiliter vultuque diuerſo apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibaciſsimo. 25 Amico præter ſpem mihi reddito. 26 Fureatur potare.

IN IVLIAM BARINEN.
Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VLla si[1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2]Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3]Crederem. sed tu [4]simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumq; prodis
[5]Publica cura.
[6]Expedit matris cineres opertos
Fallere, [7]& toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidáque diuos
[8]Morte carentes.
[9]Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10]Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11]Cote cruenta.
Adde, quòd [12]pubes tibi crescit omnis:
[13]Seruitus crescit noua: [14]nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
[15]Te suis matres metuunt iuuencis,
[16]Te senes parci: miseræq; nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17]Aura maritos.

1 Iurisiurandi abs te violati. i. periurij. 2 Si minima parte corporis fieres deformior. 3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos esse vindices periurij in rebus amatorijs. 4 Simulac. i. postquam per caput tuũ iurasti. 5 In publicum prodis à multis iuuenibus vnicè amata. 6 Vtile est tibi & alijs (si periuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persoluere. 7 Et omnem mundi maiestatem fallere, scil. syderũ quæ sunt visa nocte silenti. 8 Deos immortales ἀθανάτους. 9 Hoc deridet Venus: *Periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet. Tibullus.* 10 Nymphæ faciles, non iracundæ. Veneris comites, nimirum, Iocus, Risus, Fletus. 11 Cote aspersa sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur. *vel*, cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes. *vel*, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara. 13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant. 15 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id sæpe minentur propter tuum periurium. 15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos tuos abs sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri ſui Myſtis deflere deſinat.

[1] NOn ſemper imbres nubibus biſpidos
Manant in agros, aut [2] mare Caſpium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vſque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi ſtat glacies [6] iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et foliis viduantur orni.
[9] Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: [10] nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non [11] ter æuo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ ſorores
Flenere ſemper. [14] deſine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Auguſti [15] trophæa
Cæſaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Mediúmque flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intráque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non ſemper manant in agros aſperos & ſenticoſos, i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ fluuios & agros efficit pigros atque otioſos
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte non ſemper ventis agitantur.
8 Nec foliis ſemper nudantur orni. i. fraxini ſylueſtres.
9 Tu aſſiduè inſequeris Myſten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum pronocantibus.
10 Nec manè, nec veſperi Myſtis amorte deſerit. Eſt Veſper ſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſper, orientem verò antegrediens nuncupatur Heſperes vel Lucifer.
11 Neſtor (qui tertiam ætatem hominum viuebat. i. nonaginta annos) non ſemper ploratuit Antilochum filium ſuum ex Euridice, cæſum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili ſorores, Polixena, Caſſandra, &c. 14 Deſine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus poſt Verbum finiendi. 15 Cæſaris victorias, ſunt enim trophæa victoriæ ſigna. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus eſt Scythiæ fluuius, vel mons eſt Armeniæ niue horridus & inacceſſus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirùm Armenijs, Parthis, & alijs à Cæſare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos iam voluunt, nam ſentientes ſe cum Armenijs & Medis eſſe debellatos, anguſtius fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra exiguos terminos ab Auguſto præſcriptos, equitare. i. non excurrere & vagari, vbi libuiſſet.

AD

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

[1] *Rectiùs viues, Licini,* [2] *neque altum*
[3] *Semper vrgendo: neque dum procellas*
[4] *Cautus horrescis, nimium premendo*
[5] *Littus iniquum.*
Aurea quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] *obsoleti*
Sordibus tecti, caret [7] *inuidenda*
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] *Decidunt turres: feriúntque summos*
Fulmina montes.
[9] *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem bene præparatum
Pectus. [10] *informes hyemes reducit*
Iupiter, idem
[11] *Summouet. non si malè nunc, &* [12] *olim*
Sic erit. [13] *quondam cithara tacentem*
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] *Rebus angustis animosus atque*
Fortis appare: sapienter [15] *idem*
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

1 Facilius, commodius.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sit debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum. vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilij paupertate squallidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus benè præparatum. i. animus bene institutus, in rebus aduersis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abdocit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam. i. interdum citharam ad cantandum prouocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprimes vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode xi.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

[1] Quid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis ævi pauca. [6] fugit retro
Leuis iuuentas, & decor [7] arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est [8] bonos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consiliis animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temerè, & rosa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Assyriaque nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. ô Q. Hirpine, remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.
2 Populus Hispaniæ. vide supra Ode vi.
3 Gens orientalis, vide Ode xxxiij. lib. 1.
4 Scythes seiunctus à nobis o aris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca perscit, quia vita breuis est.
6 Imberbis iuuentus tandem senescit.
7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum grauem & longum nam somnus senibus difficilis est & breuis propter caloris defectum & morborum molestiam.
8 Pulchritudo.
9 Inferiorem, quàm vt futura Dei consilia comprehendat.
10 Ordo est. cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temerè. i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt casus rulerit. nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo vel ipsa rosa intermixtos. 12 Vnguento Nardino. est nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria non quòd in Syria nardus nascitur, sed quòd montis, in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Dioscor. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens quis serous refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha. i. quis refrigerabit pocula aqua fluuiatili diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam sed secretiùs cognitam? quæ quum sit deuia i. à via publica semota, minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, die Lydiæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ. i. pexum tantùm & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MAECENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

1 Ne velis, ne iubeas, æquum est te nolle.

2 Numantiam, post bellũ 18. annos inter Romanos & Carthaginenſes geſtum, Scipio Africanus ſuditus delenit.

3 Annibalem laborum patientem, alij legunt *durum*, i. crudelem.

4 Duilius Conſul in mari Siculo primus omnium Carthaginenſes prælio nauali ſuperauit, captis nauibus 31. merſis 13. tribus hominum millibus cæſis, captis 7000.

5 A me decantari Lyricis carminibus.

6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Perithoi deuictos.

7 Vnum è Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu ſuperbum & intolerabilem.

8 Gygantes terræ filios Herculis ſubſidio ſuperatos, qui bellum dijs indixerant.

9 Vnde, i. à quibus cœlum timuit periculum.

1 NOlis longa feræ bella 2 Numantiæ,
Nec 3 durum Annibalem, nec 4 Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
5 Aptari citharæ modis:
Nec ſæuos 6 Lapithas, & nimium mero
7 Hylæum, domitóſque Herculea manu
8 Telluris iuuenes, 9 vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque 10 pedeſtribus
Dices hiſtoriis prælia Cæſaris
Mæcenas meliùs, ductáque per vias
11 Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Muſa 12 Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere 13 lucidùm
Fulgentes oculos, & 14 benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
15 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
16 Nec certare ioco, nec dare brachia
17 Ludentem nitidis virginibus, 18 ſacro
Dianæ celebris die.
19 Num tu, quæ tenuit diues 20 Achæmenes,
21 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
22 Plenas aut Arabum domos?

10 Hiſtoriis ſcriptis proſa oratione, quæ conſtat numeris & pedibus, ſed non certa lege ſtrictis. 11 Regum, quos Cæſar ſubiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ. alij legunt Licinniæ vel Licinniæ. 13 Lucidè fulg. oc. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit ſaltare. 16 Nec face iſdictis certare, vel ioco ſe geſticulari. 17 Quã non dedecuit brachia manuſque dare pulchris virginibus quum inter illas ſaltaret. 18 Die feſto Dianæ. 19 Ordo eſt. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regua vel bona quæ tenuit diues Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id eſt domos omnium rerum copia refertas? 20 Perſarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ oues, dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata. ſenſus Poetæ hic eſt, tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem.

Dum

*Dum *fragrantia [23] detorquet ad oscula*
Ceruicem,[24] aut facili sæuitia negat
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupet.

* Alii, flagrantia.
23 Auertit ceruicem.
24 Aut fictâ sæuitiâ negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quàm ille (nempe Amans) qui oscula poscit. 15 Quæ interdum osculum rapere anteuertat atque prior osculetur, vt irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV REpentino penè oppressus fuerat.
Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat.
Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] ILle & nefasto te posuit die,
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumq́; pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse ceruicem, & [4] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quidquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. nauita [8] Bosporum
Pœnus perhorrescit, [9] neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] Vis rapuit rapietq́; gentes.

1 O arbos, illete plantauit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorẽ domus.
5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.
6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro quouis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valdè periculosum.
9 Neque aliunde metuit improuisa fata. i. neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosporo. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. vide Od xix. lib. 1. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quàm penè 13 furuæ regna Proſerpinæ,
Et iudicantem vidimus 14 Æacum,
15 Sedéſque deſcriptas piorum, &
16 Æolijs fidibus querentem
Sapphô puellis de popularibus:
17 Et te ſonantem pleniùs aureo
18 Alcæe plectro dura nauis,
Dura 19 fugæ mala, durâ belli.
20 Vtrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur vmbræ dicere: 21 ſed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? 22 vbi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua 23 centiceps
Aures, & intorti capillis
24 Eumenidum 25 recreantur angues.
Quin & Prometheus & 26 Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono:
27 Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

22 Quam paruo interſtitio ab inferis abſui, i. à morte.
13 Nigræ Proſerpinæ, quæ Plutoni vxor eſt, inferni regina. vide Ode xxviij. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & iudicem.
15 Campos Elyſios in quibus vmbræ beatorum placidè quieſcunt.
16 Et Sapphô Graijs chordis murmurantem, ſcripſit Sapphô AEolicè, quæ de puellis Lesbis querebatur quòd ſibi in amore non reſponderent, nam mortuo ſuo marito multas puellas & pueros adamauit. vnde à poeta dicitur Maſcula.
17 Et quam penè vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nauigationis, fugæ & belli aureo plectro. id eſt, excellenti ſtylo, quo tyrannos es inſectatus. 18 Fuit Alcæus poeta lyricus in eloquendo brevis & magnificus plurimúmque Homero ſimilis. *Quintil.* 19 Exilij, *vel*, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum ses canant religioſiſſimo ſilentio dignas. 21 Ordo eſt, ſed vulgus denſum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, i. turba vmbrarum frequens & conferta attentiùs audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm eos amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci cuſtos ſtupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, *vel*, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipſius crinium loco dependebant. 24 Eumenides ſunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megara, Teſiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliviſcitur, quos in vita ſuſtinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos perſequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, ſed venationi præfert eorum carmina. fingunt poetæ vmbras apud inferos iiſdem rebus delectari, quibus viuentes hîc gaudebant.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Vita breuis, & mori neceſſe eſt.

1 Dolentis eſt.
2 Ob religionem tu neque tardiùs ſenesces, neque tardiùs morieris.

1 EHeu fugaces, Poſthume, Poſthume,
Labuntur anni: 2 nec pietas moram
Rugis & inſtanti ſenectæ

Afferet,

Affert,[3] *indomitæq́, morti.*
Non si tricenis,[5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris: [7] *qui ter-amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Tityónque triſti*
Compeſcit [10] *vnda, ſcilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere veſcimur,*
Enauiganda: ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Fruſtra cruento Marte carebimus,*
Fractiſq́, rauci fluctibus [14] *Adriæ:*
Fruſtra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Auſtrum.*
[17] *Viſendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatúſque longi
[21] *Siſyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te, præter inuiſas cupreſſos,
Vlla breuem dominum ſequetur.
[24] *Abſumit hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior,*
Seruata centum clauibus: & mero
[27] *Tinget pauimentum ſuperbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili, vel inexpugnabili.
4 Amice Poſthume tu neque ſenectam neque mortem effugies etiamſi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare ſtudeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo eſt, qui compeſcit ter-amplum Geryonem & Tityũ triſti vnda omnibus enauiganda quicunque veſcimur terræ munere, ſiue erimus reges, ſiue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem. fuit Gerion rex Hiſpaniæ, qui ob triplex regnũ corpore triplicato fertur conſtitiſſe. Hunc Hercules interfecit boues ſuos ſuffurantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuiſſe nouem iugerum. vide Ode iiij. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Fruſtra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortaſſe erit moriendum. 14 Adriæ ſonori & tempeſtuoſi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt ſupra Od xi. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib 3.) morbi ſunt acutiſsimi atque exitiales maxima ex parte. Cauſas citat Gal. quinque, quem conſule (ſi placet) in eundem Aphor. 16 Auſtri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in. 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo eſt, ater Cocytus flumine languido eſt viſendus, i. moriendum eſt. 18 Aqua pigrè fluente propter eius craſsitiem. 19 Cocytus eſt fluuius flexuoſus, infernalis, é Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd vna nocte patris iuſſu maritos ſuos interficerent. 21 Siſyphus Æoli filius ſic damnatus, t longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo eſt, neque vlla harum arborum quas colis ſequetur te breuem dominum (i. tẽ breui victurum) præter cupreſſos inuiſas. i. funebres & Proſerpinæ conſecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales ſunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effuſiſsimè conſumet, quæ tu nimis parcè conquiſiuiſti. 25 Vina accuratiſsimè ſeruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ poſsidet, quum tu parcas vt ſacris. 27 Reſperget magnificum triclinii pauimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.
Ode xv.

IAm pauca [1] aratro iugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latiùs
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanusq; cœlebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicijs, veterumq; norma.
[12] Priuatus illis census erat brevis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arctον:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quam omnis pene ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant instar molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur.
4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantum inseruiens propter opacitatem euincet vlmos. i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi. id est, hirsuti & seueri. 12 Illi paruam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam, vt ea perueniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam, astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare. quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus poteſt acquiri, ſed cupiditates tantùm coercendo.

[1] *Ocium diuos rogat in patenti*
[2] Prenſus AEgæo, [3] ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Ocium bello furioſa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Groſphe, non gemmis, neque purpura [7] ve-
-nale, nec auro.
Non enim [8] gazæ, neque conſularis
Summouet [9] lictor miſeros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVIT VR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leues ſomnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa? [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitioſa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præſens animus, quod vltra eſt
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietã petit à Caſtore & Polluce.
2 Is, qui à tempeſtate deprehenditur in lato mari AEgæo, ſic dicto ab AEgæo qui in illud mare ſe præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abſcondidit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, vt vrſa & ſimilia.
5 Nationes bellicoſæ vt Thraces & Medi pacem etiam experunt.
6 Thracia. i. Thrax bellicoſus.
7 Animi tranquillitas non poteſt emi gemmis, nec purpura nec auro, quia ſolum prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immenſæ diuitiæ neque magiſtratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus miniſter, qui ante Conſulem faſces & ſecures præferebat.
10 Et curas diſcurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur. i. bene viuit is paruo, qui tenui victu & modico apparatu contentus eſt. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quauis ſupellectile paterna. ſalinum vas eſt, in quo ſal continetur. 13 Metus perdendi, aut ſordida cupiditas quæſtus faciendi. 14 Quorſum nos exiguo tempore victuri, multa deſideramus? 15 Cur iaculamur & ſagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorſum proficiſcimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & ſe. i. ſuos affectus & naturæ propenſionem obliniſcitur? 18 Naues roſtratas & robuſtas. 19 Cura eſt velocior ceruis & ipſis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere ſiue nauim ſiue equum conſcenderis. 20 Eurus eſt ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præſentibus, quod futurum eſt minimè curet.

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] *Tithonum minuit senectus:*
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget [23] *hora.*
Te greges centum [25] *Siculæq; circum*
Mugiunt vaccæ, [26] *tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa, te bis Afro*
[27] *Murice tinctæ*
Vestiunt lanæ: [28] *mihi parua rura & Spiritum* [29] *Graiæ tenuem camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit insuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta, quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, inuidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis Poetis desumptam, Graiæ est nomen Adiectiuum Genitiui casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM. Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] *exanimas tuis?*
[2] *Nec dijs amicum est nec mihi, te prius*
Obire, Mæcenas, mearum
[3] *Grande decus columenque rerum.*
[4] *Ah, te meæ si partem animæ rapit*
Maturior vis, [5] *quid moror altera,*
[6] *Nec charus æquè, nec superstes*
Integer? [7] *ille dies vtrámque*
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] *Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,*
[9] *Vtcunque præcedes, supremum*

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet dijs, sic Græci ὦ θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum, sic Ode 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt antea, nec integram vitam habiturus te mortuo qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vterque nostrûm ruet & morietur. 8 Ego non peieraui vt milites qui sacramento obstricti fidem violârunt. 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimæræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi reſurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam. ſic potenti*
[14] *Iuſtitiæ placitúmque Parcis.*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ, ſeu [17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq́ noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucriſque fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit ſonum:*
Me [22] *truncus illapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextro leuaſſet, [23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum reddere victimas
[24] *Ædémque votiuam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

1 Tecum ibimus vt comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite, de qua vide Od. xxvii. lib. i.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, q. i cētum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquā ſeparabit a propoſito meo non viuēndi poſt mortem tuam.
14 Dupl'cem reddit rationem artis amicitiæ, Iuſtitia id poſcit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere. quod multùm valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo eſt. vtrumque noſtrūm aſtrum. (i. aſtrum tuum & aſtrum meū) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit ſeu Scorpius. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Metuenda quia Scorpius attribuitur Marti, cuius ſtella malefica eſt & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno grauiſſimas pluuias excitat, maxime in Italia. 18 Iouis ſtella quæ te tuetur Saturni malignitatem diſcuſsit & auertit. 19 Suo aſpectu ſubueniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repreſsit. 21 Ter applauſit. vide Od. xx. lib. i. 22 Arbor irruens in caput me interemiſſet, niſi Faunus ſyluarum deus ictum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poëtæ qui ſunt ſub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi ſaluus euaderet. 25 Nos parnum ſacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles ſumus.

Ode XVIII.

Re tenui ſe contentum dicit, vbi alij cupiditatibus ſuis & diuitijs ſtudent, quaſi perpetuò victuri.

[1] *NOn ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum laqnar renidet. i. replēdet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupauit:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperémque diues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil suprà*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *nouæq; pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisq; Baÿs obstrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis amarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidosq; natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non liguæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis super imponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad colũnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatem expugnauit, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiam i. regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus,
6 Nec honestæ viciniæ, meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur pisces Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores
8 Propter fidem meam & ingenium diues appetit meum fauorem.
9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis dines vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structũram sub ipsum funus. i. paulò ante mortem. 15 AEdificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baiæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs præluceat amœnis.* Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vlteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob pauperratem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata sine rapacis Orci. id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

[24]Rapacis Orci [25]fine destinata,
Aula diuitem [26]manet
Herum. [27]quid vltra tendis? æqua tellus
Pauperi [28]recluditur
Regúmque pueris: nec [29]satelles Orci
[30]Callidum Promethea
Reuexit auro [31]captus. [32]hic superbum
Tantalum atque Tantali
[33]Genus coërcet: [34]hic leuare functum
Pauperem laboribus,
[35]Vocatus atque non vocatus audit.

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* vsurpauit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata*.
26 Expectat diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter, sic Od. xxvij. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas nunquam reuehet.
30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est. vocatus atque non vocatus audit [illegible] pauperem functum laboribus. i. audit vt subleuet & liberet pauperem qui vitam egit [illegible]am. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

BAcchum [1]in remotis carmina rupibus
Vidi docentem ([2]credite posteri)
[3]Nymphasq; discentes, & aures
[4]Capripedum Satyrorum [5]acutas.
[6]Euœ, recenti mens [7]trepidat metu,
Plenoq; Bacchi pectore [8]turbidum
Lætatur. euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9]thyrso.
[10]Fas peruicaces est mihi [11]Thyadas,
Viniq; fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [12]iterare mella.
Fas & beatæ [13]coniugis additum

1 In secretis nemoribus.
3 Credite vos qui venturi estis. & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueruntur.
7 Subsultat mens & conturbata est.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. Licet mihi, *vel*, possibile est. δυνατον ἐστι. 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella eius arboribus defluentia. 13 Adiadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit.

Stellis

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Diſiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu ſeparatis [19] *uuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Biſſonidum [20] *ſine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum ſcanderet impia:
[22] *Rhœcum retorſiſti leonis*
Vnguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: ſed idem*
Pacis eras [25] *mediuſque belli.*
Te vidit [26] *inſons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam, [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitq; crura.

14 Coronam nuptialem inter ſydera collocatam.
15 Thebarum tegis.
16 Ruina ſeua ab irato Deo illata, quòd mulieres bacchantes ſpectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem verſus & vites interſecare conatus, crura ſua ſibi amputauit.
18 Mare Indicum domas, nam Indos Bacchus ſuperauerat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas ſerpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter ſeſuperſtructos. 22 Rhœcum Gygantem tu in Leonem conuerſus deieciſti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtunque paratus, ſiue bellum eſſet gerendum, ſiue pax colenda. Poëta hoc ſignificat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad Inferos deſcendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poëtæ ideircò cornua affingunt Baccho, quòd bibaces plærunque ſunt pugnaces. *Vel vt alij volunt*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excolit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes ſuis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore ſuo trilingui tetigit pedes tuáque crura redeuntis ad ſuperos.

AD MAECENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum verſus per vniuerſum prouolabit orbem, vnde ſibi promittit ſuæ poëſeos immortalitatem.

1 Ordo eſt. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera, non vſitata nec tenui penna, ſed penna ſublimi Latinis auribus ante mè inaudita.

[1] *NOn vſitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidum æthera*
Vates: neque in terris morabor

2 Nuper homo, nunc cygnus, *vel*, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius

Longius: [3] *inuidiáque maior*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iam iam [8] *residunt cruribus aspera*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascunturq; leues*
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] *Dædaleo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bospori,*
Syrtesque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodaníque potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctúsque turpes & querimoniæ
Compescе clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte superuacuos honores.*

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 Æthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus tum ortus
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mœcenas, ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas ô dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt, de Styge vide Od. xxxij. li. 1.
8 Hærescunt, insident.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus,
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
12 Bospori murmur emittentis. de Bosporo vide supra Od. viii.

13 Syrtes Lybicas. vide Od. xxij. lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythię populi. vide supra Od. ix. 18 Hispanus vsu peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint neniæ. i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit. nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poetarum ales. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

Odi [1] *profanum vulgus, & arceo.*
[2] *Fauete linguis.* [3] *carmina non prius*
Audita, Musarum sacerdos,
[4] *Virginibus puerisq; canto.*
[5] *Regum* [6] *timendorum in proprios greges,*
[7] *Reges in ipsos imperium est Iouis,*
[8] *Clari giganteo triumpho,*
Cuncta supercilio mouentis.
[9] *Est vt vir viro latiùs ordinet*
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] *Æqua lege necessitas*
Sortitur insignes & imos,
Omne capax [12] *mouet vrna nomen.*
[13] *Districtus ensis cui super impia*
Ceruice pendet, non [14] *Siculæ dapes*

1 Odi vulgus indoctum: nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos à sacris.
2 Attendite cum silentio, *vel*, bona verba dicite. εὐφημεῖτε.
3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, lyrica *scil.* exactè & ad plenum facta.
4 Quò rectiùs suam vitam instituant.
5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis supercilio est in ipsos reges.
6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio, i. nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor, hic generis celebritate ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen i. Mors æqualiter sortitur, i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum, vide Od. 3. lib 2. 13 De Damocle Dionysii assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt saporem,*
Non auium citharæq; cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *somnus agrestium*
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, vmbrosámque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Desiderantem quod satis est, neque*
Tumultuosum [19] *sollicitat mare,*
Nec sæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *fundusq; mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta pisces æquora sentiunt,*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequẽs*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominúsque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Post equitem sedet atra cura.*
[31] *Quòd si dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum sydere clarior
[33] *Delenit vsus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumq; costum:*
[36] *Cur inuidendis postibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem metus abstulit.
17 Ordo est & sensus, somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque vmbrosam ripam aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non nauigat, neque se maris periculo exponit, vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Vrsæ, quæ propter tempestates quas oriens excitat est vehemẽs, sed occidens est multo vehementior
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Frictho-nii, quibus orientibus sæuit mare.
22 Fundus infructuosus qui votis agricolæ non respondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modò pluuias culpante, modò sydera, i. æstum immoderatum è vi sydera prouenientem.

24 AEquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum vbi ædificium consistat. 28 Operum conductor. ἐργολάβος. Angl. a Tasker. 29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd si neque ædes sumptuosæ, neque vestes pupureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas sulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ, vnde venit Costum, vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis inuidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam?

37 Cur

37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) diuitias appetam moleſtiarum plenas magnáque operâ comparatas?

37 *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operoſiores?

AD AMICOS. Ode 11

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ ſunt aſſuefaciendi.

1 Panperiem duram & difficilem.
2 Puer factus robuſtus per acrem militiam.
3 Parthos *pro quibuſlibet hoſtibus.*
4 Sub ſole extra tectum viuat & in rebus formidoloſis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nubilis & matura viro.
7 Voce querebunda hæc verba loquatur Ehu, ne regius ſponſus rudis agminum laceſſat leonem aſperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inſcius.
9 Sponſus regia ſtirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu ſæuum, eſt Allegoria.
11 Qui fugiendo conſulunt ſaluti, ſæpius periclitantur quam qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.

1 *Anguſtam, amici, pauperiem pati*
2 *Robuſtus acri militia puer*
Condiſcat: & 3 *Parthos feroces*
Vexet eques metuendus haſta,
Vitámque 4 *ſub dio & trepidis agat*
In rebus. illum ex mœnibus hoſticis
5 *Matrona bellantis tyranni*
Proſpiciens, & 6 *adulta virgo,*
7 *Suſpiret Eheu ne* 8 *rudis agminum*
Sponſus laceſſat 9 *regius aſperum*
Tactu 10 *leonem, quem cruenta*
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum eſt pro patria mori.
Mors & 11 *fugacem perſequitur virum:*
Nec parcit imbellis iuuentæ
12 *Poplitibus, timidoq; tergo.*
Virtus repulſæ 13 *neſcia ſordidæ,*
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit aut ponit 14 *ſecures*
Arbitrio popularis 15 *auræ.*
16 *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtuſq; vulgares & vdam
Spernit 17 *humum fugiente penna.*
18 *Eſt & fideli tuta ſilentio*

13 Virtus repulſæ ignominioſæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præſtantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magiſtratus, quorum inſignia ſunt ſecures & faſces. 15 Fauoris i. prout mobili & leui populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem ſed immortalitatem ſunt meriti, iter patefacit & ſibi & & ſuis per vias difficiles & intercluſas. 17 Rex terrenas ſpernit, quærens immortalia. 18 Laus ſilentii.

Mercu-

Merces: [19] *vetabo, qui Cereris ſacrum*
Vulgarit arcanæ, ſub ÿſdem
Sit [20] *trabibus, fragilemq́ mecum*
Soluat [21] *faſelum. ſæpe* [22] *Dies Piter*
Neglectus, inceſto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem ſceleſtum*
Deſeruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit neque mecum in eſdem naui vehetur, qui ſacra Cereris, i. quod uis arcanum euulgârit, homo ſcil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nanem velocem & oblongam.
22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus, ſæpe caſtos & innocentes punit cum impÿs & inceſtuoſis. 23 Pœna tardo pede incedens raro patitur ſceleſtum hominem præeuntem effugere, ſed eum aliquando aſſequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimeſcit. Oratio Iunonis de Troia euerſa, de bello Troiano finito, déque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

IVſtum & [1] tenacem propoſiti virum,
[2] Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus [3] inſtantis tyranni
[4] Mente quatit ſolida: neque Auſter,
[5] Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
[6] Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
[7] Hac arte Pollux, & [8] vagus Hercules
Innixus, arces attigit [9] igneas.
Quos inter Auguſtus [10] recumbens
[11] Purpureo bibit ore nectar.
[12] Hâc te [13] merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, [14] indocili iugum

1 Virum propoſito recto perſeuerantẽ.
2 Non ſeditio ciuium iniquas leges ponentiũ, quæ cum æquo & bono pugnãt
3 Tyranni præſentis.
4 De ſententia dimouet i. non efficit inconſtantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Od. III. lib. 1. eſt Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iuſtus illius ruinam non expaueſcet
7 His virtutibus, cõſtantia nimirum & iuſtitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti ſunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monſtra domanda. 9 Arces ſyderibus micantes i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. *--Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Auguſtus ore ſuo roſeo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuus. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.* i. Auguſtus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos *vel*, merentem i. militantem. 14 Tigrium collum ſuapte natura eſt indocile, Bacchi tamen iuſſui obſequitur.

Collo trahentes. hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit:
[16] *Gratum eloquuta* [17] *conſiliantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis inceſtuſque iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo deſtituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Caſtæque [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
[24] *Famoſus hoſpes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Noſtriſq; [27] *ductum ſeditionibus*
Bellum reſedit: [28] *protinus & graues*
Iras, & inuiſum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit ſacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidus*
[31] *Inire ſedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter ſæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridiſque [34] *buſto*
Inſultet armentum, [35] *& catulos fera*
Celent inultæ: ſtet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatiſq; poſſit*

15 Romulus patris ſui equis, i. arte militari fugit Acheronta paludem infernalem & ad ſuperos euaſit.
16 Iunone rem gratam diis eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam depoſuiſſet.
17 Diuis conſilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hi incipit Iunonis Oratio in diuorum cœtu habita.
19 Paris à fatis datus iudex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helenà Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami deſtituit, i. fraudauit promiſſâ mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iuſſu Laomedonti ſuas operas locarùnt ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hoſpes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem. 26 Hectoris auxiliis. 27 Et bellum noſtris diſcordiis productum in decennium reſedit. i. finitum eſt & compoſitum. 28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam. quamuis enim Romulus ſit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri ſuo concedam, vt Romulus ſit primus rex Romanorum. 31 In cœlos aſcendere. 32 Diuinos liquores bibere & diuis adnumerari. 33 Ordo eſt & ſenſus. dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, ſic vt Troiano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis ſepulchro. 35 Et dummodo Troia ſit ita deſerta vt in ea & armenta paſcere & feræ ſuos catulos occultare poſſint inultæ. i. illæſæ & ſecuræ, nemine prohibente: ea lege ſtet Capitolium, &c. 36 Medis deuictis & per triumphum ductis,

Roma

Roma ferox dare iura Medis.
[37] *Horrenda latè nomen in vltimas*
Extendat oras: quà [38] *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua [39] *Nilus:*
[40] *Aurum* [41] *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum [42] *rapiente dextra.*
Quicunque mundi [43] *terminus obstitit,*
[44] *Hunc tangat armis, visere gestiens*
[45] *Qua parte debacchentur ignes,*
[46] *Qua nebulæ pluuiiq; rores.*
Sed bellicosis [47] *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimium pii,
[48] *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
[49] *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna [50] *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices catenas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
[51] *Autore Phœbo, ter pereat meis*
[52] *Excisus Argiuis, ter* [53] *vxor*
Capta [54] *virum puerósque ploret.*
[55] *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine [56] *pertinax*
Referre sermones deorum, [57] *&*
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti fluuius, sic dictus à Nileo rege, *vel*, quòd trahit νέον ἰλὺν. i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat. Roma (inquam) fortior spernere, i. fortior ad spernendum aurum, quam cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sæcris non parcit.
43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi sæuit ingens solis æstus, vide Od. xxi lib. 1.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione nempe, ne nimium pii, i. ne nimium amantes Troiæ. (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo impetu freti. 49 Ordo est. Fortuna Troiæ renascens alite lugubri, i. malis auspitijs iterabitur tristi clade. me (coniuge & sorore Ionis) ducente victrices catenas. 50. Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor tamen ter pereat &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poëta se á multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersum Deos aliquid moliri voluerint.

Ordo est O Regina Calliope descende cœlo,& age, dic tibia longum Melos, i. longam & suauem cantilenam.

2 Habent Musæ etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ.

3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentē. an me fallit poetica insania?

4 Videor mihi audire Calliopen quòdque ipsa discurrit per lucos pios i. per lucos,quos dij incolant

5 Quos lucos aquæ incundæ præterfluunt & in quibus gratæ spirant aurꝛ.

6 Ordo est & sententia Palumbes fabulosæ (i. Palumbes de quibus Poëtæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuere noua fronde(i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i.in Vulture monte Appuliæ)

[1] *Descende* [2] *cœlo,& dic age tibia*
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus,citharáue Phœbi.
[3] *Auditis? an me ludit amabilis*
Insania? [4] *audire,& videor pios*
Errare per lucos,amœnæ
Quos & aquæ [5] *subeunt & auræ.*
[6] *Me fabulosæ Vulture in Appulo,*
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumq́, somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texêre,mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] *Acherontiæ,*
Saltusq́, [8] *Bantinos,& aruum*
Pingue tenent [9] *humilis Ferenti:*
[10] *Vt tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & vrsis: [11] *vt premerer sacra*
Lauróque, [12] *collatáque Myrto,*
[13] *Non sine dijs animosus infans.*
[14] *Vester,Camœnæ,vester in arduos*
[15] *Tollor Sabinos: se mihi* [16] *frigidum*
Prænestę, seu Tibur [17] *supinum,*

extra limen Appuliæ altricis,i.nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Venusiæ admodum parua, in sublimitate montis posita,ideóque eam nido comparat,vel,per nidum,domum propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto &c. 11 Quòd premerer lauro sacra,i.lauro Apollini dicata quæ quidem lauus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata á palumbibus,quæ veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Prænestę in monte positum est sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

Seu

Seu[18] *liquidæ ſ lacuere Baiæ.*
Veſtris[19] *amicum fontibus & choris,*
Non me[20] *Philippus verſa acies retro,*
[21] *Deuota non extinxit arbos,*
Non Sicula[22] *Palinurus vnda.*
[23] *Vtcunq; mecum vos eritis, libens*
[24] *Inſanientem nauita Boſporum*
Tentabo, &[25] *arentes arenas*
Littoris Aſſyrij, viator.
Viſam[26] *Britannos hoſpitibus feros,*
Et lætum equino ſanguine[27] *Concanum:*
Viſam pharetratos[28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inuiolatus amnem.*
Vos[30] *Cæſarem altum, militia ſimul*
Feſſas cohortes[31] *abdidit oppidis,*
Finire quæ tantem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos[33] *lenis conſilium & datis & dato*
Gaudetis almæ. ſcimus vt[34] *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit[35] *caduco,*
Qui terram[36] *inertem, qui mare temperat*
Ventoſum, & vrbes, regnaq;[37] *triſtia,*
Diuoſque mortaleſque turbas
Imperio regit[38] *vnus æquo.*

18 Baiæ eſt vrbs Campaniæ a Iuis calidis nobilitata.
19 Ordo eſt me amicum veſtris fontibus & choris non extinxit Philippis acies, verſa retro, non arbos, &c.
20 Philippi eſt vrbs in Thracia, vbi verſus erat in fugam Bruti & Caſſij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor ſceleratæ, vide Od 13. lib 2.
22 Promontorium Lucaniæ ſic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, vbi Horatius in ſummo periculo eſt verſatus, quum ex bello Philippenſi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Boſporum æſtuoſum. vide Od. 13 & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hoſpites mactabant pro hoſtia. Feri igitur & inhoſpitales tunc temporis erant, neque id mirum. nam vtà ſole longè diſtabant, ſic certe quamdiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, manſuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verùm vbi Deus (cujus prouidentia in regnorum mutationibus eſt admirabilis) pro ſua miſericordia hanc gentem ad fidem Chriſtianam vocauerat, ſenſim euanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (neſcio quas) nationes tranſmigrauit, & Britannia (quæ à noſtro Poeta hîc dicitur fera) facta eſt gens perhumana, hoſpitalis, liberalis, comis atque affabilis.
27 Concani erant Hiſpani, vel (vt alij volunt) Tartari, quibus ſanguis ex equini cruris venis ſubtractus & lacti commixtus potus erat familiaris.
28 Scythiæ populum iagittis potentem vide Od. 20. lib. 2.
29 Et inuiolatus. i. ſaluus Muſarum præſidio viſam Tanaim.
30 Cæſarem magnum & triumpho ſublimem. Ordo eſt, Vos recreatis Pierio antro Cæſarem quærentem finire labores, ſimul atque abdidit oppidis cohortes feſſas militia.
31 Simul vt in hibernis conſtituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum.
32 Antro Muſis ſacro & ſecreto. i. vos Cæſarem oblectatis arte poeticâ.
33 Conſilium ab immanitate remotum, quo vſus eſt Cæſar in ſubiugandis barbaris.
34 Gigantes cum dijs belligerantes.
35 Fulmine in caput Titânum cadente.
36 Terram immobilem.
37 Sedem inferorum, vbi omnia ſunt triſtia.
38 Solus Iupiter.

[39] *Magnum illa terrorem intulerat Ioui,*
Fidens, iuuentus horrida, brachiis,
[40] *fratreſq; tendentes* [41] *opaco*
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid [42] *Typhœus, & validus Mimas,*
Aut quid [43] *minaci Porphyrion ſtatu,*
Quid Rhœcus, [44] *euulſiſq; truncis*
Enceladus iaculator audax,
Contra ſonantem Palladis [45] *ægida*
Poſſent ruentes? [46] *hinc* [47] *auidus ſtetit*
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris [48] *poſiturus arcum,*
Qui [49] *rore puro Caſtaliæ lauit*
[50] *Crines ſolutos, qui* [51] *Licyæ tenet*
Dumeta, [52] *natalémque ſyluam*
Delius & Patareus Apollo.
[53] *VIS conſili expers mole ruit ſua,*
[54] *Vim temperatam dii quoq; prouehunt*
In maius: iidem odere vires
Omne nefas animo [55] *mouentes.*
Teſtis mearum [56] *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & [57] *integræ*
Tentator [58] *Orion Dianæ,*
Virgineæ domitus ſagitta.
[59] *Iniecta monſtris terra dolet ſuis:*
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis [60] *Ætnam:*
[61] *Incontinentis nec Tityi iecur*
Relinquit ales, [62] *nequitiæ additus*

39 Ordo eſt. illa iuuentus horrida fidens brachiis magnum terrorem intulerat Ioui.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.
41 Olympo umbroſo.
42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus ſunt nomina gigantum.
43 Ingenti ſtatura.
44 Enceladus tam fuit robuſtus vt arbores eradicatas iaculareturin hoſtes
45 Contra Minervæ clypeum, quo Iupiter etiam vſus eſt contra gigantes. Contra Ionis ſapientiam nil poſſunt gigantes.
46 Ex parte Iouis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur auidus propter iguis rapacitatem. vel quia pugnæ eſt auidus.
48 Apollo qui ſemper arcum geſtat.
49 Aqua ſincera fontis Caſtalij, ſic dicti à Caſtalia puella quam Apollo adamauit.
50 Crines humeris ſparſos.
51 In Lycia fons eſt Caſtalius.
52 Syluam, in qua natus eſt Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur. 53 Robur corporis ſine prudentia ſuo labitur impetu. 54 Vires conſilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus, de quo vide Od. xvij lib. 2. 57 Caſtæ Dianæ. 58 Orion venator ſtuprare conatus Dianam, eius ſagittis eſt confoſſus. 59 Ordo eſt. Terra mater, impoſita monſtroſis gigantibus ſuis filijs, dolet & mœret ſuos partus eſſe fulmine miſſos ad Orcum i. ad Plutona ſupra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti iniectum. 61 Nec vultur relinquit peredere iecur Tityi luxurioſi qui Latonæ ſtuprum inferre conatus eſt. 62 Intemperantiæ ſuæ appoſitus cuſtos vt ei ſic infeſtus.

Cuſtos

Cuſtos: amatorem trecentæ,
63 Perithoum cohibent catenæ.

63 Ixionis & Diæ filium, amatorẽ Proſerpinę quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus eſſe apud inferos.

ODE V.

Diui Auguſti laudes, Craſsi vituperium, Reguli conſtantia & ad Pœnos reditus.

1 Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: 2 præſens diuus habebitur
Auguſtus, adiectis Britannis
3 Imperio, 4 grauibuſque Perſis.
Miléſne Craſſi, 5 coniuge barbara
6 Turpis maritus vixit? & hoſtium
(7 Pro curia, inuerſiq; mores)
Conſenuit ſocerorum in armis,
Sub rege Medo, 8 Marſus & Appulus,
9 Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, 10 æternæq; Veſtæ,
11 Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
12 Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Diſſentientis 13 conditionibus
Fœdis, 14 & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiſerabilis
Captiua pubes. 15 Signa ego 16 Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde (dixit)

1 Vt tonitrua demonſtrãt Iouem eſſe cœli regem, ſic Cæſaris victoriæ diuinitatem eius arguunt.
2 Dum es in viuis!
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Auguſto per Druſum primùm ſuperati ſunt.
4 Propter Craſſi eladem Perſæ vel Parthi graues & pernicioſi habebantur, qui tamen Auguſto facilè ceſſerunt, ſignaq; militaria Craſſo & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt ſeruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quam indignas res paſſa es contra mateſtatem populi Ro. & ô mores quàm inuerſi & corrupti eſtis, vt Rom. milites iam barbaris ſeruiãt, qui iis olim dominari ſolebant. 8 Marſi & Appuli inter Rom. milites erant clariſſimi, qui cum Craſſo ſuperati & capti, vxores acceperunt à Medis & Perſis, vt ibi velut in propriis ſedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignaui erant milites ſub Craſſo qui obliuiſcerentur ancilia, i. ſcuta brevia numero duodecem in æde Martis ſeruata ex quibus vnum de cœlo lapſum credebatur, nam datum eſt pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuiſſet ancile. ancilia hîc pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 AEterni ignis qui in templo Veſtæ à virginibus cuſtoditus nunquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat ſedes, q. d non deſerta vrbe à ſuis diis turpe igitur militibus Rom. vt ſub armis hoſtilibus ſeneſcerent. 12 Regulus hoc prouiderat ne quis ſuo exemplo ſpem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus ſordis, noluit enim Regulus captiuos Afrorum pro ſe reddi. 14 Et diſſentientis ab exemplo quod traheret perniciem in poſterum tempus. niſi pubes captiua periret immiſerabilis, i. ſine miſericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignauius pugnarent. 15 Hæc eſt Reguli Oratio in Senatu Rom habita, *cuius eſt deliberatiuum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ noſtri milites hoſti tradiderunt ſine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
[17] *Retorta tergo brachia libero*
[18] *Portasq; non clausas,* [19] *& aruz*
Marte coli populata nostro.
[20] *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
[21] *Damnum. neque amissos colores*
[22] *Lana refert medicata* [23] *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
[24] *Curat reponi deterioribus.*
[25] *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
[26] *Qui perfidus se credidit hostibus?*
[27] *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit [28] *iners, timuitque mortem?*
[29] *Hic unde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
[30] *altior Italiæ ruinis.*
[31] *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosque natos, [32] *vt capitis minor,*
A se remouisse, & virilem
[33] *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret [34] *autor nunquam aliàs dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret [35] *exul.*
[36] *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Romæ reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas. quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli. qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti iam ac deprauati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is qui lora, &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non deditione esse petendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit.
30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis
31 Regulus dicitur à se remouisse. i. non admisisse coniugis osculum.
32 Vt capite diminutus. id est, vt seruus factus per captiuitatem.
33 Et dicitur torno vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato. i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantésque.
34 Suasor siue monitor.
35 Exul per captiuitatem egregius. id est, nunquam satis laudatus.
36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci Cic. de Off. 3.

Dimouit

Dimouit [37] *obſtantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
[39] *Diudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venefranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venefranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia. vide Ode 6. lib. 2.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

[1] *DElicta Maiorum immeritus lues*
Romane: donec templa [2] *refeceris*
Ædeſque labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro ſimulachra fumo.*
[4] *Dijs te minorem quòd geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dij multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Iam bis [9] *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Penè occupatam [11] *ſeditionibus*
Deleuit vrbem [12] *Dacus & AEthiops:*
Hic [13] *claſſe formidatus,* [14] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
[15] *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinauere, & genus & domos.
[16] *Hoc fonte deriuata clades*

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas, quas non es meritus.
2 Donec reædificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſitu vetuſtatis ſordentia.
4 Quia Deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alii hunc verſum ſic interpretantur vt ſit ſenſus, in exordio rerum deos inuoca. eiſdem in exitu gratias agito.
7 Dij minùs ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis. i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, noſtroſque conatus inauſpicatos (i. quia contemplimus auſpiciorum neceſſariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet ſe adieciſſe prædam aureis ſuis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui iam verò facti ſunt amplores.
11 Bellis ciuilibus.
12 Scythæ & Aegyptij ſub Antonio & Cleopatra.
13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat.
14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis.
15 Sæcula, in quibus homines aſſiduè culpam committunt.
16 Ex adulterijs.

In

In patriam populumq́, fluxit.

17 Saltationes lasciuas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & saltare secundum artem.
19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo iuniores, i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas stupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne sint testes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arcessita, è lecto surgit vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Romani qui nauali bello Pœnos superarunt, vide Od. 12 lib. 2.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.

Motus doceri gaudet[17] *Ionicos*
Matura virgo,[18] *& fingitur artibus*
Jam nunc: & incestos amores
De[19] *tenero meditatur vngui.*
Mox[20] *iuniores quærit adulteros*
Inter[21] *mariti vina:*[22] *neque eligit*
Cui donet[23] *impermissa raptim*
Gaudia,[24] *luminibus remotis:*
Sed[25] *iussa coram non sine conscio*
Surgit marito: seu vocat[26] *institor,*
Seu nauis Hispanæ[27] *magister*
Dedecorum[28] *pretiosus emptor.*
Non[29] *his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
Pyrrhumq́, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemq́, dirum:
Sed[30] *rusticorum*[31] *mascula militum*
Proles,[32] *Sabellis docta ligonibus*
Versare glebas,[34] *& seueræ*
Matris ad arbitrium recisos
Portare fustes:[35] *sol vbi montium*
Mutaret[36] *vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus[37] *agens abeunte curru.*
Damnosa quid non imminuit[38] *dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores,[39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

31 Syriæ Regem à M. Acilio superatum. 32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis propriis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum, si matres seuerè sic iuberent. 36 Vesperi, nam Sol descendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quiescimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non consumit? 39 Paulò post. hic obserua elegantem gradationem in tribus versiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] *Quid fles Asterie quem tibi candidi*
Primo restituent vere Fauonij
[2] *Thyna merce beatum,*
Constanti iuuenem fide
Gygen? ille [3] *notis actus ad Oricum,*
[4] *Post insana Capræ sydera, frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*
[6] *Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,*
Suspirare Chloen & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Casto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat penè datum Pelea Tartaro,*
Magnesſam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. nam scopulis surdior [10] *Icari*
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] *Enipeus*
Plus iusto placeat, cauc:
Quamuis non alius [12] *flectere equum sciens*
AEquè conspicitur [13] *gramine Martio:*

1 Ordo est & sensus. O Asterie, quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constantis fidei, quem Thynâ merce beatum candidi Fauonij, i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent.
2 Locupletatum merce aduectaè Cilicia.
3 Notis actus, i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, vrbium primâ in Epiro.
4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas.
5 Non dormient.
6 Ordo est & sensus, atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens Chloen miseram suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo te virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea pene datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinen fugit Magnesſam Hippolyten, & Idem fallax nuntius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias historias quæ peccandi viam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur, sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat 12 AEquè peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Roiuuentus, vt equo vti bene scirent.

Nec

Nec quiſquam citus æquè
Tuſca [14] *denatat alueo.*
Prima nocte domum claude, [15] *neque in vias*
Sub cantu [17] *querulæ deſpice tibiæ:*
Et te ſæpè vocanti [18]
Duram, difficilis mane.

14 Tiberino fluuio. qui Tuſciam à Sabino diuidit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorſum deſpice ex alto.
17 Querentis ſe immerito abs te contemni. 18 Denique à Aſterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & ſæuam ſæpe vocanti.

AD MAECENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

Martijs [2] *cœlebs quid agam* [3] *Kalendis:*
Quid velint flores, & [4] *acerra thuris*
Plena, miraris, [5] *poſitúſque carbo in*
Cæſpite viuo,
Docte ſermones [6] *vtriuſque linguæ.*
Voueram dulces epulas & album
Libero caprum, propè [8] *funeratis*
Arboris ictu.
Hic dies, [9] *anno redeunte feſtus,*
[10] *Corticem aſtrictum pice dimouebit*
Amphoræ fumum bibere [11] *inſtitutæ*
[12] *Conſule Tullo.*
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] *Soſpitis centum:* [14] *& vigiles lucernas*
Profer in lucem. procul omnis æſto
[15] *Clamor & ira.*

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ, tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martijs Kalend.
2 Sine vxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant vt vxores caſtas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ acula eſt in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex vino cæſpite erectam, vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
8 Propè morti datus, caſu arboris in caput ſuum procumbentis, vide Od. 13. lib 2. 9 Anno vertente, i. ſingulis annis. 10 Corticem pice illitum, i. ſuperpicatum. 11 Amphoræ quæ cœpta eſt fieri fumoſa, i. vetuſta, intelligit vinum valdè vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt depromi non poſſet, neque bibi niſi aquâ diſlutum. 12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem. vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & ſalui ab arboris illius caſu 14 Et producito vigiles. i. accenſas lucernas in lucem. i. totam noctem compotemus. 15 Vide Od. 27. lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] *super vrbe curas,*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis:
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ:
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque seuera.*

16 De vrbe.
17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octauianus superauit.
18 Medi seditionibus ciuilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa.
20 Remisso arcu i. armis depositis.
21 Negligens esto, non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.
22 Quam magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare remp. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omitte res serias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus est de præteritis amoribus eisdemque renouandis.

Ho. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candidæ*
Cervici iuuenis dabat,
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti,* [5] *neque erat Lydia post Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romana, vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Thressa Chloë regit.*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcant animæ fata superstiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi:*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quandiu non alienam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloe.
6 Ego Lydia magnę famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros.
10 Si mea morte assequar, vt sit mihi superstes. quasi diceret: Chloen animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est, Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua. id est, amore mutuo me vrit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in sinu Tarentino.

Si

Si parcent[13] *puero fata superstiti,*
Ho.[14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq; iugo cogit aheneo?
Si flaua[15] *excutitur Chloë,*
[16] *Reiectæq; patet ianua Lydiæ?*
Ly. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior*[18] *cortice, &*[19] *improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN. Ode x.

Lycen monet, vt positâ duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo[3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta[4] *remugiat*
Ventis?[5] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri[6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec[9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat:[11] *supplicibus tuis*
Parcas,[12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut*[14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

13 Calas.
14 Quid? si Venus intermissa redit, nósque discordes copulat iugo aheneo. i. amore indissolubili?
15 Quid? si Chloe eijcitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatę.
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 A Estuoso mari Adriatico. vide Od. 33. lib. 1.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiũ biberes. i. si barbara esses & Scythę nupta
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidẽ asperas & iniquas, non patereris, imò plorares me (inquã) exponere ventis septẽtrionalibus, qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter, i ęther conuertit in glaciem niues demissas puro numine i aperto & sereno cœlo?
6 Abiice & depone superbiam.
7 Ne Fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quorupto, rotę retrocurrũt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæua & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum.
11 Miserere tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum. i nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ.
13 Non semper ero iuuenis vt possim super limen ianuæ tuę cubare, idq; cœlo pluuioso. noli igitur occasionẽ amoris mei potiundi pręterire.
14 Pluuiæ.

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cantus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] MErcuri (nam te docilis magistro
Mouit [2] Amphion lapides canendo)
Túque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida neruis:
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proterno
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitésque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Janitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesq; manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosq; vultu
[21] Risit inuito: [22] stetit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est. ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet. nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo, &c.
2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Perita, quæ scitè scis resonare septem chordis.
5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces & à me auersas.
8 Equa trium annorum.
9 Per saltationem.
10 Cauet ne tangatur.
11 Non nupta. ἄγαμος.
12 Immatura viro petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. xii. lib. 1. 14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax 15 Tibi blandè canenti. quum Orpheus suam Euryciden ab inferis reduceret. 16 Vide Od. xiii. lib 11. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Iunoni stuprum conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, vt rotæ inter serpentes alligatus assiduè & sine requie circumagatur. 20 Tityos est nominatiuus Græcus. vide Od. 4. huius lib. 21. Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias.

24 Audiat

[24] Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
[25] Dolium fundo pereuntis imo:
[26] Seráque fata,
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
[27] Impiæ: nam quid potuere maius?
Impiæ sponsos potuere [28] duro
Perdere ferro.
[29] Vna de multis [30] face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
[31] Splendidè mendax, & in omne [32] virgo
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne [33] longus tibi somnus, [34] unde
Non times, dictur: socerum & scelestas
[35] Falle sorores.
[36] Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
[37] Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo.
[38] Me pater sæuis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe veleget.
[39] I, pedes quò te rapiunt & [40] auræ:
Dum fauet nox & [41] Venus: i secundo
Omine: & nostri memorem sepulchro
[42] Sculpe querelam.

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quę suis amatoribus inhumanæ fuerunt.

25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo.

26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.

27 O impiæ sorores nam quid maius impium potuerunt perpetrare?

28 Crudeli gladio.

29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.

30 Honore matrimonii digna cum facibus enim nuptiæ ferebant vesperi apud antiquos.

31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro iustitia mentiri in iis præsertim quæ sunt contra deum & naturam.

32 Mulier.

33 Mors. μακρὸς ὕπνος.

34 A quo.

35 Effuge, λάθε.

36 Ordo est, quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.

37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausam tenebo. 38 Esto, quod pater me in vinculà coniiciat, vel in exilium pellat idque classe, vt difficilius sit redire, quòd viro &c. 39 Fugam accelera, sive terra, sive mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta, vitam agit inertem & deſidioſam

[1] *Miſerarum eſt, [2] neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] lauere: aut [4] ex-
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] qualum Cythereæ puer [6] ales,
Tibi telas, operoſæq; Mineruæ
[7] Studium aufert, Neobule, [8] Lyparæi nitor Hebri.
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
[9] Simul unctos Tiberinis humeros lauit in vndis:
[10] Catus idem [11] per apertum fugientes
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] fruticeto [13] excipere aprum.

1 O Neobule, miſerarum eſt. 1. miſeræ ſunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſic hilarantur vt a ſe pellant curas, & quæ metu examinantur propter patrui obiurgationes ſolet enim patruus fratris liberos ſeuerius reprehendere quàm pater ipſe.

2 Neque in amore colludere.

3 Diluere curas, à lauo is, tertiæ conjugationis.

4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Cytherea. 7 Studium lanificij, cui maximè præeſt Minerua dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex inſula Lipara, eques ſanè melior ipſo Bellerophonte neque arte pugili neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque, mox vbi. 10 Ingeniosus vel peritus iaculandi. id eſt, configendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Vbi frutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum eſt proprium venatorum, qui ex inſidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM ELANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit eiuſque amœnitatem ſummoperè commendat.

[1] *O Fons blanduſie, [2] ſplendidior vitro,*
[3] Dulci digne mero, non ſine [4] floribus,
[5] Cras donaberis hœdo:

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.

2 Fons lucidior vitro.

3 Digne mero in ſacrificijs exhibito. veteres enim fontibus ſacrificabant tanquam dijs, vide Od. 1 lib 1.

4 Floribus quibus veteres ſpargebant fontes, *vel*, quibus hoſtias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
Primis, & venerem & prælia deflinat
Frustrâ. nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit aduersarium cum quo possit præliari, sed frustra, nam morte præuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi, i. in tuũ honorem.
9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas pecori fitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus efficieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cauis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

Herculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis operata diuis:
Et soror clari ducis & decoræ
Supplice vitta.
Virginum matres, iuuenúmque nuper

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu, i. vt olim Hercules, extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens diuis. 6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt.

Sospitum

Soſpitum. vos ô pueri & puellæ
Jam virum [9] *expertæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi feſtus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæſare terras.*
I, pete [14] *unguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marſi memorem duelli:*
[16] *Spartacum ſi qua potuit vagantem*
Fallere teſta.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuiſum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albeſcens animos* [21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta,*
[23] *Conſule Planco.*

9 Nuptæ.

10 A malis verbis ſeu imprecationibus abſtinete. Fauete linguis vt Ode 1. huius lib.

11 Triſtes curas quæ atram bilem excitare valeant.

12 Ciuilem furorem.

13 Auguſto terrarum imperium obtinente.

14 Vnguento hominis elegantioris cæſariem in conuiuijs madefaciebant.

15 Vinum in cella conditum cùm bello Marſico Italia arderet.

16 Si qua ratione teſta vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ſeruili bello, quod cum Populo Rom. geſsit anno ferè. 16 Poſt bellum Marſicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo, id eſt religare crinem in nodum, vt veniat ſemicompta, ad lætitiam repentinam ſignificandum. vide Od. xj. lib 2. 18 Crinem ſubflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum. 19 Si non ſtatim à ianitore admittatur, noli eſſe moleſtus ſed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad ſeneſtutem, patienter ideirco feram Neæræ contumeliam, ſed in iuuentute adultionem deueniſſem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuiſſem fremidus iuuentute, ſi me aliquis faſtidiret. 23 Conſule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno ſcilicet ad vrbe condito 1720.

IN CHLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum conſtituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famoſiſq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum laſciuæ & obſcenæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

5 Define inter virgines ludere. quum sis propior funeri i. morti propinqua.
4 Et virginibus formosiste senicu-lam aridam immiscere.
5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuã decet, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectiùs quàm tu ad iuuenum fores vltrò currit, inque eas irrumpit veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata.
7 Nothus, est nomen amatoris.
8 ÆEtas tua lanificio magis apta est

8 Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines;
4 Et stellis nebulam spargere candidis.
5 Non, si quid Pholoen satis,
Et te Chlori decet. 6 filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas uti concitata tympano.
Illam cogit amor 7 Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
8 Te lanæ prope nobilem
Tonsæ 9 Luceriam, non citharæ decent,
10 Nec flos purpureus rosæ,
11 Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Apuliæ, circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati vsque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MAECENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia parent, Horatius verò contentus est suâ sorte vnde beatus existit.

1 Acrisii filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sepiùs ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri.
5 Illasissent.
6 Sciebant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa. i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt.

INclusam 1 Danaen turris ahenea,
Robustæq; fores, & vigilum canum
2 Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab 3 adulteris:
Si non 4 Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Jupiter & Venus
5 R. sissent. 6 fore enim tutum iter & patens,
Conuerso 7 in precium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere 8 amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. 9 concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

10 De

[10] *Demersa excidio.* [11] *diffidit vrbium*
Portas [12] *vir Macedo,& subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera nauium*
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Maiorumq; fames.* [16] *iure perhorrui*
[17] *Late conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas,equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negauerit,*
A dijs plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto:* [21] *& transfuga diuitum*
Partes linquere gestio:
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quàm si,quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ riuus aquæ, syluáque iugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in Amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec, si plura velim,tu dare deneges.
[32] *Contracto melius parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] *Mygdonijs regnum* [34] *Alyattici*

10 Terræ hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat in quæ asellus auro onustus posset ascendere.
13 Munera irretiunt sæuos nauium duces, i.piratas, *vel* Munera nauium, i.merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum dignitatum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentū, ego meritò metui caput meum attollere. i.ad summas dignitas & nimiam potentiam ascendere.
17 Diffusè celebrē.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper.O diuinum Horatium quē in hoc vtinam Christiani imitarentur!
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quàm ea quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, vt ſ fundus meus fidelis fallit,hoc est,latet eum, *vel* ignoratur ab eo,qui Africæ imperio fulget,beatiore esse sorte,quàm ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (me iudice) exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana. à Formijs,oppido Campaniæ,vbi suas sedes habuerunt Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt,olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. *--Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal persoluam quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam, vt sit sensus. Paruo contentus plus possideo, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit.
34 Regis Lydiæ,Cræsi patris.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. [35] *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Bene est ei, cui Dens dedit parca manu & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD AELIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilaritèr exigat.

Ælli, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse [5] *Lyrin,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *cras foliis nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix. dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans, Ἀφυκτείων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit: hinc Prouerbium vilius Alga pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus populsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum syluestrem, infernum & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi suisque sit propitius,

[1]*Faune, Nymphārum [2]fugientum amator*
Per meos fines & aprica rura
[3]Lenis incedas, abeásque paruis
AEquus alumnis:
[4]Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec desunt Veneris [5]sodali
Vina craterae: [6]vetus ara multo
Fumat odore.
[7]Ludit herboso pecus omne campo
Cum tibi nonae redeunt Decembres:
[8]Festus in pratis vacat otioso
Cum boue pagus:
Inter [9]audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes [10]tibi silua frondes:
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere iuuante & Nonis Decemb.

2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent.

3 Precor vt incedas mitis sine iracundia, vtque transeas paruis meis agnis & hœdis innoxius.

4 Siquidem tenet hœdus anno completo tibi immolabitur.

5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus.

6 Ara per multos iam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum sum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuersaria in pratis & syluis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocosè, quòd veterēs historias describens, ea negligat quæ ad iucundè viuendum pertinent.

QVantum distet ab Inacho
Codrus, [2]pro patria non timidus mori,
Narras, [3]& genus Æaci

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiuorum Regem. & Codrum vltimum regem Athenienſium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem indutus in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Iouem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] *ſacro bella ſub Ilio:*
Quo Chium pretio cadum
Mercemur: [6] *quis aquam temperet ignibus:*
Quo præbente domum, & quota,
[8] *Pelignis careamfrigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ properè nouæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. [10] *tribus aut nouem*
Miſcentur cyathis pocula [11] *commodis.*
Qui Muſas amat [12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates. tres prohibet ſupra*
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] *Nudis iuncta ſororibus.*
Inſanire [16] *iuuat:* [17] *cur Berecynthiæ*
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
Odi. [19] *ſparge roſas. audiat inuidus*
[20] *Dementem ſtrepitum* [21] *Lycus,*
[22] *Et vicina ſeni non habilis Lyco,*
[23] *Spiſſa te nitidum* [24] *coma*
Puro te ſimilem Telephe [25] *veſpero,*
[26] *Tempeſtiua petit Chloe:*
Me [27] *lentus Glyceræ* [28] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio à diis inſtructa. vide Od. 3. huius lib.

5 Taces, id eſt, non narras quo pretio emamus cadum vini Chii, vini optimi & laudatiſſimi.

6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non niſi loti & vncti diſcumbebant.

7 Taces cuius domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulſemus.

8 Pelignum eſt oppidum apud Samnites propter montes frigidum.

9 Horat. alloquitur pincernam puerum, quaſi iam ſit in conuiuio, dicens puero, Da feſtinanter lunæ nouæ poculum. i. lunæ veſpertinæ & orienti, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id eſt, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.

10 Cùm pauciſſimi ſint conuiuæ, non pauciores eſſent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuenientibus cuique ſuis. 12 Muſæ ſunt numero nouem. 13 Nonies bibet. 14 Poeta attonitus & quaſi iam ſtupeſcens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ quia ſine fuco eſſe debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur Ceſſant ſoni tibiæ Phrygiæ, quæ ſacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi conſueuerat. 18 Manus otioſas à tibiæ cantu, vel parcè miniſtrantes. 19 O puer inſperge roſas menſæ. 20 Noſtræ hilaritatis indicem. 21 Lycus victimus. 22 Et ſtrepitum noſtrum audiat vicina puella, quæ Lyco ſeni non eſt apta. 23 Ordo eſt. O Telephe tempeſtiua Chloë petit te nitidum ſpiſſâ comâ & puro ſimilem veſpero. 24 Adoleſcentes denſum habent capillum, ſenes verò caloris defectu calueſcunt. 25 Veſpertino ſydeti 26 Chloë nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interius conſumit.

AD

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formoſum Nearchum à ſua meretricula abſtrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] leænæ?
Dura pòſt paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obſtantes iuuenum cateruas
[4] Ibit inſignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres ſagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquoſa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere conaberis.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, par raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quùm ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrum tu vinces an illa, i. vter veſtrûm Nearcho ſit potiturus.
6 Manet poeta in ſuauiſſima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quaſi pugnæ Iudex dicitur habere in ſua poteſtate victoriam vt vtri velit, victoriam adiudicet.

9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt excepto Achille, formoſiſſimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrigiæ mons eſt fontibus abundans, vnde duo refluunt fluuij, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetuſtum in Coruini gratiam effundat, vnde occaſione oblata, vini laudes commemorat.

[1] O Nata mecum conſule Manlio,
[2] Seu tu querelas, ſiue geris iocos,
Seu rixam & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum:

1 O pia teſta nata mecum, i. cum ego naſcerer Venuſij in Appulia.
2 Varij ſunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli cauſa, ſi quis biliоſus & iracundus natura, paulò liberius bibat, ille ſuam iracundiam ſtatim declarat, & ſic de cæteris.

3 Quo-

[3] *Quocúnque lectum nomine Massicum*
Seruas, moueri digna [4] *bono die:*
[5] *Descende. Coruino iubente,*
Promere [6] *languidiora vina.*
[7] *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci [8] *Catonis*
Sæpe mero caluisse virtus.
[9] *Tu lene tormentum ingenio admoues*
Plerúmque duro: tu sapientium
[10] *Curas & arcanum iocoso*
Consilium retegis [11] *Lyæo:*
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Virésque: & addis [12] *cornua pauperi,*
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
[13] *Te Liber, & si læta aderit Venus,*
[14] *Segnesque nodum soluere Gratiæ,*
[15] *Viuæque producent lucernæ:*
[16] *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

3 Cuiuscunque Consulis nomine notaris, & seruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo. 4 Die festo. 5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata fortasse vt fumosa fierent. 6 Vina vetustate mitiora. 7 Quanuis Coruinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, sed magno in honore illi es futura. 8 Catonis virtus i. ipse prudens Cato vino parcè sumpte, hilaris fuisse dicitur. 9 *Laus vini.* per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum ingenia seueriora explorantur qualia sint. 10 Grauiores cogitationes & consiliũ reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino, Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19 lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te. i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 A Egrè distrahuntur quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

[1] *Montium custos nemorúmque virgo,*
Quæ [2] *laborantes vtero puellas*
[3] *Ter vocata audis, adimísque letho,*
[5] *Diua triformis.*

1 Diana venatrix per montes vagatur 2 Parturientes audis. vnde appellatur Lucina, quòd infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, vt mulieres saluæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos. vnde triplex sortitur nomen, lunam, Dianam, Proserpinam.

5 *Imminens*

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, et pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COElo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9] *Nam quæ niuali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. dijs familiaribus porca immolabatur propterea quod hæc pecus tantùm vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem viribus pestem, qui vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica & sit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est, aut dulces alumni graue tempus non sentient anno pomifero. i. anni parte pomifera nempe Autumno, quando pueri pomis veheementer delectantur. 8 Tempus pestilens & intalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur nauali Algido inter quercus & ilices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum cervice, i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare Paruos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ouium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter sumptuosam hostiam, quàm si far aut micam salis offerres, i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] Farre pio, & [20] saliente mica.

19 Farre piè oblato.
20 Mica saltante vel crepitante, nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS
Ode XXIIII.

[1] INtactis opulentior
Thesauris [2] Arabum, & diuitis [3] Indiæ,
[4] Cœmentis licet occupes
[5] Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
[6] Si figit [7] adamantinos
Summis verticibus [8] dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] expedies caput.
[10] Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas vite trahunt domos)
Viuunt, & [11] rigidi Getæ,
[12] Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
[13] Nec cultura placet longior annua:
[14] Defunctisque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
[15] Illic matre carentibus
Priuignis mulier [16] temperat innocens:
Nec dotata [17] regit virum
Coniux, [18] nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nordum inuaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitiis Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cœmentis tamen tu non expedies animum metu &c.
2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisq; pretiosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne per Hiperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quãuis amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas, vide Od. 35. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.
10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessariis, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci ἱππημολγοὺς. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas. i. non vnius proprias, sed omnibus communes. 13 Nec plus ferunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic vt eum (qui annum laborauit suisque laboribus est defunctus) vicarius recreat æquali sorte. i. simili labore, nam ipse quoq; annuũ laborem explet. 15 Illic nouerca non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et caltitas nolens ab alio viro tangi.

20 Certo

[20] Certo fœdere castitas:
[21] Et peccare nefas, aut pretium est mori.
[22] O quisquis voluit impias
Cædes, & rabiem tollere [23] ciuicam:
[24] Si quæret, pater vrbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
[25] Refrænare licentiam,
[26] Clarus post genitis: [27] quatenus (heu nefas)
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
[28] Quid tristes querimoniæ,
[29] Si non supplicio culpa recidit ur,
[30] Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt? si, neque feruidis
[31] Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] latus,
[33] Duratæq; solo niues
Mercatorem abigunt? [34] horridi callidi
Vincunt æquora nautæ?
Magnum paupertas opprobrium iubet
Quidquid & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit [36] arduæ.
[37] Vel nos in Capitolium,
Quo [38] clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [39] inutile,
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali, in qua fœdus initum est, vt alter alteri fidem seruet
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus seueriſsimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma fuæ statuæ apponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Iuuenalis.
25 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, virtutem odimus eorum qui viui sunt & incolumes, vigos autem virtute præstantes, quando sunt

mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est, si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus, i. si ciues à pueris non sunt benè instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hic interpretor cum Varrone rectum animi propositum & reuerentiam cultumque numinis, populi continendire firmatum, quibus rebus cùm destitutæ sunt leges, earum inanis ac prope sepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plagà septemtrionalis. 33 Si niues glacie adstrictæ solo, i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34. Si horrorem æquorum docti & scieves nautæ non formidant 35 Paupertas putatur probrosa auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum projiciamus, quod fecit olim Crates philosophus. 38 Stepitus popularis. 39 Inutile est aurum, si materia est mali.

Mittamus

Mittamus. scelerum si[40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Praui sunt[41] *elementa & teneræ nimis*
Mentes[42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
Hærere ingenuus puer,[43]
Venarique timet : ludere doctior[44]
Seu Græco iubeas[45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus[46] *alea.*
Quum[47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
Indignóque pecuniam[48]
Hæredi properet : scilicet[49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ,[50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœnitet.
41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda.
42 Studijs fortioribus.
43 Nescit hærere in equo, i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis.
44 Et venari non vult, ad ludendum doctior seu, &c.
45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxum*
46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia.
47 Fides periurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *malè parta malè dilabuntur*. 49 Diuitiæ dicuntur improbæ *vel* quia improbè sunt coacernatæ *vel*, quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

AD BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos[2] *agor in* (*specus,*
Velox mente noua?[3] *quibus*[4]
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inserere & consilio Iouis?[5]
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio.[6] *non secus in iugis*[7]
Exsomnis stupet Euias,[8]

1 Me tuo numine afflatum?
2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19 lib. 2.
3 Expeditus mente non mea, sed diuina.
4 In quibus locis secretis. Ordo est, quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris? 5 Cœlo consecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoneor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

[9] *Hebrum*

9 Hebrum prospiciens, & niue candidam
10 Thracen, ac pede barbaro
Lustratam 11 Rhodopen. 12 vt mihi deuio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 O Naiadum potens,
Baccharúmque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 15 dulce periculum est,
15 O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis sodalem appellat Od. 25. lib 1.
10 Regionem septemtrionalem frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primum imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vsitata aberranti, i. versus lyricos scribenti flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poetæ admirantis, non sunt comparationis redditio, vt multi existimant.* 13 O Bacche qui potestatem habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas, tuas sacerdotes quæ tuo nomine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos enaros habet. Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνοῦ, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AA VENEREM Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

VIxi puellis 1 nuper idoneus,
Et 2 militaui non sine gloria:
3 Nunc arma 4 defunctumq; bello
Barbiton hic paries habebit,
5 Læuum marinæ qui Veneris latus
Custodit. hic hic ponit lucida
6 Funalia, & 7 vectes, & arcus
8 Oppositis foribus minaces.
9 O, quæ beatam diua tenes 10 Cyprum, &

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiuit & absoluit bellum susceptum amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est læuo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inseruientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & fenestras effringerent sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit: *Procede huc cum vectis Dorax.* 8 Foribus clausis 9 O Venus, te precor vt Chloen hactenus amantibus superbam graui amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 2. lib. 1.

11 Mem-

[11] *Memphim carentem* [12] *Sythonia niue,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloën semel [14] *arrogantem.*

11 Vrbem in AEgypto, quæ nive caret, quòd regio est calida. 12 Thracia nive. 13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM. Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

[1] *Impios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Raua decurrens lupa* [5] *Lanuuino*
[6] *Fœtaq; vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagittæ*
Terruit mannos: [9] *ego cui timebo,*
[8o] *Prouidus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *diuina auis imminentum,*
[13] *Oscinem coruum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sus licèt fœlix vbicunque mauis,*
Et memor nostri Galatea viuas:
Téque nec læuus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego, [19] *quid sit ater*

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram aucm. (cuius vox tristis est) rauam lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem. sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c. 2 Parræ iterum atq; iterum canentis. 3 Dux sit itineris, eò nimirum, vt impij male pereant. 4 Lupa coloris rani inter flauum & nigrum. 5 Vndecunque. *Species pro genere.* 6 Vulpes grauida. 7 Cum serpens transuersa ex parte terruit mannos, i. equos tarui trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam furculi partem, quæ in vitibus incurua & contorta pangitur: est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum prænuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuntia. 13 Oscinem corum innocabo, vt ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt cornus corniz, noctua. 14 Ordo est. Galatea sis fœlix & memor nostri, licet viuas vbicunque mauis. i. etsi mauis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à læua volans erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Deberratur Galatea à nauigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vide quanto æris motu ex vento, pluuiis aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Adriæ sinus. vide Od. 9.

Adria,

Adriæ, noui, ſinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hoſtium vxores puerique,* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris [23] *nigri fremitu,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloſo*
[26] *Credit tauro latus, &* [27] *ſcatentem*
Belluis pontum mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *ſtudioſa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte ſubluſtri, nihil aſtra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ ſimul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietáſque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] *leuis vna mors eſt*
Virginum culpæ. [36] *vigilanſq; plora*
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Videt quid Calabriæ ventus albus i. ſerenus, peccet, i. peccare ſoleat.
21 Vſitatiſsimum eſt ſcriptoribus mala hoſtibus optare, quos perire cupiunt
22 Motus obſcuros.
23 AEquoris tempeſtuoſi.
24 Et ſentiant littora, quæ videntur tremere, vndarũ ictu conquaſſata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, ſic tu, ni caues, ab Auſtro decipieris.
26 Commiſit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Boſphorum belluis marinis repletum, & quamuis antè audax fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante ſuſpectas.
28 Studioſa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promiſſo.
30 Nocte aliquantulum luminoſa.
31 Quæ Europe ſtatim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν ἰλ. β.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas inſano amore tauri victa. *Hæc & quæ ſequuntur ferè vſq; ad finem Odæ ſunt verba Europæ ingemiſcentis.* 34 Pietas eſt grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna eſt quàm quæ ſufficiat virginitati amiſſæ i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An ſine vitio ſum? an ſpecies vana i. phantaſma in ſomnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana ſomnia emittuntur. De ſomni portis, vide Virg. lib. 6. AEn. *Sunt geminæ ſomni portæ &c.* 38 Si quis in poteſtatem mihi redigat tantum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua diſcerpere. Eſt hoc inprimis muliebre, vt ſuis manibus iniurias vlciſci cupiant. 40 Paulò ante.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quòdque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuoret antequàm contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequàm viridicas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, ne viget & flagitij conscientia excruciat.
47 *Europe seipsam alloquitur.*
48 Te suspendere potes zona (in vsum laquei) quam tecum commodè attulisti.
49 Quæ saxa vt morbi acuti, te celeriter exanimet.
50 Committo te procellæ, quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mauis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere.

41 *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens 42 *Orcum moror. ô deorum*
Si quis hæc audis, 43 *vtinam inter errem*
Nuda leones,
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 *malas,* 45 *teneræq; succus*
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
46 *Vilis Europe, pater vrget absens:*
47 *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te sequuta
48 *Lædere collum.*
Sive te rupes & 49 *acuta letho*
Saxa delectant: age, te procellæ
50 *Crede veloci: nisi* 51 *berili mauis*
Carpere pensum,
52 *Regius sanguis: dominæq; tradi*
Barbaræ 53 *pellex. Aderat* 54 *querenti*
55 *Perfidum ridens Venus, & remisso*
56 *Filius arcu.*
57 *Mox vbi lusit satis,* 58 *Abstineto*
(Dixit) irarum 59 *calidæq; rixæ,*
60 *Quum tibi inuisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
61 *Vxor inuicti Iouis esse nescis?*
62 *Mitte singultus:* 63 *bene ferre magnam*
Disce fortunam: 64 *tua sectus orbis.*
Nomina ducet.

52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & dolosè, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo iam laxato sagittariorum more, vbi iaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab ira, est Hellenismus. Genetius pro ablatiuo. Vt ἀπέχε τῶν ὀργῶν. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè, nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Discè secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuslibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tres nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno ſacrum in potu & cantu hilaritèr tranſigere.

[1]*Feſto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2]ſtrenua Cæcubum:
[3]munitæq; adhibe vim ſapientiæ.
[4]Inclinare meridiem
Sentis: [5]ac, veluti ſtet volucris dies,
[6]Parcis deripere [7]horreo
[8]Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.
Nos cantabimus [9]inuicem
[10]Neptunum, & virides [11]Nereidum comas:
[12]tu curua recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula [13]Cynthiæ:
[14]Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentéſque tenet [15]Cycladas, & [16]Paphon
Iunctis viſit [17]oloribus.
Dicetur merita nox quoque [18]nænia.

1 Ordo eſt. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius feſto Neptuni die facere poſſum?
2 Strenuè, mox.
3 Sapientiæ ſeptæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, vt ioco & ludo aliquis ſit locus.
4 Sentis diem decreſcere, & ad occaſum vergere.
5 Ac, quaſi dies non celeritèr abeat, parcis. &c.
6 Ceſſas deripere horreo vini cadum Bibuli conſulatu reconditum.
7 Antiqui in horreis teſtas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanſerat in vini Apotheca. 9 Per vices, viciſſim. 10 Deum marinum Saturni filium, in diei feſti honorem. 11 Nereides ſunt maris nymphæ Nærei filiæ. 12 Tu kerum iterumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur quia venatrix eſt. 14 Vltimo ſeu ſupremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ. vide Od. xxx. lib. 1. 15 Vide Od. xiiij. lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clariſſimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum ſuum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, triſti ſcilicet & lugubri, quod ſomno & tenebris (quæ ſunt mortis imago) optimè conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omiſſis.

[1]*Tyrrhena regum progenies, [2]tibi*
[3]Non ante verſo lene merum cado

1 Ab Hetruſcis regibus oriunde. ſic Od. 1. lib. 1. Ordo eſt. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me eſt tibi lene merum non ante verſo cado, cum flore roſarum, & balanus preſſa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non ante inuerſo ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] *Pressa tuis balanus capillis*
[5] *Iamdudum apud me est. [6] cripe te moræ:*
Ne semper [7] vdum Tibur & [8] AEsulæ
Decliue contempleris arvum, &
[9] *Telegoni iuga parricidæ.*
[10] *Fastidiosam desere copiam, &*
[11] *Molem propinquam nubibus arduis:*
Omitte mirari beatæ
[12] *Fumum & opes strepitumque Romæ.*
Plerunq; gratæ diuitibus [13] vices,
[14] *Mundæq; paruo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & [15] ostro,
[16] *Sollicitam explicuere frontem.*
Iam clarus occultum Andromedæ [17] pater
[18] *Ostendit ignem. iam [19] Procyon furit,*
[20] *Et stella vesani leonis,*
Sole dies referente [21] siccos.
Iam pastor vmbras cum grege [22] languido
Riuumq; fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] Syluani: caretque
Ripa vagis [24] taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid [25] Seres & regnata Cyro
[26] *Bactra parent, [27] Tanaisque discors.*
PRVDENS futuri temporis exitum
[28] *Caliginosa nocte premit deus:*
Ridetq; si mortalis [29] vltra

4 Glans vnguentaria pressa. i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 AEsula est oppidum in latere montis collocatum. Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime exstructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sùt neq; sordidæ neq; nimis sùptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt. Lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus AEthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo fit solstitium æstiuum. 21 Dies æstuosas. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens. significat poeta tempus ventosum iam transisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat.[30] *quod adeſt, memento*
Componere æquus:[31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc[32] *lapides adeſos,*
[33] *Stirpéſque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non ſine montium
Clamore, vicinæq; ſyluæ:
[34] *Quum ſæua deluuies quietos*
Irritat amnes,[35] *ille potens ſui*
Letuſq; degit, cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi:[36] *cras vel atra*
Nube[37] *polum pater occupato,*
Vel ſole puro. non tamen irritum
[38] *Quodcunq; retrò eſt, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna[40] *ſæuo læta negotio, &*
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo[41] *manentem:*[42] *ſi celeres quatit*
Pennas[43] *reſigno quæ dedit:*[44] *& mea*
Virtute me inuoluo,[45] *probamq;*
Pauperiem ſine dote quæro.
[46] *Non eſt meum, ſi mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miſeras preces*
Decurrere:[48] *& votis paciſci,*
Ne[48] *Cypriæ Tyrieque merces*
Addant[50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præſens eſt memẽto adminiſtrare, & cum æquitate & tuo arbitratu finire.

31 Futura curſum ſuum habent inſtar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placide & quietè, nunc rapide & violentèr.

32 Excauata rupium ſaxa.

33 Arbores extirpatas.

34 Cùm tempeſtas incitat & quaſi ad iracundiam prouocat amnes quietos i. cùm deluuies ex imbribus oritur.

35 Ille liber eſt, & compos ſui, hilariſque viuet, cui licet dixiſſe, vixi in diem, i. bonis præſentibus fruor, futura non curo.

36 Cras, ſit cœlum nubilum an ſerenũ nihili æſtimat. i. non pendet ex fortunæ inconſtantia, ſed parui facit vtrum aduerſa ſit an fœlix futura fortuna.

37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.

38 Quodcunque iam præteriit non poteſt mutari.

39 Neque deſtruet vel immutabit.

40 Fortuna in rebus aduerſis gaudens ſæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuuenal. Quoties voluit fortuna iocari.*

41 Fortunam ſtabilem.

42 Si fugit & aduerſa eſt.

43 Reddo.

44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. eſt Metaph. ducta à veſtibus, quibus inuoluimur.

45 Pauperiem cum virtute conjunctam ſine opibus quæro.

46 Nec vitæ nec propoſiti mei eſt nauigationis periculo me committere vt rem augeam. etenim pauper eſſe malo.

47 Arbor nauis.

48 Cum dijs quodammodo votis & precibus paciſci, ne merces meæ in mari pereant.

49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuſcunque, ſpecies eſt pro genere.

50 Mari inſatiabili, quòd omnia abſorbet.

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per AEgæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est, qua tutò nauigare potest nemo in mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per AEgæos tumultus
Aura ferat, 53 *geminisque Pollux.*

AD MELPOMENEN MVSAM.
Ode XXX.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen, ingenij mei monumentum æreis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens *vel* ingenium.
7 Effigies mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam posterâ laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec Imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, quâ obstrepit violens Aufidus, & qui pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura, ἄβασίλευσε τῶν λαῶν 16 Qui libertino patre natus, potens & clarus extiti 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vsus est Alcæus à Lesbio insula, in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, i. virtutibus & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

1 *Exegi monimentum ære perennius,*
2 *Regalique situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar:* 6 *multáque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *vsque ego postera*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, quà violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et quà pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnauit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *AEolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

Q. HORA-

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Od. 1.

Horatius iam ea est ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno esse animo debeat, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] *bella moues. parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater [3] *sæua Cupidinum,*
[4] *Circa lustra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] *Tempestiuiùs in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commessabere Maximi:*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro sollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Late signa feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos probè te lacus

1 In militiam Veneris vrges, *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido*
2 Sub Cynaræ domino. Qui amant, seruiunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quòd esset ipsi inter cæteros amatores benevolentior. idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & sæua inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta sim natus.
5 Imperijs voluptuosis, quæ mollitunt animos.
6 Me iam senio induratum.
7 Oportuniùs & tempore magis idoneo.
8 Quæ veloces & celeriter vehi soles in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinosè vines. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim est sede libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formosus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro ijs, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quàm larga ritualis munera, ille marmoream erigetur tibi statuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream, [16] *ſub trabe citrea.*
Illic plurima naribus [17]
Duces thura: lyræq; & [18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic [19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium, [20] *ter quatiens humum.*
Me nec fœmina, [21] *nec puer*
Iam, nec ſpes animi credula [22] *mutui,*
Nec certare iuuat mero : [23]
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur [24]
Manat [25] *rara meas lachrymas per genas?*
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio? [26]
Nocturnis ego te ſomnijs [27]
Iam captum [28] *teneo: iam* [29] *volucrem ſequor*
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, [30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure ſacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ. à monte Berecyntho vbi primum inuenta dicitur tibia.
19 Mane & veſperi.
20 In morem Saliorum Martis ſacerdotum ſaltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat hoc, &c.
22 Vt mutuò amer ab ea quã amauero.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apoſtrophe pathetica. ac ſi diceret: Eheu Ligurine, quamuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incenſus ad priſtinas reuocor laſciuias.
25 Lachryma guttatim & raro defluens non amoris paruitate, ſed ætatis verecundia. nam turpe eſt ſeni præ amore flere.
26 Cur lingua in medio ſermone titubat? quod nimij amoris eſt indicium.
27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque ſomnio.
28 Tenere videor.
29 Te ex meo complexu euolatum ſequor quaſi ludentem in campo Martio, te ſequor quaſi natantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana ſe curru, luctu, equo, natatione exercebat.
30 O Ligurine inexorabilis?

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antonij Triumuiri filium. Od. 11.

Antiquos Poëtas imitari periculoſum eſt.

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari, Iule, ceratas ope Dædalea

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem ſi quis imitari velit, is eos conatus irritos ſentiat, vt olim Icarus volare tentans, in mare desidit.

[2] *Nititur*

[1] Nititur pennis, [3] vitreo daturus
Nomina ponto.
[4] Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas [5] aluere ripas,
Feruet [6] immensúsque ruit profundo
Pindarus ore:
[7] Laurea donandus Apollinari,
Seu per [8] audaces noua [9] dithyrambos
Verba [10] deuoluit, numerisq; [11] fertur
Lege solutis:
[12] Seu deos regesq; canit, deorum
Sanguinem, [13] per quos cecidere iusta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] Flamma Chimæræ:
[15] Siue, quos Elea domum reduxit
Palma cœlestes: [16] pugilémue equúmue
Dicit, & centum potiore signis
[17] Munere donat:
[18] Flebili sponsæ iuuenémue raptum
Plorat: & vires animúmque moré-
-que [19] aureos deducit in astra, nigró-
-que [20] inuidet Orco.
Multa [21] Dircæum leuat aura [22] cygnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] Nubium tractus: [24] ego, apis Matinæ
More modóque,

1 Sustentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icareum est appellatum.
4 Ordo est. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter deluuiũ.
7 Coronandus lauro Poetis consecrata, vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant. vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum maiore licentia. 12 Deos vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) leuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur esse media parte viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant. vide Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reduxit cœlestes, i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsę propter iuuenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores eiusdem iuuenis effert ad astra. 20 Inuidet morti, i. à morte & obliuione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam, nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suauiter canit. 23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur. i. in cœlos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suaui tamen stylo, fingo carmina, &c.

Plurimum

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] *uuidique*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandóque trahet feroces*
[29] *Per sacrum cluium, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre, [31] *bonique diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætósque dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Túque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidémque uaccæ,*
[40] *Me tener soluet uitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *iuuenescit herbis*
In mea uota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina componono laboriosa existens paruus.
27 Ô Poeta, tu canes Cæsarem stylo grandiore, i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum cluium Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie *Gheldrenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea sæcula, *vel* aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiã festos dies & publicam ciuitatis lętitiã pro Augusti reditu à dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter ferias, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati, si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Diuis liberalibus erga nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parua victima, nempe vitulus à matre. id est, à vacca depulsus me soluet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate dijs feci. 41 Qui sit iuuencus. 42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ, tertio die à suo nouilunio.

43 *Quà notam duxit, niueus* 44 *videri,*
45 *Cætera fuluus.*

43 Qua parte notabatur. i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. 45 Per Synecdochen, id est, habens cætera fulua.

AD MELPOMENEN. Ode XII.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Isthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Delijs*
Ornatum fòlijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis vrbium*
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 *Et iam dente minus mordeor inuido.*
13 *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, 15 *sonum:*
16 *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quẽ tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmijs, à Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo. i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quòd contuderit tumidas minas regum i. quod minantes & superbos reges superauerit 6 Laurea Apollinari a Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc suprà memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Aeolio carmine, facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. vbum appellat Tibur. vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico vide Od. 30. lib 3. 11 Posteritas Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderatis dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia (paucis exceptis) non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 *Quòd*

17 Sic olim Demosthenes: ὅτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes.

17 Quòd monstror digito prætereuntium
Romanæ [18] fidicen lyræ:
[19] Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

18 Lyricus Poeta. 19 Quòd vino.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiusque institutione sub Augusto. Ode IIII.

1 Longum est hîc hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in omnes greges, eiusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Drusum &c.

2 Aquilam Iouis armigeram.

3 Propter eius fidem erga Iouem.

4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.

5 Vigor paternus.

6 E nido extrusit volandi & prædandi insciam.

7 Primos & non assuetos volatus.

8 Vt agnos rapiat.

9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium.

10 Leonem à lacte remotum.

11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto.

[1] Qualem ministrum fulminis [2] alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
[3] Permisit, expertus fidelem
Iupiter in [4] Ganymede flauo)
Olim iuuentas & patrius vigor
[6] Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
[7] Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox [8] in ouilia
Demisit hostem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor [9] dapis atque pugnæ:
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam [10] lacte depulsum leonem,
[11] Dente nouo peritura videt:
[12] Videre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici: [13] quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire [14] fas est omnia) sed diu
Lateque [15] victrices catervæ,

12 Videre Rhœti bella sub Alpibus Drusum gerentem, à quo erant subiugati. 13 Qui Vindelici cum securibus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est. quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit, quærere distuli. 14 Pote est δυνατόν. vide Od. 2. lib. 1. 15 Rhœti semper ante victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilijs

Consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectiq; cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pænorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra,*

15 Innata virtus,
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos prouehit ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ. i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio. i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui lætus est bellica gloria Fartis & frugum copiam significat Adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt, i. postquam crudelis Annibal equitauit & anfugit per vrbes Italas, veluti flamma tedas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post eædem Asdrubalis, & victoriã

à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites. Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cerui Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latêre & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

34 Natosque

[34] Natóſque, maturóſque patres
Pertulit [35] Auſonias ad vrbes:
[36] Duris vt ilex tonſa bipennibus
[37] Nigræ feraci frondis in [38] Algido,
Per damna, per cædes, ab ipſo
[39] Ducit opes animúmque ferro.
Non [40] Hydra ſecto corpore [41] firmior
Vinci [42] dolentem creuit in Herculem:
[43] Monſtrúmue ſummiſere Colchi
Maius, [44] Echioniæue Thebæ.
[45] Merſes profundo, [46] pulchrior euenit:
[47] Luctere, multa proruet integrum
Cum laude [48] victorem: gerétque
Prælia [49] coniugibus loquenda.
Carthaginì iam non [50] ego nuntios
Mittam ſuperbos. [51] occidit, occidit
Spes omnis & fortuna noſtri,
Nominis, Aſdrubale interempto.
[52] Nil Claudiæ non efficient [53] manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & [54] curæ ſagaces
[55] Expediunt per acuta belli.

34 Virgil. *Aſcanium Anchiſénque patrem Teucrósque penates, Commendo ſocijs, &c.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex ramis ſpoliata magis repullulat, ſic Romani aduerſis prælijs magis inualeſcunt.
37 Frondis vmbroſæ.
38 Algidum mons eſt in agro Tuſculano. vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipſis cædibus, vide Virg. lib. 2. AEn.
40 Hydra. ſerpens monſtroſa in Lerna deliteſcens, cuius vno capite ab Hercule abſciſſo, ſeptem ſubitò renaſcebantur.
41 Subintellige, *quàm ſint hæc gens in nos.*
42 Qui dolebat ſe ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi ediderunt maius monſtrum, aut vrbs Thebana, quàm ſunt ipſi Romani. Hęc eſt huius loci ſententia. Non tantùm duo dracones ex dentibus diſſeminatis pullulârunt, quantum gens Troiana ex ſuis damnis & prælijs aduerſis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum merſes, à verbo inuſitato Merſo, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipſe proſternet & euincet te hoſtem integrum, i. hoſtem incolumem, cui exercitus non ſit imminutus. 48 Qui paulo ante viceras. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, ſolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiſo iam Aſdrubale) poſthac deſinam ſuperbos meorum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Induſtria & cura cum conſilio coniuncta. 55 Expeditum faciunt per ſubtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

[1] Diuis propitijs & beneficis orte.
[2] Romane à Romulo, Romæ conditore,

[1] Diuis orte bonis, optime [2] Romulæ
Cuſtos gentis, abes iam nimium diu:

[3] Maturum

3 Maturum reditum pollicitus patrum
4 Sancto consilio, redi.
5 Lucem redde tuæ dux bone patriæ.
6 Instar veris enim vultus vbi tuus
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius 7 nitent.
8 Vt mater 9 iuuenem, quem Notus 10 inuido
Flatu 11 Carpathij trans maris æquora
12 Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet à domo,
Votis 13 ominibúsque & precibus vocat,
Curuo nec faciem littore 14 demouet:
Sic 15 desiderijs icta fidelibus,
Quærit patria Cæsarem.
16 Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almáque 17 Faustitas:
18 Pacatum volitant per mare nauitæ:
19 Culpari metuit fides:
Nullis polluitur casta domus stupris:
20 Mos & lex maculosum edomuit nefas:
21 Laudantur simili prole puerperæ:
22 Culpam pœna premit comes.
23 Quis Parthum paueat? quis gelidum 24 Scythen?
25 Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet 26 Iberiæ?
27 Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem 28 viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & 29 alteris
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cætui
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, vt mater vocat votis, ominibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra AEgyptum posita, à qua vicinum mare ad AEgyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautę sine metu, piratarum nauigant.
19 Fides cauet commisisse quamobrem culpetur, i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus. i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequã iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam elegãter apparatam in deorũ honorẽ exhibebant.

Te multa prece,[30] *te prosequitur mero*
[31] *Defuso pateris:*[32] *& Laribus tuum*
Miscet numen,[33] *vti Græcia Castoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas ô vtinam dux bone[35] *ferias*
Præstes[36] *Hesperiæ: dicimus*[37] *integro*
[38] *Sicci mane die, dicimus*[39] *vuidi,*
[40] *Cum sol Oceano subest,*

30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 32 Quisque colens Lares, simul & tuum nomen colit. 33 Quemadmodum Græcia Herculem. Castora & Pollucem inter deos penates enumerat. sic nos te. 34 Ob beneficia ab illis accepta 35 Dies festos, id est, otiosam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 Non poti, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano. i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM.
Carmen sæculare. Ode VI.

[1] *Diue, quem*[2] *proles Niobæa*[3] *magnæ*
Vindicem linguæ,[4] *Tityosq; raptor,*
Sensit, & Troiæ[5] *propè victor altæ*
[6] *Phthius Achilles.*
Cæteris maior,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremenda
[9] *Cuspide pugnax.*
[10] *Ille, mordaci velut icta*[11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
[12] *Procidit latè,*[13] *posuitq; collum*
Puluere Teucro.
[14] *Ille non inclusus*[15] *equo, Mineruæ*
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

1 O Apollo. 2 Sex filij Niobes. 3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quòd liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret. 4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit. vide Od. 4. lib. 3. 5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto faciliùs Troia capi potuit. 6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs. 7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis. Achilles fuit occisus *vel* quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus, iuxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxti tela manusque corpus in Aeacidæ.* 8 Thetis dea marina. fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta secuti, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum, vnde denotatur violentus casus Achillis, & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo sed aperto Marte Troiam expugnasset, nisi à Paride tuâ operâ & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Mineruæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

17 Sed

17 Sed palam capiis grauis (heu nefas, heu)
Neſcios fari pueros Achiuis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
18 Ni tuis victus Veneriſque gratæ
Vocibus diuûm pater, annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui 20 Xantho lauis amne crines:
21 Dauniæ defende decus Camœnæ,
22 Læuis Agyeu.
23 Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenq; dedit Poetæ.
Virginum 24 primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ 25 tutela deæ, fugaces
Lyncas & ceruos 26 cohibentis arcu,
27 Lesbium ſeruate pedem, meique
Pollicis 28 ictum,
29 Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè creſcentem 30 face 31 noctilucam,
32 Proſperam frugum, 33 celeremq; pronos
Voluere menſes.
34 Nupta iam dices, Ego dijs 35 amicum,
36 Sæculo feſtas referente luces,
37 Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello ſæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclaſos combaſſiſſet.
18 Niſi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concеſſiſſet AEneæ laboribus muros Romanos ductos i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auſpicijs.
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Muſam argutè canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ. i. carminis ſui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quod in viis publicis ei ſolebant ſacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 Qui eſtis ſub protectione Dianæ,
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ ſtrepitum.
29 Ex veterum inſtituto & ſolenni conſuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Creſcentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ ſingulis menſibus creſcit & decreſcit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, ſuoque nocturno humore fruges proſpetat. Nota *quòd. Idneſtium verbale cum patrio caſu iungitur.* 33 Celerem ad volendos menſes. Nam Luna 28. circiter diebus orbem ſuum conficit. 34 Cum fueris nupta, hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij, reddidi carmen amicum dijs, ſæculo referente feſtas luces. *Poeta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centeſimo feſtos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici verſus Horatianos, eoſdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatut anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt. vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ vernæ amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne. vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur gratiæ fingebantur nudæ. vide Od. 19. lib. 3 sed hîc fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephiris.
8 Annus eiusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere, cuius nuntij sunt Zephiri, venti tepidi & ficci ab occasu AEquinoctiali flantes aduersus Eurum.

Diffugêre niues: redeunt iam [2] gramina campis,
Arboribusque [3] comæ.
[4] Mutat terra vices, & decrescentia ripas
[5] Flumina prætereunt.
[6] Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda [7] choros.
[8] Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] mitescunt Zephiris: [10] ver proterit æstas,
interitura [11] simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœlestia lunæ:
[16] Nos vbi decidimus
[17] Quò pius Æneas quò [18] Tullus diues, & Ancus,
[19] Pulvis & vmbra sumus.
Quis scit an adiciant hodiernæ crastina [20] summæ
Tempora dij superi?
[21] Cuncta manus auidas fugient hæredis, [22] amico
Quæ dederis animo.
[23] Quum semel occideris, & de te splendida [24] Minos
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

10 Versequitur æstas & consumit. 11 Postquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret: Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen: sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus sed transmus in pulverem. 17 In quem locum AEneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ἄνθρωπος ἐστι πνεῦμα, καὶ σκιὰ μονον. Furip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad auarum hæredem non pervenient. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuisices. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Genetis nobilitas.

Restitues

Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolitum:
Nec Lethea valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Perithoo.

27 Non poſſunt dij mortem propulſare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam?
28 Hippolitum caſtum, qui ſua temperantia compreſsit libidinem Phædræ eius nouercæ. 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theſeus & Perithous inter rariſsima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos deſcendentes, vt inde Proſerpinam raperent, ibidem victi remanſerunt. Vide Plutarch. in vita Theſei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil eſt, quod homines magis immortales reddere poſſit, quàm Poetarum carmina.

Donarem pateras grataq; commodus
Cenſorine meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pocſſima munerum
Ferres: diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas:
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugæ,
Reiectæq; retrorſum Annibalis minæ,

1 Vaſa argentea, quibus olim Pontifices & ſacerdotes in ſacrificijs vtebantur.
2 Commodus donarem, i. in eo commodus eſſem & benignus, quòd donarem pateras meis ſodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære fada.
4 Menſas militares quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro ſuſtentaculo habebat, vt fortiter ſtaret, & viris fortibus dari ſolebat in ſignum victoriæ.
5 Neque tu auferres & acciperes peſſima munera.
6 Si eſſem dives & abundarem artibus, i. ſignis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes emulgauit populo Parrhaſius, pictor clarus, natus Epheſi vel, (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor ſtatuarius inſignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhaſius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non eſt. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus delicijs cum re tum animo. 14 Poſſumus dicere quàm pretioſum ſit munus carmen, & quanti æſtimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Enniì ſcripta. 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiſcant. 17 Repulſæ in Africam, quando ex Italia fugatus eſt Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus redyit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris:* [23] *quid foret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum, bellũ renouabant Carthaginenses.

19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus.

20 Quàm versus Ennij, qui fuit Calaber, Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosyne.

21 Si nemo rectè facta literis mandauerit.

22 Præmium acceperis.

23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet?

24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus siletur.

25 AEacum ereptum morti & obliuioni. 26 Vis ingenij, 27 **The tongue or pen of powerfull Poets.** Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, vel Elysijs campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filij Tindari, clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dij, qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope obliuione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

NE fortè credas interitura quæ
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu fortè credas. i. vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longè sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per nouas & inusitatas artes. scl. apud latinos, primus enim erat poeta lyricus latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

[5] *Non*

[5]*Non, ſi priores* [6]*Mæonius tenet*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7]*Cææq́, &* [8]*Alcæi minaces,*
Steſichoriq́ graues camænæ:
Nec, ſi quid olim [10] *luſit Anacreon,*
[11]*Deleuit ætas.* [12]*ſpirat adhuc amor,*
Viuuntq́ commiſſi calores
[13]*Æoliæ fidibus puellæ.*
[14]*Non ſola comptos arſit adulteri*
Crines, & [15] *aurum veſtibus illitum*
Mirata, regaleſque cultus
[16]*Et comites, Helene Lacæna:*
[17]*Primuſque Teucer tela* [18] *Cydonio*
Direxit arcu: non ſemel [19] *Ilios*
Vexata, [20]*non pugnauit ingens*
Idomeneus [21] *Sthenelúſue ſolus*
Dicenda Muſis prælia. non ferox
[22]*Hector, vel acer Deiphobus graues*
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerìſq́ primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes [23] *illacrymabiles*
[24]*Vrgentur ignotiq́ longa*
Nocte: [25] *carent quia vate ſacro.*
[26]P *AVLVM ſepultæ diſtat inertiæ*
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores ſedes in arte poetica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. ſunt obſcuri.
6 Vide Od 6. lib. 1.
7 Camænæ Simonideæ vide Od. 1. lib 2.
8 Alcæus adeò amarus erat præſertim Tyrannis, vt acerbus ſuis verſibus multos è ciuitate eiiceret. minaces igitur erant eius Camænæ.
9 Steſichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clariſſimos cecinit duces, graues ergo erant eius Camænæ.
10 Cantauit Anacreon. Luſit verò, quia res amatorias ſcripſit.
11 Conſumpſit vetuſtas.
12 Recens eſt adhuc Amor, quem Sappho Poetria ſuis lyricis verſibus commiſit.
13 Sappho fuit ex Aeolia, in qua Leſbos, vnde Lesbia ſæpè appellatur.
14 Non ſola Helena Lacæna arſit, id eſt, vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poeta multas ante Helenam, amaſſe, quæ belli cauſam præbuerant, & magna olim bella eſſe geſta memoria digna. ſed hæc omnia fuiſſe obliuione tradita, quòd poetæ vel ſcriptores deeſſent, qui poſterorum memoriæ ea commendarent. 15 Veſtes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu ei tenſi. à Cydone vrbe in Creta, vbi primum de pecudum cornibus arcus curuati & facti ſunt. 19 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non ſolus pugnauit prælia Idomeneus, &c. 21 Sthenelus ſciens pugnæ. vide Od. 15. lib. 1. 22 Non ſolus Hector ab Aiace. vel ſoli Deiphobus à Merione fuit vulneratus, ſed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarunt. quorum quia Homerus non meminit, obliuione hominum iam ſunt ſepulti. 23 Propter quos in bello cæſos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id eſt, æterna obliuione obſcurantur. 25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia ſua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum *diſtat* cum dandi caſu iungitur.

Chartis [27] *inornatum ſileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundis*
Temporibus dubiiſq; [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſulq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes catervas*
Explicuit ſua victor arma.
Non [35] *poſſidentem multa, vocaueris*
Rectè beatum: [36] *rectius occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiúſque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illuſtratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præſtans, Ergò verè es philoſophus.
30 AEquabilis in vtraque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abſtinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Eſtque tuus animus non vnius anni conſul, ſed ſemper eſt ille Conſul, ſemper rex, qui ſuis cupiditatibus imperat, qui honeſtatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium muneribus nõ corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelſo. Nam alti animi eſt pecuniam contemnere.
34 Per mediam hoſtium aciem. i. per munera & largitiones tanquam victor expromſit ſua arma. id eſt, ſuam integritatem & abſtinentiam. *Eſt optima Allegoria.*
35 Non rectè vocaueris beatum, qui multa poſſidet
36 Meritò.
37 Sapit & acutè nouit.
38 Et turpitudinem odit peius letho, id eſt, mori maluit quàm flagitium committere.
39 Ille, id eſt, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode x.

Futurum dicit, vt Ligurinum ſuæ aduerſus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis ſuæ exaruerit.

O *crudelis adhuc, & Veneris* [1] *muneribus potens,*
Inſperata tuæ quum veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adijcietur tuæ ſuperbiæ, id eſt, lætitati oris & corporis tui.

1 Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color eſt puniceæ flore 4 prior roſæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit 5 hiſpidam:
Dices, Heu (quoties te in ſpeculo videris 6 alterum,)
7 Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis 8 incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonſa erit coma, quæ humeris tuis iam paſſa eſt & diffuſa. *Pueri concubini, puellarum more comam alebant.*

4 Melior flore purpureæ roſæ.

5 In faciem pilo-

ſam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quaſi diceret, Vtinam in pueritiæ ætate præcogitaſſem faciem meam futuram hiſpidam, ex qua quæſtum meretricium deperdere ſit neceſſe. vel vtinam ſenis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei ſenſum. id eſt. Vtinam ſenſus iſte fuiſſet in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc ſenſum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores puériles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

Eſt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus 1 Albani cadus: eſt in horto
Phylli nectendis 2 apium coronis:
3 Eſt hederæ vis
Multa, 4 qua crines religata fulges:
5 Ridet argento domus: ara caſtis
Vincta 6 verbenis, auet immolato
Spargier 7 agno.
8 Cuncta feſtinat manus: huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
9 Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris 10 quibus aduoceris
Gaudys: idus tibi ſunt 11 agendæ:

1 Vini Albani.

2 Apium ebrietatē pellit. & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis ſemper fuit lugubre, vide Od. 36. lib. 1.

3 Eſt mihi magna copia hederæ, quæ Baccho conſecrata eſt.

4 Qua (ſc. coronâ ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere ſoles.

5 Domus ſplendet argento.

6 Caſtis & puris herbis frondibuſque feſtis ad áras

coronandas. 7 Agni mactati ſanguine adſpergi & imbui auet, id eſt, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu ſurſum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] *Findit Aprilem:*
[13] *Iure solennis mihi, sanctiorq;*
Penè natali proprio: [14] *quòd ex hac*
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] *petis, occupauit*
([16] *Non tuæ sortis iuuenem) puella*
Diues & lasciua: tenetque grata
[17] *Compede vinctum.*
[18] *Terret ambustus Phaeton auaras*
Spes: & exemplum graue præbet [19] *alcs*
Pegasus, terrenum equitem [20] *grauatus*
Bellerophontem:
Semper vt [21] *te digna sequare:* [22] *& vltra*
Quàm licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] *age iam meorum,*
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] *calebo*
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur [25] *atræ*
Carmine curæ.

12 Diuidit Aprilē Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπο τῦ ἀφρυ, id est, à spuma ex qua & cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.
13 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.
14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.
15 Quem tu amas.
16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.
17 Grata seruitute.
18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cùm ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat auide sperare, qui negotium supra vires suscipiens, scil. paterni currus moderationem, igne combustus periit. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Grauatim ferens Bellerophontem, qui cœlos conscensurus, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet. 24 O Phylli, quam omnium postremam amore constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare [1] *temperant,*
[2] *Impellunt animæ lintea Thraciæ:*

1 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracij venti. i. Fauonij impellunt vela

Iam

Iam nec prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infœlix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistulæ:
Delectántque [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina mercabere.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaráque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena diues vt in domo.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorúmq; memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consiliis breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie durescunt.
4 Aucti.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Athenien sis filia) flebiliter Ityn filium gemens à se interfectum, iam nidum ponit.
6 Familiæ regum Athenien sium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenien sium, vnde domus Cecropia pro familia Athenien si.
7 Infœlix quòd Têrei mariti sui barbaram libidinẽ in Philomelâ consumandâ vlta est malé, i. parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana fistulæ inuentorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis est optima, *vel* nigri colles, i. colles vmbrosi propter syluas.
11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.
12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Clandii & Drusi, priuignorum Augusti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini elicit. Onyx hîc significat vasculum ex onyche factum ad seruandum vnguentum. 16 Apothecis vinariis, cuiusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum fruges, iisque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non insacetum, fortasse tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet conijcere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos sine ignes funebres quibus cadauera cremabantur, appellat nigros, i. tristes, ab effectis. 24 Misce seriis ludicra, ita tamen, vt sis breuis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando, cùm tempus & locus ferunt, desipere, i. à seueritate animum ioco remittere. 26 ἐν καιρῷ. opportunè.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisq; & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quóue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Fœlix post Cynaram, notáque & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris flãmam in te penè emortuam, *vel* excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus,
5 Non quiescens, *sic importuna pauperies*. Ode. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.

10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita. i. pulchritudinem amissam. In Insula Choo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelinit. 12 In fastis Romani cùm res foris gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas. *vel*, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine 20 Facies artificioso cultu ornata, *vel* facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis læuor, vultus hilaris, labrorum natiuus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, ceruicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Posſent vt iuuenes viſere [23] *feruidi,*
Multo non ſine riſu,
[24] *Dilapſam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos viuere, hinc annosa cornix. Od. 17. li. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incenſi.
24 Vt te, tanquam facem conſumptam, i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc verſam in deformitatem iuuenes poſſent viſere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Auguſto tribui non poſſunt, qui virtutes eius æquare valeant.

Qvæ cura [1] *patrũ, quæue* [2] *Quiritiũ,*
Plenis honorum [3] *muneribus tuas*
Auguſte virtutes in æuum
[4] *Per titulos memoreſq; faſtos*
[5] *Æterneſ?* [6] *6, quà Sol habitabiles*
Illuſtrat oras, maxime principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte poſſis. [8] *milite nam tuo*
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennóſque veloces, & arces
Alpibus impoſitas [9] *tremendis*
Deiecit acer [10] *plus vice ſimplici.*
[11] *Maior Neronum mox graue prælium*
Commiſit, immaneſq; Rhœtos
[12] *Auſpicijs pepulit ſecundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos ſtatuis inſcriptos, & faſtos, qui memoriam annorum rerúmque geſtarum continẽt.
5 Poſſit virtutes tuas æternas reddere
6 Ordo eſt. O maxime principum qui terram incolunt, quà parte Sol illuſtrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium qui vbique ſunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ, i. ciuilitatis & humanitatis neſcij, didicere nuper, quid poſſes Marte, i. in re militari. De Vindelicis vide ſuprà Od. 4.
8 Militibus & auſpicijs tuis acer Druſus plus quàm ſemel deiecit Genaunos & Brennos, Gallię populos immaniſſimos & implacabiles. 9 Propter hoſtium crudelitatẽ. 10 Non vno congreſſu, ſed iterũ atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero ſubmiſſus eſt Druſo in auxilium ab Auguſto, ad bellũ conficiendum. 12 Auſpiciis tuis. 13 Dignus, qui ſpectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertatẽ.

14 *Indomitas*

[14] *Indomitas propè qualis vndas*
[15] *Exercet Auster,* [16] *Pleiadum choro*
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes,*
Sic tauriformis voluitur [18] *Aufidus,*
Qui regna [19] *Dauni præfluit Appuli:*
[20] *Quum sæuit, horrendamq; cultis*
Diluuiem [21] *meditatur agris:*
Vt barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vasto diruit impetu:*
[24] *Primósque & extremos metendo,*
[25] *Strauit humum, sine clade victor:*
Te copias, te consilium, & tuos
[26] *Præbente diuos. nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandrea supplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus [30] *arrogauit.*
Te [31] *Cantaber non antè domabilis,*
Medúsque, & Indus, te [32] *profugus Scythes*
Miratur, ô tutela præsens
Italiæ, [33] *dominæq; Romæ:*
[34] *Te, fontium qui celat origines*
Nilúsque, & [35] *Ister, te rapidus* [36] *Tigris,*

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, qualis propemodum est Auster cùm vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubes.
15 Agitat Auster.
16 Virgiliarum ortus & occasus pluuius est et tempestuosus, nubibus à vtro scissis
17 Per medium pugnæ feruorem.
18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, *vel*, quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat sæpius.
19 Dauni Appulorum regis.
20 Cùm eum auxerit cœlestis imber.
21 Metaph est, à re animata ad inanimatam. alij legunt, minitatur.
22 Tiberius Nero.
23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam Asiam cædendo. Sic Virg. *Proximus queque metit gladio.*
25 Operuit humum victor sine vlla suorum militum iactura

26 Te suppditante diuos tuos, i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem, quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo, Drusus Vindelicos superauit, tertio lustro (i. quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperis iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsare victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 3. 32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet vide Od. 35. li. 1. & Od. 24. li. 2. 33 Romæ principis vrbiũ, vide suprà Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originẽ suorum fontium. (i. cuius fontes & origines adhuc nemo sciuit) audit te, i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ flumius, adeò velox, vt aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te

Te,[37] *belluoſus qui remotis*
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis[38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræq; tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes[40] *Sicambri*
[41] *Compoſitis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas inſe continens, Britannos circumſonat à nobis longè ſeiunctos. 38 Galli mortem non extimeſcebant, *vel*, propter ingenitam ferocitatem, *vel*, quia ſibi perſuadebant, quòd aliquando renaſcerentur. 39 Laborioſæ Hiſpaniæ. 40 Germaniæ populi bellicoſi, vide ſupra Od. 2. 41 Armis in vno loco ſimul poſitis & conditis, i. bello ſedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.

Ode XV.

[1] *Phœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes, increpuit, Lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem. tua Cæſar ætas
Fruges & agris rettulit [3] *vberes:*
[4] *Et ſigna noſtro reſtituit* [5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum ſuperbis*
Poſtibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clauſit: & ordinem*
Rectum, & vaganti frena licentiæ
[8] *Iniecit:* [9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit [10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq;, & imperi
[11] *Porrecta maieſtas ad ortum*
Solis, [12] *ab Heſperio cubili.*
Cuſtode rerum Cæſare, non [13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit i. obiurganit & admonuit me volentẽ prælia & victas vrbes loqui lyra, i. lyrico carmine. 2 Ne res grandes tenui Muſa canerem, Allegoricè ſignificat id æquè periculoſum eſſe, ac ſi paruo nauigio in mari Tyrrhæno nauigaret. 3 Copioſas fruges 4 Signa, quæ Craſſus amiſerat a Parthis interfectus. 5 Ioui Capitolino, vbi ſigna militaria ſeruari ſolebant. 6 Signa detracta à ſuperbis poſtibus Parthorum, qui ne victi viderentur, ſigna Craſſiana ſua ſponte Romã ad Auguſtum remiſerunt. 7 Et tua ætas clauſit Ianum Quirini, i. clauſit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuerſum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit frænalicentiæ extra ordinem rectum vaganti, i. bonas leges conſtituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Grauibus pœnis in improbos conſtitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Maieſtas eſt amplificata. 12 Ab occaſu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, ei ciet pacem.

Non

Non ira quæ [14] *procudit enses,*
Et miseras [15] *inimicat vrbes.*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
Edicta rumpent Iuliæ:non Getæ, [17]
Non Seres, [18] *infidiue Persæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nósque & [20] *profestis lucibus & sacris,*
Inter iocosi munera Liberi, [19]
[22] *Cum prole,matronisq; nostris,*
[23] *Ritè deos prius apprecati,*
Virtute functos, more patrum,duces,
Lydis remisto carmine tibiis, [24]
Troiamq;& Anchisen, & almæ [25]
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces,Germani,& aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulteriis,vel alias leges quascunque.
18 Infideles,quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nos ritu Maiorum,deos primùm innocantes canemus claros duces,qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipuè: Dorius siue Ionicus, Phrygius & Lydius. 25 Canemus patrem AEneæ, ipsumque AEneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem,Augustum,Tiberium,Drusos,&c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi. 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

Ibis [2] *Liburnis inter alta nauium,* [1]
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

1 Amice Mæcenas tu paratus subire omne periculum Cæsaris(idque tuo periculo)ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula,i.inter turritas saues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus,sic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

1 *Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite*
Iucunda: ſi contrà, grauis:
Vtrúmne 4 *iuſſi perſequemur otium,*
Non dulce ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente 5 *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
6 *Feremus: & te vel per Alpium iuga,*
7 *Inhoſpitalem & Caucaſum,*
8 *Vel Occidentis vſque ad vltimum ſinum,*
Forti ſequemur pectore?
9 *Roges, tuum labore quid inuẽ meo,*
Imbellis, ac firmus parum.
10 *Comes minore ſum futurus in metu,*
11 *Qui maior abſentes habet:*
Vt aſſidens implumibus pullis auis,
Serpentum 12 *allapſus timet*
13 *Magis relictis:* 14 *non, vt adſit auxili*
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc & omne 15 *militabitur*
Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
16 *Non vt iuuencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
17 *Pecúſue Calabris ante ſydus feruidum*
Lucana mutet paſcua:
18 *Nec vt ſuperni villa candens Tuſculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperq; me benignitas tua
Ditauit. haud parauero
19 *Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,*
20 *Diſcinctus aut perdam vt nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ reſtamus? quibus vita eſt iucunda, te ſuperſtite, & incolumi, grauis vtrò, te mortuo.

4 Iuſſi ab Auguſto domi manere, an carmen per otium componemus quòd ſine te eſt iniucundum?

5 An laturi ſumus hunc laborem militarem ea mente, qua viros ſortes decet?

6 *Sibi ipſe dat reſponſum.*

7 Caucaſus eſt Scythiæ mons inhoſpitalis propter glaciem & niues.

8 Vſque ad ſinum Gaditanum in Hiſpania, iuxta columnas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicoſus, poſsim meo labore te iuuare?

10 Situs ſim comes, minùs tibi metuam præſens quàm abſens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incurſiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Relictis eſt Datiui caſus.*

14 Non eſt latura plus auxilij præſentibus quamuis adſit.

15 Militabitur à me

16 Eſt Hypallage. non vt plures iuuenci mei nitantur aratris illigatis, i. non vt plura habeam aratra, *vel* vt plora agri iugera poſsideam. 17 Non vt habeam multa armenta, quæ, poſt ortum Caniculæ, paſcua mutent, ſc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec vt villa mei fundi Tuſculani in colle ſita & marmore candenti exſtructa, ſe extendat ad oppidum Tuſculum à Telegono Circes & Vlyſsis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille ſenex Terentianus. 20 Vt diſſolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam ſignificationem, luxurioſum & perditum hominem ſignificat.

Vita

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epod. 11.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fonteſq; lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuesque comparat:

1 Separatus ab vrbanæ vitæ molestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris, habitabãt.
3 Qui rura a patribus accepta proprijs non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat
6 Forum vitat vbi lites aguntur & dijudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat fauoris ineundi causa.
8 Cum adulta vitium propagine coniungit altas populos
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quam gaudet rusticus, *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprij laboris.
16 Et decerpens vnam purpuream. *Participium certandi datiuo iungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aues. 22 Et fontes strepitum & murmur faciunt. 23 Quæ res. 24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obſtantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidúmque leporem, & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiſcitur?
Quòd ſi [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *peruſta ſolibus*
[36] *Pernicis vxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetuſtis extruat lignis focum,*
Laſſi [38] *ſub aduentum viri:*
Claudenſique [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Diſtenta ſiccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promeat dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magiſue [44] *rhombus, aut ſcari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis deſcendat in ventrem meum,*
Non [47] *attagen Ionicus,*
Iucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ ſalubres corpori:
Vel agna feſtis cæſa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In oppoſita retia
27 Furcula auenpali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia ſunt doli turdis, auibus voraciſſimis.
29 Aduenam tranſmarinam. Grues cum loca caliditora petentes, maria tranſmittunt, triangulí formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedicâ captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, tardi, lepus, grus, ſunt ruſticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem ſuſcipiuntur
33 Mulier caſta.
34 Quales ſunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ caſtiſsimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Eſt Hypallage. Si extruat ligna ſuper focum, laribus ſacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat
41 Huius anni vina.
42 Eſcas ſuo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ ſunt omnium præſtantiſsima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo eſt piſcis magni pretij, ſic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (ſi tempeſtas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Affricana non poteſt mihi eſſe cibus iucundior. 47 Attagen eſt auis Aſiatica inter nobiliſsimas habita. Ionia eſt pars Aſiæ in qua fuit vrbs Epheſus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius variis virtutibus Conſule Dioſcoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Feſtis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela, veteres putabant eſſe agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus ſuauior eſt ruſtico, quam qui deſumptus eſt ex ſuo hœdili. Nam minoris conſtat.

Has inter epulas,[52] *vt iuuat paſtas oues*
Videre properantes domum!
Videre feſſos vomerem inuerſum boues
Collo trahentes languido:
Poſitóſque vernas, ditis[53] *examen domus,*
Circum[54] *renidentes Lares!*
Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,[55]
Iamiam futurus ruſticus,
Omnem[56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat.
53 Vernæ ſunt, quaſi examen apium, in diuitis domo
54 Circum Lares ſplendentes & hilares vide Od. 8. li. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem ſuperiora omnia dixiſſe, quaſi is approbaret vitæ ruſticæ incunditatem, ſed ad ingenium ſuum redions properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum menſem) ſtudétque iterum in fœnore collocare ſequentis menſis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epodi. III.

Allium deteſtatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æſtu torquebatur.

Parentis[1] *olim ſi quis impia manu*
Senile[2] *guttur fregerit:*
Edit[3] *cicutis allium nocentius.*
O dura[4] *meſſorum ilia.*
Quid hoc venenum[5] *ſæuit in præcordiis?*
Num viperinus hic[6] *cruor*
Incoctus herbis me[7] *fefellit? an malas*
Canidia[8] *tractauit dapes?*
Vt Argonautas[9] *præter omnes candidum*
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit[10] *hoc Iaſonem:*
Hoc[11] *delibutis vita donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam ſyderum inſedit[12] *vapor*

1 Poſthac.
2 Ceruicem patris ſenis.
3 Edat, pro ſupplicio allium ſuo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Meſſoribus allium dare ſolebant. vide Virg. Alexin.
5 Venenum æſtuat.
6 Sanguis viperæ ſerpentis. i. venenum
7 Me lacuit, i. me inſcio fuit incoctus?
8 An mulier venefica malè contuacta vit dapes?
9 Poſteaquam Medea mirata eſt. i. adamauit Iaſonem ducem præ omnibus
A gonautis candidum. i pulchrum.
10 Hoc vnguento ſe allio perunxit Iaſonem, illigaturum iuga ignota tauris, i qui tauris ignuemis uga inſueta iniceret.
11 Medea Glaucam Cretonis filiam veſtibus hoc allio delibutis vita auſugit per aërem vecta à dracone alato,
12 Nec tantus calor ſyderum, Caniculæ præſertim, aridam iuuſit Apuliam.

Siticuloſæ

Siticuloſæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarſit æſtuoſius.
At, ſi quid vnquam [14] *tale occupaueris,*
Iocoſe Mæcenas, precor
[15] *Manum puella ſuauio opponat tuo,*
Extrema & in ſponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira miſſa. Nethi Centauri ſanguine intincta, ardentiùs inflammauit humeros Herculis efficacis, i. laborioſi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum oſculo tuo & cubet in exteriore lecti parte, ne alij ſœtore offendatur, à precor, vt neque te oſculetur, neque ſe tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeij Magni. Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *ſortitò obtigit,*
[2] *tecum mihi diſcordia eſt,*
[3] *Ibericis peruſte funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet ſuperbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Videſne, [6] *ſacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat huc & huc euntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni millefundi iugera,
Et Appiam mannis tevit:
[11] *Sedilibuſque magnus in primis eques*
Othone contempto ſedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum diſcordia eſt.
3 Qui latus habes peruſtum & valdè flagellatum funibus Hiſpanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura peruſta ſunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam ſacram, quę ducit ad Capitoliũ.
7 Indutus togam ſex vlnarum laxam & amplam, more diuitum.
8 Videſne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta ſine fuco aut aliqua diſſimulatione. 10 *Eſt hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæſus flagellis triumuirũ iuſſu, uſq; ad ſatietatem præconis, arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viã Appiã, qua itur ad agrũ Falernum, mannis, i. equis gradariis ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum ſedet in primis ordinibus contra legem a Roſcio Othone latam, quâ ſancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut ſederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempſit, quòd aliquando fuerat ſeruus, etſi iam qua draginta millia ſeſtertiũm habeat.

12 Quid prodeſt claſſem ab Auguſto armari contra piratas & ſamos fugitiuos (quos Sextus Pompeius armis inſtruxit) ſi Menas ipſe pirata & ſeruus ſit tribunus militum

12 *Quid attinet* 13 *tot ora nauium grauí*
Roſtrata duci pondere
Contra latrones atque ſeruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues roſtratæ, quarum ſumma pars ære & ferro ſunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM.
Epodi. V.

1 Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia alacq; veneficamento tenus ſub terra defoderant, fameq; necare conſtituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, ſeu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras hominesque.

1 *AT ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iſte fert tumultus? & 3 quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
4 *Per liberos te, ſi vocata partubus*
5 *Lucina veris affuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbaturum hoc Jouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
8 *Petita ferro bellua?*

2 Quid affert? vel, quid ſibi vult iſta tumultuoſa mulierum feſtinatio?

3 Quid omnium vultus contra me ſolum volunt?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos, ſi quos verè peperiſti.

5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd naſcentibus opem ferre putabatur.

9 *Vt hæc trementi queſtus ore, conſtitit*
10 *Inſignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale poſſet impia*
Mollire 12 Thracum pectora:
Canidia breuibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet ſepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupreſſus 15 funebres,
Et vncta turpis oua 16 ranæ ſanguine,

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem veſtram minuendam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro ſaucíata. 9 poſtquam puer, hæc tremula voce queſtus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius raptis ſe prætextâ & bullâ quæ erant Patriciorum inſignia. 11 Exiſtens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum inſtar. 14 Iubet adhiberi caprificos infauſtas & ſepulchris extractas quaſi dij inferis ſacrificatura. 15 Cupreſſus funeri adhibebatur quia, vt Cupreſſus cæſa nunquam reuireſcit, ſic mortui ad vitam minimè redeunt. vide Od. 14. lib. 2. 16. Rubetæ.

Pli-

Plumámque nocturnæ [17] *ſtrigis,*
Herbáſque quas [18] *Iolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et oſſa ab ore rapta ieiunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis.*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens [23] *auernales aquas,*
[24] *Horret capillis, vt* [25] *marinus, aſperis*
Echinus aut [26] *currens aper.*
[27] *Abacta nulla Veia conſcientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quò poſſet infoſſus puer*
Longo die bis terue mutatæ dapis
Inemori [30] *ſpectaculo:*
[31] *Quum promineret ore, quantum extant aqua*
Suſpenſa mento corpora:
[32] *Exſuccta vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris eſſet poculum:
[33] *Interminato quum ſemel fixæ cibo*
Intabuiſſent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuiſſe maſculæ libidinis*
[36] *Ariminenſem Foliam*
Et [37] *otioſa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ ſidera excantata voce* [39] *Theſſala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] *irreſectum ſæua dente liuido*
Canidia rodens pollicem

17 Strix eſt auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat & ſtridorem pro cantu habet.
18 Iolcos eſt vrbs Theſſaliæ.
19 Non Hiſpania, ſed ciuitas montibus Colchicis vicina.
20 Quæ Creduntur auiditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Cholchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiúſque filiam Creüſam conflagrandam.
22 Sagana ſuccinda. Eſt nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida appareat capitis aſperis in capite erectis.
25 Vt marinus echinus, cui ſimilis eſt echinus terreſtris, & eodem modo ſpinis eſt conſertus.
26 Vt aper furens, qui duriſſimas habet ſetas in dorſo inſurgentes.
27 Veia. tertia veneficæ, nullius maleficii conſcientia deterrita.
28 Vehementer anhelans frobem faciebat- 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aſpectu dapis nouæ ſæpiùs appoſitæ ſed ſemper ſublatæ. 31 Cum puer in terra defoſſus extaret è terra 32 Iſta eſt Cauſa huius facinoris *Alij legunt Exerta vel Execta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer eſt prohibitus, 34 Oculorum acies cum intabuiſſent ſemel i. cum tabidæ apparuiſſent vno impetu non temporis ſucceſſu. 35 Norunt Neapolitani huic faciuori interfuiſſe etiam Foliam veneficã, quæ fœminarum amore adeò exaſtit, vt tanquam vir in fœminas ageret 36 Ariminum eſt vrbs in Italia. 37 Neapolis ſita eſt in ſeceſſu, vitæ tranquillæ & otioſæ aptiſſimo. 38 Quæ Folia deripit ſidera &c. 39 Voce Magica, vel cantionibus Magicis, quibus vertes Theſſali lunam & ſydera è cœlo in terram deuocant Virg. *Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non reſectum. Nam mulieres veneficæ vngues ſuos nutriunt non ſecant, quippe quæ non minus corpore quàm animo turpes ſunt & deformes.

41 Hæc dicuntur à Canidia. *O rebus meis, &c.*

42 Non infideles teſtes.

43 Luna ſilentium regere dicitur, quia nox taciturna eſt.

44 Dum nocturna mulierum ſacrificia, ſeu potius maleficia celebrantur.

45 In varum ſenem, qui me aſpernatur, vim veſtram diuinam vertite.

46 Noctu.

47 Vt Varum ſectatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices ſectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in ſene amorem.

48 Subura locus eſt in vrbe Roma quæ inter Eſquilias & Viminalem iacet, meretricum ferax.

49 Vnguento Nardino perunctum.

50 Miratur Canidia, cur venena præſtantiſſima, quæ in Varum adhibuerat minus valerent, quàm ea quibus vſa eſt Medea in Creuſam Creontis filiam

51 Creuſam potentem & ſuperbi regis filiam

52 Palla accepta, Creuſa cum tota Creontis regia ſubito incendio conflagrauit.

53 Creuſam Iaſonl nuptam.

54 In mortibus.

55 Laruit me. 56 Varus indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, i. dormit ſecurus mei & omnium ſuarum pellicum amore ſolutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Noxis & ofolitis veneficiis tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum. i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta ſemel a me inſana, ad ſanitatem reuertetur carminibus potentiſſimis, qualia ſciunt Marſi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerant 61 Tibi faſtidienti & aſpernanti me. 62 Priùs cœlum ſubſidebit mari, quàm &c. Natura mutabitur, *Hyperbole eſt.*

41 Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ,
Nox, & Diana, quæ ſilentium regis,
Arcana quum fiunt ſacra:
Nunc nunc adeſte: nunc in oſtiles domos
Iram atque numen vertite.
Formidoloſæ dum latent ſyluis feræ,
Dulci ſopore languidæ,
Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent Suburanæ canes,
Nardo perunctum: quale nec perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent
Quibus ſuperbam fugit vlta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quũ palla, tabo munus imbutũ, nouam
Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
Radix fefellit me locis.
Indormit vnctis omnium cubilibus
Obliuione pellicum.
Ah, ah, ſolutus ambulabat veneficæ
Scientioris carmine.
Non viſitatis Varе potionibus
(O multa fleturum caput)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marſis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
Faſtidienti poculum.
Priúſque cœlum ſidet inferius mari,

[63] Tellure ſuperiecta.
[64] Ignes ex bitumine nigreſcunt.
[65] Paulò poſtquàm hæc locuta eſt Canidia.
[66] Lenibat.
[67] Dubius à qua re exordium loquendi ſumeret.
[68] Emiſit diras execrationes, qualibus Thyeſtes in fratrem Atreum vſus eſt.
[69] Mulieres veneficæ fas & nefas contundere ſuiſque venenis humana & diuina peruertere poſſunt: ſed humanæ vitæ ſortem nequeunt immutare: neque poſſunt effugere quin ſuorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miſerabili. *Alii aliter hunc locum exponunt, per me libera eſt ſua cuique opinio.*
[70] Execrationibus vos perſequar.
[71] Nullo purgatus ſacrificio.
[72] Vbi mortuus fuero, vobis per

Tellure porrecta ſuper:
Quàm non amore ſic meo flagres, vti
Bitumen [64] atris ignibus.
[65] Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
[66] Lenire verbis impias:
Sed dubius [67] vnde rumperet ſilentium,
Miſit [68] Thyeſteas preces.
[69] Venena, magnum fas nefaſq; non valent
Conuertere humanam vicem.
[70] Diris agam vos: dira deteſtatio
[71] Nulla expiatur victima.
Quin, [72] vbi perire iuſſus expiauero,
Nocturnus occurram furor:
[73] Petamq; vultus vmbra curuis vnguibus:
([74] Quæ vis deorum eſt manium)
Et inquietis [75] aſſidens præcordiis,
Pauore ſomnos auferam.
Vos turba [76] vicatim hinc & hinc ſaxis petens
Contundet, obſcœnas anus.
Poſt, inſepulta membra [77] different lupi,
Et [78] Exquilinæ alites.
[79] Neque hoc parentes, heu mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

noſtrum occurram & perterrefaciam, ſic Dilo. *Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.* [73] Et ego vmbra inuolabo in facies veſtras. [74] Quæ *vmbra* vis eſt & vlrio deorum manium ſic, vt per vmbras dij manes ſe vindicent. [75] Eſſ ego inhærens præcordiis nunquam quieſcentibus auferam ſom, &c. [76] Ex ſingulis vicis. [77] Diſcerpent & diſſipabunt corpora veſtra inſepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* [78] Vultures aues, in Exquiliis (*colle vrbis Romæ*) volitare ſolent. [79] Parentes mei mihi ſuperſtites (ad ſuum luctum ſe tendum) videbunt has veneficas inſepultas, atque earum membra à omnibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM poetam maledicum & petulantem.

Epodi. VI.

Quid [1] immerentes hoſpites vexas, [2] canis,
[3] Ignauus aduerſum lupos?

[1] Cur hoſpites vexas nihil mali meritos.

[2] Latrator. [3] Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere poſſunt.

4 Quin hunc inanes, si potes, vertis minas,
Et me 5 remorsurum petis?
6 Nam qualis aut 7 Molossus, aut fulvus 8 Lacon,
(9 Amica vis pastoribus)
Agnam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
10 Tu quum timenda voce complesti nemus,
11 Proiectum odoraris cibum.
Caue, caue: namque in malos asperrimus
12 Parata tollo cornua,
13 Qualis Lycambæ spretus infido gener,
14 Aut acer hostis Bupalo.
An 15 si quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pares tibi referam gratias
6 Ordo est Nam ego agam. i. persequar per altas nines alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me & agam talis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes à lupis greges protegunt.*
10 Tu cum conuitiis & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare desinis, ut. More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus Iambotum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis linguæ virulenta me carpserit an vt puer, ad lachrymas confugiam? Neqnaquam. Est enim pueri iniurias ferre viri verò vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego reuibuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido. Coss.

Epodi. VII.

Quò quò 1 scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses 2 conditi?
Parumne 3 campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas 4 inuidæ Carthaginis
5 Romanus arces vrerct:

1 Scelesti id est, impij sunt in patriam, vbi ciuis à cine interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrâ marique.
4 Carthago semper fuit imperij Rom. æmula. 5 Romanus miles.

6 Intactus

[6]Intactus aut Britannus vt descenderet
[7]Sacra catenatus via.
Sed vt secundum[8] vota Parthorum,[9] sua
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam,[10] nisi in dispar feris.
[11]Furórne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12]Mentésque perculsæ stupent.
[13]Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelúsque fraternæ necis:
[14]Vt immerentis fluxit in terram Remi
[15]Sacer nepotibus cruor.

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum veltrorum.
9 Sua dextra id est bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quam ferina.
11 Insaniane an maior vis, (*vtpote fatalis necessitas*) an culpa causa est ciuilis furoris?
12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico. dijirati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epodi VIII.

[1]ROgare longo putidam te sæculo,
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater,[2] & rugis vetus
Frontem senectus exaret:
[3]Hiétque turpis inter aridas nates,
Polex velut crudæ bouis.
[4]Sed incitat me pectus, & mammæ[5] putres,
Equina[6] quales vbera:
[7]Ventérque mollis, & femur[8] tumentibus
Exile suris additum.

9 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum Oporteat, decet. æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, i. marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet & ad venerē ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.
3 Cumque dehiscat turpis podex velati podex bouis, quæ cruditate laborat vnde cibum male concoquit, atque ideo crula excrementa ejicit. 4 Sed pectus tamen incitat me ad venerem &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in tabidis.*

9 Esto

9 Dives esto & nobilis.

9 *Esto beata, funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum:*
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid, quòd 12 *libelli Stoici inter sericos*
Iacere puluillos 13 *amant?*
14 *Illiterati num minus nerui rigent?*
Minúsque languet 15 *fascinum?*
Quod vt 16 *superbo prouoces ab inguine,*
17 *Ore laborandum est tibi.*

10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.

11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.

12 Philosophiæ studium præ se fert, vt adueniente amatore, docta & honesta videretur esse. Absit, vt hac nostra ætate sint huius farinæ vllæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter puluinaria reponentes, de rebus diuinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conferere audeant, eo nimirum vt piæ atque religiosæ speciem tantùm non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Inruditorum nerui, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius speciem è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

AD MÆCENATEM. Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

1 Vinum Cæcubum seruatum & repositũ ad festas epulas.

2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.

3 Gratum, quia Iupiter author est victoriæ.

4 Lyra sonante carmen Dorium. tibijs sonantibus carmen barbarum. i. Phrygiũ vel Lydium.

5 Vt nuper tecum bibi.

Qvando 1 *repostum cæcubum ad festas dapes,*
2 *victore lætus Cæsare,*
Tecum sub alta (3 *sic Ioui gratum*) *domo,*
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tybijs carmen lyra,
4 *Hac Dorium, illis barbarum?*
5 *Vt nuper,* 6 *actus quem freto* 7 *Neptunius*
Dux fugit, 8 *vstis nauibus,*
Minatus vrbi 9 *vincla, quæ detraxerat*
Seruis amicus perfidis.
10 *Romanus (eheu posteri negabitis)*

6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vstis nauibus ab Augusto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam. vide supra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ sert vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

Emer-

Emancipatus fœminæ,
[11] Fert vallum & armamiles, & spadonibus
Seruire [12] rugosis potest:
Interq; signa turpe militaria
Sol asbicit [13] conopeum.
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliumque nauium portu latent
Puppes [15] sinistrorsum [16] citæ.
[17] Io triumphe, [18] tu moraris aureos
Currus, & [19] intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] ducem
[21] Neque Africano, [22] cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus [23] hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille [24] centum nobilem Cretam urbibus,
Ventis iturus [25] non suis,
[26] Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
[27] Aut fertur incerto mari.
[28] Capaciores affer huc puer scyphos,
Et [29] Chia vina, aut [30] Lesbia:
Vel quod fluentem nauseam coerceat
Metire nobis [31] Cæcubum.
Curam metumque Cæsaris rerum iuuat
[32] Dulci Lyæo soluere.

11 Portat palum quò castra muniuntur.
12 Eunuchi, virilitate amissa vnde multum de calore naturali amittunt, eit ò fiunt rugosi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Od. 37. lib. 1.
13 Conopeum est tentorij genus ad culices excludendos thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conuerterunt bis mille frementes equos, spadonibus Aegyptijs seruire dedignantes. Nota, quod Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres, quo tempore classes ad bellum nauale erant paratæ.
15 Alexandriam versus.
16 Puppes ad fugã celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium militum, qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumphalibus, qui iam parati sunt. 19 Iuuencas à tauro integras, & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euersam, quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum i. vestem mœroris induit, purpureo sago deposito. 24 Creta centum habuit ciuitatas vide Od. 27. lib 3. 25 Ventis aduersis & contrarijs. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nescient quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberalius. 29 Vina sic dicta à Chio insula in AEgæo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est vtile quamobrem cum stomachi crudi tatem tollat, fluentem etiam nauseam sedet & coercet. Alii aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum austerum est & pungens. 32 Iunat dulci vino relaxare mœstum propter incertum belli euentũ. vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν, i. soluere.

IN MAEVIVM POETAM, cui naufragium precatur. Epod. x.

1 Malo auſpicio nauis de ſtatione exit.

2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poetam. de quo Virgil. *Quo Bauium non odit, amet tua carmina Mœui.*

3 Vtrumque latus nauis.

4 Funes nauales.

5 Mari ventis contrario: agitato.

6 Diſsipet & diſperſos ferat.

7 Ilices concuſſas.

8 Tenebroſa nocte, ſine luræ lumine.

9 Qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, cuius occaſus, tempeſtates excitans, triſtes nantas efficit.

10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.

11 Aiax Caſſandram Mineruæ ſupplicem, in eius templo ſtupraurat.

12 Apoſtrophe poetica ad Mœuium.

13 Labor & metus propter tempeſtatē impendentem.

1 *MAla ſoluta nauis exit alite,*
Ferens 2 *olentem Mœuium.*
Vt horridis vtrúmque verberes 3 *latus*
Auſter memento fluctibus.
Niger 4 *rudentes Eurus,* 5 *inuerſo mari,*
Fractuſq; remos 6 *differat.*
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangat 7 *trementes ilices.*
Nec ſidus 8 *atra nocte amicum appareat,*
9 *Qua triſtis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm 10 *Graia victorum manus:*
Quum pallas vſto vertit iram ab Ilio
11 *In impiam Aiacis ratem.*
O quantus inſtat nauitis 13 *ſudor tuis,*
Tibiq; pallor 14 *luteus,*
15 *Et illa non virilis eiulatio.*
Preces & 16 *auerſum ad Iouem:*
17 *Ionius vdo quum* 18 *remugiens ſinus*
Noto carinam ruperit.
19 *Opima quòd ſi præda curuo littore*
20 *Porrecta mergos* 21 *inueris,*
22 *Libidinoſus immolabitur caper,*
23 *Et agna tempeſtatibus.*

14 Color croceus ex fulvo pallidoque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant lutei. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio eſt fœminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.* 16 Ad Iouem preces non audientem. vel iratum. 17 Cum Adriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpe murmurans nauem fregerit. 18 Metaph. eſt à bobus. 19 Quòd ſi ruſacto naufragio in littus eris eiectus, mergis præda pinguis exiſtens. 20 More mortuorum præda extenta. 21 Paueris mergos, aues marinas à facilitate mergendi ſic nominatas. 22 Non quòd caper tempeſtatibus immolari eſt ſolitus. ſed quia Mœuius poeta fuit petulans & libidinoſus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD

AD PETTIVM CONTVBERNALEM. Epod. XI.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti,[1] *nihil me, ſicut antea, iuuat*
Scribere verſiculos
[2]Amore perculſum graui:
[3]*Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4]*Hic tertius December, ex quo deſiti*
[5]*Inachiæ furere,*
Syluis honorem decutit.
Huc me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6]*Fabula quanta fui.*
Conuiuiorum & pœnitet,
[7]*In queis amantem & languor & ſilentium*
[8]*Arguit,*[9]*& latere*
Petitus imo ſpiritus.
[10]*Contrà q; lucrum, nil valere candidum*
Pauperis[11] *ingenium*
Querebar, applorans tibi:
[12]*Simul calentis*[13] *inuerecundus deus*
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordijs
[14]*Libera bilis,*[15] *vt hæc*
Ingrata ventis diuidat
Fomenta, vulnus nil malum lenantia:
Deſinet imparibus
Certare[17] *ſummotus pudor.*

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiplosis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt, annus) decutit ſyluis honorem, id eſt, frondes, quæ ſunt arboribus honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor, i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra riualium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenij acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo, i. è pectore meo, qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſſipet, & ex animo meo dimoueat. 16 Suſpiria, lacrymas, ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri lenamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus, i. cum riualibus ſuperioribus & ditioribus.

18 *Vbi*

18 Postquam hæc magnificè dixeram te palam. i. coram te ô Petti.
19 A te iussus.
20 Incertus quò irem, quidue agerem, ferebar ad postes. i. Ina hiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula, super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc amor Lyciſci gloriantis se vincere mollicia quamlibet mulierculam me tenet.
23 A quo amore me extricare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera.
25 Non obiurgationes, vel initriæ ab amica acceptæ.

18 *Vbi hæc ſeuerus te palam laudaueram,*
19 *Iuſſus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi poſtes, & (heu)
21 *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lyciſci me tenet:
23 *Vnde expedire non amicorum queant*
24 *Libera conſilia,*
Non 25 *contumeliæ graues:*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 28 *renodantis comam.*

26 Sed alius amor. Ouid. Succeſſore nouo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra ſolida & ſucci plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ ſe ab eo ſubigi cupiebat. Epod. XII.

1 Non viris digna ſed barris. i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, fortaſſe intelligit valentiſsimos ac mentulatiſsimos amatores.
2 Cur mittis epiſtolas quibus me ad tuam libidinem explendam ſollicitas?

*Q*Vid tibi vis mulier nigris digniſſima 1 barris?
Munera cur mihi quidue 2 *tabellas*
Mittis, 3 *nec firmo iuueni,* 4 *neque naris obeſæ?*
5 *Namque ſagacius vnus odoror,*
Polypus, an grauis hirſutis cubet 6 *hircus in alis:*
Quàm canis acer, vbi lateat ſus.
7 *Quis ſudor* 8 *vetis & quam malus vndique membris*
Creſcit odor, quum 9 *pene ſoluto*

3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutiſsimæ, cui tua immunditiæ placere non poteſt. 5 Nam ego ſolus citiùs odoror vtrum mulier polypum, id eſt. narium morbum habeat. an grauem hircum, id eſt. fœtorem tetrum in alis (citiùs inquam odoror) quam canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Posta ſecum loquitur de hac anu, exclamans in tertia perſona.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Penè meo languente, nec vllam vim habente propter ſui faſtidium.

10 *Indomi-*

[10] *Indomitam properat rabiem ſedare:* [11] *neque illi*
Jam manet humida creta, colórque
[12] *Stercore fugatus crocodili: iamque* [13] *ſubando*
Tenta cubilia [14] *tectáque rumpit.*
[15] *Vel mea quum ſæuis agitat faſtidia verbis:*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi ſemper ad vnum*
[17] *Mollis opus.* [18] *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem:
Quum mihi Cous adeſſet [19] *Amintas,*
Cuius in indomito conſtantior inguine [20] *nervus,*
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret [25] *mulier ſua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæq́ leones.

10 Quum effrenatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui iam manet creta ſudore humefacta nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo ſeipſam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili terreſtris fimo & ceruſſa (quam poeta hic cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam ſeruandam.
13 Clunes agitando. tranſlatio eſt à ſuibus.
14 Lecti ſtragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundiæ dictis mea ſui faſtidia increpatiſſe lo-quitur.

Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo. id eſt, validior es in illa quàm in me.
16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad vnum opus veneteum. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in re venerea robuſtum, monſtrauit te inertem i. ignarum & pigrum. 19 Iuuenis robuſtus ex Choo ciuitate, cuius mentulæ nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ veſtes bis tinctas, Dibaphas nominat. 22 Cui? & ad cuius vſum texebantur à me vellera i. veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem ſua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum, & vt capræ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant. Epod. XIII.

HOrrida tempeſtas [1] *cœlum contraxit, & imbres*
Niueſq́ [2] *deducũt Iouem. Nunc mare nunc* [3] *ſyluæ*
Thrẽcio Aquilone ſonant. [4] *rapiamus amici*
Occaſionem de die: [5] *dumque virent genua,*

1 Tempeſtas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram deſcendit, vt veterum fuit opinio.

3 Eſt dictio triſſyllaba per Diæreſin. 4 Aquilone vento frigidiſſimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, commodi oportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & ſtabiles. *Nam in genibus robur & vim corporis repoſitũ eſſe videtur.*

7 *Et*

7 Et dum patitur ætas, longe abſit à nobis ſeueritas ſenilis.
8 Soluatur ſenectus a fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promone & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coſſ. quorum nominibus notabatur vini cadus. vide Od. 21. lib. 3.
11 Omitte & permitte diuis cætera. ſic Od. 9 lib. 1.
12 Poeta (vt mihi videtur) amicum ſuũ grauiſſimè conſolatur.
13 Deus reſtituet hæc benigna viciſſitudine, in priſtinum ſtatum. 14 Vnguento Nardino Perſico, ſic dictoſ. Obæmene Perſarum rege, vide Od. 11. lib 2. 15 Cythara inuenta a Mercurio, qui in Cylleſ (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præſtantiſſimus doctor & magiſter) præſtitit Achilli forti, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia exſpectat. Aſſaracus fuit auus Anchiſæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluui Troiani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi eſt moriendum. 22 Subtemen eſt filum, quod ſtamini ſubnexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam foeris, leuato omne malum deformis ægritudinis vino cantique, nimirum alloquijs, quæ (ſc. vinum & cantus) ſunt ægritudinis ſolatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

7 *Et decet,* [8] *obducta ſoluatur fronte ſenectus.*
[9] *Tu vina Torquato move Conſule* [10] *preſſa meo.*
11 *Cætera mitte loqui: deus* [12] *hæc fortaſſe benigna*
[13] *Reducet in ſedem vice. Nunc &* [14] *Achæmenia*
Perfundi nardo iuuat, & [15] *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora ſollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit [16] *centaurus alumno,*
Inuicte mortalis, dea Nate [17] *puer Thetide,*
[18] *Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parui*
Findunt [19] *Scamandri flumina,* [20] *lubricus & Simois,*
[21] *Vnde tibi reditum certo* [22] *ſubtemine Parcæ*
Rupere: nec [23] *mater domum Cærula te reuehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuque leuato,*
[25] *Deformis ægrimoniæ Dulcibus alloquijs.*

AD MAECENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promiſſos non poteſt abſoluere.

1 Ordo eſt, ô candide Mæcenas, tu occidis me ſæpe rogando cur mollis inertia, i. amor immiſerit meis ſenſibus tantam oblivionem.
2 Veluti ſi biberim pocula afferẽtia ſomnos Lethæos, i. lethargum quem inexpugnabile ſerè dormiendi deſiderium conſequitur. Lethe fluuius eſt infernalis, cuius latices ſi quis guſtauerit, omnium rerum preteritarũ ſtatim obliviſcitur.
3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finite. *Tranſlatio eſt ad vmbilico corporum, ad cuius formam ſolebant veteres librorum ſuorum ſegmenta vmbilicis ex ebore, ligno aut alia materia fictis, exornare.*

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem ſenſibus
Pocula Lethæos [2] *vt ſi ducentia ſomnos*
[3] *Avente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis ſæpe rogando.
[4] *Deus Deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
[5] *Ad vmbilicum adducere.*

Nos

Non aliter Samio dicunt arſiſſe [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui perſæpe [8] *cauſa teſtudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Vreris ipſe miſer.* [12] *quòd ſi non pulchrior ignis*
Accendit obſeſſam [13] *Ilion,*
Gaude ſorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque uno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia. vide Od.17.lib.1.
8 Lyra.
9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam, miſer.

12 Quòd ſi Helena, quæ incendij Troiana cauſa fuit, non fuit tua puellâ pulchrior. 13 Troiam obſeſſam. 14 Gaude ſorte tua quæ mea ſorte eſt melior. Nam ego Phrynen amo, fœtinam intimæ ſortis & meretricem, non vno amatore contentam, ſed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læſura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctiùs atque edera procera aſtringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infeſtus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonſoſq; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam ſi quid in Flacco [11] *viri eſt,*
Non [12] *feret aſſiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec ſemel [15] *offenſæ cedet conſtantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor,*

1 Dij magni ſunt Iupiter, Minerua, Apollo &c.
2 Numen læſum propter periurium & fidem poſtea violatam
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctiùs quàm ab edera aſtringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachijs mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion eſt aſtrum, cuius ortus mare ac terras tempeſtatibus turbat. vide Od.28. lib.1.
8 Cur ſol depingitur intonſus, vide Od.21. lib.1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid vilitatis eſt in F. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior eſt, quàm ego ſum. 14 Quæ mihi in amore reſpondebit. 15 Quæ ſemel offenderit. 16 Si certus dolor intrârit in animam meum.

17 Apostrophe ad riualem suum.
18 Quòd spernor à Neæra.
19 Quamuis sis diues, sapiens & pulcher. *quæ sunt causæ amoris.*
20 Pactolus est fluuius Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem, vide Od 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimum. vide Od. 20. lib 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim,

17 *At tu, quicunque es fœlicior, atque meo nunc*
Superbus incedis 18 *malo,*
19 *Sis pecore & multa diues tellure licebit,*
Tibiq; 20 *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 *renati:*
Formáque vincas 22 *Nirea:*
Eheu translatos 23 *aliò mœrebis amores:*
Ast ego vicissim 24 *risero.*

AD POPVLVM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera ætas quæ cædem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ belli cosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium eiectum Romani in vrbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam. 6 Belli ciuilis author & dux. vide Od. 14. lib 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catiliuariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo priùs consenserant. recte igitur dicuntur infideles nouis rebus. i. qui nouis rebus studebant. 8 Iuuentute cærulea. *habent enim omnes ferè Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus. propter liberos sua crudelitate in prælijs cæsos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis. i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelera, perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt supra. 11 A feris solum vrbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

1 *Altera iam* 2 *teritur bellis ciuilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 *Marsi,*
4 *Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,*
5 *Æmula nec virtus Capuæ, nec* 6 *Spartacus acer,*
Nouisq; rebus infidelis 7 *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania 8 *pube,*
Parentibúsque 9 *abhominatus Annibal:*
10 *Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:*
11 *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres 12 *insistet victor, & vrbem*
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa 13 *Quirini,*
(14 *Nefas videre*) *dissipabit insolens.*

15 *Forte,*

[15] *Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hæc potior sententia: [16] *Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata ciuitas:*
Agros atque lares proprios, habitandáque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
[18] *Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas*
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus [20] *in hæc:* [21] *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] *Neu conuersa domum pigeat dare* [23] *lintea, quando*
[24] *Padus Matina laurea cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit [26] *Apenninus:*
[27] *Nouáque monstra iunxerit libidine*
Mirus amor: iuuet vt tigres [28] *subsidere ceruis,*
[29] *Adulteretur & columba miluo:*
[30] *Credula nec fluuios timeant armenta leones:*
Amétque salsa [31] *leuis hircus æquora.*
[32] *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior [33] *grege.* [34] *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] *Etrusca præter & volate littora.*
[36] *Nos manet Oceanus* [37] *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et [39] *imputata floret vsque vinea:*

15 Fortasse, aut vos omnes generatim, aut certè melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam condiderunt.

17 Execrationibus vsa.

18 Sit hæc sententia *nempe*, quò pedes ducunt, ire.

19 Bonis auibus.

20 In hæc verba iuremus, scil. vt nefas sit prius in patriam redire, quàm saxa è maris fundo enatarint. i. iuremus nunquam redire.

21 Posteaquam.

22 Neu pigeat nauibus tum domum reuehi, quando &c.

23 Naues ad vrbem Romam versas.

24 Galliæ fluuius.

25 Verticem montis Marini, qui est in Calabria.

26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus procul a mari per mediam Italiam porrectus.

27 Inaudita libidine.

28 Subiacere ad coitum.

29 Et Columba coeat cum miluo.

30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones.

31 Hircus sine sexu.

32 Tali execratione cùm tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus.

33 melior vulgo imperito

34 At verò quæ pars ciuitatis mollescerit & sine spe, malè omina ros & infœlices lectulos perpetuò premat.

35 Præteruolare, id est, præterire Tyrrhenum mare.

36 Nos expectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ.

37 Qui vniuersam terram circumuagatur.

38 Messem copiosam.

39 Vinea non putata, non præcisa, semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes oliuæ:*
[41] *Suámque* [42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis [43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic [44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus [46] *circumgemit vrsus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus:*
Pluráque fœlices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis urantur semina glebis:*
[50] *Vtrúmque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige [51] *pinus:*
Neque impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] *impotentia.*
Jupiter illa piæ secreuit littora [56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ærea dehinc ferro [58] *duravit secula: quorum*
Pijs secunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede. id est, cum leui murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domũ refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt in ouili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas
50 Hyemem & æstatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argoïs remigibus.
52 Medea quæ propter libidinem patrem prodidit.
53 Cadmus cum socijs non huc conuertit antennarum cornua.
54 Magnum laborem perferens.
55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (*vt Syrij*) terret gregem.
56 Littora hominibus pijs habitanda.
57 Postquam Iupiter sæculum aureum ærco permutauerat.
58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pijs datur.
59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epod. XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficijs superatum fingit.

Iam iam efficaci [1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proserpinæ.*

1 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ [3] *non mouenda numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cœlo deuocare ſydera:
Canidia parce [5] *vocibus tu ndem ſacris,*
Citúmque retro ſolue, ſolue [6] *turbinem.*
[7] *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem ſuperbus [8] *ordinarat agmina*
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus [9] *homicidam Hectorem:*
[10] *Poſtquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *pernicacis ad pedes Achillei.*
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi [12] *remiges Vlyſſei*
[13] *Volente Circe membra: tunc* [14] *mens & ſonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperq; pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & inſtitoribus.*
Fugit [16] *iuuentas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
[18] *Tuis capillus albus eſt odoribus.*
Nullum à labore me [19] *reclinat otium:*
[20] *Vrget diem nox, & dies noctem:* [21] *neque eſt*
Leuare [22] *tenta ſpiritu præcordia.*
[23] *Ergo negatum vincor vt credam miſer,*
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marſa [24] *diſſilire nænia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à ſuis decretis flecti, *vel*, quæ laceſſita graues ſumunt pœnas à peccantibus.

4 Quæ valent in terras deducere ſydera cœlo detracta.

5 Parce cantionibus ſua diritate execrandis.

6 Retro ſolue, *vel*, (vt alij volunt) retro volue. i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicũ, quo mentem meam obligaſti, & ad amorem quaſi vertigine quadam coegiſti.

7 Telephus Myſorum rex ad miſericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.

8 In quem inſtruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem. i. virum bellicoſum. Intelligit *Hectoris cadauer ab Achille canibus deſtinatum.*

10 Poſtquam relicta Troia, Priamus ſeſe ad pedes Achillis abiecit, orans, vt corpus Hectoris ſibi redderet.

11 Obſtinati in ſententia.

12 Socij Vlyſsis exuerunt ſetoſa membra duris pellibus. i. porcorum figuras exuerunt & humanas reſumpſerunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlyſſe placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies priſtina reſtitura eſt. 15 O Canidia quã nautæ & inſtitores, homines ſordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ 17 Et rubicundus color, qualis ineſt pueris erubeſcentibus, non carnes ſed oſſa tantum mihi reliquit ſubnigra pelle veſtita. 18 Tuis vnguentis & veneficijs canus eſt capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 ἀ'σ[ι]'ἐξεσι, neque licet reſpirare. 22 Præcordia extenta ſpiritu. 23 Ergo miſer vincor, vt nunc credam à me negatum, nempe Sabella carmina increpare pectus. i. magicas incantationes poſſe perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi maleficio carmine. Marſi Sabinis ſunt vicini, a Circes filio originem trahentes.

25 Nessi cruore,[26] nec Sicana feruida
Furens in Ætna flamma. tu,[27] donec cinis
Iniurioſis aridus ventis ferar,
[28] Cales venenis officina Colchicis.
[29] Quæ finis? [30] aut quod me manet ſtipendium?
Effare: [31] iußas [32] cum fide pœnas luam:
Paratus [33] expiare, ſeu poposceris
[34] Centum iuuencos: ſeu [35] mendaci lyra
Voles ſonari, ta pudica, tu proba,
[36] Perambulabis aſtra ſydus aureum.
[37] Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
[38] Fratérque magni Caſtoris, victi prece
Adempta [39] vati reddidere lumina.
[40] Et tu (potes nam) ſolue me dementia,
[41] O nec paternis [42] obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulchris pauperum [43] prudens anus
[44] Nouendiales diſſipare pulueres.
[45] Tibi hoſpitale pectus, & [46] puræ manus:
Tuúſque venter [47] partum eius: & tuo
[48] Cruore rubros obſtetrix pannos lauit.
[49] Vtcunque fortis exilis puerpera.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur, vide ſupra Epod. 5.
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Aetna, quę eſt in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.*
29 Quis terminus erit iſtis meis malis?
30 Quas pœnas, pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas luam,
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & læſam te placare.
34 Pro ſacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fieri ſi ſic dicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu ſidus aureum inter aſtra verſaberis. 37 Helenam Steſichorus verſibus contumelioſis infamauerat. 38 Pollux 39 Steſichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu à Canidia, eorum exemplo ſolue me dementia. quam patior. 41 Hæc palinodia ſeu potiùs contumelia eſt vrbaniſſima. Simulat enim negare, quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obſcuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta ſepultos pauperum cineres diſpergere aut abducere. 44 Nono poſt eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus eſt & humanum. 46 Puræ ſunt tibi manus a ſcelere, quod falſum eſt, vt reliqua omnia. 47 Venter fœcundus 48 In puerperio. 49 Quotieſcunque tu exilis, & è lecto ſurgis fortis puerpera, id eſt, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia diuulgauerat Poeta.

1 Auribus clauſis & ſurdis.
2 Non ſaxa naufragis nautis ſunt ſurdiora, quã ego ſum tibi

[1] Quid obſeratis auribus fundis preces?
[2] Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis

Nep-

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *salo.*
[5] *Inultus vt tu riseris* [6] *Cotyttia*
[7] *Vulgata sacrum* [8] *liberi Cupidinis?*
[9] *Et Esquilini Pontifex venefici*
[10] *Impunè vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid proderit ditasse [11] *Pelignas anus,*
Velociusue miscuisse [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Nouis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis [16] *infidus pater,*
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti:*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[19] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Frustráque vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæq; terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere [24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti, curiosus, & polo [25]
Deripere Lunam [26] *vocibus possum meis:*
Possum crematos [27] *excitare mortuos,*
[28] *Desideriq; temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar vt tu impune deriseris Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa. *sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinè vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex factus veneficiorum, quæ tracto extra portam Esquilinam: *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiarne, vt sine vindicta me vrbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse venefica anus Peligna? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.*
12 Præsens venenum misceuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs, quàm optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hos.
15 Vt semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame.
17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modò optabis desilire, &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 16. lib. 1. 21 Frustra, quia non morieris. 22 Exitiosa tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vinas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI CARMEN *SÆCVLARE, PRO imperij Romani incolumitate.

PHœbe, ſyluarumq́ [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ó colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore ſacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] verſus,
Virgines [6] lectas, puerosq́ caſtos,
Dijs, [7] quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliúſque & idem
Naſceris: [12] poſſis nihil vrbe Roma
Viſere [13] maius.
Rite maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas ſobolem: patrúmque
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, proliſq́ nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[20] Ter die claro, totiéſque grata
Nocte frequentes.

* Carmen ſæculare fuit à Poeta compoſitum, vt caneretur Indis ſæcularibus, qui centeſimo decimo quoque anno fieri ſolebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna ſunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus feſtis & ſæcularibus.
4 Verſuum Sybillinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit ſeptem colles ſuo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab heſterno videris naſci hodie, tamen idem es & ſemper vnus.
12 Vtinam poſſis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partibus tempeſtiuis. vide Od. 22. lib. 3.
15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu mauis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, ſic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diua, te rogamus vt producas ſobolē Romanā, vtque proſperes Senatus conſulta ſuper fœminis in matrimonio collocandis, & ſuper lege Martiali, quæ ſit ferax prolis nouæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Conſules de maritandis ordinibus, Auguſto imperium tenente.
19 Precamur vt certus orbis (i. ſæculum quod continet 110 annos) cantus referat & ludos ſæculares.
20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.

21 Vóſque

[21] *Vosq́ veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisq́ tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iouis auræ.*
[25] *Condito mitis placidúsque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus,* [28] *Iliaq́*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem* [32] *sine fraude Troiam*
Castus Æneas [33] *patriæ superstes*
[34] *Liberum munuit iter, daturus*
Plura [35] *relictis:*
Dij probos mores docili [36] *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq́ prolemq́*
& decus omne.
[38] *Quiq́ vos bobus veneratur* [39] *albis*
Clarus Anchisæ Veneriq́ sanguis,
Imperet [40] *bellante prior, iacentem*
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terráque [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanásque timet secures:*
Iam Scythæ [44] *responsa petunt, superbi*
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quę veraces estis in ijs quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iã transactis, & stabilis rerum terminus id seruet, quod semel à vobis dictum est, nempe vt Rom. imperium permaneat in perpetuũ iuxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi, &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore
23 Agricolæ Cererem corona spicea donabant, propter frugum vbertatem,
24 Aer salubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.
26 Luna præsertim triduana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia AEneas cum suis, Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iussa ab Apolline.
30 Saluo cursu & secundis velis.
31 Turmæ Troianę
32 Sine vitæ noxa.
33 Existens incolumis, patria sua incensa.
34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes*, Virg.
35 Suis Troianis, (quos secum in Italiã adduxit) daturus plura quàm in patria remissa reliquerant. 36 Inuenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias & liberos & omnem imperij maiestatem. 38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ ijs conueniunt. 40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem demotum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel, ab Augusto amicitiam petunt.

Jam

Iam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, [45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetq; beata pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente* [48] *decorus arcu*
Phœbus, [49] *acceptuſque nouem Camœnis,*
Qui [50] *ſalutari leuat arte feſſos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remq; Romanam, Latiumque [53] *fœlix,*
[54] *Alterum in luſtrum meliuſq; ſemper*
[55] *Proroget ænum.*
Quæq; Auentinum tenet [56] *Algidumque*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Iouem ſentire deoſque cunctos,*
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſuperiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum vbertas, vide Od. 17 lib. 1.
47 Diuinus Apollo *qui à Ioue vaticinationem habuit.*
48 ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali: Ouid. *Inuentum medicina meum eſt, opiferque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pœs pro tota Roma.*
53 Propitius.
54 In alterum. & ſemper meliorem, ætatem.
55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem. in quo Dianæ ſacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum ſæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo eſt. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam, domum reporto, Iouem & omnes deos hæc ſentire. i. hæc velle & approbare.
61 Quamuis chorus ex multis perſonis conſtitat, vnius tamen perſonam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARNM LIBER I.

Argumentum Satyræ Primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominem consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] *QVi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi* [2] *sortem*
Seu [3] *ratio dederit, seu* [4] *fors obiecerit,* [5] *illa*
Contentus vi uat? laudet [6] *diuersa sequentes?*
O fortunati Mercatores, [7] *grauis annis*
Miles ait, multo [8] *iam fractus membra labore.*
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] *quid enim?* [10] *concurritur: horæ*
[11] *Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.*
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
[12] *Sub Galli cantum* [13] *consultor vbi ostia pulsat,*
[14] *Ille datis* [15] *vadibus qui rure extractus in vrbem est,*
Solos fœlices viuentes clamat in vrbe.
[16] *Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem*
Delassare valent [17] *Fabium. ne te morer, audi*
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] *tu, consultus modo, rusticus.* [19] *hinc vos,*
Vos hinc mutatis discedite [20] *partibus. eia,*

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio, quæ certo consilio, iudicioque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia viuendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iuris consultum consolit.
14 Agricola
15 Sponsoribus datis, Angl. **hauing put in pledges.**
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt oclassare valeant, &c. 17 Clamosum cauillatorem, *vel* Philosophum quendam qui libros aliquot conscripse at satis verbosos. 18 Tu modo iurisconsultus, eris rusticus
19 Abite. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 *Quid*

21 Cur non discedatis?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfide perquisiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitam traducãt.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius triste facit annum pluuijs & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17. Kalend Febr.
37 Foras non repit.
38 Vtitur æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altiùs fossa.
42 Timentem vti pecunijs, ne amittas
43 Responsio auari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatij replicatio. Nisi aurum tuum minuatur, &c.
46 Quamuis area tua tribuerit, (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideò. 48 Quãuis non multa possideam. 49 Saccolum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios seruos. 51 Respondeo ô auare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri iugera.

Quid statis? [21] *nolint, atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus [23] *buccas inflet? neque se fore posthac*
Tam facilem dicat, [24] *votis vt præbeat aurem?*
Prætereà, ne sic, [25] *vt qui iocularia, ridens*
Percurram, quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille grauem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, milcs, nautæq́, per omne*
Audaces mare qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sunt congesta [33] *cibaria: sicut*
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunq́, potest, atque addit aceruo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri.*
Quæ, [35] *simul inuersum contristat* [36] *Aquarius annum*
Non vsquam [37] *prorepit: & illis vtitur* [38] *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque feruidus æstus
Demoueat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quòd si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At ni id sit, quid habet pulchri constructus aceruus?*
Millia frumenti tua [46] *triuerit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quàm meus: vt si*
[49] *Reticulum panis* [50] *venales inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viuenti, [52] *iugera centum an*

Mille

Mille aret.[53] *at ſuaue eſt ex magno* [54] *tollere aceruo.*
[55] *Dum ex paruo nobis tantundem* [56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] *cumeris* [58] *granaria noſtris?*
[59] *Vt tibi ſi ſit opus* [60] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fouticulo tantundem ſumere. [61] *eo ſit,*
Plenior vt ſi quos delectet copia [62] *iuſto,*
Cum ripa ſimul [63] *auulſos ferat Anfidus acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto eſt opus, is neq; limo*
Turbatam hauriet aquam, neq; vitam amittet in vndis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falſo,*
Nil ſitis eſt, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, ſis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *iubeas miſerum eſſe libenter,*
[70] *Quatenus id facit. vt* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere [72] *voces*
Sic ſolitus, Populus me [73] *ſibilat, at mihi plaudo*
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris ſitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur. congeſtis vndique [77] *ſaccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *ſacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Neſcis [81] *quò valeat nummus? quem præbeat vſum?*
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
[82] *Queis humana ſibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctéſq; diéſq;,*
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
[84] *Ne te compilent fugientes:* [85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optárim [86] *pauperrimus eſſe bonorum.*
At ſi condoluit [87] *tentatum frigore corpus,*

53 Auari reſponſio.
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Eſt quaſi dialogus inter duos.
56 Sumere cõcedas,
57 Vaſis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere ſolebant.
58 Horrea.
59 Exempli cauſa.
60 Liquoris vel aquæ vrna.
61 Ex eo fit.
62 Quàm par ſit.
63 Abreptos auferat Anfidus, Apuliæ fluuius.
64 Quantum naturę neceſſitas poſtulat.
65 Maior pars.
66 Vitioſa cupiditate.
67 Quia tantus tibi defertur honos, quãtum habeas, i. pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali ſententia eſt cõſtitutus.
69 Permitte vt ſit miſer, animo æquo miſeriam ſuam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tameu ſua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratioſos theatrum ingredientes, populus plauſu excipiebat, malos verò exſibilabat. 74 Tantalus ſitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O auare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas nec tamen ijs vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem ſacci euacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo non fruendo pecuniis. 81 Neſcis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana ſine dolore carere non poſſit. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo ſunt pauperrimi quoad bonorum vſum. 84 Ne fugituri tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & ſemper eſſe ſollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum cuſtodia me excruciat. 87 Corpus malè affectum morbo ex frigore contracto.

88 Aut alius morbus ad lectum te detecit

89 Ironicè hæc sunt intelligenda.

90 Qui prope lectum tuum sedeat.

91 E lecto suscitet.

92 Et te sanum reddat.

93 O anare, tu omnibus adeò es odiosus, vt nemo te saluum esse velit.

94 Miraris te omnibus esse inuisum?

95 Cum tu omnia minoris facias quam pecuniam.

96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.

97 Id est, indocilem docere.

98 Obedientem frænis. i. frænatum.

99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Viere quæsitis.*

1 Plus quàm ante habebas.

2 Quum habeas acquisitum, quod auidè cupiebas.

3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.

4 Ad extremum tempus vitæ suæ.

5 Concubina, fortasse vxor.

6 In duas partes secuit.

7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit.

88 *Aut alius casus lecto te affixit:* 89 *habes qui*
90 *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
91 *Suscitet,* 92 *ac reddat natis carisque propinquis?*
93 *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
94 *Miraris,* 95 *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
At si cognatos, 96 *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruareque amicos:
Infœlix operam perdas: vt siquis 97 *asellum*
In campo doceat 98 *parentem currere frænis.*
Denique sit finis 99 *quærendi: quoque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
3 *Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo meliùs vestiret: ad usque
Supremum 4 *tempus, ne se penuriâ victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 *liberta securi*
Diuisit 6 *medium,* 7 *fortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mî igitur suades? vt viuam* 9 *Mænius? aut sic*
10 *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis 11 *componere, non ego, auarum*
Quum veto te fieri, 12 *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaim quiddam, socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
15 *Quos vltra citraque nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus*
17 *Se probet, ac potiùs laudet* 18 *diuersa sequentes?*
Quódque alienæ capellæ gerat distentius vber,

8 Loquitur auarus. Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus? 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum spadonem sc. & socerum Viselli herniosum multùm interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eò vnde recursus sum, reuertor, nempe vt nemo sorte sua contentus viuat. 17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia.

19 *Tabescat?*

19 Tabescat? neque se maiori 20 pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
21 Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt cum carceribus 22 missos rapit 23 ungula currus,
Instat equis auriga 24 suos vincentibus, illum
25 Præteritum temnens 26 extremos inter euntem.
Inde fit 27 vt rarò qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
28 Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
29 Iam satis est? ne me Crispini scrinia Lippi
30 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

19 Et mœrore contabescat quòd aliena, &c.
20 Sed cum diuitioribus, quos assiduè superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Curras emissos è carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendū parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis.
24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterit. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt rarò reperire queamus aliquem qui &c. 28 Et qui migret é vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exsaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (libros qui in scrinijs reponuntur) Cr. Lippi Philotophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines inuectatur

1 Ambubaiarum collegia, 2 pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, 3 balatrones: hoc grauis omne
Mœstum ac solicitum est cantoris morte 4 Tigelli.
Quippe 5 benignus erat contrà 6 hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramq; famem depellere possit.
7 Hunc si perconteris, aui cur atque parentis
8 Præclaram ingrata 9 stringat malus ingluuie rem,
Omnia 10 conducta coëmens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quòd 11 parui nolit haberi,
Respondet laudatur 12 ab his, culpatur 13 ab illis.
14 Fusidius 15 vappæ famam timet ac nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti 16 mercedes exsecat: atque

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi, sic dicti, à Seruilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Deliberalis erat.
6 Alius sc. auarus metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deuoret fine vlla grata facietate.
10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alij laudabunt. 13 Alij vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi. Vide Sat. 1. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto

Quanto[17] *perditior quisq; est*,[18] *tanto acrius urget.*
Nomina[19] *sectatur, modò*[20] *sumpta veste virili,*
Sub patribus durus:[21] *tironum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, simulatq; audiuit?[22] *at in se*
Pro quæstu[23] *sumptum facit. hic, vix credere possis*
[24] *Quàm sibi non sit amicus: ita vt*[25] *pater ille, Terentî*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse*[27] *fugato*
Inducit, non se peius cruciauerit[28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet; illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis[30] *demissis ambulat,*[31] *est qui*
Inguen ad obscœnum[32] *subductis vsque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius*[34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse*[36] *nisi illa*
Quarum subsuta talos tegat[37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi volenti in fornice[38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice,[39] *Macte*
Virtute esto,[40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac[41] *venas inflauit tetra libido,*
[42] *Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me,[44] *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire est operæpretium,[45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis,[46] *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:*[49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic[50] *pro corpore nummos:*
Hunc[51] *perminxerunt calones, quinetiam illud*

17 Quanto luxurioſior & negligentior eſt
18 Tanto grauiore vſura onerat.
19 Nomina adoleſcentium inueſtigat in mercatorum libris.
20 Cùm à pædagogis ſunt liberi, poſt annum ætatis xvi.
21 Quorum patres ſunt duri & præpara i
22 Aliquis fortaſſe ſic excuſabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in ſe quæſtui parem. i.ea emit, quæ ſibi ſint opus ad victum & cultum.
24 Dum res neceſſarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Aſiam proficiſcente.
28 Quàm hic fœnerator.
29 Interrogatio cum reſponſione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Eſt alius, qui facetus eſt & riſum mouet.
32 Tunicis ſurſum ductis & tam breuibus, vt vix tegant partes corporis obſcœnas.
33 Olet trochiſcos ex quibus ſuaues odores efflantur. Ang.

Commanders.

34 Tetrum odorem olet.
35 Nulla eſt mediocritas. 36 Niſi matronas. 37 Inſtita ponitur pro ſtola ad talos demiſſa, cuius imam partẽ inſtita i. faciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari proſtantem. 39 Oratio eſt Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Cenſorius. 41 Poſteaquam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albâ ſtolâ amictæ. 45 Qui non vultis mœchis ſua flagitia ex animi ſententia ſuccedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat &c. 48 A tecto ſe præcipitauit vt inſequentes effugeret. 49 Criſpus Salluſtius in Fauſtæ adulterio deprehenſus. 50 Ne caſtraretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanitſmum fortaſſe intelligit, de quo vide Ariſtoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit, vt cuidam testes [52] *candámque salacem*
Demeteret ferrum. iure, omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe [53] *secunda?*
Libertinarum dico: Sallustius [56] *in quas*
Non minùs insanit, quàm qui [57] *mœchatur.* [58] *at hic si,*
[59] *Quæ res, quæ ratio suaderet,* [60] *quáque modestè*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] *satis esset, nec sibi damno*
Dedecorique foret. verùm hoc se amplectitur [62] *vno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *mimæ donat fundumque laremque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit*) *cum vxoribus vnquam alienis.*
[66] *Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: vnde*
[67] *Fama malî grauius,* [68] *quæ res, trahit. an tibi abûdè*
[69] *Personam satis est, non illud* [70] *quicquid vbique*
Officit, cuitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum est vbicunq; quid interest*
In matrona, ancilla, peccasse [72] *togata?*
Villius in [73] *Faustæ, Syllæ* [74] *gener (hoc miser vno*
[75] *nomine deceptus) pœnas dedit vsque, superque*
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic si* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? numquid ego à te*
[82] *Magno prognatum deposco Consule cunnum,*
Velatumque [83] *stola,* [84] *mea quum conferbuit ira?*
[85] *Quid responderet?* [86] *Magno patre nata puella est.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiáque istis,*
Dives opis natura suæ. si tu modò [89] *rectè*

52 Vt ferro mentulam abscinderent.
53 Omnes iure factum id esse dicebãt
54 Galba iurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum, 1. matronarum, 2. Libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas Libertinas
57 Quàm qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quomodo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico nõ profuse, sed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet, amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Originis meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quàm res familiaris.
69 Personam matronæ euitare?
70 Quicquid ex sua natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretric. vulgò expolita quæ toga vtebatur, vt à matronis stolatis distingueretur 73 In Faustæ Syllæ nobilis viri filia. 74 Non genere reuera, sed ita appellatus quòd Syllæ filiam stupraſſet. 75 Hanc vnam ob causam, quòd nobilis viri filiam & matronã appeteret. 76 Foribus excluſus. 77 Alter adulter Villio fœlicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur 80 Mala quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia qua mox fingitur interrogare Villium. 82 Nobilẽ matronã. 83 Stola vestis est matronarũ. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Naturalibus opibus contenta, quanto meliora monet quàm tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria 89 Si tu velis cum ratione viuere.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[90] *tuo vitio, rerumne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier:[91] *vnde laboris*
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
[93] *Nec magis huic inter niueos viridesq; lapillos,*
(*[94] Sit licet hoc Chærinte*[95] *tuũ*) *tenerũ est femur, aut crus*
Rectius:[96] *atque etiam melius persæpè togatæ.*
Adde huc, quòd[97] *mercem sine fucis*[98] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid[99] *honesti est,*
[1] *Iactat, habetq; palam,*[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur,[3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem*[5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi[6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplêre oculis,[9] *Hypsea cæcior, illa*
Quæ mala sunt[10] *spectes.*[11] *ô crus, ô brachia:*[12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem,[14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni[15] *Catia est,*[16] *demissa veste tegentis.*
Si[17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:*
Custodes,[20] *lectica,*[21] *ciniflones, parasitæ,*
Ad talos[22] *stola demissa, & circundata*[23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi*[25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre*[27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias fieri, preciumq;*[30] *auellier, antè*
Quàm mercem ostendi?[31] *leporem venator vt alta*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, i. ex coitu cum matrona.
92 Nec femur magis tenerum est huic mattonæ nobili quàm togatæ.
93 Apostrophe ad Chærinthum puerum formosum & gemmis ornatum.
94 Licet hoc sit tuũ nempe vniones & smaragdos gestare.
95 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est 1 quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quo modo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorẽ cupientem, quod accideret si emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuir Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuir oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam.
12 Verba sunt eiusdẽ quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, vel, vt alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quãuis matrona, vestitu breuissimo vetebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquã vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretiũ solui. 31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum.

In

Jn niue ſectatur,[32] *poſitum ſic tangere nolit :*
Cantat [33] *& apponit, meus eſt amor huic ſimilis: nam*
[34] *Tranſuolat in medio poſita,* [35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,*
Atque [37] *æſtus, curaſque graues è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum? [38] *quem*
Quid latera ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere [39] *plus prodeſt,* [40] *& inane abſcindere ſoldo?*
Num, tibi quum fauces vrit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pauonẽ, Rhombúmq;? [41] *tument tibi quum inguina: num, ſi*
Ancilla aut verna eſt præſtò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namq;* [44] *parabilem amo Venerẽ, facilemq;.*
[45] *Illam, poſt paulo: ſed pluris: ſi exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait: [46] *ſibi quæ neq; magno*
Stet pretio, neque conclatur, quum eſt iuſſa, venire.
Candida [47] *rectaq; ſit:* [48] *munda hactenus, vt neq;* [49] *lõga,*
Nec magis [50] *alba velit, quàm dea natura, videri.*
[51] *Hæc vbi ſuppoſuit dextro corpus mihi læuum,*
[52] *Jlia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure* [54] *recurrat:*
Janua [55] *frangatur, latret canis: vndique magno*
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: [56] *vel pallida lecto*
Deſiliat mulier: miſeram ſe [57] *conſcia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,* [59] *doti deprenſa, egomet* [60] *mi.*
[61] *Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo;*
[62] *Ne nummi pereant,* [63] *aut pyga, aut denique fama.*

32 Leporem ſic appoſitum, ſine labore venationis ſibi appoſitum.
33 Et leporem ſic captum ſibi apponi jubet
34 Amor meus faſtidit meretrices, quas facile eſt habere.
35 Et matronas petit, quas difficile eſt aſſequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodeſt.
39 Quàm cupiditates habere non neceſſarias.
40 Et ſuperuacaneas cupiditates à neceſſarijs reſecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Diſtentione membri virilis.
43 Ego certè non ita faciam.
44 Quæ facilè parari poteſt.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres reſponſiones, nempe, 1. poſt paulò veniam, 2. ſed maiori pretio, 3. ſi modo exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis eniratis Cybeles ſacerdotibus relinquendam, vt qui faciliùs eius moram ferre poſſunt. 46 Sibi optabat eam 47 Non gibboſa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cærulea malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum in mensẽ eſt complexibus. 52 Eſt mihi inſtar Iliæ matris Romuli, & inſtar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In Libertinæ amore. 54 Aliquid ſuſpicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona miſerè pallida è lecto deſiliat. 57 Ancilla culpæ heriis conſcia, Angl. the maid-bawd. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor à viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu conſulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne ſim nummis me redempturus propter adulterium commiſſum. 63 Ne pereat pyga, i. ne nates vapulent, *aut vt alij volunt*, ne patiar raphaniſmum, de quo ſuprà.

64 Deprehendi in dulterio miserum st. 65 Si Fabius iurisconsultus(qui in adulterio olim fuit deprehensus)sit iudex in hac re constitutus,ego vincam,i,obtinebo.

64 *Deprendi miserum est:* 65 *Fabio vel iudice vincam.*

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit,qui quum ad sua ipsorum vitia connivent,in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leviora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur,quo paria esse peccata dicunt.

1 Inter amicos,sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulij Cæsaris,patris sui per adoptionem
7 At,si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vsque ad poma i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmē aliquod in laudem Bacchi, sic incipiēs: Io Bacche.
11 Modò voce acutissima,modo gravissima.
12 In quatuor chordis,i instrumento Musico.quatuor chordarum,Græci appellant τετρα-χορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpè currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat,velut,virgines κανηφοροι
16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic,qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non nouisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus,cuius oculi sunt vncti.

Omnibus hoc vitium est cantoribus,[1] *inter amicos*
Vt nunquam inducant animum cantare,[2] *rogati:*
Iniussi nunquam desistant.[3] *Sardus habebat*
Ille Tigellius[4] *hoc.*[5] *Cæsar,qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam[6] *patris,atque suam,non*
Quicquam proficeret:[7] *si collibuisset,*[8] *ab ouo*
Vsque[9] *ad mala*[10] *citaret,Io Bacche,modò*[11] *summa*
Voce,modò hac resonat[12] *chordis quæ quattuor ima,*
[13] *Nil æquale homini fuit illi.*[14] *Sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem:persæpè velut qui
[15] *Iunonis sacra ferret habebat sæpe ducentos,*
Sæpe decem seruos:modo reges atque[16] *tetrarchas,*
Omnia magna loquens:modò,Sit mihi mensa tripes,[17] *&*
Concha salis puri,& toga quæ defendere frigus,
Quamuis crassa,queat.[18] *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento,quinque diebus
Nil erat in loculis.noctes vigilabat ad ipsum
Mane,diem totam stertebat.nil fuit vnquam
[19] *Sic impar sibi.nunc aliquis dicat mihi,Quid tu?*
Nullane habes vitia?immò alia,haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet,Heus tu,
(Quidam ait)[20] *ignoras te?an vt ignotum*[21] *dare nobis*
Verba putas?[22] *Egomet mi ignosco,Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est,dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala[23] *lippus inunctis,*

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut ſerpens[24] *Epidaurius? at tibi cõ-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rurſus & illi.* (*trà*
Iracundior eſt paulò,[26] *minus aptus acutis*
Naribus[27] *horum hominum videri poſſit, eo quòd*
[28] *Ruſticius tonſo toga deſluit*[29] *& male laxus*
In pede calceus hæret. at eſt bonus, vt melior vir
Non alius quiſquam.[30] *at tibi amicus: at ingenili ingens*
Inculto latet hoc ſub corpore, denique teipſum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inſeuerit olim*
Natura, aut etiam[32] *conſuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia[35] *decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc*
Delectant: veluti Balbinum[36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia ſic erraremus & iſti
Errori nomen[37] *virtus poſuiſſet honeſtum.*
[38] *At, pater vt gnati, ſic nos debemus amici,*
Si quod ſit vitium, non faſtidire,[39] *ſtrabonem*
Appellat[40] *pætum pater: & pullum,*[41] *malè paruus*
Si cui filius eſt: vt abortiuus fuit olim
[42] *Siſyphus,*[43] *hunc, varum, diſtortis cruribus, illum*
[44] *Balbutit ſcaurum, prauis fultum malè talis.*
Parciùs hic viuit:[45] *frugi dicatur, ineptus*
Et iactantior hic paulo eſt:[46] *concinnus amicis*
Poſtulat vt videatur. at eſt truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:*[48] *ſimplex fortiſq́, habeatur.*
[49] *Caldior eſt: acres inter numeretur opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.
At, nos virtutes ipſas[50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas[51] *incruſtare.*[52] *probus quis*
Nobiſcum viuit? multum eſt[53] *demiſſus homo.*[54] *illi*

24 Serpẽs Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt ſint aliqui, qui velint inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congreſſus hominũ diuacij, quorũ ſcõmata ferre non poteſt.
27 Qui hodie viuũt.
28 Quòd illi imperitiùs tonſo toga malè eſt compoſita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipſum diligẽter examinato, nonqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Aſſiduitas peccãdi
33 Sic animus ſine philoſophiæ cultura ſcatet vitijs.
34 Nos eò vertamus primùm quã de amicorũ officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animadvertuntur ab amante.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars impoſuiſſet.
38 Vt pater non faſtidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi ſunt diſtorti.
40 Partus habet oculos ſemiclutos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumuiri, ſtaturæ vix bipedalis, ſed ingenij acutiſſimi.
43 Hunc, qui diſtorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat ſcaurum i. habentem talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 libere veritatẽ eloquens 48 Non bilinguis. 49 Fementior & iracundior eſt. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioſo ſucco vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Eſt Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abiectus dicitur à nobis. 54 Si quis tardus eſt (i. tardius ſentit) eum pinguẽ appellamus, i. craſſum & rudem

Tardo, cognomen pinguis damus. [55] *hic fugit omnes*
Insidias, nullique malo latus [56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur,* [58] *vbi acris*
Inuidia atque vigent vbi [59] *crimina*) [60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] *Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) vt forte legentem
[62] *Aut tacitum impellat quouis sermone* [63] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus [64] *iniquam.*
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est
Qui minimis [65] *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compensat vitijs bona: pluribus [66] *hisce,*
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet, hac lege, [67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus [68] *propriis offendat amicum,*
Postulat, ignoscat [69] *verrucis illius æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] *Denique,* [71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita supplicijs delicta [73] *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq; [74] *liquerit ius,*
In cruce suffigat: [75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur.* [77] *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt [79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes [80] *misero venere* [81] *calendæ,*
[82] *Mercedē aut nummos* [83] *vnde vnde extricat: amaras*
[84] *Porrecto iugulo historias, captiuus vt audit.*
Comminxit lectum [85] *potus: mensáue catillum*

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit, translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet
63 Grauis interturbator.
64 Grauiſsimā legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hiſce meis virtutibus, cùm ſint vitijs plures, inclinet, i. faueat.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eandē æquitatē inueniet
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria eſt.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Diſputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt. Omnia peccata eſſe paria.
71 Quoniam.
72 A Equo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuiter exorbuerit.
75 Labeo iuriſperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Auguſtū. 76 Inter ſapientes. 77 Furioſius, quod fecit dominus, quam quod ſeruus admiſit. 78 Quod niſi ignoſcas. 79 Fœneratorem & malum hiſtoriarum ſcriptorem. 80 Debitori 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores. vide Epod. 3. 82 Vſuram. 83 Alicunde parat. 84 Quaſi iugulari mallet, quàm Druſonis hiſtorias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Euandri

Euandri manibus [86] *tritum deiecit:* [87] *ob hanc rem,*
Aut poſtium ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens: [88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit? aut ſi
Prodiderit commiſſa [89] *fide?* [90] *ſponſumue negarit?*
[91] *Queis paria eſſe ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quibus ventũ [93] *ad veriũ eſt: ſenſus* [94] *moreſq; repugnant*
Atque ipſa vtilitas, iuſti [95] *prope mater & æqui.*
Quum prorepſerunt [96] *primis animalia terris,*
Mutũ & turpe pecus, [98] *glandẽ atq; cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fuſtibus, atque ita [1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ pòſt fabricauerat [2] *vſus.*
Donec verba, quibus voces ſenſuſq; [3] *notarent,*
Nominaq; inuenere. dehinc [4] *abſiſtere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Cauſa: ſed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos Venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta [10] *metu iniuſti fateare neceſſe eſt,*
Tempora ſi [11] *faſtoſq; velis euoluere mundi.*
Nec natura poteſt iuſto [12] *ſecernere iniquum,*
[13] *Diuidit vt bona diuerſis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem vt peccet ideque,*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus diuûm ſacra legerit. adſit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *ſcutica dignum horribili ſectere flagello.*
Nam vt [19] *ferula cædas meritum maiora ſubire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas eſſe pares res*
[21] *Furta* [22] *latrocinijs, & magnis parua minetis*
[23] *Falce reciſurum ſimili te; ſi tibi regnum*

86 Catinum antiquiſsimum, quo vſus eſt Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commiſſa fidei.
90 Promiſſum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquiſitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidam puniũt.
95 Quaſi mater.
96 Prima animalia. i. homines, Hypallage eſt.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Poſt temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abſtinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli cauſas præbuerunt.
6 Perierunt, quia ſcriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expoſitam, non certi mariti.
8 Vir robuſtior.
9 Occidebat. vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i mundi tempora.
12 Diſtinguere iuſtum ab iniuſto.
13 Quo modo poteſt ſeparare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vt tam grauiter peccet. 16 Qui noctu rem ſacram furatus fuerit. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore ſupplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia ſunt violentæ direptiones. 23 Quum minetis pœnas ſimiliter amputaturum parua cum magnis flagitiis.

Permittant homines.[24] *Si diues, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus & eſt rex:
Cur optas quod habes?[25] *Non noſti quid pater, inquit,*
Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam
Nec ſoleas fecit:[28] *ſutor tamen eſt ſapiens.*[29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes,[30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator:[31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto inſtrumento artis, clauſaq;[32] *taberna,*
Sutor erat:[33] *ſapiens operis ſic optimus omnis*
Eſt opifex ſolus, ſic rex.[34] *vellunt tibi barbam*
Laſciui pueri: quos tu niſi[35] *fuſte coerces,*
Vrgeris turba circum te ſtante: miſerque
Rumperis,[36] *& latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te[37] *quadrante lauatum*
Rex ibis:[38] *neque te quiſquam*[39] *ſtipator, ineptum*
Præter[40] *Criſpinum, ſcitabitur:*[41] *& mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccauero[42] *ſtultus, amici,*
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,[43]
Priuatuſq; magis viuam[44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe ſapientem eſſe omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num noſti? &c.
27 Chryſippus vaferrimus Stoicorum ſomniorum erat interpres.
28 Poteſtate non vſu.
29 Quo iſtuc pertinet?
30 Poteſt tamen cauere.
31 Alfenus ex ſutore, iuriſconſultus clariſſimus euaſit.
32 Clauſa ſutrina.
33 Ordo eſt, ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis
34 Adeo ſtultè loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelioſi illudant.
35 Niſi abigis baculo tanquam ſceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non a rege ſed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, ſed ſecundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Criſpinum Stoicum. 41 Per ſtulticiam. 42 Et viciſsim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putas. *Scitus eſt* Quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui vnicum habet ſtipatorem, ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua tamen Scripta non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitij alicuius conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum iocosè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophanéſque poëtæ,[1]
Atque alij quorũ comœdia[2] *priſca virorum eſt:*

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca erat paulo maledicentior quàm vt aures hominum ferre poſſent.

Si

Si quis erat dignus [3] *describi, quòd malus, aut fur:*
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] *Famosus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hinc omnis pendet* [6] *Lucilius, hosce secutus,*
[7] *Mutatis tantùm pedibus numerisque: facetus,*
[8] *Emunctæ naris, durus componere versus.*
Namque fuit [9] *vitiosus. in hora sæpe ducentos*
[10] *Vt magnum versus dictabat,* [11] *stans pede in uno.*
[12] *Quum flueret lutulentus,* [13] *erat quod tollere velles.*
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] *Scribendi rectè.* [15] *nam vt multum, nil moror, ecce,*
Crispinus [16] *minimo me provocat: accipe si vis,*
Accipe iam tabulas. detur nobis [18] *locus, hora,*
[19] *Custodes: videamus uter plus scribere possit,*
[20] *Dy bene fecerunt, inopis me quòdque pusilli*
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusas* [22] *hircinis follibus auras,*
[23] *Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,*
Vt mauis, imitare. beatus [24] *Fannius,* [25] *ultro*
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] *timentis: ob hanc rem,*
Quòd sunt quos [27] *genus hoc minimè iuuat: vtpote plures*
Culpari dignos, [28] *quemuis medio erue turba:*
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] *Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti splendor. stupet Albius* [31] *ære:*
Hic mutat merces surgente à sole, [32] *ad eum quo*
Vespertina tepet regio: quin [33] *per mala præceps*
Fertur, vti pulvis collectus [34] *turbine: nequid*
[35] *Summa deperdat metuens, aut amplíet vt rem.*

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam, latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versibus hexametris, illi iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore breuissimo.
12 Cùm versus profunderet inuenustos.
13 Erat aliquid quod timeres, idque imitatione dignum.
14 Vt rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterū contemptim in certamē prouocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis.
18 In quo scribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.

24 Fanaius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vna cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitiuum in possessiuo subauditur.* 27 Hoc genus poematis, sc. satyræ 28 De medio populo quemuis in medium producito. 29 Alius est adulter qui matres familias tantum sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphorâ ductâ à boue cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via fortè occurrentes.
39 Dummodo moueat risum profusum sibi, ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
43 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant.
44 Ijs, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quàm versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdię stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.

36 *Omnes hi metuunt* 37 *versus, odere poetas,*
38 *Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum*
39 *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel 40 *chartis illeuerit, omnes*
41 *Gestiet à furno redeuntes scire,* 42 *lacúque,*
Et pueros, & anus. 43 *agedum, pauca accipe contra.*
Primùm ego me illorum, 44 *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim 45 *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
46 *Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, 47 *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, necne poema*
Esset, 49 *quæsiuere: quòd* 50 *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 *pede certo*
52 *Differt sermoni* 53 *sermo merus.* 54 *at pater ardens*
55 *Sæuit, quòd meretrice* 56 *nepos insanit amica*
Filius, vxorem grandi cum dote recusat:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulat 57 *ante*
Noctem 58 *cum facibus. nunquid* 59 *Pomponius illis*
60 *Audiret leuiora,* 61 *pater si viueret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
62 *Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem*
Quo 63 *personatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
65 *Tempora certa modosq; & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens vltima primis: (*ist*
66 *Non, vt si soluas,* POSTQVAM DISCORDIA TETRA

51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro dissidet, cum dativo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris periscriptus. 54 Est antypophora, ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur, vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus heluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas. 59 Pompo. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò, æquè aspere obiurgaretur. 61 Pomponij pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater. qui patris personam in comœdia sustinet.
64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem.
66 Non ita inuenies, quemadmodum si soluas hunc versum Ennianum, sc. postquam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT:
Inuenias etiam [67] *diſiecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *aliâs, iuſtum ſit nécne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi ſit*
Suſpectum genus hoc [71] *ſcribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat,& Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene ſi quis*
[76] *Et puris viuat manibus,contemnat vtrumque.*
[77] *Vt-ſis tu ſimilis Cœli Birriq, latronum,*
[78] *Non ego ſim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat,neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Quicis manus inſudet vulgi, Hermogeniſq, Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam,niſi amicis,idque* [83] *coactus:*
Non vbiuis,coràmue quibuſlibet. [84] *in medio qui*
Scripta fòro recitent, ſunt multi: [85] *quique lauantes:*
[86] *Suaue locus voci reſonat concluſus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *ſine ſenſu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *ſtudio prauus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *eſt autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *abſentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit,alio culpante: [94] *ſolutos*
Qui captat riſus hominum famámque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non viſa poteſt,* [97] *commiſſa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger eſt, hunc tu Romane caueto*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aſpergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquã: poſt* [5] *hunc quoq, potus,*

67 Lacerati poetæ veſtigia.
68 Hactenus vtrum ſatyra & comœdia ſint poema? *quod Horatius non dubitat.*
69 Alio tempore quæremus.
70 Quærimãte & Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accuſator acerrimus ſic & Caprius.
73 Aſsiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accuſatorijs, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant ſcripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à ſcelere puris.
77 Quan nis tu ſis ſimilis Cœli, &c.
78 Si ego ſim accuſatoribus diſsimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, ſi nulla tab. &c.
80 Pila, eſt bibliopolarum columna, ad quam proſtabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquatur aliquis, Horatij conſuetudinem improbans. At

multi ſunt, & c. 85 Lauantes in balneis. 86 Locus cameratus in Balneis ſuauiter voci reſonat. 87 Leues poetas hoc iuuat. 88 Stultè. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi obiicis. 92 Denique cuis eorum eſt author, id eſt, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius oſtendit qui ſint fugiendi tanquam homines pernitioſi. 94 Immoderatos riſus. 95 Dicax ſignificat iocoſum cum mordacitate, Angl. a ſcoffing iester. 96 Qui poteſt fingere ſe vidiſſe, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic eſt pernicioſus & infœlix. 99 Lectis diſcubitoriis. 1 Duodecim conuiuas in vno triclinio. 2 Quauis ratione cunctos diſcerpis & ſalibus aſpergere. 3 Præter conuiuii magiſtrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ. 5 Conuiuatorem etiam maledictis laceſſatur, cum potus eſt.

Condita

Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber.*
[8] *Hic tibi comis,& vrbanus,libèrque videtur,*
[9] *Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,*
[10] *Pastillos Rufillus olet,Gorgonius hircum,*
[11] *Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua*
De Capitolini fartis iniecta [12] *Petilli*
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] *Me Capitolinus* [14] *conuictore vsus amico-*
-que à puero est,causaq, mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] *iudicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis,hæc est*
[17] *Æruginomera.* [18] *quod vitium procul abfore* [19] *chartis,*
Atque animo prius,vt si quid promittere de me
Possum aliud,vere promitto. liberius si
Dixero quid,si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insuescit [20] *pater optimus hoc me,*
[21] *Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.*
Quum me hortaretur, parcè,frugaliter,atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides,Albi [22] *vt malè viuat filius? vtque*
Barrus inops? [23] *magnum documentũ,ne* [24] *patriam rem*
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas,concessa quum venere vti*
Possem,Deprensi non bella esti fama [27] *Treboni,*
Aiebat. [28] *sapiens, vitatu quidque petitu*
Sit melius, [29] *causas reddet tibi: mi satis est,si*
[30] *Traditum ab antiquis morem seruare,tuámque*
Dum [31] *custodis eges,vitam famámque tueri*
Incolumem possim. [32] *simulac duraverit ætas*
Membra animumq, tuum, [33] *nabis sine cortice. sic me*

6 Bacchus veritatẽ dicere cogit.
7 Bacchus,pro vino.
8 Hic,quem proxime descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset,iudicio absolutus est.
13 Defendas his vtens verbis, Me Capit. &c.
14 Conuina & familiari.
15 Quòd non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odij est plenissima. ducta est Metaph. ab atramento piscis loliginis quæ alba est externè,intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inferebat hæc bona in me. vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Vt quęque vitiorum fugerẽ,ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam. 25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatij pater) causas tibi reddet. 29 Rationes.
30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare. 31 Pædagogi. 32 Posteaquam ætas corroborauerit membra. 33 Alienis præceptis non egebis. Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

[34] *Formabat puerum dictis: & siue iubebat*
Vt facerem quid, [35] *habes autorem quo facias hoc:*
[36] *Vnum ex iudicibus selectis* [37] *obijciebat:*
Siue vetabat: [38] *An hoc inhoneſtum & inutile factu*
Nécne ſit, addubites, [39] *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? [40] *Auidos vicinum funus vt ægros*
[41] *Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpè
Abſterrent vitijs. [42] *ex hoc ego ſanus ab illis,*
Pernitiem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoſcas, vitijs [43] *teneor. fortaſſis &* [44] *iſtinc*
Largiter abſtulerit longa ætas, [45] *liber amicus,*
[46] *Conſilium proprium. neque enim quum* [47] *lectulus aut me*
Porticus excepit, [48] *deſum mihi:* [49] *Rectius hoc eſt:*
Hoc faciens, viuam melius. [50] *ſic dulcis amicis*
Occurram. [51] *hoc quidam non bellè: numquid ego illi*
[52] *Imprudens olim faciam ſimile? Hæc ego mecum*
[53] *Compreſſis agito labris. vbi quid datur oti,*
[54] *Illudo chartis. hoc eſt mediocribus illis*
Ex vitijs vnum. cui ſi [55] *concedere nolis,*
[56] *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit mihi. nam [57] *multo plures ſumus: ac veluti te*
[58] *Judæi cogemus in hanc concedere* [59] *turbam.*

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sunt verba patris ſui.*
36 Vnum ex equeſtri ordine vnde iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia, hic atque ille?
40 Adeo intemperantes vt quoſuis cibos ſine diſcrimine vorent.
41 Quemadmodū mors vicini terret ægros auidos. Sic, &c.
42 Ex hoc patre eiuſque præceptis.
43 Obnoxius ſum fortaſſe vitijs paruis & quibus ignoſcere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vitia noſtra etiam occultiſſima exagitat.
46 Conſilium, quod quiſque ſuapte ſponte capit.
47 Quum in lectulo iaceo vel in porticu deambulo. 48 Negligo, quod mei eſt officij. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic, ſi illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit bellè. 52 Faciam inſciens? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras ſcribo. 55 Ignoſcere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valdè multi. 58 Iudæi ſub imperio Oſtaniani, Romæ cogebant multos in ſuam religionem tranſire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA v.

Iter ſuum ab vrbe Roma Brundusium vſque deſcribit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter ſuum deſcripſerat. Narrat autem quæ riſu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum ſcurrarum Sarmenti & Meſſij facета contentio.

E*Greſſum magna me excepit* [1] *Aricia Roma*
Hoſpitio modico: rhetor [2] *comes Heliodorus,*

1 Aricia parua ciuitas in via Appia, diſtans ab vrbe Roma ſtadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo eſt.*

Græ-

Græcorum longè doctiſſimus,[3] *inde Forum Appi,*
[4] *Diſſertum nautis,*[5] *cauponibus atque malignis.*
Hoc iter ignauis[6] *diuiſimus, altius ac nos*
[7] *Præcinctis*[8] *unum. minus eſt*[9] *grauis Appia tardis.*
Hic ego,[10] *propter aquam, quòd erat deterrima, ventri*
[11] *Indico bellum, cœnantes*[12] *haud animo æquo*
Exſpectans comites.[13] *iam nox inducere terris*
Vmbras & cœlo diffundere[14] *ſigna parabat.*
[15] *Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ*
[16] *Ingerere.*[17] *huc appelle.*[18] *trecentos inſere: ohe*
Jam ſatis eſt.[19] *dum æs exigitur, dum*[20] *mula ligatur,*
Tota abit hora.[21] *mali culices, ranæq; paluſtres*
[22] *Auertunt ſomnos. abſentem cantat amicam*
Multa prolutus[23] *vappa nauta, atque*[24] *viator*
[25] *Certatim. tandem feſſus dormire viator*
Incipit: ac miſſæ paſtum[26] *retinacula mulæ*
Nauta piger[27] *ſaxo religat, ſtertitq; ſupinus.*
Jámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec[28] *cerebroſus proſilit vnus,*
Ac mulæ nautæq; caput lumbóſque ſaligno
Fuſte[29] *dolat. quarta vix demum*[30] *exponimur hora,*
Ora manuſque tua lauimus[31] *Feronia lympha.*
Millia tum pranſi tria[32] *repimus, atque ſubimus*
Impoſitum ſaxis latè candentibus[33] *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
[34] *Coccius: miſſi magnis de rebus vterque*
Legati,[35] *aueſos ſoliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis[36] *collyria lippus*
[37] *Illinire. interea Mæcenas aduenit, atque*
Coccius: Capitó que ſimul Fonteius,[38] *ad vnguem*

3 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna menſura metiri conſueuerunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius diei iter.
9 Eſt via Appia minus laboriosa tardè ambulantibus, propter diuerſoriorum frequentiam.
10 Propter aquam paluſtrem & fœtidam
11 Non cœno.
12 Grauatè.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & ſtellas ſpargere.
15 Tum ſerui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *verba ſunt ſeruorum à dominis præmiſſorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quę nauim è ripa contrà aquam traheret.
21 Moleſti culices.
22 Depellunt ſomnos.
23 Plenus vino malo. vide ſupra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentioſè, vter præcelleret in amicæ laudibus decantandis.
26 Funes, quibus mula trahebat nauim.
27 Ne nauis per paludes vagaretur.
28 Temerè iracundiam celeriter deponens. Angl. *braine-ſicke.*
29 Verberat.
30 Exponimur è naue. i. transfretamur.
31 Apoſtrophe eſt ad Feroniam deam, ex cujus ſacro fonte ſumpta aqua manus & ora abluebant prandium ſumpturi
32 Leuitè ambulamus propter loci acclivitatem & ſtomachi repletionem.
33 Anxur, Volſcorum oppidum prominens in mare.
34 Iuriſconſultus quem M. Antonius miſerat ad Auguſtum.
35 Amicos diſſidentes placare.
36 Oculorum medicamenta.
37 Illinebam.
38 Homo abſolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter*
Linquimus,[41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam, & latum*[43] *clauum, prunæq;*[44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Murena præbente[46] *domum, Capitone*[47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius[48] *Sinuessæ Virgiliúsque*
Occurrunt:[49] *animæ, quales neque*[50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo[52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula,*[54] *tectum*
Præbuit: &[55] *parochi quæ debent ligna, salémque,*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas*[57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliúsque.*
Namque pila[59] *lippis inimicum, & ludere*[60] *crudis.*
[61] *Hinc nos*[62] *Coccey recipit*[63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores:[65] *& quo patre natus vterque*
[66] *Contulerit lites.*[67] *Messi clarum genus Osci,*
Sarmenti[68] *domina extat.*[69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre.[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse[71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.*[73] *caput & mouet:*[74] *O, tua cornu*
Ni foret[75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob pręturam in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, paruo municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestē senatoriam latis clauis ornatam.
44 Foculum, in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum suauis suffitus fiat.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuium clara ob vini copiam
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria sum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiuè, ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilâ palmariâ. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius* κακοστόμαχος. 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet, 61 A villlula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facete in re ridicula Horatius inuocat Musas.* 65 Quo genere natus 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messi. *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat. & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium, quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbiùs deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notat fortasse vestigium exectæ verrucæ.*

76 Sic

[76] Sic mutilus minitaris? At [77] illi fœda cicatrix
[78] Setosam [79] læui frontem turpauerat oris.
[80] Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
Pastorem saltaret vti [81] Cyclopa rogabat:
Nil illi [82] larua aut tragicis opus esse [83] cothurnis.
[84] Multa Cicerrus ad hæc. donasſit támne [85] catenam
[86] Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esſet,
[87] Deterius nihilo dominæ ius esſe. rogabat
Denique cur vnquam [88] fugisſet: cui [89] satis vna
Farris libra foret, gracili sic, támque pusilio.
Prosus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà [90] Beneuentũ: vbi [91] sedulus hoſpes
Penè arsit, macros dum turdos verſat in igne.
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
[92] Vulcano, ſummum properabat [93] lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam seruóſque timentes
[94] Tum rapere, atque omnes restinguere velle [95] videres.
Incipit ex illo montes Appulia [96] notos
Ostentare mihi, quos torret [97] Atabulus: & quos
Nunquam [98] erepſemus, niſi nos vicina [99] Trinici
Villa recepisſet, lacrymoſo non sine fumo,
[2] Vdos cum ſolvis ramos vrente camino.
Hic ego [3] mendacem ſtultiſſimus vſque puellam
Ad mediam noctem expecto. [4] ſomnus tamen auſert
[5] Intentum veneri: tum immundo ſomnia [6] viſu
[7] Nocturnam veſtem maculant, ventremq; ſupinum.
Quattuor [8] hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri [9] oppidulo, quod verſu dicere [10] non eſt:
[11] Signis perfacile eſt. [12] venit viliſſima rerum
Hic aqua: ſed panis longè pulcherrimus, vltro
[13] Callidus vt ſoleat humeris [14] portare viator,

76 Quaſi bos mutilatus.
77 Cicero.
78 Impoliti & hirſutam frontem.
79 Ex ſiniſtra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quę inſtar cornuum innaſcebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt ſaltando ex primeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirſutiem.
83 Propter magnam corporis ſtaturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus quaſi ſeruus. & qua, tam manumiſſus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num à foco diis Laribus ſacro catenam ſuſpendiſſet.
87 Nihilo minus ſeruum eſſe.
88 Quòd à domina ſua nimis parcè aleretur.
89 Ad diurnum victum.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hoſpes diligens & officioſus.
92 Igni diſperſo.
93 Contingere.
94 Rapere è flamma, vt cœnam ſeruarent.
95 Videre licebat.
96 Non erant illi montes Horatio, quia ipſe natus eſt in Appulia.
97 Ventus Appulix infeſtus. 98 Nunquam erepſiſſemus, i. tranſiuiſſemus. 99 Trinicum, oppidum eſt in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacry mas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam, quæ promiſsis non ſtetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Viſione aliqua & ſpecie animo oblata 7 Seminis eruptione, quæ fit in ſomno. 8 A villa Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotatio 10 Non licet, quia in verſu hexametro *hæc diction Equotuitum* ſtare non poteſt. 11 Per ſigna hoc oppidum deſcribere. 12 Aqua venditur. 13 Viator pronidus. 14 Panem portare.

16 Qui

[15]*Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior urna,*
[16]*Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius [17]*discedit mœstus amicis.*
Inde [18]*Rubos fessi peruenimus, utpote longum*
Carpentes iter, & factum [19]*corruptius imbri.*
[20]*Postera tempestas, melior:* [21]*via peior, adusque*
[22]*Bari mœnia piscosi. Hinc* [23]*Gnatia lymphis*
[24]*Iratis extructa dedit risusque iocosque:*
Dum [25]*flamma sine, thure a* [26]*liquescere limine sacro*
Persuadere [27]*cupit.* [28]*credat Iudæus* [29]*apella:*
Non ego. nanque deos [30]*didici* [31]*securum agere æuum:*
Nec si quid miri faciat natura, deos id
[32]*Tristes ex alto cœli* [33]*demittere tecto.*
[34]*Brundusium longæ finis chartæq; viæq;.*

15 Canusi (oppidi Appuliæ) curus est panis
16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aquâ quam Equotitum.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Varium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.

23 Gnatia est oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi, & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & huius sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitterent. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemq; suam conditionem longe meliorem in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

[1]*NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos

aso aduoco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Vt plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: vt me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, dum [8] *ingenuus, persuades hoc tibi verè,*
Ante [9] *poteſtatem Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Læuinum, [11] *Valeri genus,* [12] *vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Læuino mallet honorem*
Quàm Decio mandare, [21] *nouo: censorque* [22] *moueret*
Appius, ingen [23] *non essem patre natus:*
[23] *Vel meritò, quoniã in propria non* [24] *pelle quiessem.*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minus ignotos generosis.* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clauum? fieriq;* [30] *tribunum?*
Inuidia accreuit, [31] *priuato quæ minor esset.*
Nam [32] *vt quisq;* [33] *insanus nigris medium impedit crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clauum.*
[36] *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Vt si qui ægrotet quo morbo* [38] *Barrus, haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafrè derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius liberti, i. serui manumissi.
7 Interesse negat.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante poteſtatem Tulli Sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit tamen optime.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 AEstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis, antiquitatis testibus.
18 Qui populo fumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.

20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum summoueret. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio statu. ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ enpiditas. 27 Ignobiles æque ac nobiles. 28 Quò tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem, i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati claui, cui lati claui erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo. sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Vt

Vt cupiat formoſus: eat quacunque, puellis
Inyciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem ſibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare & [39] *quærere cogit.*
[40] *Tuxe Syri, Damæ, aut Dionyſi* [41] *filius, audes*
[42] *Deicere è ſaxo ciues? aut tradere* [43] *Cadmo?*
[41] *At Nouius collega gradu poſt me ſedet vno.*
Namq; eſt [45] *ille, pater quod erat meus.* [46] *hoc tibi Paulus*
Et Maſſala videris. at hic, ſi ploſtra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, [47] *magna ſonabit*
Cornua, quod vincátque tubas: [48] *ſaltem tenet hoc nos.*
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] *rodunt omnes libertino patre natum,*
[50] *Nunc, quia Mæcenas, tibi ſum* [51] *conuictor:* [52] *at o-*
[53] *Quòd mihi pareret legio Romana tribuno. (lim,*
[54] *Diſſimile hoc illi eſt: quia non vt* [55] *forſit* [56] *honorem*
Iure mihi [57] *inuideat quiuis, ita te quoque* [58] *amicum:*
Præſertim [59] *cautum dignos aſſumere, prauа*
Ambitione procul: fœlicem dicere [60] *non hoc*
Me poſſum caſu, quòd te [61] *ſortitus amicum.*
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
[62] *Vt veni coram,* [63] *ſi ſingultim pauca loquutus,*
(64 *Infans namque pudor prohibebat plura profari)*
[65] *Non ego me claro natum patre, non ego circum*
Me [66] *Satureiano vectari rura caballo,*
Sed quod eram narro. [67] *reſpondes (vt tuus eſt mos)*
Pauca. abeo: & reuocas nono poſt menſe, iubeſque

39 Cogit curioſe percontari de ſe & ſuis natalibus.
40 Apoſtrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E ſeruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare è ſaxo Tarpeio noxium & damnatum, i audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Reſpondet filius Damæ dicens collegam ſuum ſe eſſe ignobiliorem.
45 Eſt ille libertus, cum ego ſim libertinus.
46 In hoc quòd collega tuo ſis ſuperior, videris eſſe nobilis vt Paulus. *ſunt verba Horatij vel alius ciuis Romani.*
47 Vocem edit quæ omnem ſtrepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos ſuſtinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.
51 Si tibi familiaris & conuiua. 52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Diſſimile eſt tribunum militum olim fuiſſe, & tibi hodie familiarem eſſe. 55 Fortaſſe. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Inuidere poſſit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Conſideratum. 60 Non hac ſorte poſſum prædicare me fœlicem. 61 Quòd nactus ſim te amicum. 62 Poſtquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Satureianis, id eſt, Appulis paſcuis nato. 67 Tu ô Mæcenas reſpondes pauca.

Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitijs mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque auaritiam, neque sordes, ac mala lustra
Obijceret verè quisquam mihi: purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flaui ludum me mittere, magnis
Quòd pueri magni è centurionibus orti,
Læuo suspensi loculos tabulámque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quiuis eques atque senator
Semet prognatos. vestem, seruosque sequentes
In magno vt populo si quis vidisset, auita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solùm facto, verùm opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor
Mercedes sequerer. neq; ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me pœniteat sanum patris huius: eoq;
Non, vt magna dolo factum negat esse suo pars
Quòd non ingenuos habeat claros q; parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, formices.
71 Si viuo animo puro & vita integra
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flaui calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flauio numerandi magistro datam.
80 Sed me, puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt signis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex auito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem.
91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum.
92 Atque ideo.
93 Non sic me defendam, vt, &c.
94 Suo vitio & culpa.

A cer-

A certis annis æuum [95] *remeare peractum,*
Atque alios [96] *legere ad fastum quoscunque parentes*
[97] *Optaret sibi quisque: meis contentus,* [98] *honestos*
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus forte esse tuo: quòd
Nollem [99] *onus (haud vnquam solicitus) portare molestum,*
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] *res.*
[2] *Atque salutandi plures: ducendus & vnus*
[3] *Et comes alter, vti ne solus rusue peregre-*
-ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] *pretoria. nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
[6] *Mantica cui lumbos onere vlceret, atq; eques armos.*
Obiciet nemo [8] *sordes mihi, quas tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via prætorem quinque sequuntur*
Te pueri, [11] *lasanum portantes* [12] *œnophorumque.*
[13] *Hoc commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque aliis viuo. quacunque [14] *libido est,*
Incedo solus: percontor [15] *quanti olus, ac far:*
[16] *Fallacem circum, vespertinúmque pererro*
Sæpe forum: assisto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] *laganique catinum.*
Cœna ministratur [20] *pueris tribus: &* [21] *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] *astat echinus*
[23] *Vilis, cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana supellex.*
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sic mane, [26] *obeundus Marsya, qui se*
Vultum ferre negat Nouiorum posse [27] *minoris.*
[28] *Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego* [29] *lectio:*
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor [30] *oliuo,*

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem
97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, Ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum *vel* ambitionis causa.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superiùs.
10 Via, quæ Tybur ducit.
11 Vas, in quo alum exoneratur Angl. a closestoole.
12 Vas, in quo vinũ ferebatur
13 In hac re & multis aliis.
14 Voluptas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erãt frequentes.
17 Vesperi.
18 Interfum rebus diuinis, vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.

19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti Echinus, id est, vas fictile, sic nominatum à similitudine Echini marini. 23 Parui pretij. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia, in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Nouiorum Iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissimè fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scriptito. 30 Oleo, non ex lucernis, detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta Lucernis.*
Ast vbi me fessum Sol [32] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabiosi tempora [33] *signi.*
Pransus [34] *non auidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domesticus otior. hæc est*
Vita solutorum misera ambitione grauique:
[37] *His me consolor, victurus suauius* [38] *ac si*
Quæstor auus, pater atque meus patruúsque fuissent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pransus moderatè & parcè.
35 Quantum non sinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me consolor.
38 Suauius quam si ex familia essem senatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Persico describit. Proscriptus enim ab Augusto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse ferunt, qui nunc eam contumeliam vlcisci velit.

PRoscripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto sit Persius vltus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum &* [5] *tonsoribus esse.*
Persius hic permagna negotia diues habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege molestas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui possit vincere Regem:*
[10] *Confidens,* [11] *timidúsque: adeò sermonis amari,*
[12] *Sisennas, Barros* [13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad regem redeo. postquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim sunt omnes iure molesti,*
Quo fortes, quibus aduersum bellum incidit inter
Hectora [15] *Priameden, animosum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo si discordia vexet inertes:*

1 Inter Rupillum cognomento Regem & Persium quendam natione Græcum, molestæ lites extiterunt. Rupilius ab Augusto in triumuiratu proscriptus est & damnatus.
2 Pus venenosum, i. pestiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Asiatico & matre Rom. natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad se alliciunt loquaces.
5 Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Asiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ ceruicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobilissimos conuitiatores. 13 Vt longé superaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes molesti eo sunt iure, quo fortes, i. eandem sibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt sola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut ſi [18] *diſparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum [19] *Glauco: diſcedat prigrior, vltro*
Muneribus miſſis Bruto Prætore [20] *tenente*
Ditem Aſiam, Rupili & Perſi par [21] *pugnat, vti non*
[22] *Compoſitus melius* [23] *cum Bitho Bacchius, in ius*
Acres [24] *procurrunt, magnum* [25] *ſpectaculum vtrque.*
Perſius exponit [26] *cauſam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum, laudátque cohortem.
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellásque ſalubres,
Appellat [27] *comites.* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum,*
Inuiſum agricolis ſydus, veniſſe. [30] *ruebat*
Flumen vt hybernum, [31] *fertur quò rara ſecuris.*
Tum [32] *Prænestinus ſalſo multúmque fluenti*
[33] *Expreſſa arbuſto* [34] *regerit conuitia,* [35] *durus*
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpe [36] *viator*
Ceſſiſſet, magna compellans voce [37] *cucullum,*
At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus [38] *aceto,*
Perſius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] *reges conſueris tollere, cur non*
Hunc regem iugulas? operum [40] *hoc (mihi crede) tuorum eſt.*

18 Fortis & ignauus.
19 Glaucus ignauior, vltrò Diomedi, vt ab armis diſcederet, munera miſit aurea pro æreis.
20 Bruto Aſiam occupante.
21 Verbis acerbè contendit.
22 In certamen congreſſurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicij.
26 Cauſam ſuam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Caniculam peſtiferam, ſydus horribile.
30 Inconſultè diecebat.
31 Quò frondator rarò pertingit vt ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Prænestè natus.
33 Conuitia deprompta ex pectore mordaci & copioſo. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori conuitiatus, coactus eſt cedere. 37 Derideus vinitorem & eum appellans auem pigram ac nidi ſui obliuiſcentem. 38 Aſperſus mordacitate italica. 39 Iubum Cæſarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, cuſtodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent deſcribentem.

[1] *OLim truncus eram* [2] *ficulnus,* [3] *inutile lignum:*
Quum faber [4] *incertus ſcamnũ faceretne Priapũ,*
Maluit eſſe deum. deus inde ego, furum auiúmque
Maxima [5] *formido. nam fures* [6] *dextra coercet,*
Obſcœnoq́, ruber porrectus ab inguine [7] *palus:*
Aſſi importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis expalo factus.

Terret fixa, vetátque [8] nouis conſidere in hortis,
[9] Huc prius anguſtis eiecta [10] cadauera cellis
Conſeruus vili portanda locabat [11] in arca:
Hoc miſeræ plebi [12] ſtabat commune ſepulcrum,
[13] Pantolabo ſcurræ, Nomentanóque [14] nepoti.
Mille pedes [15] in fronte, trecentos [16] cippus [17] in agrum
[18] Hic dabat: [19] hæredes monimentum ne ſequeretur.
Nunc licet [20] Eſquilys habitare, [21] ſalubribus, atque
[22] Aggere in aprico ſpatiari, [23] quo modò triſtes
Albis [24] informem ſpectabunt oſſibus agrum.
Quum mihi [25] non tantum furesque feræq́, ſuetæ
Hunc vexare locum, curæ ſunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] verſant atque venenis
Humanos animos. [27] has nullo perdere poſſim
Nec prohibere modo, [28] ſimulac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa [29] legant, herbáſque nocentes.
Vidi egomet nigra [30] ſuccinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, paſſóque capillo,
Cum Sagana [31] maiore vlulantem (pallor vtráſque
Fecerat horrendas aſpectu) [32] ſcalpere terram
Vnguibus, [33] & pullam diuellere mordicus agnam
Cœperunt. [34] cruor in foſſam confuſus: vt inde
[35] Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
[36] Lanea & effigies erat, altera cerea [37] maior
Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat, [38] ſeruilibus, vtque
Jam peritura, modis. [39] Hecaten vocat altera, ſæuam
Altera [40] Tiſiphonen. ſerpentes atque videres
[41] Infernas errare canes: Lunámque [42] rubentem,

8 In hortis nuper ſatis vel nuper à Męcenate inſtitutis.
9 Ad hunc locum, vbi Priapus ſtabat.
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato fere ro.
12 Conſtitutum eſt ſepulchrum.
13 Pantolabus vniuerſum patrimoniũ abligurierat.
14 Luxurioſo, qui rem ſuam familiarẽ turpiter conſumpſerat.
15 In latitudinem.
16 Cippus eſt lapis in agro erectus, in quo inciſa erat formula verborum quibus teſtatores declarabant, ſe certum loci ſpatium è ſuis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Eſquiliis datos ſignificabat.
19 Hæc verba cippo inſcripta demonſtrabant hoc loci ſpatium hæredibus eſſe ademptum.
20 In quo colle olim ſepulcreto, Mæcenas domum pulchrã iam extruxerat hortoſque amœnos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper triſtes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quam. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Poſtquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuiſſe Saganas, maiorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram aguam dentibus diſcerpere. 34 Cruor agnæ diſcerptæ in foſſam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem. id eſt, ceream verberaret. 38 Vt miſerabiliter peritura. 39 Proſerpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cædes vlciſcitur. 41 Stygias canes Proſerpinæ comites. 42 Lunam erubeſcentem.

Ne

Ne foret [43] *his teſtis, poſt magna* [44] *latere ſepulcra.*
Mentior at ſiquid, merdis caput [45] *inquinet albis*
Corvorum: atque in me veniant miſtum atque cacatum
Julius & [46] *fragilis Pediatia, furque Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto [47] *alterna loquentes*
Umbræ cum Sagana reſonarent triſte & [48] *acutum?*
Vtque lupi barbam [49] *variæ cum dente colubræ*
Abſtiderint furtim terris? & [50] *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] *duarum?*
Nam, [52] *diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate [53] *ficus.* [54] *at illæ currere in urbem.*
Canidiæ [55] *dentes, altum Saganæ* [56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno riſuque iocóque* [58] *videres.*

43 His veneficiis.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculoſæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liquefcebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſ-

ciſa. 53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos arte inſitos. 56 Saganæ comam oppoſitam. i. crinem hypocriticum, Angl. **a perugg.**
57 Licia ex diuerſis coloribus. 58 Videre licaret.

SATYRA IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem fortè incidérat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via [1] *ſacra (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, & totus [2] *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu, [3] *Quid agis, dulciſſime rerum?*
[4] *Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio* [5] *omnia quæuis.*
Quum aſſectaretur, Num quid vis? [6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti ſumus. Hic ego, Pluris*

1 In via ſacra fordus ictum fuit inter Romulum & Tatium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Horati? *inquit ille.*
4 Rectè valeo ſecundum temporum conditionem.

5 Cupio vt tibi proueniant omnia ex animi ſententia. 6 Præuenio illum his verbis, Num quid aliud vis? 7 Hoc volo, vt nos noris.

Hoc

[8] Hoc(inquam)mihi eris. [9] Miserè discedere quærens,
[10] Ire modò ocyus, interdum [11] consistere: in aurem
[12] Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos
[13] Manaret talos. ô te [14] Bullane cerebri
Fœlicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: [15] vt illi
Nil respondebam, [16] Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. [17] sed nil agis: [18] vsque tenebo,
Persequar. [19] hinc quò nunc iter est tibi? [20] nil opus est te
[21] Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
[22] Nil habeo quod agã, & non sum piger: vsq; sequar te.
[23] Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Quum grauius dorso [24] subiit onus. [25] incipit ille:
Si bene me noui, non [26] Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra [27] mouere
[28] Mollius? inuideat quod & [29] Hermogenes, ego canto.
[30] Interpellandi locus hîc erat, Est tibi mater.
Cognati, [31] queis te saluo est opus? [32] Haud mihi quisquã
Omnes [33] compositi. [34] Fœlices. nunc ego resto:
[35] Confice. namq; instat fatum mihi triste, [36] Sabella
Quod [37] puero cecinit, [38] diuina mota anus vrna.
[39] Hunc neq; dira venena, nec [40] hostilicus auferet ensis:
[41] Nec laterum dolor, aut tussis, nec [42] tarda podagra:
Garrulus hunc [43] quandò consumet cunctos, loquaces,
Si sapiat, vitet, simul atque adoleuerit ætas.
Ventum erat [44] ad Vestæ, quarta iam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere [45] vadato

8 Id circo, quia doctus es, pluris à me fies.
9 Vehementer, vsque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celeriùs.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor desineret præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbabatur, ergo fœlicis erat cerebri.
15 postea quam.
16 Valdè cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatii, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Hic, illuc circumduci.
22 Respondet garrulus assectator.
23 Translatio ast à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationẽ significant.
24 portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.
27 Saltare.
28 Facilius quàm ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua fortunis est necessaria. 32 Respondet garrulus. 33 Omnes sepelini. 34 Sunt verba Horatij, qui mortuos appellat fœlices huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatii nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vrnâ diuinâ, in quam sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per sortes vrna eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando garrulos &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat

Debebat: quod ni feciſſet,[46] perdere litem.
Si me amas,[47] inquit, paulum hic ades.[48] Inteream ſi
Aut valeo[49] ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero[50] quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit:
Tene relinquam,[51] an rem?[52] Me, ſodes, Non faciã,[53] ille
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum eſt
[54] Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit.[56] Paucorũ hominũ,[57] & mentis bene
Nemo.[58] dexteriùs fortuna eſt vſus.[59] Haberes (ſanè
Magnum adiutorem, poſſet qui ferre[60] ſecundas,
[61] Hunc hominem velles ſi[62] tradere. diſpeream ni
[63] Summoſſes omnes.[64] Non iſto viuimus[65] illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena[66] malis. nil mi officit vnquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus vnicuique ſuus.[67] Magnum narras, vix credibile.[68] Atqui
Sic habet.[69] Accendis quare[70] cupiam magis illi
Proximus eſſe.[71] Velis tantummodo.[72] quæ tua virtus,
Expugnabis. & eſt[73] qui vinci poſſit: eóque
Difficiles aditus primos habet.[74] Haud mihi dero:
Muneribus ſeruos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam.[75] tempora quæram:
Occurram in triuijs:[76] deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.[77] Hæc dum agit, ecce,
[78] Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Vnde venis? &,
Quò tendis?[79] rogat: &[80] reſpondet. vellere cœpi,
Et[81] preſſare manu lentiſſima brachia, nutans,
[82] Diſtorquens oculos, vt me eriperet.[83] malè ſalſus
Ridens[84] diſſimulare: meum iecur[85] vrere bilis.

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam interea *inquit Horatius.*
49 Stare in iudicio ſeu in iure.
50 Ad Cæſaris hortos.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio garrulus ſermonem iuterimiſſum ſic repetit. Quomodo Mæcenas tecũ agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus contentus.
57 Et ſapiens eſt.
58 Dexteriùs quam tu. inquit garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes i qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
61 Seipſum ſuo tangit digito & demonſtrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Niſi ſummo vere poſſes omnẽ, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Reſpondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 inuidia æmulatione, criminationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, *inquit garrulus* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea eſt tua virtus, vt facilè ſis expugnaturus Mæcenatem 73 Si ſæpè inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur garrulus 78 Gramma icus illo tempore nobilis. 79 Fuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Arctiùs comprimere brachia. 82 Hoc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens diſſimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat. i. vehementer iraſcebar.

86 Certè

86 Sunt verba Horatij ad Fuſcum.
87 Reſpondet Fuſcus.
88 Sabbata tricesimo quoque die menſis redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij magnum Iudæorum Sabbot, quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumciſam.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatij.

16 *Certè neſcio quid ſecretò velle loquite*
Aiebas mecum. 87 *Memini benè: ſed melioti*
Tempore dicam: hodie 88 *triceſima ſabbata: vin' tu*
89 *Curtis Iudæis* 90 *oppedere?* 91 *Nulla mihi (inquam)*
Religio eſt. 92 *At mi. ſum paulo* 93 *infirmior, vnus*
94 *Multorum ignoſces: alias loquar.* 95 *Hunccine ſolem*
96 *Tam nigrum ſurrexe mihi?* 97 *fugit improbus, ac me*
98 *Sub cultro linquit. caſu venit obuius illi*
99 *Aduerſarius: &,* 1 *Quò tu turpiſſime? magna*
Exclamat voce: &, 2 *Licet anteſtari? Ego verò*
3 *opperto auriculam.* 4 *rapit in ius. clamor vtrinq;,*
Vndique concurſus: ſic me ſeruauit 5 *Apollo.*

92 At mihi aliqua eſt religio inquit Fuſcus. 93 Sum aliquanto ſuperſtitioſior. 94 Vsus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi ſurrexiſſe oportuit? 97 Fugit Fuſcus male ſaltus. 98 Linquit in ſummo periculo, vt vltimam iamiam mactandam. 99 Garruli aduerſarius. 1 Quò pergis improbiſſime? 2 O Horati licet ne te teſtem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me teſtem ſumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Auguſti forum, in quo erat eburnea Apollinis ſtatua.

SATYRA X.

Hac Satyra reſpondet ijs quos offenderat ſuprà Satyra quarta, quum Lucilij verſus reprehenderet: ac ſuæ reprehenſionis rationem reddit, qua eam fuiſſe iuſtam oſtendit.

1 Dixi Lucilium aſperum eſſe & durioſculum in componendis verſibus.
2 Stultè.
3 Lucilius.
4 Quòd ciues Romanos actius nota rit
5 In eodem Poemate laudatur *ſed Ironicè*.
6 Dare debeo
7 Scenicos verſus Laberi ſcriptoris dicaciſſimi.
8 Non ſatis eſt auditori riſum mouere.
9 Eſt quædam virtus riſum mouere. 10 Ne ſententia claudicet.

NEmpe 1 *incompoſito dixi pede currere verſus*
Lucili, quis tam Lucili fautor 2 *inepte eſt,*
Vt non hoc fateatur? 3 *at idem, quòd ſale multo*
4 *Vrbem defricuit,* 5 *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens, 6 *dederim quoque cætera. nil ſic*
7 *Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, miror.*
Ergo non ſatis eſt 8 *riſu diducere rictum*
Auditoris: & eſt quædam tamen 9 *hic quoque virtus.*
Eſt breuitate opus: 10 *vt currat ſententia, neu ſe*
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt modò triſti, ſæpe iocoſo:

11 *Defendante*

[11] *Defendente vicem modo rhetoris, atque Poëtæ,*
Interdum [12] *vrbani, parcentis viribus, atque*
Extenuantis eas [13] *consultò* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus Comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq; ,* [19] *pulcher*
Hermogenes vnquam legit, neque [20] *simius iste,*
[21] *Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] *ô seri studiorum,* [23] *quiue putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: [25] *vt Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, teipsum percontor, [26] *an & quum*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæq; patrisq; Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Coruinus,* [30] *patrijs intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canucini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra,*
Versiculos. vetuit me tali voce [34] *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In syluam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere cateruas.*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *iugulat dum Memnona, dumq;*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia iudice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris.*
[47] *Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris nunc, &c
22 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ operâ.
14 locus interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, *vel*, melius decidit & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Fronti è homo bellus.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & breuis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit, præter Caluum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς. qui serò studiis operam dedistis.
23 Qui putetis. *Nã particula Ne, abundat in sententia, vel, Coniunctio est confirmans.*
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis intermiscere malis?
27 Accusari Petilli. *qui auream coronam Iouis furatus est.*
28 Quum Pedius causas agat cum sudore.
29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius.
30 Latinis.
31 Aliunde.
32 Apud Canusium oppidum in Appuliai, partim Græcè partim Latinè loquebatur.
33 Natus in Appuliæ finibus.
34 Romulus linguæ Latinæ author.
35 Quum somnia sunt vera.
36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium
37 Græcorum versuum
38 Alpinus stylo vtitur inflato.
39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat.
40 Dum ineleganter describit.
41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo.
42 Hæc ego ludibundus scribo.
43 In æde Apollinis & Musarum.
44 Ad certaminis prouocationem venientia.
45 Ludimagistro.
46 Quæ sæpius spectata vilescant.
47 Meretrice callida.

Eludente

Eludente senem, [48] comis garrire libellos,
Vnus viuorum, Fundani. [49] Pollio regum
Facta canit, [50] pede ter percusso: [51] forte epos acer,
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
[52] Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
[53] Hoc erat, experto frustra Varrone [54] Atacino,
Atque quibusdam alijs, melius quod scribere possem,
[55] Inuentore minor, neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] hunc lutulentum, sæpè [57] ferentem
Plura quidem [58] tollenda relinquendis. age, quæso,
[59] Tu nihil in magno doctius reprendis? [60] Homero?
Nil comis tragici [61] mutat Lucilius [62] Attis?
Non ridet versus Enni [63] grauitate minores,
Quum de se loquitur, [64] non vt maiore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere [65] num illius, num [66] rerum dura negarit
Versiculos natura [67] magis factos, & euntes
[68] Mollius? ac si [69] quis pedibus quid claudere [70] senis
[71] Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus. [72] Etrusci
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium: [73] capsis quem fama est esse librisq;
Ambustum propriis. [74] fuerit Lucilius, inquam,
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & [75] Græcis intacti carminis autor:
Quàmque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] Si foret hoc nostrum fato dilatus in æuum,
[77] Detereret sibi multa: [78] recideret omne quod vltrà
Perfectum traheretur: & in versu faciendo

48 Tu Fundani vbus ex ijs qui hodie viuunt, potes arguiam Comœdiam scribere comis, i. comiter & facetè.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius dicit forte Eposi. carmen heroicum, vt nemo melius
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non AEneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna quàm quæ relinquantur & reijciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minùs graues quàm oportet.
64 Nonne ridet, quasi maior sit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa?
66 Rerum quas tractauit.
67 Versus magis elaboratos.
68 Molliores & lenius fluentes.
69 Ac si aliquis.
70 Hexametris versibus vt aliquid claudat & finiat
71 Hoc vno contentus.
72 Cassi Parmanensis. Parma est Etruriæ ciuitas.
73 Qui tam multa scripsit, vt mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita.
74 Demus quòd Lucilius fuerit comis, &c.
75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt.
76 Si hâc nostra ætate natus.
77 Detraheret.
78 Amputaret omne superuacuum.

[79] Sæpe caput ſcaberet, [80] vivos & roderet vngues.
[81] Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus [82] paucis lectoribus. an tua demens
[83] Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt [84] equitē mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliis exploſa [85] Arbuſcula dixit.
Men' moueat [86] cimex Pantilius? aut crucier quòd
[87] Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
[88] Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius Mæcenas Virgiliúſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam [89] Viſcorum laudet vterq;
Ambitione [90] relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlque
Vos Bibuli & Serui: [91] ſimul his te candide Furni,
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92] Prudens prætereo, quibus hæc, ſint qualiacunque,
[93] Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
[94] Deterius noſtra. [95] Demetri, teque Tigelli
[96] Diſcipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo [97] citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad vium roderet.
81 Mutare debes, quod ſcripſeris. *Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quàm euulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In Conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel aliom quempiam docti ſtimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Vſici optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm ſperamus.

95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum 97 Subſcribe citò.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] *nimis acer:* [2] *& vltra*
Legem tendere opus: Sine neruis [3] *altera quicquid*
Composui, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus [4] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam, [6] *præscribe,* [7] *quiescas.* [8] *ne faciam, inquis*
Omninò versus? [9] *aio.* [10] *peream malè, si non*
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] *ter vncti*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguumque mero* [13] *sub noctem corpus habento.*
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] *laturus.* [15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficiunt. neque enim quiuis [16] *horrentia pilis*
Agmina, nec [18] *fracta pereuntes cuspide Gallos,*
Aut [18] *labentis equo* [19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & iustum poteras &* [21] *scribere fortem,*
[22] *Scipiadam vt sapiens Lucilius.* [23] *haud mihi deero,*
Cùm res ipsa feret. [24] *nisi dextro tempore,* [25] *Flacci,*

1 Nimium acer.
2 Vltra legem Satyræ. i. vltra modum in vitijs inuectandis opus intendere.
3 Sine neruis & sententijs.
4 Altera pars. i. alij homines.
5 Tanquam lanam deduci. i. scribi posse.
6 Consti. ue quasi ex lege. *Nam in ea olarus Iurisconsultus*
7 Respondet Trebatius. Quiescas. i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatij.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Nataturi vngebantur, vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulò ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant: pilis. i. Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit euellere nisi fractum. 18 Parthi ex equo decidit. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cùm dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem:
Cui malè ſi [26] *palpere,* [27] *recalcitrat vndiq; tutus.*
[28] *Quanto rectiùs hoc, quàm triſti ludere verſu*
[29] *Pantolabum ſcurram, Nomentanumq;* [30] *nepotem:*
Cùm ſibi quiſq; [31] *timet, quanquã eſt* [32] *intactus, & odit?*
[33] *Quid faciam? ſaltat* [34] *Milonius,* [35] *vt ſemel* [36] *ictlo*
Acceſſit feruor capiti, [37] *numeruſque lucernis.*
Caſtor gaudet equis: ouo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum viuunt, totidem ſtudiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilli ritu,* [42] *noſtrum melioris vtroque.*
[43] *Ille velut fidis arcana ſodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neq;* [45] *ſi malè ceſſerat, vnquam*
[46] *Decurrens aliò, neque ſi benè. quo fit, vt omnis*
[47] *Votiua pateat veluti deſcripta tabella,*
[48] *Vita ſenis, ſequor hũc, Lucanius an Appulus* [49] *anceps*
Nam venuſinus arat finem ſub [50] *vtrumque colonus,*
[51] *Miſſus ad hoc, pulſus (vetus eſt vt fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanus incurreret hoſtis:*
Siue quòd Appula gens, ſeu quòd Lucania bellum
Inciteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet [53] *vitrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti cuſtodiet enſis*
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner
Tutus ab infeſtis [55] *latronibus? ô pater: & rex*
Iupiter, [56] *vt pereat poſitum rubigine telum:*
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commõrit, meliùs non tangere, clamo:*
[58] *Flebit: & inſignis tota* [59] *cantabitur vrbe.*
[60] *Seruius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *vrnam:*
[63] *Canidia Albuci, quibus eſt inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Mualtus virtute adulationem reiicit ex omni parte.
28 Rectius eſt (inquit Trebatius) Cæſaris laudes quàm Satyram ſcribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Sceletum conſcientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Reſpondet Horatus.
34 Homo temulentus.
35 Poſteaquam,
36 Capiti percuſſo à vini vaporibus,
37 Ebrius, tem vnam cernens, plures videtur aſpicere,
38 Pollux.
39 Ceſtibus & pugillatu delectatur.
40 Quot homines, tot ſententiæ. *Trahit ſua quemque voluptas.*
41 More Satyrico,
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucillius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros ſuos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto ſuſpendebatur in templo à naufragis. 48 Vita Lucilli. 49 Sum dubius, 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Eſt enim Horatius in oppido Venuſio natus.* 51 A Roma miſſus. 52 Ne per vacuum locum Sabellis expulſis, peruium iter eſſet Lucanis ad Romanos 53 Niſi ſim laceſſitus. 54 Quenquam viuum. 55 A maledicis. 56 Vtinam pereat telum (hic ſcribendi ſtylus) vt non ſit cauſa cur illo vtar. 57 Qui me laceſſerit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam ſui nominis ſempiternam. 60 Quæſitor vel accuſator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur ſortitionem in rebus dubijs, poſt factam ab accuſatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albucij filia veneſica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, ſi quis ſe iudice certet.*
Vt, [66] *quo quiſque valet,* [67] *ſuſpectos terreat,* [68] *vtque*
Imperet hoc natura [69] *potens,* [70] *ſic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit, vnde, [71] *niſi intus*
Monſtratum? Scenæ [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet ſceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: ſeu me tranquilla ſenectus*
Expectat, [78] *ſeu mors atris circumuolat alis:*
Diues, inops, Romæ, [79] *ſeu fors ita iuſſerit, exul,*
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, [80] *color.* [81] *O puer vt ſis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cùm eſt Lucilius auſus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora*
[87] *Cederet, introrſum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offenſi? aut læſo doluere* [90] *Metello?*
Famoſique Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumq́ tributum.*
Scilicet vni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi ſe à vulgo,* [96] *& ſcena, in ſecreta remôrant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& diſcinctis ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *ſoliti. quicquid ſum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli cenſum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixiſſe* [5] *inuita fatebitur vſque*
Inuidia: & [6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet ſolido. niſi quid tu, docte, Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quiſque plurimũ poteſt.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Niſi á natura.
72 Scæuæ longæuam matrem committe, quam nimium viuere moleſtè fert.
73 Non gladio eam perimet ſed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen eſt.
75 Occidit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne ſim longior.
78 Siue mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita aſſerit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati (*inquit Trebatius*) ne non ſis viuax, metuo ſi Satyras ſcribes.
82 Et ne quis gratioſus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid paſſus eſt Lucillius cùm magnos viros carpſerit?
85 In morem Satyricum.
86 Vniuſcuiuſque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus. i. vt ciuis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucilli ingenio ſunt offenſi? 90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledicis verſibus conſciſſos? 91 Culpauit. 92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Inſuper. 66 A populi conſpectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Iocari cum ipſo Lucilio. 99 Et à rebus ſeriis laxari. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti ſunt. 3 Infra annuum reditum Lucilij qui erat ordinis equeſtris. 4 Cum Auguſto, Mercenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem ſolidam incurret.

Diſſentiũ

Dissentis.[8] *equidem nihil hic diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid[9] *sanctarum inscitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina,*[11] *ius est,*
[12] *Iudiciúmque.*[13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum[14] *latrauerit,*[15] *integer ipse:*
[16] *Soluentur risu tabulæ,*[17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre, quin pro te pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœnâ sancita, *à Verbo sancior.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII. tabularum lata est.
12 Actio ex lege.
13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si lacerauerit. 15 Cùm sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absolueris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, eum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc, qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

Qvæ virtus, & quanta,[1] *boni, sit viuere paruo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quæ[2] *præcepit Ofellus*
Rusticus,[3] *abnormis sapiens, crassáq; Minerua) (lus*
Discite non inter[5] *lances, mensásq;*[6] *nitentes,*
Cum stupet insanis[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclinis falsis animus*[9] *meliora recusat:*
Verùm hic[10] *impransi mecum disquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.*[13] *leporem sectatus, equóue*
Lassus ab indomito: vel, si Romana fatigat
Militia[14] *assuetum græcari,*[15] *seu pila velox,*
Molliter austerum[16] *studio fallente laborem.*
Seu te[17] *discus agit:*[18] *pete cedentem aëra disco.*
Cùm labor[19] *extuderit fastidia:*[20] *siccus inanis*

1 Ordo est, ô boni discite quæ virtus, &c.
2 Præmonstranit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exultus.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensas opiparas.
7 Cùm oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis, *quod multo cibo repletis accidit.*
9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pilæ ludo oblitionem laboris afferente molliter, i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia vsitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cùm labor fugauerit fatietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non sperues.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo paratum?
28 Non in carorum obsoniorum odore.
29 tu epulas pulmento suauiores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitijs i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregrè aduecta
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis.
37 Maiori pretio,
38 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni manent illæ plumæ.
40 Formâ panonis magis quàm illâ, i. formâ gallinæ.

21 *Sperne cibum vilem: nisi* 22 *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta. 23 *foris est promus: & atrum*
Defendens pisces 24 *hyemat mare. Cum sale panis*
25 *Latrantem stomachum benè leniet.* 26 *Vnde putas aut*
27 *Qui partum?* 28 *non in caro nidore voluptas*
Summa, sed in te ipso est: 29 *tu pulmentaria quære*
Sudando. 30 *pinguem vitijs, albumque, nec Ostrea,*
Nec scarus, aut poterit 31 *peregrina iuuare* 32 *Lagois.*
Vix tamen 33 *eripiam, posito pauone, velis quin*
34 *Hoc potius, quàm gallina* 35 *tergere palatum,*
Corruptus 36 *vanis rerum: quia væniat* 37 *auro*
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda:
38 *Tanquã ad rem attineat quicquam num vescaris ista*
Quam laudas pluma? 39 *cocto num adest honor idem?*
Carne tamen quamuis distat nihil: 40 *hac magis illa,*
41 *Imparibus formis deceptum te patet.* 42 *esto.*
43 *Vnde datum sentis,* 44 *lupus hic, Tiberinus in alto*
Captus 45 *hic?* 46 *pontémne inter iactatus, an omnis*
47 *Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem* (*ist.*
Mullum: 48 *in singula quem minuas pulmenta, necesse*
49 *Ducit te species, video.* 50 *quò pertinet ergo*
Proceros odisse lupos? quia scilicet 51 *illis*
Maiorem natura 52 *modum dedit:* 53 *his breue pondus.*
IEIVNVS rarò *stomachus* 54 *vulgaria temnit.*
Porrectum magno 55 *magnum spectare catino*
Vellem, ait Harpyiis 56 *gula digna rapacibus. at vos.*
57 *Præsentes Austri* 58 *coquite horum obsonia: quanquã*
59 *Putet aper, Rhombúsque recens, mala copia* 60 *quando*
61 *Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula* 62 *plenus,*
Atque 63 *acidas mauult inulas. nec dum omnis abacta*

41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo scis? 44 An pisces iste sit in fluuio Tiberi captus, an alto, i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quem diuidas necesse est in frusta. 49 Seducit vel delectante Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cuius dapes digne sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam monet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exuxuratus. 63 Inulæ sunt vtiles ad appetitũ excitandũ, quia viscosam pituitam incidunt.

64 Pau-

64 Pauperies epulis 65 regum, nam 66 vilibus vuis,
67 Nigriſq; eſt oleis hodie locus. Hau dita pridem
68 Gallonì præconis erat accipenſere menſa
Infamis. quid? tum 69 rhombos minus æquor alebat?
70 Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos author docuit 71 prætorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaueis 72 edixerit aſſos:
Parebit 73 prauí docilis Romana iuuentus.
74 Sordidus à tenui victu diſtabit, 75 Cfello
Iudice, nam fruſtra vitium vitaueris 76 illud,
Si te 77 aliò prauum detorſeris auidienus,
Cui Canis 78 ex vero dictum cognomen adhærit:
79 Quinquenneis oleas 80 eſt, & ſylueſtria corna:
Ac, 81 niſi mutatum, parcit defundere vinum, &
82 Cuius odorem olei nequeas perferre, 83 licebit
Ille 84 repotia, natalem, alióſue dierum
Feſtos 85 albatus celebret) cornu ipſe 86 bilibri
Caulibus inſtillat, 87 veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens vtetur? & horum
88 Vtrũ imitabitur? hic vtget 89 lupus, hic, 90 canis 91 ai-
92 Mundus erit, qui non offendat 93 ſordibus: atq; (iunt.
94 In neutram partem cultus miſer. 95 hic neq; ſeruis,
96 Albuci ſenis exemplo, dum munia 97 didit,
Sæuus erit: neque ſic vt 98 ſimplex Næuius, 99 unctam.
Conuiuis præbebit aquam. vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis 1 quæ, quantaq; ſecum
Afferat: imprimis valeas benè, nam, variæ res
Ve nocent homini, 2 credas, memor illius eſcæ,
Quæ 3 ſimplex olim tibi 4 ſederit. at, ſimul aſſis
5 Miſceueris elixa: ſimul conchylia turdis:

64 Victus tenuis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretii.
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obſoniorum gurges, qui primus conuiuio poſuit, accipenſerem, piſcium omnium habitum nobiliſsimum.
69 Rhombus piſcis ſummo erat in honore apud Romanos
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus guloſus. prætura eam expetens tulit repulſam.
72 Pro imperio dixerit,
73 Iuuentus quæ cito prana diſcit.
74 Inter victum ſordidũ & luxurioſum victus medius eſt interiectus, qui etiã laudabilis eſt.
75 Philoſopho inculto, de quo ſupra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vtium contrarium.
78 Ex morum veritate, ex immunditia & ſordibus
79 Oleas vetuſtate corruptas.
80 Comedit.
81 Niſi acidum, vt acerum.
82 Et inſtillat caulibus oleum, cuius odorem &c.

83 Quamuis. 84 Conuiuia facta die ſecundo à nuptijs, vel conceſſationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. child-feaſts. 85 Alba veſte indutus. 86 E vaſculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxurioſum an Auidienum ſordidum? 89 Edacitas vel ingluuies. 90 Immunditia vel ſordes. 91 Vt eſt in prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora patſimonia. 94 Et in neutram partem cultus ſiue ſordidi ſiue luxurioſi erit miſer. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius ſeruos priùs caſtigabat, quàm aliquis eorum peccaſſet. 97 Dum officia diſtribuit. 98 Vt Nævius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutã, quod eſt luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in ſtomachum ingeſſeris.

Dulcia se [6] *in bilem vertent, stomachoq;* [7] *tumultum*
Lenta ferет [8] *pituita. vides, vt* [9] *pallidus omnis*
Cœna desurgat [10] *dubia? quin corpus onustum*
[11] *Hesternis vitiis animum quoque* [12] *prægrauat vnà:*
[13] *Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:*
[14] *Alter, vbi dicto citiùs* [15] *curata sopori*
Membra dedit: [16] *vegetus præscripta ad munia surgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:*
Siue diem festum redieus adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [8] *vbique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer, & validus [19] *præsumus, mollitiem, seu*
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia* [21] *nasus*
Illis nullus erat: sed, credo, [22] *hac mente, quòd hospes*
Tardius adueniens, [23] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me [24] *prima tulisset.*
Das aliquid famæ, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] *ferunt vnà cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum, vicinos,* [29] *te tibi iniquum,*
Et frustra mortis cupidum, cum decrit egenti
[30] *Æs, laqueo pretium. iure, iniquis,* [31] *Thrasius istis*
Furgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiasq; habeo [32] *tribus amplas regibus.* [33] *ergo,*
[34] *Quod superat, non est,* [35] *melius quo insumere possis?*
Cur eget [36] *indignus quisquam te diuite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris aceruo?*
Vni nimirum tibi [38] *rectè semper erunt res?*

6 In cholеram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna est dubia, vbi conuiuæ dubitant quid de multis sumant.
11 Hesternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deijcit animam, diuini spiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus est & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui parcè viuit, ad meliorem victū potest transcurrere aliquando.
18 Et vbi senectus aduenerit.
19 Ante tempus sumis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potiùs ederet.
24 Tellus in prima sua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri sit gratior quam quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius sub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das alijs.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium. 31 Homo profusus idémque pauper.
32 Quæ sufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi superest. 35 Non melius quàm in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus, qui non meretur nec debet egenus esse. 37 Et tanto aceruo. 38 Non semper, quia fortuna est instabilis.

O magnus [39] *posthac inimicis risus. vtérne*
[40] *Ad casus dubios fidet sibi certius; hic, qui*
[41] *Pluribus assuerit mentem, corpusq;* [42] *superbum:*
An qui contentus paruo, metuensq; futuri,
In pace, vt sapiens, [43] *aptarit idonea bello?*
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
[44] *Integris opibus noui* [45] *non latius vsum,*
[46] *Quàm nunc accisis.* [47] *Videas* [48] *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis [49] *fortem* [50] *mercede colonum:*
[51] *Non ego, narrantem, temerè edi luce* [52] *profesta*
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac, mihi seu [53] *longum post tempus venerat hospes,*
[54] *Siue operum vacuo gratus conuiua* [55] *per imbrem*
Vicinus: [56] *benè erat,* [57] *non piscibus vrbe petitis,*
Sed pullo, atque hædo: tum [58] *pensilis vua secundas,*
Et nux ornabat mensas, [59] *cum duplice ficu.*
[60] *Post hoc ludus erat* [61] *cuppa potare magistra:*
[62] *Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,*
[63] *Explicuit vino contractæ* [64] *seria frontis.*
[65] *Sæuiat, atque nouos moueat fortuna* [66] *tumultus:*
Quantum [67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri [68] *nituistis,* [69] *vt huc nouus incola venit.*
[70] *Nam propriæ telluris herum natura neque illum,*
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit [71] *ille,*
Illum aut [72] *nequities,* [73] *aut vafri inscitia iuris,*
Postremò expellet certè [74] *viuacior hæres.*

39 Commutata fortunâ.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animũ & corpus assuefecerit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quàm nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso & ab Vmbreuo, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad Vmbrenum translato.
51 Totus, vsque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa. Ang. a Work-king-day.
53 Hospes raro veniens lautius & libentius est accipiendus.

53 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quàmdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscib. instructa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *marisicas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu expleuissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quàm ipsa Cuppa, i. vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vsu habeo. 68 Minus splendidè vixistis? 69 Postquam huc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priua. a nulla, naturâ. Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quòd huiusce modi vafrities est in iurisconsultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius viuens succedit.

Nunc ager Vmbreni ſub nomine, nuper Oſcilli
Dictus, erit nulli [75] *proprius: ſed cedet in vſum*
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite [76] *fortes:*
Fortiáque aduerſus opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduerſus fortuna incommoda.

SATYRA III.

Damaſippum iuducit ipſum accuſantem quòd nihil ſcriberet: deinde ſub perſona Damaſippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes inſanire.

Sic ratò ſcribis, vt tota non quater anno
Membranam poſcas, [2] *ſcriptorum quæq́ retexens,*
Iratus tibi quòd vini ſomniq́ [4] *benignus*
Nil dignum [5] *ſermone canas, quid fiet? ab ipſis*
[6] *Saturnalibus huc fugiſti. ſobrius ergo*
Dic aliquid dignum promiſſis incipe. mil eſt,
Culpantur fruſtra [7] *calami,* [8] *immerituſq́ laborat*
Iratis natus [9] *paries diis atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara [10] *minantis,*
Si [11] *vacuum* [12] *tepido ceperiſſet villula tecto.*
Quorſum pertinuit [13] *ſtipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] *Inuidiam placare paras* [15] *virtute relicta?*
Contemnere miſer. vitanda eſt improba Siren
[16] *Deſidia: aut quicquid* [17] *vita meliore paraſti,*
[18] *Ponendum æquo animo.* [19] *Dij te, Damaſippe, deæq́,*
[20] *Verum ob conſilium donent* [21] *tonſore. ſed vnde*
Tam bene me noſti? [22] *Poſtquam omnis res mea* [23] *Ianũ*
Ad medium [24] *fracta eſt, aliena negotia curo,*
[25] *Excuſſus propriis.* [26] *olim. nam* [27] *quærere amabam*

1 O Horati.
2 Chartam, in qua ſcribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando ſcripſeras.
4 Vini largus, i. nimium bibẽs & dormiẽs
5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur.
6 Poſt dies Saturno ſacros (in quibus magna erat potandi copia) hoc i. ad villam fugiſti vt ſcriberes.
7 Culpantur calami ad ſcribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus, dijs & poetis malè propitijs.
9 In pariete cerato ſolebant poetæ, ſi quid noctu in mentẽ veniret, inſcribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otioſum.
12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens.
13 Quaſi ſtipatores tecum educere in villam rusticam?
14 Inuidiam virtutis tuæ comitem.
15 Ita vt mauis otiari & nihil ſcribere?
16 Deſidia Sireni ſimilis animos hominum corrumpit.
17 Virtutem exercendo.
18 Deponendum eſt & abiiciendum patienter.
19 Horat. ſatis ridiculè gratias agit Damaſippo.
20 Ob rectum conſilium.
21 Qui longam & philoſophicam tuam barbam radat.
22 Reſpondet Damaſippus.
23 Ianum Deum bifrontem in foro poſitum, vbi mercatores & fœneratores conueniebant.
24 Quaſi ad ſcopulos illiſa eſt, i. diminuta & conſumpta.
25 Ejectus à propriis negotiis.
26 Narrat Damaſippus ſe ſtudioſum fuiſſe vaſorum antiquorum, priùs quàm ſit factus Stoicus.
27 Cognoſcere amabam.

28 Qui

[28] *Quo vafer ille pedes lauiſſet* [29] *Syſyphus ære,*
Quid ſculptum [30] *infabrè,* [31] *quid fuſum durius eſſet.*
[32] *Callidus huic ſigno ponebam* [33] *millia centum:*
Hortos egregiaſque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] *Mercuriale*
Impoſuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Noui:*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emouit veterem mirè [39] *nouus, vt ſolet,* [40] *in cor*
Traiecto [41] *lateris miſeri capitiſq́, dolore:* (get,
Vt [42] *lethargicus hic, quũ ſit* [43] *pugil, & medicũ* [44] *ver-*
[45] *Dum ne quid ſimile huic, eſto vt libet.* [46] *ô bone, ne te*
[47] *Fruſtrere: inſanis & tu,* [48] *ſtultiq́ propè omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *vnde ego mira*
Deſcripſi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus iuſſit [52] *ſapientem paſcere barbam,*
Atque à Fabricio non triſtem [53] *ponte reuerti.*
Nam [54] *malè rem geſtam quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen: [56] *dexter ſtetit, & Cauſe faxis*
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te [57] *malus vrget,*
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid ſit furere. hoc ſi erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala ſtultitia, & quæcunque inſcitia veri*
Cæcum agit, inſanum Chryſippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hæc populos, hæc magnos* [63] *formula reges,*
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] *Deſipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Inſano [65] *poſuere.* [66] *velut ſyluis, vbi paſſim*
[67] *Palantes error,* [68] *certo de tramite pellit:*
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit: vnus vtrique
[69] *Error,* [70] *ſed variis illudit partibus. hoc te*

28 In quo vaſe æreo.
29 Siſyphus AEoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificiosè.
31 Quid minus eleganter eſſet conflatũ
32 In eo callidus eram, quòd ſciebã ſignatis operibus iuſtũ pretium imponere.
33 Seſtertiũm nummũm, 100000.
34 Mercurius præeſt mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem
36 Noui, inquit Horatius
37 Illius negotij.
38 Reſpondet Damaſippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδίαν γλῶσσαν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternoſus.
43 Quum ſit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico ſimile (inquit Horat.) eſto inſanus ſi voles.
46 Loquitur Damaſippus [illegible]
47 Ne decipias te.
48 Secundùm Stoicorum dogma
49 Siquid veri loquitur Sterr. philoſophus Stoicus.
50 A quo.
51 Ex eo tempore 52 Philoſophicam barbam nutrire, ad vmbilicum vſque, aut ad pubem demiſſam. 53 Vnde Damaſippus ſe præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea conſumpta. 55 Pudoris cauſa. 56 Aſtitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitioſus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio inſaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Inſanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare ſtulti ſint. 65 Impoſuere. 66 Quemadmodum in ſyluis. 67 Vagantes. 68 Viam rectã abducit. 69 Vnus eſt error vtrique. 70 Sed error ille quaſi ludibundus in variis verſatur partibus, vt putà dextrã & ſiniſtrã.

Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiosq;[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius, ignes,*
Per medios, fluuiosq; ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima:[75] *serua:*
Non magis audierit, quàm[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tunc insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
Reiecta præda quàm præsens Mercurius fert?[81]
Scribe decem à Nerio: non est satis: adde[82] *Cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[83] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[84] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: & quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà, bene sani:*
Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,[87]
Dictantis quod tu nunquam[88] *rescribere possis.*
Audire atque togam[90] *iubeo componere, quisquis*[91]
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristiue superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc properate me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Ilionа nomiuatur) cum somnum simulare deberet, seriò dormiuit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur, Mater te ap-
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod equus Mercurius offert.
82 O debitor, scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere. 87 Multò insanior est Perillus. 88 Mutuò dantis, vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarii scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 AEstuat. 94 Ellleborus melancholiam purgans re medium est insaniæ.

Nescio

Neſcio an [95] *Anticyram ratio illis deſtinet omnem.*
Heredes [96] *Staberi ſummam incidere ſepulcro:*
Niſic feciſſent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio* [99] *Arri:*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Siue ego prauè,*
Seu rectè, hoc volui: [4] *ne ſis patruus mihi,* [5] *Credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidiſſe. Quid ergo*
Senſit, quum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Heredes voluit? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil [8] *acrius: vt ſi*
Forte [9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipſe videretur ſibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, diuina humanaq́ pulchris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. [13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Speruit [14] *magnæ laudi fore. quid ſimile iſti*
[15] *Græcus Ariſtippus? qui ſeruos proycere aurum*
In media iuſſit Libya: quia tardius irent
Propter onus ſegnes. [16] *vter eſt inſanior horum?*
Nil agit exemplum, [17] *litem quod lite reſoluit.*
Siquis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ nec muſæ deditus vlli:
Si [18] *ſcalpra &* [19] *formas,* [20] *non ſutor: nautica vela,*
[21] *Auerſius mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur meritò. quid diſcrepat [22] *iſtis*
Qui nummos aurúmque recondit, neſcius vti
[23] *Compoſitis, metuenſq́ velut contingere* [24] *ſacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuſte: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *eſuriens dominus contingere granum:*
Ac potius ſolys parcus veſcatur [28] *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra naſcitur.
96 Hominis auariſſimi, qui iuſsit heredes quantã quiſque ſummam ex teſtamento acceptiſſet in eius ſepulcro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati ſunt eius teſtmento.
99 Hominis ſumptuoſi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feraciſſima.
3 Staberium ſic loquentem inducit. Hæc eſt vltima mea volũntas ſiue ſit prava ſiue recta.
4 Noli me obiurgare vt ſolent patrui inos nepotes.
5 Reſpondet Damaſippus, ſiue quis alius 6 Ironicè.
7 Quandiu vixit.
8 Nihil cauit vehementiùs quàm pauperiatem.
9 Si vno quadrante pauperior eſſet mortuus.
10 Luxurioſior.
11 Hæc dicuntur ex perſona Staberii.
12 Ex auari iudicio
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis ſui immortalitatem.
15 Ariſtippus Socratis auditor non Græcus natione, ſed ideò Græcus dicitur quia Græcis literis philoſophatus eſt.
16 Staberius an Ariſtippus? 17 Quod ex lite diſſolota nouam litem ex ſe gignit. 18 Sutoria inſtrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur ſutores ad calceos componendos. Angl. lasts. 20 Si ille qui ſutor non eſt, emat ſcalpra. 21 Alienus à mercatura. 22 Ab iſtis. 23 Bonis quæſitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli, 27 Quamuis ſit dominus & eſuriat. 28 [illegible] agreſtibus.

Si

Si positis intus Chij veteriſq; Falerni
Mille cadis (29 *nihil eſt: trecentum millibus*) *acre*
Potet acetum: age, ſi & 30 *ſtramentis incubet,* 31 *vnde*
octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
32 *Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arca:*
Nimirum inſanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus 33 *vt ebibat hæres,*
34 *Dijs inimice ſenex cuſtodis?* 35 *ne tibi deſit?*
Quantulum enim 36 *ſummæ curtabit quiſque dierum,*
37 *Vngere ſi caules oleo meliore caputque*
Cœperis impexa fœdum 38 *porrigine? quare,*
39 *Si quicquis ſatis eſt, periuras, furripis,* 40 *aufers*
Vndique? tún' ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſeruoſue tuos, quos ære 41 *parârus:*
Inſanum te omnes pueri clamentq; puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremq; veneno,
42 *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
43 *Argis,*
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu veris eum 44 *occiſa inſaniuiſſe parente?*
Ac non ante malis dementem 45 *actum furijs, quàm*
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin 46 *ex quo eſt habitus malè tutæ mentis Oreſtes,*
Nil ſanè fecit quod tu reprendere poſſis,
Non 47 *Pyladen ferro violare auſuſue ſororem*
Electram: tantum maledicit vtrique, vocando
Hanc, furiam, hunc, 48 *aliud, iuſſit quod* 49 *ſplendida bilis.*
50 *Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,*
Qui 51 *Veientanum feſtis potare diebus*
52 *Campana ſolitus trulla,* 53 *vappámque profeſtis:*
Quondam 54 *lethargo grandi eſt oppreſſus: vt hæres*

29 Parum eſt quod dico, mille vini cados domi repoſitos habere.
30 Vilibus ſtratis, quæ dormientibus ſubſternuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta. 3.79
32 Epulę vermium, qui veſtes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt conſumat.
34 Dijs inuile.
35 Cuſtodis ne tua, ne tibi quippiam deſit?
36 Quantulum de ſumma pecuniarla amputabit vnuſquiſque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo eſt morbus capitis, vbi inter pilos ſurgunt quædã ſquammulæ.
39 Si exiguum tibi ſufficit, quamobrem peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emiſti pecunijs.
42 Sanus ne es & ſenſibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non inſanum fuiſſe antequam facinus admiſeret?
45 Impulſum furijs.
46 Poſtquam habitus eſt furioſus.
47 Pyladen ſocium ſuum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor prouenieus ex atra bile iuſſerat. Bilis eſt ſplendida & mordax inſtar aceti.
50 Opimius auarus, pauper argenti domi reconditi. 51 Vinum rubellum peſsimem & ſaporis ingrati. *Veientana ciuitas eſt Campaniæ.*
52 Vaſe potorio fictili. 53 Vinum inſipidum [illegible] Veterno.

Jam

Jam circum loculos & [55] claues lætus ouánſque
Curreret. [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni iubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem ſic erigit. addit illud,
Ni tua cuſtodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' viuo? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque (vis?
Ingens accedat ſtomacho [62] fultura ruenti.
Quid ceſſas? agedum ſume hoc [63] ptiſanarium oryze.
[64] Quanti emptæ? paruo quanti ergo? octo aſſibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis peréamque rapinis?
[66] Quiſnã igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid auarus?
Stultus & inſanus. Quid? ſi quis non ſit auarus,
Continuò ſanus? Minimè. Cur Stoici? Dicam.
[67] Non eſt cardiacus ([68] Craterum dixiſſe putato)
Hic æger. [69] Rectè eſt igitur? ſurgetq; ? [70] Negabit.
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt periurus, neque ſordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitioſus & audax.
[72] Nauiget Anticyram. quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canuſi duo prædia diues,
Antiquo cenſu, natis [76] diuiſſe duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te [77] talos Aule nuceſq;
[78] Ferre ſinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Liberi [80] numerare, cauis abſcondere [81] triſtem.
Extimui ne vos ageret veſania diſcors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tũne ſequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cuncta recluderet.
56 Hunc opin. imm lethargicum.
57 Verba ſunt Opimij. Mene vino hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam vt conualeſcas.
59 Quid vis faciam? inquit Opimius eſt dialogiſmus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptiſanam ex oryza conſectam.
64 Quærit Opimius quanti empta ſit oryza? in genitiuo caſu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damaſippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Eſtne igitur corpore ſano, & è lecto ſurget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt ſe gratum oſtendat Laribus qui eum à periurio & auaritia liberarunt.
72 Purgetur Melleboro, quia inſanus eſt.
73 Ventti omnino ro *Athenienſes in Barathrum, locum profundiorem malefico demittebant.*
74 Quæſitus.
75 Canuſium, eſt oppidum in Appulia.
76 Diuiſſe.
77 Teſſeras.
78 Id dicimur laxo ſinu ferre. cuius nullam curam gerimus. 79 Donate nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abſcondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum ſequerêre. 83 Nè tu ô Tiberi. 84 Auarum fœneratorem.

Quod

Quod satis esse putat pater, & [85] natura coercet.
Prætcrea ne vos [86] titillet gloria, iure-
-iurando obstringam [87] ambo: vter ædilis fuerit ue,
Vestrûm prætor, is [88] intestabilis [89] & sacer esto.
[90] In circo atque foro bona tu perdásque lupinus,
[91] Latus vt in circo spatiere, [92] aut æneus vt stes,
Nudus agris, nudus nummis insane paterne?
Scilicet [93] vt plausus, quos fert [94] Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis humasse velit Aiacem [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex sum. [98] Nil vltra quæro plebeius. [99] Et æquam
Rem imperito: ac si cui videor non iustus, [1] inulto
Dicere, quæ sentit, permitto. [2] Maxime regum
Dij tibi dent capta classem reducere Troia:
Ergo [3] consulere, & mox respondere [4] licebit?
[5] Consule. [6] Cur Aiax heros ab Achille [7] secundus
[8] Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamusq; inhumato,
Per quem [9] tot iuuenes patrio cæcidere sepulchro?
[10] Mille ouium insanus morti dedit inclytum Vlyssem
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide [12] natam
Ante aras, spargisq; [13] mola caput improbe salsa,
[14] Rectiù animi seruas? [15] Quorsù? [16] Insanus quid enim
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinuit vim (Aiax
Vxore & gnato, mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
[18] Verùm ego, vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem, [19] prudens placani sanguine diuos.
[20] Nempe tuo, furiose. [21] Meo, sed non furiosus,
[22] Qui species [23] alias veris, scelerisq; tumultu

85 *Natura paucis contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is esto cui ius testandi est ademtum, *vel.* cui nemo iure cogitur testimonium perhibere.
89 Execrandus esto.
90 A Ediles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo superbus ambules.
92 Vt æ̃nea statua tibi erigatur.
93 Vt populi applausus feras.
94 Gener Augusti, qui virtute fuit leo, cùm tu sis vulpes imbellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon.
98 Verba sunt plebeij.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impunè.
2 Verba plebei captâtis beneuolentiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga, *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.

8 Iacet insepultus. 9 Tot Troiani. 10 Mille oues (inquit rex) occidit. 11 Verba sunt plebeij. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molito & sale facta. 14 Rectum animum seruas? i. sanúsne es? 15 Quorsum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebei. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit Plebeius) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placani (inquit Agamemnon) sed non ideò furiosus fui. 22 Loquitur plebeius. 23 Differentes a veris.

Permissas

[24] Permiſtas capiet, [25] commotus habebitur: atque
Stultitiáne erret, [26] nihilum diſtabit, an ira.
Aiax immeritos dum occîdit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelus ob titulos [27] admittis inanes,
[28] Stas animo? [29] & purũ eſt vitio tibi [30] quũ tumidum
Siquis lectica [31] nitidam geſtare amet agnam, (eſt cor?
Huic veſtem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Puſam aut puſillam appellet: fortiq; marito
[32] Deſtinet vxorem: interdicto [33] huic omne adimat
Prætor, & ad ſanos [34] abeat tutela propinquos. ([35] ius
Quid? ſiquis gnatam pro muta [36] deuouet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hîc ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quæm cepit [37] vitrea fama,
[38] Hunc circumtonuit gaudens [39] Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & [40] Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim ſtultos [41] ratio inſanire [42] nepotes.
[43] Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
[44] Edicit, piſcator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, [45] ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris ſartor, [46] cum Velabro omne [47] macellum
Mane domum veniunt. Quid tun? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi eſt, id credo tuũ: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis reſponderit [48] æquus
In niue Lucana [49] dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego: [50] tu piſces hyberno ex æquore [51] verris:
[52] Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer:
[53] Sume tibi decies: [54] tibi tantundem: [55] tibi triplex,
[56] Vnde vxor media currat de nocte [57] vocata.
[58] Filius Æſopi detractam ex aure [59] Metellæ,
(Scilicet [60] vt decies ſolidum exoneret) accto
[61] Diluit inſignem baccam. qui ſanior ac ſi

24 Et cum ſcelere coniunctas.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filiam occîdit.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira eſt inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquã furioſo.
34 Ius bona ſua adminiſtrandi.
35 Transferatur, procuratio.
36 Deſtinet aræ.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxurioſum & aſotum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxurioſos inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones, copediarij & id genus homines perditi, voluptatum miniſtri, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Valebrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarij.
47 Locus publicus obſonijs vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationẽ lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piſcator.
51 Hyeme piſcaris.
52 Segnis ſum ego. 53 O venator ſume tibi decies centena ſeſtertiũ nummũm millia. 54 O piſcator. 55 O leno, ſume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodius Æſopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æſopum adamauit. 60 Vt decies centum millia ſeſtertiũ nummũm deuoraret. 61 Ligneolis Margaritam.

62 Illud

62 Illud idem in rapidum flumen iacerétue cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 Nequitia & nugis, prauorum & amore 64 gemellum,
Luscinias soliti 65 impenso prandere coemptas.
66 Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?
67 Ædificare casas, plostello adiungere 68 mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectat 69 barbatum: 70 amentia verset.
Si puerilius 71 his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre, vtrúmne in puluere 72 trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 Sollicitus plores: quæro, faciásne quod olim
74 Mutatus Polemo: ponas 75 insignia morbi,
76 Fasciolas, 77 cubital, 78 focalia. 79 potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse 80 coronas,
Postquam est impransi correptus voce 81 magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
82 Exclusus qui distat? agit vbi secum, eat, an non,
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
83 Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire 84 dolores?
Exclusit, reuocat: redeam? non. si obsecret. ecce
85 Seruus, non paulo sapientior, 86 O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia, 87 & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi 88 nihilo plus explicet, acsi
Insanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 semina pomis,
90 Gaudes si 91 cameram percussti forte, 92 penes te es?

61 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij leuitate.
64 Simile & æquale
65 Magno pretio.
66 Quibus sunt adnumerandi sanis an insanis?
67 Vt solent pueri.
68 Veluti iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia cum agitet id est, pro insano habeatur.
71 Ædificare casas & similia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale priùs ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia, &c. e quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrij & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide excluso. Totus hic locus desumitur ex Ennuncho Terent.
83 Foribus sibi odiosis vnde erat exclusus.
84 Quos amaudo patior.
85 Parmeno. 86 O Phædra. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlicis amoris omine. 91 Testum in curuitatem formatum. 92 Es ne mentis compos?

Quid

Quid? 93 quum balba 94 feris annoso verba palato,
95 Ædificante casas qui sanior? adde cruorem
96 Stultitiæ, atque 97 ignem gladio scrutare, modo (inquã)
98 Hellade percussa. Marius quum præcipitat se,
99 Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis
1 Absolues hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula 2 rebus?
3 Libertinus erat, qui 4 circum compita 5 siccus
6 Lautis mane senex manibus curabat: & vnum,
(Quiddam magnum addens) 7 vnum me surpite morti:
Dys etenim facile est: orabat: sanus vtrisque
8 Auribus atque oculis mentem, nisi litigiosus,
Exciperet 9 dominus, quũ venderet. 10 hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit 11 fœcunda in gente Meneni.
13 Iupiter, ingentes qui das admisq; dolores.
(Mater ait pueri menses iam quinque 14 cubantis)
15 Frigida si puerum 16 quartana reliquerit: 17 illo
Mane die 18 quo tu indicis ieiunia, 19 nudus
In Tyberi stabit. 20 casus medicusue leuarit
Ægrum 21 ex præcipiti, 22 mater delira necabit
In gelida fixum ripa, 23 febrimq; reducet.
Quóne malo mentem 24 concussa? 25 timore deorum.
Hæc mihi Stertinius 26 sapientum octauus amico
27 Arma dedit, posthac ne 28 compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet 29 pendentia tergo.
30 Stoice, post damnum 31 sic vendas omnia pluris:

93 Cum blandiosè verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiã puellæ captandam.
94 Quum verberas, *est Hypallage.*
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ, adde sæclus & crudelitatem.
97 Amoris calori adiunge cædem.
98 Hellade interfecta à Mario quum ab ea ipemeretur.
99 Ceteris furore vexatus, i. fuitne furiosus?
1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratũ?
2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa?
3 Pro liberto. Horat. sub persona Stertinij superstitiosos taxans omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli iusserat Augustus.
5 ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donate quo quid maius à dijs potuit peti?
8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatij, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 Aegrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quę ab atra bile proficiscitur corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hunc liberarit, *quia in Quartana sæpe plus valet quàm me dixi. Est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso. in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironicè.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus diceret. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. *Nemo enim sunm tergum nouit.* 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippũ vsque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. *Sic, particula est bene precantis.*

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam vid.or mihi ſanus.
[32] *Quid? caput abſciſſum demens quũ portat* [33] *Agaue*
[34] *Gnati infœlicis, ſibi tum furioſa* [35] *videtur?*
[36] *Stultum me fateor (liceat concedere veris)*
Atque etiam inſanum: tantùm hoc [37] *ediſſere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. [38] *Accipe: primum*
[39] *Ædificas. hoc eſt,* [40] *longos imitaris, ab imo*
Ad ſummum totus [41] *moduli bipedalis. & idem*
Corpore maiorum rides [42] *Turbonis in armis*
[43] *Spiritum & inceſſum:* [44] *qui ridiculus minus illo?*
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque [45] *verum eſt,*
[46] *Tanto diſſimilem,* [47] *& tanto certare minorem?*
[48] *Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,*
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua [49] *cognatos eliſerit.* [50] *illa rogare,*
[51] *Quantáne? num tandem (ſe inflans) ſic magna fuiſſet.*
[52] *Maior dimidio.* [53] *Num tanto? Quum magis atque*
Se magis inflaret, Non, ſi te ruperis ([54] *inquit)*
Par eris. [55] *Hæc à te non multum* [56] *abludit imago.*
[57] *Adde poemata nunc (hoc eſt,* [58] *oleum adde camino)*
Quæ ſiquis ſanus fecit, ſanus facis & tu
[59] *Non dico horrendam rabiem (* [60] *iam deſine) cultum*
Maiorem cenſu ([61] *Teneas Damaſippe tuis te)*
[62] *Mille puellarum, puerorum mille furores.*
[63] *O maior tandem parcas inſane minori.*

32 Reſpondet Damaſippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furioſa videtur? minimè.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damaſippus.
39 Magnificè ædificas.
40 Incedendo te effers, vt longus videare, i opulentos & potentes viros imitaris.
41 Breuis eſt ſtatura, i. res tua familiaris eſt tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & geſtum tumidum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus?
45 AEquum eſt te idem facere?
46 Tanto viro diſſimilem.
47 Et cum tanto?
48 AEſopi fabula.
49 Vt ſimul natos oppreſſerit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Reſpondet pullus.
53 Num tanto maior eſt, inquit mater?
54 Inquit pullus.
55 Damaſippus Horatium alloquitur. 56 Diſcrepat. 57 Adiunge ad inſaniam tuam in ædificando aliam qua furis in poematis ſcribendis. 58 Vt maior fiat tua inſania, proverbium, eſt. 59 Miſſam facito tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto veſtitum tuum ſumptuoſiorem quàm ſenſus tuus ferat. 60 Loquitur Horat. ſua vitia à Damaſippo enumerari inuitè audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 63 Reſpondet & exclamat Horat. O Damaſippe (qui me ſtultior es & inſanior) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATYRA IIII.

Sub perſona cuiuſdam Catij philoſophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam ſpectantia.

[1]VNde,& quò Catius? [2]Non eſt mihi tempus,[3]auenti
[4]Ponere ſigna nouis præceptis: qualia [5]vincant
Pythagoran,[6]Anytiq́, reum, doctumq́ Platona.
[7]Peccatum fateor, quum te ſic tempore [8]læuo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
Quòd ſi [9]intercidcrit tibi nunc aliquid,[10]repetes mox.
Siue eſt naturæ hoc, ſiue artis.[11]mirus vtroque.
[12]Quin id erat curæ,quo pacto cuncta [13]tenerem:
Vtpote res [14]tenues, tenui ſermone [15]peractas,
[16]Ede hominis nomen: ſimul,an Romanus,an hoſpes.
[17]Ipſa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus [18]facies ouis erit,illa memento,
[19]Vt ſucci melioris,& vt magis alba rotundis
[20]Ponere.[21]nanque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano,[22] qui ſiccis creuit in agris,
Dulcior.[23] irriguo nihil eſt elutius horto.
[24]Si veſpertinus ſubitò te oppreſſerit hoſpes,
Ne gallina malum [25]reſponſet dura palato,
[26]Doctius eris viuam [27]miſto merſare Falerno.
[28]Hoc teneram faciet, pratenſibus optima fungis
Natura eſt: [29]alijs malè creditur. ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
[30]Finiet,[31] ante grauem quæ legerit arbore ſolem.
Auſidius [32]forti miſcebat mella Falerno,
Mendosè: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi reſpondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ ſunt rerum σημεῖα. i. ſigna.
5 Qualia vincere poſſunt.
6 Socratem ab Anyto accuſatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis. ſiue memoria conſtet natura ſiue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica eſt commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res ſubtiles.
15 Diſputatas.
16 Dic nomen Magiſtri tui. *inquit Horatius.*
17 Verba Catij.
18 Forma vel figura. 19 Vt gratioris ſaporis. 20 Menſæ apponere. 21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum, i. ſeminis Maſculi continent. 22 Dulcior caule agreſti qui,&c. 23 Nihil eſt inſipidius caule hortenſi multis aquis irrigato. 24 Si veſperi hoſpes aduenerit. 25 Ne gallina malè adnerſetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Noſſe debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Alijs fungis periculoſum eſt veſci. 30 Terminabit. 31 Quæ manè ex arbore decerpſerit. 32 Auſtero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] *mulso*
Prolueris melius. [34] *si dura morabitur aluus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obstantia conchæ:*
[38] *Et lapathi breuis herba, sed albo non sine* [39] *Coo:*
[40] *Lubrica nascentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare est [42] *generosæ fertile testæ.*
Murice Baiano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Ostrea Circeis,* [45] *Miseno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis iactat se* [47] *molle Tarentum.*
Nec sibi cœnarum quiuis temerè arrogat artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces auerrere [49] *mensa,*
Ignarum [50] *quibus est ius aptius, & quibus assis*
[51] *Languidus in cubitum iam se conuiua reponet.*
[52] *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curuet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus est, vluis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *summittit capreas non semper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *sapiens sectabitur armos.*
Piscibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæsita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingenium noua tantum [61] *crustula promit.*
[62] *Nequaquam satis in re vna consumere curam:*
Vt siquis solum [63] *hoc, málánè sint vina, laboret:*
Quali perfundat pisces [64] *securus oliuo.*
[65] *Massica si cœlo supponas vina sereno,*
Nocturna. si quid crassi est, tennabitur aura,
(Et decedet odor neruis) inimicus: [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet fœce Falerna

33 Melicrato.
34 Si venter sese nō exoneret.
35 Muscelus. Angl. a muskell.
36 Conchæ paruī pretij.
37 Vt venter non sit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ breuia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat.
39 Non sine vino sic dicto ab insula Co.
40 Conchilia generosa lubricam reddunt aluum.
41 Luna accrescente conchilia implentur
42 Generosorum testaceorum.
43 Peloris in sinu Lucrino capta.
44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, vbi Circe filia solis habitauit.
45 In Mesēo Baiarum portu, vbi Misenus AEneæ nauclerus vndis submersus periit.
46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. cockels.
47 Tarentum mollitie & luxu diffluens.
48 Nisi prius explorata saporum ratione. quæ tenuis est & difficulter percipitur.
49 Pisces è macello piscatorio cato pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus ius conueniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria apet. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est apet nutritus in agro Laurenti, *quod est Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata. vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Massica. 67 Lineo sacculo percolata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *volues aliena vitellus.*
Tostus [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriâque decebit,
[77] *Non alia quàm quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Coryciq́, croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fœcem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustóque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vncti*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit:*
Siue grauis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Constitit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena à natura vini, i. fæces.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad edendū & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & aruina factis.
74 Conuiua nauseans vult refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundę
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria, sed ea, quæ &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Super infundes oleum Venafranum.
84 Poma Tibure nata.
85 Pulchritudine præstans.
86 Vua Venucula meliùs in ollis conditur. 87 Vuam Albanam. 88 Hanc vuam Albanam ego primus inuenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fœcatam, per hendiaden. 90 Permixtum, vel incerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertiūm insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, sine, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificij. 97 In scopis parui pretio habendis. 98 Quibus conuiuæ manus vnctas tergant. 99 Quo vasa deficata splendeant. 1 Quàm paruus sumptus? 2 Quò sumptus est minor, eò culpa est maior. 3 Te ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopâ ex palma mundare?

4 Et purpureas vestes subsit emere toralibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 loca tur Horatius suburbane illum Epicureum derident, a quo Catius fuit institutus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 Quum tu sis tantùm interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui.

4 *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptúmque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius 5 *illis,*
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
6 *Docti Cati, per amicitiam diuósque* 7 *rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas 8 *memori mihi pectore cuncta,*
Non tamen 9 *interpres tantundem iuueris, adde*
10 *Vultum habitumq́, hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, 11 *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, 12 *fontes vt adire remotos,*
13 *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos autores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlysis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa oculis orba fuit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas resarcire.
4 Iure vel iniuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci, ô Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.*
6 O Vates veridice, *inquit Vlysses.*
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum diuitiis.

Hoc quoque 1 *Tiresia,* 2 *præter narrata, petenti*
Respondit: quibus amissas reparare queam 3 *res*
4 *Artibus atque modis. quid rides? Iamne* 5 *doloso*
Non satis est Ithacam reuehi, patriosque Penates
Aspicere? 6 *O nulli quicquam mentite, vides vt*
Nudus inopsq́, domum redeam, 7 *te vate, neque illic*
Aut 8 *apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus & virtus, 9 *nisi cum re, vilior* 10 *alga est.*
11 *Quando pauperiem missis* 12 *ambagibus horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 *turdus*
Siue aliud 14 *priuum dabitur tibi,* 15 *deuolet illuc*
Res vbi magna 16 *nitet domino sene: dulcia poma*

10 Herba nullius vsus. vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Siue turdus. 14 Siue aliud priuatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

Et

Et quoſcunque feret cultus tibi fundus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem guſtet venerabilior Lare diues.*
Qui quanuis periurus erit, [19] *ſine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.*
[22] *Vt ne tegam ſpurco* [23] *Damæ latus? haud ita Troiæ*
Me geſſi, certans ſemper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias æriſque [27] *ruam, dic augur, aceruos.*
[28] *Dixi equidem, & dico captes aſtutus vbique*
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus & alter
[29] *Inſidiatorem* [30] *præroſo fugerit hamo,*
Aut ſpem [31] *deponas,* [32] *aut artem illuſus omittas.*
Magna, minórue foro ſi res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples ſine gnatis, [34] *improbus, vltro*
Qui meliorem audax vocet in ius, illius eſto
Defenſor: fama ciuem cauſáque [35] *priorem*
Sperne, domi ſi gnatus erit. fœcundáue coniux,
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Ius anceps noui, cauſas defendere poſſum.*
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,*
Ne quid tu perdas, neu ſis [41] *locus* [42] *ire domum atque*
[43] *Pelliculam curare iube:* [44] *ſis cognitor ipſe.*
Perſta atque obdura, ſeu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes ſtatuas, ſeu pingui* [47] *tentus omaſo*
[48] *Furius hybernas cana niue conſpuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis efferas.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte ſiniſtra incedens.
22 Verba ſunt Vlyſſis.
23 Homini abiecto & ſeruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tireſiæ concluſio.*
26 Vt præter meam conſuetudinem, hominem infimę ſortis colam diteſcendi cauſa, inquit Vlyſſes.
27 Vnde ernam
28 *Loquitur Tireſias.*
29 Si quis vafer te fugerit inſidiatorem qui captandæ hæreditatis cauſa, munera quaſi ex inſidijs offers.
30 Hamo prægnato. Metaph. à piſcibus.
31 Aut ſpem abijcias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur poſthac.
34 Eſto vltro, i. eſto non rogatus illius improbus defenſor & indefeſſus patronus, qui audax, &c.

35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tireſias captatorem docet formulam ſenis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant non inati, prænomine, nomine, cognomine, vt *M Tull. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quid in vtramque partem trani poteſt. 40 Quam te inani nuce fraudet. 41 Ne ſis cuiquam ludibrio. 42 Tireſiæ ſunt præcepta ad Vlyſſem. 43 Delicatè viuere. 44 Eſto patronus 45 Canicula ardens & ignita, i. ſiue æſtas fuerit, ſiue bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortaſſe infacundos actores, vel iudices ineptos. 47 Diſtentus pinguibus inteſtinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam diferi beret, vtebatur hoc verſu. *Iupiter hybernas cana, &c.*

49 Dicet de te.
50 Quam patiens eſt Vlyſſes.
51 Plures ſenes ſine liberis accedent, qui tuæ fidei cauſam ſuam committent.
Thynni ſunt piſces admodum celeres, quorum multi capiuntur in Hiſpania ad columnas Herculis.
52 Viuaria & piſcinæ vbi piſces prægrandes aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In cenſu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obſequium hominis ſine liberis.
56 Ne fallaciã tuam prodat.
57 Senſim & paulatim tuis officijs demerere.
58 Filio languenti ſubſtitutus.
59 Si quis caſus ad mortem, puerũ perduxerit.
60 In locum hęrede vacuum.
61 Petrarò hic euentus fruſtratur.
62 Quicunque teſtatur. Eſt Tmeſis.
63 Recuſare.
64 Tabulas teſtamenti.
65 Vt obliquis oculis inſpicias.
66 Quid prima tabula cerata (i. primus verſus in quo ſcribebatur nomen teſtatoris) velit in ſecundo verſu, id eſt, quem hæredem conſtituerit teſtator.

49 *Inquiet)* 50 *vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?*
51 *Plures annabunt thynni,* 52 *& cetaria creſcent.*
Si cui præterea 53 *validus malè filius in re*
54 *Præclara ſublatus aletur: ne manifeſtum*
55 *Cœlibis obſequium* 56 *nudet te,* 57 *leniter in ſpem*
Arrepe officioſus: vt & ſcribare ſecundus
58 *Hæres,& ſi quis caſus puerum* 59 *egerit Orco,*
60 *In vacuum venias.* 61 *perrarò hæc alea fallit.*
62 *Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,*
63 *Abnuere,* 64 *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen 65 *vt limis rapiax* 66 *quid prima ſecundo*
Cura velit verſu. ſolus, multiſne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerumque 67 *recoctius*
Scriba ex quinque-viro coruum 68 *deludet hiantem,*
Captatórque 69 *dabit riſus Naſica Corano.*
70 *Num furus? an prudens* 71 *ludis me, obſcura canendo?*
72 *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo 73 *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demiſſum genus Æneа, tellure marique
Magnus erit: 74 *forti nubet proccra Corano*
Filia Naſicæ, 75 *metuentis reddere ſoldum.*
Tum 76 *gener hoc faciet: tabulas* 77 *ſocero dabit, atque*
Vt legat orabit. multum Naſica 78 *negatas*
Accipiet tandem & tacitus leget: inueniétque
Nil ſibi legatum, 79 *præter plorare,* 80 *ſuiſque*
81 *Illud ad hæc iubeo: mulier ſi fortè doloſa*
Libertúſne ſenem delirum 82 *temperet* 83 *illis*

67 Sæpe ſcriba ætate grandis & in multis negotijs verſatus, ex quinque-viro iterum in ſcribam rediit. 68 Hæreditati inſidiantem decipiet, vt vulpes olim Æſopi coruum 69 Præbébit ridendi occaſionem. 70 Loquitur Vlyſſes. 71 Ludificas me? 72 O Vlyſſe fili Laërtis. 73 Auguſtus. 74 Diuiti. 75 Fugientis, vel nolentis reddere vniuerſum debitum. *Dotem cum filia fortaſſe intelligit.* 76 Coranus. 77 Naſicæ dabit teſtamenti tabulas. 78 Quas inſpicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tireſiæ præceptum ad eaptandum ſenem.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

Accedas

Accedas socius: [48] *laudes, laudaris vt absens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: sed vincit longè prius* [86] *ipsum*
Expugnare caput. [87] *scribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. scortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putásne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tamq; pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere cursu?*
[93] *Venit entm magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum studiosa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi est: quæ si semel vno*
[98] *De sene gustârit, tecum partita* [99] *Lucullum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam absterrebitur vncto.*
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
[2] *Ex testamento sic est* [3] *elata. cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi si posset mortua. credo,
[5] *Quòd nimium institerat viuenti, cautus adito:*
Neu desis [6] *operæ, néue immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus [7] *vltro*
[8] *Non etiam sileas.* [9] *Dauus sis comicus: atque*
Stes capite [10] *obstipo, multum similis metuenti.*
[11] *Obsequio grassare: mone,* [12] *si increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppositis humeris:* [15] *aurem substringe loquaci.*
Importunus amat laudari? donec [17] *ohe iam*
Ad cœlum manibus [18] *sublatis, dixerit, vrge, &*
Crescentem tumidis infla sermonibus [19] *vtrem.*
Quum te seruitio longo curáque [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,*

84 Laudate debes libertum vel ſi ulie.ē
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipsum senem capere.
87 Si scribet.
88 Stultus vel insanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam suppone tanquam potiori.
90 *Verba sunt Vlyssis ad Tiresiam.*
91 Persuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Respondet Tiresias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & restricta in magnum donando.
95 Rei venereæ.
96 Ventris.
97 Casta est.
98 Si senis munera sit semel expertus.
99 Lucrum à sene acceptum.
1 Quod rodere didicit
2 Ipsius voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam prosecutus fuerat,
6 Officio tuo.
7 Qui non prouocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne sis etiam nimium taciturnus. 9 Indue personam Daui timide cum domino suo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato. qui gestus est hominis ad palpandum parati. 12 Quouis genere obsequij diuitem capta, eique insidiare. 12 Si ventus factus est acrior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeris tuis ne in turba iactetur. 15 Aurem tuam substringe loquaci seni, i. auribus tuis substrictis & arrectis. finge te attentè auditurum longas senis narrationes. 16 Importunè. 17 Donec dixerit, Ohe iam satis est. 18 Præ gaudio. 19 Infla hominem vanum & philautum. qui falsis laudibus & adulationibus velut vter intumescit. 20 Morte sua. 21 Et quum tu certò vigilans, non somnians, audieris hæc verba. *Quarta partis hæres sit Vlysses.*

Audieris,

Audieris, hæres: [22] *ergo nunc Dama ſodalis*
[23] *Nuſquam eſt? vnde mihi tam fortẽ, tamq;* [24] *fidelem?*
[25] *Sparge ſubinde: & ſi paulum potes, illacrymare.* [26] *eſt*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare. ſepulchrum,*
Commiſſum [29] *arbitrio* [30] *ſine ſordibus extrue.* [31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. ſiquis
Forte cohæredum ſenior [32] *male tuſſiet,* [33] *huic tu*
Dic, [34] *ex parte tua, ſeu fundi ſiue domus ſit*
Emptor, [35] *gaudentem nummo te addicere.* [36] *ſed me*
[37] *Imperioſa trahit Proſerpina: vive valeque.*

22 Poſt obitum ſenis, ſic dices voce querebunda. *Ergo nunc, &c.*
23 Mortuus eſt.
24 Vnde tam fidelem parabo amicũ?
25 Dissimulga hæc verba, *vnde mihi, &c.*
26 Licet, *vel*, vtile eſt.
27 Propter ſenis mortem.
28 Vultum hilarem diſſimulatione & fictis lachrymis celare
29 Arbitrio tuo ſi eſt commiſſum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam.
32 Grauiter & periculoſe. 33 Huic cohæredi 34 Ex parte quæ tibi ex teſtamento obtẽnit,
35 Dic te malentem nummum, quàm fundum, addicere ei fundum pecuniâ. 36 *Thæſia umbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proſerpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere ac plura non optare dicit. Deinde otij ſui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & moleſtiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *Hoc erat in votis:* [2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus [3] *iugis aquæ fons,*
Et paulum ſyluæ [4] *ſuper his foret.* [5] *auctius atque*
Dij melius fecêre, bene eſt. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate: niſi vt* [7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci [8] *ratione malarem,*
Nec ſum facturus [9] *vitio culpáue minorem.*
[10] *Si veneror ſtultus nihil horum.* [11] *O ſi angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O ſi vrnam argenti [13] *fors quæ mihi monſtret (vt illi,*
Theſauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus arauit, [14] *diues amico*

1 Hoc optabam.
2 modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vltra hæc.
5 Amplius quàm optabam.
6 O Mercuri.
7 Niſi vt hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Initiria vel fraude.
9 Nequitia luxuriáue.
10 Si nihil horum à dijs precor quæ proximè dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauente Hercule, *qui theſauris recludendis præeſſe creditur.*

Hercule)

Hercule)[15] *si quod adeſt, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus[16] *domino facias, & cætera præter*
[17] *Ingenium: vtq; ſoles,*[18] *cuſtos mihi maximus adſis.*
Ergo vbi me in montes &[19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illuſtrem[20] *ſatyris, muſaq; pedeſtri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec*[22] *plumbeus auſter*
Autumniſque grauis,[23] *Libitinæ quæſtus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, ſeu Iane libentiùs*[25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæq; labores*
Inſtituunt (ſic dijs placitum) tu carminis eſto
Principium.[27] *Romæ ſponſorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quiſquam reſpondeat, vrge.*
Siue Aquilo[29] *radit terras, ſeu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,*[31] *ire neceſſe eſt.*
[32] *Poſtmodo, quod mi obſit, clarè certumque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria[33] *tardis.*
[34] *Quid vis inſane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus.*[36] *tu pulſes omne quod obſtat,*
Ad Mæcenatem[37] *memori ſi mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli eſt: non mentiar. at ſimul atras*
Ventum eſt[39] *Eſquilias, aliena negotia centum*
Per caput,[40] *& circa ſaliunt latus. Ante ſecundam*
Roſcius orabat[41] *ſibi adeſſes ad puteal cras.*
[42] *De re communi ſcribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminiſſes Quinte reuerti,
[43] *Imprimat his cura Mæcenas ſigna tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit: & inſtat,*
[45] *Septimus octauo proprior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod poſſideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue i. hebes ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela ſunt Poetæ.* Vide Od. 17. lib. 1.
19 In villam Tuſculanam in monte poſitam.
20 Satyrico carmine & verſibus qui ſtant pedibus ſolutę orationi ſimilibus.
21 Quando in agro ſum, nulla perturbatione afficior.
22 Inſalubris auſter cuius intemperie corpora ingraueſcunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, quæſtum faciunt ij, qui in funeribus procurandis ſunt occupati, dicti libitinarij a Libitina funerum dea.
24 A matuta i. aurora.
25 Libentiùs appellantis.
26 A quo.
27 Quum Romæ ſum, ô Iane, tu cogis me eſſe fideiuſſorem i. pro altero ſpondere.
28 Vrge ne quis me officioſior exiſtat.
29 Siue Aquilo ſtat & deuaſtat terras

30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad ſpondendum pro altero. 32 Poſtea laborandum eſt mihi in turba id clarè & apertè locuto, quod mihi damnum afferat, *ſpondendo nimirum.* 33 Tardiùs euntibus, ſc. dum propero. 34 Verba ſunt eius qui ab Horatio propetante in turba impellitur. 35 Diis precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulſare quicquid obſtat eunti 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Reſpondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & malè audire) eſſe ſibi voluptati inſtar mellis. 39 In Eſquilijs habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quòd olim erat plebis ſepulcretum, vel quòd eò veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte inſiliunt. 41 Vt tu Horati ſibi eſſes aduocatus ad putea[l] i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicã pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas ſubſcribat. 44 Si dixeris, tentabo, an velit ſubſcribere? 45 Septimus annus elapſus eſt, ferè octauus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero: duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rhœda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:* [48] *hora quota eſt?* [49] *Thrax eſt Gallina*
Matutina [50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimoſa bene reponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus ſubiectior in diem & horam*
Inuidiæ. [53] *noſter ludos ſpectauerat vnà,*
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à noſtris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius eſt, [55] *me conſulit:* [56] *ô bone (nam te*
Scire, [57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid [58] *de Dacis audiſti?* [59] *Nil equidem.* [60] *vt tu*
Semper eris deriſor adomnes. Dij [61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquã.* [63] *Quid militibus promiſſa* [64] *Triquetra*
Prædia Cæſar an eſt Itala tellure daturus?
Iurantem me ſcire nihil, mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altique ſilenti.
[65] *Perditur hæc inter* [66] *miſero lux, non ſine votis:*
O rus, quando ego te aſpiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno [67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere ſollicitæ iucunda obliuia vitæ?*
O quando [69] *faba Pythagoræ cognata, ſimulq;*
Vncta ſatis pingui [70] *ponentur oluſcula lardo?*
[71] *O nocles cœnæq; deûm: quibus ipſe, meíque*
[72] *Ante Larem proprium veſcor:* [73] *vernaſq; procaces*
Paſco [74] *libatis dapibus. prout cuique libido eſt,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, ſolutus*
Legibus [76] *inſanis: ſeu quis capit* [77] *acria fortis*

46 Factorus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ canſa gallinã nominat) & Syrus duo erãt gladiatores
50 Sunt parum cauti qui ſub finem Autumni vtuntur adhuc veſte æſtiua.
51 Quæ garrulis ſine periculo poſſunt committi.
52 Per totum hoc ſeptenniũ fui magis ac magis inuidiæ expoſitus.
53 Noſter Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius, i. homo fœlicisimus vnà cum Mæcenate verſatus eſt in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Auguſtum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percuſtatoris.
61 Dij malè me vexent.
62 Audiui.
63 Quid? (inquit percuſtator) vtrum prædia militibus promiſſa daturus eſt Cæſar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta eſt Triquetra à tribus promontorijs. 65 Conſumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miſerijs, ſed non ſine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ ſollicitudines obliuiſci. 69 A faba Pythagoras abſtinuit quaſi ſibi cum ea cognatio aliqua eſſet, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraſſet. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ ſuaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante Deum domeſticum & familiarem. 73 Audaculos ſeruos domi noſtræ natos. 74 Dapibus à me prius deguſtatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro ſuo quiſque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magiſtro, quantum quiſque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocula

Pocula,[78] *seu modicis vuescit lætius. ergo*
[79] *Sermo oritur non de villis domibúsue alienis :*
Nec malè, nécne[80] *Lepos saltet: sed, quod magis ad nos*
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: vtrúmne
Diuitijs homines an sint virtute beati:
Quidúe ad amicitias,[81] *vsus rectúmne trahat nos:*
Et quæ sit natura boni,[82] *summumque quid eius.*
Ceruius, hæc inter, vicinus[83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas. nam si quis laudat*[85] *Arelli*
Sollicitas[86] *ignarus opes,*[87] *sic incipit:*[88] *Olim*
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse[89] *cauo, veterem vetus hospes amicum :*
[90] *Asper, & attentus quæsitis,*[91] *vt tamen arctum*
Soluerit hospitijs animum. quid multa? neque illi
[92] *Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, semesaq́ lardi*
Frusta dedit :[94] *cupiens varia fastidia cœna*
Vincere tangentis malè singula dente superbo:
[95] *Quum pater ipse domus palea porrectus in horna*
[96] *Esset ador, loliúmque,*[97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem viuere dorso?*
Vis tu homines vrbémque[99] *feris præponere syluis?*
Carpe viam (mihi crede)[1] *comes:*[2] *terrestria quando*
Mortales animas viuunt sortita, neque vlla est
[3] *Aut magno aut paruo lethi fuga.*[4] *quo bone circa*
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus :
Viue memor quàm sis æui breuis.[5] *Hæc vbi dicta*
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis auentes

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis in cœna rustica.
80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
81 Vtilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Ceruius iucundè narrat vulgares fabulas.
84 Ex vsu.
85 Cuiusdam auari nomen est Arellius.
86 Non expertus, quantas secum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Cerulus sic incipit
88 Quondam.
89 Augusto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hospitis, i. hospitibus accipiendis
92 Hellenismus. *Inuideo cum genetiuo casu, pro quo Latini dicerent* Neque inuidit illi se positum cicer neque longam auenam, sed liberaliter ei apposuit.
93 Acinum desiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani fastidia muris dente superbo singula degustantis.

95 Cùm mus rusticus stratus in palea huius anni. 96 Ederet ador farris genus 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris vrbani & cæterarum animantium (homine excepto) ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca benè. 5 Postquam hæc verba muris vrbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia

Mænia [6] *nocturni subrepere. iamq; tenebat*
Nox medium cœli spatium, quum ponit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet vestis eburnos,*
Multáque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerant hesterna canistris.*
Ergo vbi purpurea [10] *porrectum in veste locauit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuátque dapes: nec non* [14] *vernaliter ipsis*
Fungitur officijs, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonísque*
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] *lectis excussit vtrumque.*
[19] *Currere per totum pauidi conclaue, magísque*
[20] *Exanimes trepidare,* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [24] *& valeat: me sylua* [25] *cauusq;*
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] *eruo.*

6 Noctu.
7 Purpura.
8 Splenderet stragula vestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Murem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar serui ad ministrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiosè in morem vernarum
15 Prægustans.
16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata.
17 Ob res iucundas præbet se lætum conuiuam.
18 Lectis discubitorijs.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epiroticis à Molossa, ciuitate Epiri, vbi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita vrbana, turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit seruum vehementer dominum suum increpantem, quòd aliter viuat quàm promiserat aut præ se ferat.

IAmdudum [1] *ausculto: & cupiens tibi dicere* [2] *seruus*
Pauca, reformido [3] *Dauúsne?* [4] *ita, Dauus, amicum*
Mancipium domino, [5] *& frugi, quod sit satis: hoc est,*
Vt vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] *Pars hominum vitiis gaudet* [8] *constanter,* [9] *& vrget*

1 Audio te loquentem.
2 Existens in seruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui? *inquit Dominus suus.*
4 Ita est, ego Dauus seruus tibi vtilis, cupio te paucis conuenire.
5 Seruus, *inquam*, tanta frugalitate præditus, vt me meo merito iudicare possis vitalem i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cùm Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba serui. 8 Pertinaciter. 9 Perseuerat in consilio suscepto.

Propo-

Propoſitum: pars multa[10] *natat, modò*[11] *recta capeſſens,*
Interdum[12] *prauis obnoxia, ſæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,*[14] *modò læua Priſcus inani,*
Vixit[15] *inæqualis:*[16] *clauum vt mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis ſubitò ſe conderet, vndè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus*[19] *honeſtè.*
Iam mœchus Romæ, iam mallet[20] *doctus Athenis*
Viuere:[21] *Vertumnis,*[22] *quotquot ſunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, poſtquam illi[23] *iuſta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui pro ſe*[25] *tolleret atque*
Mitteret in[26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit quanto conſtantior idem
Inuitis,[27] *tanto leuius miſer ac prior*[28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorſum hæc tam*[31] *putida tendant,*
Furcifer?[32] *Ad te, inquã.*[33] *quo pacto, peſſime?*[34] *Laudas*
Fortunam & mores[35] *antiquæ plebis:*[36] *& idem,*
Si quis ad illa deus[37] *ſubitò te agat,*[38] *vſque recuſes:*
Aut quia non ſentis,[39] *quod clamas, rectius eſſe,*
Aut quia[40] *non firmus rectum defendis:*[41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens[42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus opt.as, abſentem*[44] *ruſticus vrbem*
Tollis ad aſtra[45] *leuis. ſi nuſquam es forte vocatus*
Ad cœnam,[46] *laudas ſecurum olus: ac,*[47] *velut vſquam*
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis,[48] *amáſque,*
Quòd nuſquam tibi ſit[49] *potandum.*[50] *iuſſerit ad ſe*
Mæcenas[51] *ſerum ſub lumina prima venire.*

10 Inſtabilis eſt huc illuc fluctuans.
11 Virtutes ſequẽs.
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures geſtaſſe, turpe fuit.
14 Vixit aliquando ſine vllo annulo: quem in ſiniſtra manu geſtare mos erat, quia manus ſiniſtra otioſior eſt, & propterea minus in illa annuli atteruntur, quàm in dextra.
15 Sibi non conſtans.
16 Clauum aut latum aut anguſtum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis ſubitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priſcus Orator fuiſſe dicitur.
21 Vertumnus deus eſt annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconſtantes ſunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot ſunt Vertumni. Non quòd multi eſſent Vertumni, ſed quia Vertumnus variè depingebatur, modò arator, ſeminator, meſſor, modò plantator, foſſor, &c.
23 Chiragra grauis, & ſuis numeris abſoluta.
24 Commi-nuit articulos.
25 Ex alueo ſumeret.
26 In valculum, ex quo ad euitandum dolum tali ab aleatoribus in alueum conijciebantur, ne ſi manu iacerentur, luſores fraudem committerent.
27 Tantò minùs miſer.
28 Illo Priſco.
29 Qui modò ita contendit funem, vt periculum ſit ne rumpatur, modò nimis laxat. i. in omni vitiorum genere volutatur.
30. *Verba ſunt heri.*
31 Verba rancida & auditu iniucunda.
32 *Reſpondet ſeruus.*
33 *Loquitur herus.*
34 Sunt verba Daui ad herum.
35 Mores antiquorum hominum.
36 Et tu idem.
37 Si ſine tuis votis ad illa te compellat.
38 Valdè recuſes.
39 Quod aſſeris.
40 Non ſtabilis.
41 In luto hæſiras.
42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere.
43 Quando Romæ es.
44 Quando es rure.
45 Inconſtans.
46 Victum domeſticum laudas.
47 Quaſi, quò vocaris, eò coactus & inuitus eas.
48 Eſtque vbi iucundum.
99 Epulandum.
50 Si iuſſerit.
51 Sero paulò ante veſperum.

Conuiuam,[52] *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
Audit? cum magno[53] *blateras clamore,*[54] *fugisq;*
Miluius[55] *& scurræ tibi non*[56] *referenda precati*
Discedunt.[57] *etenim fateor, me dixerit*[58] *ille*
[59] *Duci ventre leuem:*[60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis*[63] *quod ego, & fortassis nequior, vltrò*
[64] *Insectere, velut melior?*[65] *verbisque decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis dependeris?[66] *aufer*
Me vultu terrere, manum[67] *stomachumque teneto,*
Dum quæ[68] *Crispini docuit me ianitor edo.*
[69] *Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccat vter nostrum cruce dignius? acris vbi me
[70] *Natura incendit,*[71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris[75] *meiat eodem.*
[76] *Tu, quum*[77] *proiectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanóque habitu,*[79] *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante*[81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens[82] *induceris atque*
[83] *Altercante libidinibus*[84] *tremis ossa pauore.*
[85] *Quid refert, vri virgis, ferróque necari?*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati*[87] *conscia herilis.*
[88] *Contractum, genibus tangas caput? estne marito*
Matronæ peccantis[89] *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. *Cœnaturi oleo vngebantur.*
53 Ineptè clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti, qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Daui sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum.
64 Debésne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentulæ tumentis.
73 Aut superincubando me clunibus agitauit, veluti equo insidens.
74 Me missum facit illæsa fama.
75 Cum eâdem coeat.
76 Tu here.
77 Ornamentis equestribus depositis.
78 In toga.
89 Quum tu vestitum seruilem sumis) ne ab aliis agnoscaris) & ex iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es, &c.
80 Caput odoribus delibutum.
81 pallio obsoleto.
82 Induceris in ædeis mulieris.
83 Pugnante metu cum libidine.
84 Habes ossa trementia.
85 Quid interest vtrum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in area turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum?
86 In quam arcam.
87 Ancilla.
88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias.
89 In adulterum & adulteram.

90 In

90 *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
91 *Non habitu*[92] *mutátue loco,*[93] *peccátue supernè*
Quum te formidet mulier, nque credat[94] *amanti.*
95 *Ibis sub furcam*[96] *prudens:*[97] *dominóque furenti*
Committes rem omnẽ, & vitam, & cum corpore famam.
98 *Euasti? credo,*[99] *metues,*[1] *doctusq; cauebis.*
2 *Quæres quando iterum paueas, iterumq; perire*
Possis.[3] *ô toties seruus quæ bellua ruptis*
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais. neq; ego, herculè, fur vbi vasa
Prætereo[4] *sapiens argentea.*[5] *tolle periclum,*
Jam[6] *vaga prosiliet frænis natura remotis.*
7 *Túne mihi dominus,*[8] *rerum imperiis hominumq;*
Tot tantisq;[9] *minor? quem ter*[10] *vindicta quaterq;*
11 *Imposita haud vnquam misera formidine*[12] *priuet?*
Adde supradictis,[13] *quod non leuius valeat. nam*
14 *Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos*
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis seruis miser, atque
15 *Duceris vt neruis alienis mobile lignum.*
16 *Quisnam igitur liber? sapiens,*[17] *sibiq; imperiosus:*
Quem neque pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent.
18 *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus[19] *teres atque rotundus:*
20 *Externi ne quid valeat*[21] *per læue morari.*
In quem[22] *manca ruit semper fortuna: potésne*
23 *Ex his*[24] *vt proprium quid noscere? quinque talenta*
poscit te mulier, vexat, foribúsque repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec semitat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi subiacenti. *vel*, non palam peccabit, vt vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat concredes te tuaque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Ironicè.* i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illate iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehẽderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Proclinis ad vitium.
7 Túne te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem seruis seruituten?

8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga qua prætor seruum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare vtrum seruus serui sit dicendus vicarius an conseruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs seruias (i. vitijs & furiosæ libidini) quid? conseruus-ne sum ego tuus, an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligni factæ certis neruis sua sponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per læue lignum siue marmor, hærere. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi, 24 Quid possis verè fateri tuum esse?

25 Perfusum aqua gelida, repellit à foribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.*
29 Libido vexat te negantem seruire
30 Quum admiraris tabulam à Plausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quàm ego?
32 Quum gladiatorum prælia contẽplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te, seruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretij) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Est Ironia. Nam heres fuit tam imbecillus & nullius virtutis fuit, vt cœnas opimas contemnere non potuerit.*

Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi
Colla iugo, liber, liber sum, dic age. *non quis.*
Vrget enim dominus mentem non lenis, & acres
Subiectat lasso stimulos, versátque negantem,
Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,
Qui peccas minus atque ego? quum Fului Rutu- (bæ
Aut Placideiani contento poplite miror
Prælia, rubrica picta aut carbone: velut si
Re vera pugnent, feriant, vitentq; monentes
Arma viri: nequam & cessator Dauus: at ipse
Subtilis veterum iudex & callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens,
Virtus atque animus cœnis respondet opimis.
Obsequium ventris mihi? Perniciosius est. cur?
Tergo plector enim. qui tu impunitior illa
Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ,
Illusi pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer vua
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ parens, habet? adde, quòd idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere: teq; ipsum vitas fugitiuus, vt ero:
Iam vino quærens, iam somno fallere curam,
Frustra. nam comes atra premit sequiturque fugacem.
Vnde mihi lapidem? quorsum est opus? vnde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. Ocyùs hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabina.

39 Luxuria. 40 Mihi quàm tibi pernitiosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, *vel* ructum acidum generant, quæ immoderatè appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiam in victu tecusant, &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccatne puer, qui sub noctem data strigili furtiua vuam accipit? 48 Gulæ seruiens. 49 Adeò es inconstans & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Lenire curam. 54 Ipsa Cura. 55 Vnde mihi sumam lapidem? *inquit herus irascens propter serui orationem animis liberam.* 56 Sunt verba serui. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt serui. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur seruo, se illum missurum in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus. 61 Accedes nonus ad octo seruos operarios quos misi in agrum Sabinum. 62 *Opera* in hoc loco vt sæpè apud Ciceronem, hominem significat sordidum & vilis conditionis.

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum ſuum interrogat, qualis Naſidieni fuit cœna, cui ipſe interfuerat.

[1]VT Naſidieni iuuit te cœna beati?
Num mihi quærenti conuiuam, [2] dictus heri illic
De medio potare die. [3] Sic, vt mihi nunquam
In vita fuerit meliùs. [4] Da (ſi graue non eſt)
Quæ prima [5] iratum ventrem placauerit eſca.
In primis Lucanus aper [6] leni fuit Auſtro
Captus, vt aiebat [7] cœnæ pater. [8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia laſſum
[9] Peruellunt ſtomachum: [10] ſiſer, alec, [11] fœcula Coa.
His vbi ſublatis, [12] puer alte cinctus [13] acernam
[14] Gauſape purpureo menſam prætерſit, & alter
[15] Sublegit quodcunque iaceret [16] inutile, quodque
Poſſet cœnantes offendere: [17] vt Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus [18] Hydaſpes,
[19] Cæcuba vina ferens: [20] Alcon, Chium, maris expers.
[21] Hic herus, Albanum, Mœcenas, ſiue Falernum
Te magis [22] appoſitis delectat, habemus vtrumq;.
[23] Diuitias miſeras. [24] Sed queis cœnantibus vnà,
Fundani, [25] pulchrè fuerit tibi, noſſe laboro.
[26] Summus ego, & propè me Viſcus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio Balatrone
Vibidius: quos Mœcenas adduxerat [27] vmbras.
Nomentanus erat [28] ſuper ipſum, Porcius infra,
[29] Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.

1 Quomodo te cœna diuitis Naſidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Naſidienum à meridie potare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentiùs cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Auſtro leniter flãte, ex quo, carnes putreſcunt & teneriores reddũtur.
7 Præfectus & rex conuiuij, Naſidienus
8 Rapula aceto condita.
9 Pronocant ſtomachum languentem.
10 Genus paſtinacæ, Angl. Skirwoort.
11 Fœcula eſt genus condimenti quod purum profluit ex craſſiori ſedimento vini Coi.
12 Seruus ad miniſtrandum bene expeditus.
13 Teſſit menſam.
14 Collegit.
15 Sordidum.
16 Vel caniſtriſera virgo.
17 Puer formoſus.
18 Vina generoſa.
19 Alter ſeruus vinum ferens Chium non ex Chio inſula aduectum, ſed in Italia factum, *ſimulatum igitur*.
20 Naſidienus ait, ô Mœcenas, ſi vinum Albanum, &c.
21 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quàm vina quæ ſunt appoſita.
22 O miſeras diuitias! *inquit Horatius*.
23 Sed quibus aliis conuiuis.
24 Quam iucundè cœnãris.
25 Summus ego fui in primo lecto, *inquit Fundanius*.
26 *Vmbras* appellat conuiuas, à conſuetudine non inuitatos.
27 Supra Naſidienum.
28 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno hauſtu totas abſorberet placentas.

30 Nomentanus insignis belluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid aliis erat incognitum.
32 Intra se continentia succum longè meliorem succo noto, i. succo vitato.
33 Pilcis plani.
34 Quum Nasidienus porrexerit. &c.
35 Mala mellea saporis.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente vel decrescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit
39 Nos obsoniorum fœtore propemodum enecati moriemur inulti.
40 Nisi largè bibimus cum damno conuinatoris.
41 Pallor vertebat
42 Nasidieni conuinatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum. vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & Balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis. i, poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnii.

30 *Nomentanus ad hoc, qui ſiquid fortè* 31 *lateret,*
Iudice monſtraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, piſces,
Longè diſſimilem noto 32 *celantia ſuccum.*
Vt vel continuò patuit, quum 33 *paſſeris atque*
Inguſtata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Poſt hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quid hoc interſit,* 38 *ab ipſo*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos niſi* 40 *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poſcunt maiores. 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil ſic metuentis,* 43 *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruidà quòd ſubtile 44 *exurdant vina palatum.*
45 *Inuertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius balatroq, ſequutis omnibus: 46 *imi*
47 *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur ſquillas inter muræna 48 *natantes*
In patina porrecta. 49 *ſub hoc herus, Hæc grauida inquit*
Capta eſt, deterior 50 *poſt partum carne futura.*
51 *His miſtum ius eſt oleo,* 52 *quod prima Venafri*
Preſſit. 53 *garo de ſuccis piſcis liberi,*
Vino quinquenni, verùm citra mare 54 *nato,*
*Dum coquitur: (*55 *cocto Chium ſic conuenit, vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non ſine aceto,
56 *Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtraui 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Vt melius muria quàm teſta marina remittat.*

46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Conuiuæ electi & honoratiores. i. Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iuſculo. 49 Hoc ipſo tempore. Naſidienus conuiuij dominus, inquit &c. 50 Deterior futura ſi capta eſſet poſtquam peperiſſet. 51 Et his ius eſt temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex oliuis Venefranis primùm eſt expreſſum. 53 Garum eſt genus muriæ ex ſcombris confectum. 54 Dum coquitur iuſculum vino Italico. 55 Iteri cocto vinum Chium eſt aptiſſimum 56 Quod ſuo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monſtrauit incoquere herbas in illo iure, quod deſcripſi. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos (i non muriam ex eis factam) ſed echinos integros 59 Tanquam ſapidius cum ea muria, quàm quod teſta Graca ad nos remittat.

Interea ſuſpenſa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] *pulueris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos maius veriti, poſtquam nihil eſſe periclî*
Senſimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, poſito capite, vt ſi*
Filius immaturus obiiſſet, flere quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret: Heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos*
Te Deus? [66] *vt ſemper gaudes illudere rebus*
Humanis. Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro [67] *ſuſpendens omnia naſo,*
[68] *Hæc eſt conditio viuendi, aiebat:* [69] *eoq́,*
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] *labori.*
[71] *Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni*
Sollicitudine diſtrictum? [72] *ne panis aduſtus,*
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcinctî rectè pueri comiteſq́, miniſtrent?
Adde hos præterea calus: aulæa ruant ſi
Vt modò: ſi patinam pede lapſus frangat [73] *agaſo.*
Sed conuiuatoris ([74] *vti ducis) ingenium res*
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidiene ad hæc, Tibi dij, [75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuâque comis.
[76] *Et ſoleas poſcit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos [78] *his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa*
[79] *Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum*
Querit de pueris, num quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumq́,
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *ſecundo,*
Naſidiene redis [83] *mutatæ frontis, vt arte*
Emendaturus [84] *fortunam. deinde ſequuti*
[85] *Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes*
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis [86] *paſtum iecur anſeris albi,*

61 Tantum pulueris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.
65 Mœſtum ſolaretur.
66 Quàm gaudes?
67 Omnia deridens
68 Vt mala ſint victima bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Téne æquum eſt cruciari?
72 *Ridicula eſt totius apparatus enumeratio.*
73 Qui inmenta curat, quales erãt Naſidieni miniſti.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more depoſuerat, antequàm accũbebat.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat conuiuas conſuſurrantes.
78 Quàm hos, *inquit Horatius.*
79 Declara.
80 Aulæorum caſu.
81 Ob res confictas,
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum caſum.
85 In lance prægrandi
86 Saginatum.

Et leporum auulſos,[87] *vt multo ſuauius, armos,*
Quàm ſi cum lumbis quis edit, tum pectore adſto
Vidimus & merulas[88] *poni, & ſine clune palumbes.*
[89] *Suauis res, ſi non*[90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut[91] *illis*
[92] *Canidia affliſſet, peior*[93] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multo delicatius.
88 Apponi.
89 Exiſtentes res ſuaues.
90 Si nobis nõ recitaſſet cauſas naturales, ob quas aliæ aliis partibus ſint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Peior ſerpentibus quorum afflatu cibi ſalutares reddũtur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

[1] *Prima dicte mihi,* [2] *summa dicende camœna,*
[3] *Spectatum satis, & donatum iam* [4] *rude, quæris,*
Mecenas, iterum antiquo me includere [5] *ludo.*
[6] *Non eadem est ætas, non mens.* [7] *Veianius armis*
[8] *Herculis ad postem fixis,* [9] *latet abditus agro:*
[10] *Ne populum extrema toties exoret* [11] *arena.*
[12] *Est mihi purgatam crebrò qui* [13] *personet aurem,*
[14] *Solue senescentem* [15] *maturè sanus equum, ne*
Peccet [16] *ad extremum ridendus,* [17] *& ilia ducat.*
Nunc itaque & [18] *versus &* [19] *cætera ludicra pono:*
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] *& omnis in hoc sum:*
[21] *Condo & compono quæ mox* [22] *depromere possim.*

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In vltimis meis scriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à scribendi munere liberauit. Rudis virga est, qua gladiatores donari à gladiatura cessabant.
5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem est ætas sed alia, quæ alios mores postulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à pari suo victus & iam iam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportunè 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, conuiuia & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad vsum meum, tam dicto quàm facto.

Ac ne forte roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
Nullius addictus iurare in verba magistri,[24]
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.[25]
Nunc agilis fio,[26] *& mersor ciuilibus vndis,*[27]
Virtutis veræ custos[28] *rigidusq; satelles:*[29]
Nunc in[30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diesque*
Longa videtur[33] *opus debentibus, vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingratáque tempora, quæ spem
Consiliúmque morantur agendi gnauiter id quod[35]
Æque pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æque neglectum pueris senibusq; nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solerque[36] *elementis*
Non possis oculo quantum contendere[37] *Lynceus,*[38]
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
Est[41] *quoddam prodire tenus, si non datur vltra.*
Feruet auaritia miseróque cupidine pectus?[42]
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem[43]
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa[44] *piacula, quæ te*[45]
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus est vt non*[48] *mitescere possit,*
Si modò[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,[50]

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, deferor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu. i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt peripateticus.
27 In reipub. administratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens.
29 Aequaliter omnia peccata puniens, rigidus ergo i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.
31 *Academicus ergo.*
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nouercarum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordijs.
37 Si non possis in rebus ipsis perspicendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis. i. velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Aestuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus, 48 Manuebeti. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga.

51 *Stultitia*

[51] *Stultitia caruiße vides, quæ maxima credis*
Eſſe mala, exiguum [52] cenſum, [53] turpemq; repulſam,
Quanto deuites animi [54] capitiſq; labore.
[55] Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, [56] per ignes:
[57] Ne cures ea quæ ſtultè miraris [58] & optas:
Diſcere, & audire, & [59] meliori credere non vis?
[60] Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat [61] Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis [62] ſine puluere palmæ?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm eſt,
[63] Virtus poſt nummos. [64] hæc Janus ſummus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes [65] dictata ſeneſque,
Læuo [66] ſuſpenſi loculos. [67] tabulámque lacerto.
[68] Si quadringentis, ſex, [69] ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua fidéſque:
[70] Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facias. [71] HIC MVRVS aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla pallescere culpa.
[72] Roſcia (dic ſodes) melior lex, an puerorum
[73] Nænia? quæ regnum recte facientibus offert,
[74] Et maribus Curijs & decantata Camillis?
[75] Is ne tibi melius ſuadet, [76] qui rem facias: rem,
Si poſſis, recte: ſi non, [77] quocunque modo rem:
[78] Vt propius ſpectes lachrymoſa poemata [79] Puppi:
An qui Fortunæ te [80] reſponſare ſuperbæ
[81] Liberum [82] & erectum præſens hortatur & optat?
Quòd ſi me populus Romanus fortè roget, cur
Non, [83] vt porticibus, [84] ſic iudicijs fruar iſdem,
Nec ſequar, aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit:

51 Vitijs carere, quæ à ſtultitia proueniunt.
52 Cenſus ſignificat totam rei familiaris æſtimationem.
53 Repulſam in magiſtratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore perfunctus.
55 Impigrè nauigas ad Indos longè remotos.
56 Per ardentes circulos, *vel* per grauiſſima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Sc. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed ſtultè id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum eſt Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta ſæpiùs inculcata.
66 Habentes loculos ſuſpenſos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad ſcribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus ſeſtertiũm.
69 Si ſex aut ſeptem millia deſunt ad cenſum equeſtrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc arx tua, Nullius ſceleris tibi eſſe conſcium. 72 Lex à Roſcio Othone lata, vide Epo. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortiſſimis illis Romanis & maſculis virtute præditis. 75 Roſciæ legis auctor. 76 Qui ſuadet, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos ſedeas in theatro. 79 Tragici poetæ 80 Obſiſtere. 81 Purgatum à virijs. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo ſedeo. 84 Sic ſuam ſententiam cur non ſequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] *cauta leoni*
Respondit, [86] *referam,* [87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] *Bellua multorum es capitum. nam quid sequar? aut quem?*
Pars hominum gestit conducere [89] *publica: sunt qui*
[90] *Fructis & pomis viduas venentur* [91] *auaras,*
[92] *Excipiántque senes,* [93] *quos in viuaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore verùm
[94] *Esto, alijs alios rebus studijsq; teneri:*
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] *Baijs prælucet amœnis,*
Si dixit dives, [96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta* [99] *Teanum*
[1] *Tolletis fabri.* [2] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] *Si non est, iurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
[5] *Quid pauper?* [6] *ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores: [7] *conducto nauigio, æquè*
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit* [9] *prima trieremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurri, rides: si fortè subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, [12] *vel si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit: repetit quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] *solennia me: neque rides:*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Num dabitur mihi à vitijs reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 *Est populi descriptio.*
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas munerũ cupidas.
92 Insidiosè capiant senes,
93 Quos tandem deuorent veluti pisces aut feras in viuarijs detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At ijdem persæpe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, i. Lucrinus in Baiano.
97 Hei eò festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspiciũ fecerit ratum, id est, impulerit diutem, vt ædificet, statim animum mutat & iubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *lectus genialis est qui sternitur nuptijs in honorem Gen, in aula, i. domo.*
3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor.
4 Quo nodo tenebam Protea in quamuis formam se transmutantem?
5 Quid agit pauper.
6 Ride (inquit Horat.) eius etiam inconstantiam.
7 Non habens proprium nauigium.
8 Æque fastidio afficitur ac dives.
9 Sua & propria.
10 Si occurri capillos curtatos habens à tonsore, (i. qui inæqualiter tondet) rides.
11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ.
12 Si toga non sedet æqualis in humeris.
13 Commouetur.
14 Solenniter, more omnium hominum.
15 Qui me sanet.

A pre-

A prætore dati: rerum tutela mearum
[17] Quum ſis, & prauè ſectum [18] ſtomacheris ob vnguem
De de pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens vno [19] minor eſt Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] Præcipuè ſanus, [21] niſi quum pituita moleſta eſt.

16 Qui ſolet à prætore inſanire dari, ſi ſ deeſſent agnati.
17 Quum ſis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum irafcaris ob vnguem amici, &c. i. *ob leuia amixorum incommoda.*
19 Vno Ioue inferior. 20 Solus ſanus & animo & corpore. 21 *Stoicos irridet qui dicunt ſapientem eſſe ſanum, etiamſi agrotet.*

AD LOLLIVM. Epiſt. II.

Homerum in ſuis poematis pleniùs ac meliùs quàm quoſdam philoſophos, quid honeſtum ſit, docere dicit: amborum afferens argumenta, Iliade quidem, quales ſunt in ſtultis regibus & populis animi motus deſcribi: in Odyſſea autem, Vlyſſis exemplo quid virtus & ſapientia poſſint, oſtendi. Deinde ad ſtudium ſapientiæ hortatur, vtpote quos recenſet, animi morbos ſanaturæ. Sed à teneris aſſueſcendum huiuſmodi præceptis eſſe docet.

TRoiani belli [1] ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Prænęſte relegi:
Qui, quid ſit [4] pulchrum, quid turpe: quid vtile,
[5] quid non,
[6] Plenius ac melius [7] Chryſippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim ([8] niſi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] barbariæ lento [10] colliſa duello,
[11] Stultorum regum & populorum continet æſtus.
Antenor cenſet belli [12] præcidere cauſam.
[13] Quid Paris? vt ſaluus regnet, viuátque beatus,
[14] Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
[15] Inter Peleiden feſtinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij cauſâ diſputas.
3 Prænęſte eſt nomen vrbis in Latio.
4 Honeſtum.
5 Quid non ſit vtile.
6 Copioſiùs & perfectiùs
7 Chryſippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Niſi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id eſt, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

16 *Hunc*

16 Agamemnonem Briſeidis amor incẽdit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Percant.
19 Plebeij lunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempeſtatibus non immerſus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe ſuis veneficijs homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam belluæ verſus fuiſſet.
28 Ameus.
29 Vt ſus luto gaudens.
30 Nos turba ſumus ſine virtute, numerũ duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proci luxurioſi.
33 Nos ſanus iuuentus Alcioni Phęacum regis, i. molles ſumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Ceſſare facere, i. abijcere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum ſanus es.
39 Curres ad medicum, cum factus eris hydropicus.
40 Philoſophię præceptis.
41 Sciens ac prudẽs.
42 Si quid conſumit & corrumpit animũ.

16 *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* 17 *vtrunq́,*
Quicquid 18 *delirant reges, plectuntur* 19 *Achiui.*
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſus, quid virtus & quid ſapientia poſſit,
Vtile propoſuit nobis 20 *exemplar Vlyſſem:*
21 *Qui domitor Troiæ, multorum* 22 *prouidus vrbes*
Et mores hominum inſpexit: latumq́, per æquor,
Dum ſibi, dum ſocijs reditum parat, aſpera multa
Pertulit, aduerſis rerum 23 *immerſabilis vndis.*
24 *Sirenum voces* 25 *& Circes pocula noſti:*
26 *Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupiduſq́, libiſſet,*
Sub domina meretrice fuiſſet 27 *turpis* 28 *& extors:*
Vixiſſet canis immundus, 29 *vel amica luto ſus.*
30 *Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati,*
31 *Sponſi Penelopæ, nebulones,* 32 *Alcinoiq́,*
In cute curanda plus æquo 33 *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit 34 *in medios dormire dies, &*
Ad ſtrepitum citharæ 35 *ceſſatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, ſurgunt 36 *de nocte latrones:*
Vt teipſum ſerues, non expergiſcere? atqui
Si noles 37 *ſanus,* 38 *curres hydropicus: & ni*
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum 39 *ſtudijs, & rebus honeſtis:*
Inuidia vel amore 40 *vigil torquebere: nam cur*
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere: ſiquid
41 *Eſt animum, differs curandi tempus in annum?*
42 *Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude:*
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
43 *Ruſticus expectat dum* 44 *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, pueriſq́, 45 *beata creandis*
Vxor, & inculta 46 *pacantur vomere ſyluæ.*

43 Quia principium eſt dimidium totius. Heſiod. 44 Ruſticè, *vel* tanquam ruſticus (volens flumen tranſire) expectat &c. 45 Donec totâ aquâ elapſâ, alueus arefcat. 46 Vxor pecuniosa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod

Quod ſatis eſt, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non æris acerui & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat poſſeſſor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum ſic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.
[54] *Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macreſcit rebus [57] *opimis:*
Inuidia [58] *Siculi non inuenêre tyranni*
Maius tormentum, qui non [59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit [60] *& mens,*
Dum pœnas [61] *odio per vim feſtinat inulto.*
Ira, furor breuis eſt: [62] *animum rege: qui niſi paret,*
Imperat: [63] *hunc frænis, hunc tu compeſce catena*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice* [65] *magiſter*
Ire viam quam monſtrat eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in ſylua catulus.* [69] *nunc adbibe puro*
Pectore verba puer, nunc te [71] *melioribus offer.*
QVO ſemel eſt imbuta [72] *recens, ſeruabit odorem*
Teſta diu. [73] *quòd ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia
50 Oportet vt ſit animo & corpore ſanus.
51 Rebus hæreditarijs vel acquiſitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, ſed cauſam morbi ſunditus non exſtirpant.
54 Niſi ſit animus purus. *eſt Allegoria.*
55 Dolore ſubſequente.
56 Definitam pecuniæ ſummam expete.
57 Rebus ſecundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionyſius.
59 Qui frænum non injiciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formet.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui ſimilitudinem gerit.
68 Feras ſectatur. 69 Percipe philoſophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philoſophiæ magiſtris, vel honeſtis & ſalutaribus diſciplinis. 72 Recens teſta, in quam nihil adhuc fuit infuſum. 73 Si in philoſophiæ ſtudio ſis ignauior, aut ſi promoueris alacrius. 74 Nec te expecto, qui me perſequi non potes, nec conor eos anteuertere, qui me præcedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epiſt. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum ſcriptis interrogat. Deinde ipſum Florum ad ſapientiæ ſtudium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore, [1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Auguſti priuignus, ſcire laboro.
[3] Thracáne vos Hebruſque [4] niuali compede vinctus,
[5] An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi colleſque [6] morantur?
[7] Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hæc quoque curo.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces [8] longum diffudit in ævum?
Quid [9] Titius, Romana brevi venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit [11] hauſtus,
Faſtidire [12] lacus & rivos auſus apertos:
Vt valet? vt meminit noſtri? [13] fidibúſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, [14] auſpice Muſa?
An tragica [15] deſæuit [16] & ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celſus agit? monitus, multumq; monendus,
[18] Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] Apollo:
Ne, ſi fortè ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moueat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. [20] ipſe quid audes?
[21] Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, [22] nec turpiter hirtum.
[23] Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica iura

1 In quibus regionibus? *Ora ſignificant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Auguſti priuignus ex Livia Druſilla.
3 Thraciane?
4 Glacie vinctus.
5 An Helleſpontus inter Seſtum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat literata Druſi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam ſempiternam.
9 Titius poeta, qui brevi ob ſua ſcripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis verſibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria, & inuentu facilia.
13 Num ſtudet Latinis verſibus lyricis Pindaricos verſus modulari?
14 Muſarum auſpicio?
15 An valdè ſæuit crudeles & ſæuos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum vtitur?
17 Celſus poeta, qui alienos verſus pro ſuis recitaret.
18 Vt ſuam inuentionem, non alienam quærat.
19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Auguſtus extruxerat in monte Palatino.
20 Tu, Iuli Flore, quos ſequeris Auctores?
21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum ſcriptis varia decerpens?
22 Nec rude & impolitum.
23 Siue Oratorem, Iuriſconſultum vel Poetam agis.

Reſpon-

Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima [24] feres ederæ [25] victricis præmia. quòd si
Frigida curarum [26] fomenta relinquere posses,
Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc studium [28] parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis viuere cari.
Debes hoc etiam rescribere, [29] si tibi curæ
Quantæ conueniat Munatius. [30] an malè sarta
Gratia [31] nequicquam coit, & rescinditur? at vos
[32] Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
[33] Indomita cervice feros: vbicunque locorum
Viuitis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum [35] votiua iuuenca.

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitias, ambitionem & similia, quæ, vt frigus, grauant & tardant festinantem.
27 Properemus sapientiæ studijs incumbere.
28 Cuiuscunque fortunæ sumus.
29 An Numatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè instaurata.
31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. rerum experientia nondum emollita. 33 Ceroice dura & 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epist. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquemque diem, extremum sibi fore putet.

ALbi, nostrorum sermonum [1] candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum syluas inter [5] reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoq. est?
Non tu corpus eras [6] sine pectore, dij tibi [7] formam,
Dij tibi diuitias dederant, [8] artemque fruendi.

1 Sincere iudex, *Satyrarum nostrarum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te scribere?
4 Qui multas tragœdias scripsit, dictus Parmensis ab vrbe Parma.
5 Lentiùs ambulare, 6 Sine mente, exors. 7 Formam humanam. 8 Oeconomiam.

9 *Quid*

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?
10 Et eloqui sua sensa.
11 Benevolentia apud principes virosq; fama ex bene factis.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.

9 *Quid voueat dulci nutricula maius alumno,*
Quàm sapere [10] *& fari possit quæ sentiat, & cũ*
[11] *Gratia, fama, valetudo contingat abundè,*
[12] *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter spem curámque, timores inter & iras,
[13] *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.*
[14] *Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.*
Me pinguem [15] *& nitidum bene curata cute vises,*
Quum ridere voles [16] *Epicuri de grege porcum.*

14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Porcum elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQVATVM.
Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuij, primam autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old fashion.**
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, sed gaudes.
4 Sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina è torculari in cados fota, Statilio Tauro iteru n Consule. vini ætas notabatur Consulem nominibus. vide Od. 3. lib. 2.

SI potes [1] *archaicis conuiua* [2] *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare [3] *times olus omne patella:*
[4] *Supremo te sole domi Torquate* [5] *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro [6] *diffusa palustres*
[7] *Inter Minturnas, Sinuessanumq; Petrinum.*
Sin melius quid habes, [8] *arcesse, vel imperium fer.*
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
[9] *Mitte leues spes,* [10] *& certamina diuitiarum,*
Et [11] *Moschi causam.* [12] *cras nato Cæsare festus*
Dat veniam [13] *somnumq; dies: impunè licebit*

7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iube tecum afferri ad me, *vel*, sine regem esse conuiui, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alij exponunt. Morem tibi gere. 9 Omitte spes rerum leuium, id est, diuitiarum. 10 Omitte lites & dissidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iulij. 13 Vt non sit necesse manè surgere.

AEstiuam

Æstiuam sermone [14] *benigno tendere noctem.*
[15] *Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?*
Parcus [16] *ob hæredis curam, nimiumq;* [17] *seuerus,*
[18] *Assidet insano. potare* [19] *& spargere flores*
Incipiam, patiarq; vel [20] *inconsultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *designat? operta* [22] *recludit:*
Spes iubet esse [23] *ratas:* [24] *in prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit:* [26] *addocet artes.*
[27] *Fœcundi calices quem non fecere disertum?*
[28] *Contracta quem non in paupertate* [29] *solutum?*
Hæc ego procurare [30] *& idoneus imperor, & non*
Inuitus: [31] *ne turpe toral, ne sordida* [32] *mappa*
[33] *Corruget nares: ne non & cantharus & lanx*
[34] *Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos*
Sit qui dicta foras [35] *eliminet:* [36] *vt coeat par*
Iungatúrque pari. [37] *Brutum tibi, Septimiúmque,*
Et nisi cœna prior potiórque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] *umbris.*
Sed [39] *nimis arcta premunt olidæ conuiuia* [40] *capræ.*
Tu, [41] *quotus esse velis, rescribe: &* [42] *rebus omissis,*
Atria seruantem [43] *postico falle* [44] *clientem.*

14 Facetò sermone & largo noctem extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt hæres ditescat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarũ onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.

30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral.
31 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, vt inde conuiua nares contrahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi Sabinum, &c. 38 Conuiuis non inuitatis. 39 Vbi multitudo est conuiuarum arctè sedentium, ibi calorum odor grauis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodaleis velis vocari. 42 Causis & negotijs tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio expectat & obseruat. 44 Falle Moschum (*de quo supra*) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantum quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verùm ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo fœlicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

[1] *NIl admirari, propè res est,* [2] *una, Numici,*
Solâque quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] *sunt qui formidine nulla*
Imbuti spectent. quid censes munera [4] *terræ?*
Quid, [5] *maris extremos Arabas ditantis & Indos?*
[6] *Ludicra quid, plausus,* [7] *& amici dona* [8] *Quiritis?*
Quo spectanda modo, [9] *quo sensu credis & ore?*
Quis timet [10] *his aduersa, ferè miratur eodem*
Quo cupient pacto, pauor est [11] *vtrobique molestus:*
[12] *Improuisa simul species exterret* [13] *vtrumque*
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: [14] *quid ad rem,*
Si, [15] *quicquid vidit melius peiúsue sua spe,*
Defixis oculis, animóque & corpore [16] *torpet?*
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est [17] *virtutem si petat ipsam.*
[18] *I nunc argentũ, & marmor vetus,* [19] *æráque & artes*
[20] *Suspice, cum gemmis* [21] *Tyrios mirare colores:*
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] *Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:*

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quantò minus admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris, vniones, margaritas, & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Ro. te amantis i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritium, i. Romanorum.
9 Quo iudicio & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibulos, ignominiam, quæ his bonis expetitis aduersantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est attentissimè. 16 Si hebet, stupescit deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, ut vera, nimium esse non potest. 18 *Frontca concessio.* 19 Æreas artes, id est statuas æreas, vel ipsa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu mane & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Marius, &c.

Ne

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodit [28] *condétque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò deuenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus [34] *hoc vna potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age deliciis. virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna?* [38] *cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cybratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadrat acervum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidemque, & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venúsque.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex,
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,* (*bo*
[51] *Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot ha-*
Muttam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non & multa superfunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris, quos ab vxore in dotem accepit, plus frumenti, quam tu.
24 Indignum existens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. fama celebrem ire tamen &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephridite.
34 *Nempe* rectè viuere.
35 Fortiter huic vni rei stude.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es sententia caue Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cybratica dicuntur à Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.
41 Coaceruentur, cumulentur, Angl. **Laide round to a heape.** 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, *vel*, acervum in quadrum redigat, id est, quarta mille, quæ quatuor millia efficiant. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest. & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodato dare. 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bonis non referta vbi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *ſeruum, qui dictet nomina,* [59] *læuum*
Qui ſodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Ve-*
[64] *Cuilibet hic faſces dabit,* [65] *eripietque curule (lina:*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique eſt ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene viuit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piſcemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui monte [69] *plagas, venabula, ſeruos*
[70] *Differtum tranſire fórum populúmque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo ſpectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidiq́, lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitioſum Ithacenſis Vlyſſei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vti cenſet) ſine amore iociſq́,*
Nil eſt iucundum: [79] *viuas in amore iociſque.*
Viue, vale. ſi quid nouiſti rectius [80] *iſtis,*
[81] *Candidus impetri:* [82] *ſi non, his vtere mecum.*

58 Mercemur ſeruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magiſtratuum peteret, ut oneabatur, quo nomine quiſque ciuis qui in ſuffragijs aliquid valeret, appellaretur: & ſuo quemque nomine compellare, beneuolentiam conciliat.*
59 Qui domino aſtans, læuo ipſius latere extrema manu impulſo, admoneat, vt illum & illum ſalutet.
60 Et cogat herum trans ſaxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel beneuolentiæ ineundæ vel auxilij cauſa.
61 Gratioſo apud aliquam tribum ciui.
62 Verba ſunt nomenclatoris.
63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.
64 Hic, cui ſuffragatus fuerit, conſulatum dabit tot ſecum trahit ſuffragatores. 65 Eripiet ei. rule ebur, id eſt, curulem eburneã, cui volet importunus (id eſt inquietus) dum voti compos fiat. 66 Blandiſ. ime ſaluta vnumquemque & facetè tibi adiunge. 67 Si ſis fœlix. 68 Dies eſt, ſurgamus, conquiramus obſonia palato gratiſſima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenũ. 71 Vt inſignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum non à ſe venante captum. 73 Saturitate inflati deſcendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni id eſt, ſine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano deuictis negatum fuit ſuffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum ſimus quaſi remiges & ſocij Vlyſsis, vitiis & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlyſſe interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dixi de ſummo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius noſti, vtere iam a me dictis.

AD MÆCENATEM. Epiſt. VII.

Mæcenati ſe excuſat quòd promiſsis non ſteterit, eius in ſe liberalitatem commemorat & laudat, ſed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuſlibet diuitijs anteponendam eſſe, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitioſam comitantur, non poſſe ferre innuit.

1 In Sabina regione. *Vti villã habuit Horatius amoniſſimam.*
2 Totum menſem Auguſtum abſum.

Q Vinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax deſideror. atqui*

Si

Si me viuere vis ſanum, rectéque valentem,
[3]Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam. [4]dum fi.us prima calorque
[5]Deſignatorem decorat [6]lictoribus atris:
[7]Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
[8]Officioſáque ſedulitas & [9]opella forenſis
Adducit febres, & [10]teſtamento reſignat.
Quòd ſi bruma niues Albanis [11]illinet agris,
[12]Ad mare deſcendet [13]vates & ſibi parcet,
[14]Contractúſque leget; te dulcis amice reuiſit
Cum Zephyris (ſi concedes) [15]& hirundine prima.
Non, quo more piris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. [16]Veſcere ſodes.
[17]Iam ſatis eſt. [18]At tu quantumuis tolle. [19]Benignè.
[20]Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis,
[21]Tam tenear dono quàm ſi dimittar [22]onuſtus.
[23]Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & ſtultus donat quæ ſperuit & odit.
[24]Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & ſapiens [25]dignis ait eſſe paratum,
Nec tamen ignorat [26]quid diſtent æra lupinis.
[27]Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quòd ſi me noles vſquam [28]diſcedere, [29]reddes
Forte latus, [30]nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31]Inter vina fugam Cynaræ [32]mœrere proteruæ.
Fortè per anguſtam [33]tenuis vulpecula riuam
[34]Repſerat in cumeram frumenti: [35]paſtáque, yurſus
Ire fòras pleno [36]tendebat corpore fruſtra.

3 Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro.
4 Donec feruet Canicula, quo tempore ficus primùm maturescunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinarijs puellaris.
7 Dum mater liberis ſuis meruit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. *Metaph. ducta a nauigantibus qui vela contrahunt, vt effugiant naufragium*
15 Vere ineunte, cuius eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula inquit Calaber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis onerotus. 23 Pacito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluorum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter calnitiem. 31 Reddes ætatem ad leuitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre quod iuuenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui muſtela procul, Si vis (ait) effugere iſtinc,
Macra [37] *cauum repetes arctum,* [38] *quem macra ſubiſti.*
[39] *Hac ego ſi compellar imagine,* [40] *cuncta reſigno:*
[41] *Nec ſomnum plebis laudo, ſatur* [42] *altilium, nec*
Otia diuitys [43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudaſti: rexq́, patérque*
[45] *Auduſti coram, nec verbo parcius abſens:*
[46] *Inſpice ſi poſſum* [47] *donata reponere lætus,*
Haud malè [48] *Telemachus, proles patientis Vlyſſei,*
[49] *Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis*
[50] *Porrectus ſpatijs,* [51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi iam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, cauſiſq́, [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officijs octauam circiter* [58] *horam*
Dum redit: atque foro nimium diſtare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conſpexit (vt aiunt)
Adraſum quendam vacua tonſoris [60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non læuè iuſſa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *vnde domo, quis,*
[65] *Cuius fortunæ: quo ſit patre,* [66] *quóue patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui cenſu, ſine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& ceſſare,* [71] *& quærere & vti,*
Gaudentem [72] *paruiſque ſodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & poſt [73] *deciſa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipſo quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non ſanè [76] *credere Mena:*

37 Locum excauatum.
38 Quem gracilis intraſti.
39 Hac ſimilitudine.
40 Omnia, quæ mihi dediſti, reſtituo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eò quòd ſumptuoſis epulis ſim plenus, aliter ſenſurus ſi egerem.
42 Satur auium domi ſaginatarum.
43 Vide Od. 29 li. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater vero propter tuam erga me amorem, ſiue præſens tecū ſum ſiue abſens.
46 Tecum conſidera.
47 Reddere, quæ mihi donaſti.
48 Menelao reſpondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extenſus in longum.
51 Nec herbę ferax.
52 O Menelaè, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populoſum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 A forenſibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romę, ſic dictam ab ædificijs factis in ſimilitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonſtrina. 61 Philippus ſeruum ſuum Demetrium alloquitur. 62 Non ſtultè 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an diues. 66 In cuius ſit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem eſſe. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri cauſâ. 70 Interdum otiari. 71 Diuitias acquirere ijſque vti, *quod non facit auarus.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio ſtabili, non vitâ vagâ. 73 Poſt negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis cauſâ corpus exercebat. 75 *Verba Philippi.* 76 Credebat.

Mirari

77 *Mirari secum tacitus. quid multa?* 78 *benignè,*
Respondet. 79 *Negat ille mihi?* 80 *Negat improbus,& te*
81 *Negligit,aut horret. Vulteium mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato 82 *scruta* 83 *popello*
84 *Occupat,& saluere iubet prior. ille Philippo*
85 *Excusare laborem,&* 86 *mercenaria vincla,*
Quòd non mane domum venisset: denique, quòd non
87 *Prouidisset eum.* 88 *Sic ignouisse putato*
Me tibi, si cœnas hodie mecum. 89 *Vt libet.* 90 *Ergo*
Post nonam venies. nunc i, 91 *rem strenuus auge.*
92 *Vt ventum ad cœnam est,* 93 *dicenda tacēda loquutus,*
94 *Tandem dormitum dimittitur. hîc vbi sæpe*
Occultum 95 *visus decurrere piscis ad hamum,*
96 *Mane cliens & iam* 97 *certus conuiua,iubetur*
Rura suburbana 98 *indictus comes ire Latinis.*
Impositus 99 *mannis, aurum* 1 *cœlumq; Sabinum*
2 *Non cessat laudare. videt ridétque Philippus:*
Et sibi dum requiem, dum risus vndique 3 *quærit,*
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
4 *Mercatur. ne te longis ambagibus vltra*
Quàm satis est, morer, 5 *ex nitido fit rusticus, atque*
Sulcos 6 *& vineta crepat mera: præparat vlmos:*
Immoritur studijs, 7 *& amore senescit habendi.*
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
8 *Spem mentita seges, bos est enectus arando:*
Offensus damnis, 9 *media de nocte caballum*
Arripit, iratúsque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit 10 *scabrum intonsumq; Philippus,*
11 *Durus (ait) Vultei nimis* 12 *attentúsque videris*
Esse mihi. 13 *Pol, me miserum patrone vocares,*

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 *Verba sunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti.
84 Anteuertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 *Verba sunt Philippi.*
89 Sic ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani e balneis egressi cibū capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Liberè quidvis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Ferijs Latinis à Consule imperatis, *in quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis pusillis.
1 Aërem Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit inculțus & obtoletus. 6 Loca vitibus consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager fatus, minùs reddidit quàm sperauerat agricola. 9 Paulò post mediam noctem. 10 Squallidum & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, auarus. 13 *Verba sunt Vultei.*

Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] Quod te per genium, dextrámque deósque penates,
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
Præstent, maturè redeat, repetatq́, relicta.
METIRI se quemque [17] suo modulo ac pede,[18] verum est.

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, *vel*, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus posteaquam considerauit quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba. Redeat Vulteius in vrbem quamprimùm, & vitam vrbanam quam reliquit repetat.
17 Suâ formulâ & mensurâ. 18 AEquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM.
Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

1 Ordo est. & Musa à me rogata, refer, id est, renuntia Celso, Albinouano χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notorio, Angl. A Secretarie.
4 Superbè promittentem.
5 Fregerit.
6 Siccitate affecerit & læserit.
7 Quia animo ægrotus magis quàm corpore velim nil, &c.

[1] CElso gaudere, & bene rem gerere, Albinouano,
Musa rogata refer,[2] comiti [3] scribæ, Neronis.
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] minanti.
Viuere nec rectè, nec suauiter. haud quia grando
[5] Contuderit vites, oleámque [6] momorderit æstus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] Sed quia mente minus validus quàm corpore toto,
Nil audire velim, nil discere,[8] quod leuet ægrum:
[9] Fidis offendar medicis, irascar amicis,
[10] Cur me funesto properent arcêre [11] veterno:
Quæ nocuere [12] sequar, fugiam quæ profore credam:
[13] Romæ Tibur amem ventosus,[14] Tibure Romam.
[15] Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat [16] & se:

8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar. 10 Propterea quòd. 11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphoricè hîc ponitur pro arrogantia, leuitate, inconstantia.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vbi sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi, Romam amem. 15 Posthæc omnia, rogato. 16 Quomodo se gerat.

Vt

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet, recte: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primum dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auricvlis. sc. Celsi.
21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus & seruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM
Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc vere cundè facit & ita, vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quòd rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, vt tibi se [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maiorus fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 2.
2 O Nero Augusti priuigne.
3 Qua æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis i. elegentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quàm sit.
10 Facultatis meæ.
11 Mihi soli studens.
12 Dissimulationis.
13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Vrbani enim perfrictioris oris esse solent quàm rustici.
14 Depositus pudor est impudentia.
15 Ob Septimij rogatum.
16 De tuo grege esse & amicorum numero.
17 Et virum esse bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM
Epist. X.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recēset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet una
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notique columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & muſco [7] circumlita saxa, nemusque.
[8] Quid quæris? [9] viuo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæque domo quærenda est area primùm,
Nouisline locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuum?

1 Grammaticum, in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa muſco obducta
8 Quid multis?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandē desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundum naturam, i. virtute adhibita donis sui à natura datis.
14 Et quoniam area. i. solum primùm quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18, Tempora leonis circiter Idus Quintiles. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Nunquid herba deteriùs aut olet aut nitet quàm lapilli. i. marmora ex Numidia adnecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per decliuem riuum.

[25] Nempe

[25] *Nempe inter varias nutritur ſylua* [26] *columnas,*
Laudatúrque domus longos quæ proſpicit agros.
[27] *Naturam expellas furca, tamen* [28] *vſque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim* [30] *faſtidia victrix.*
[31] *Non, qui* [32] *Sidonio contendere callidus oſtro*
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] *propiúſue' medullis,*
Quàm qui non poterit [34] *vero diſtinguere falſum.*
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ [35] *quatient.* [36] *ſiquid mirabere,* [37] *pones*
Inuitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vita [38] *præcurrere amicos.*
Cæruus equum pugna [39] *melior communibus herbis*
Pellebat: donec [40] *minor in certamine longo*
Imploranit opes hominis, [41] *frænúmque recepit:*
Sed poſtquam [42] *victor violens diſceſſit* [43] *ab hoſte,*
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] *metallis*
Libertate caret, [45] *dominum vebet improbus, atque*
Seruiet æternum: quia paruo neſciat vti.
[46] *Cui non conueniet ſua res, vt calceus olim,*
Si pede maior erit, [47] *ſubuertet, ſi minor,* [48] *vret.*
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti:
[49] *Nec me dimittes incaſtigatum, vbi plura*
[50] *Cogere quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.*
Imperat aut ſeruit collecta pecunia cuique,
[51] *Tortum digna ſequi potius quàm ducere funem.*
Hæc tibi [52] *dictabam* [53] *poſt fanum putre Vacunæ,*
Excepto quòd non ſimul eſſes, [54] *cætera lætus.*

25 Apparet enim vitam ruſticam ſuauiorem eſſe quam vrbanam, quia diuites quaſi natura duce in ſuis ædificijs vrbem rure ſimilem reddere ſtudent. Nam arbores in hortis ſpaciosis conſerunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore verſicolori factas.
27 Cùm naturam ignominioſa vi eijcies.
28 Semper.
29 Et Natura vincens, per contraria ſibi ſtudia furtim erumpet.
30 iſtam faſtidioſam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas ſucco Aquinati tinctas.
33 Quod propiùs attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Siquid magni facias.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna, è compaſcuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Hominí parere incepit.

42 Equus. 43 A certo. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui ſeruiet perpetuò. 46 Sed ſua res ampliorvel anguſtior erit quàm ſatis eſt. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 Coacturare. 51 Quæ debet potiùs trahi quàm trahere. i. ſeruire potiùs quàm imperare. eſt Allegoria ducta ab ijs qui reſtim ductant. 52 *Hæc* dictabam puero meo ſcribenti. vt ad te mitterem. 53 Pone carioſam ædem Vacunæ, *quæ Dea eſt vacationis*. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantùm excepto, quòd mihi non adeſſes.

AD

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil intereſſe dicit, quo quiſque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis ſenſerimus.

[1] *Quid tibi viſa Chios, Bullati,* [2] *notáque Lesbos?*
Quid cõcinna [3] *Samos? quid Crœſi regia* [4] *Sardis?*
[5] *Smyrna quid, &* [6] *Colophon?* [7] *maiora minorá ne fama?*
[8] *Cunctáne præ campo & Tiberino flumine ſordent?*
[9] *An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?*
[10] *An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?*
Scis, Lebedus quàm ſit [11] *Gabijs deſertior atque*
Fidenis vicis: tamen illic viuere [12] *vellem:*
Oblitúſque [13] *meorum, obliuiſcendus & illis,*
[14] *Neptunum procul è terra* [15] *ſpectare furentem.*
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoq,
Aſperſus, volet in caupona [16] *viuere: nec qui*
[17] *Frigus collegit,* [18] *furnos & balnea laudat,*
[19] *Vt fortunatam plenè præſtantia vitam.*
Nec ſi te validus iactauerit Auſter [20] *in alto,*
Idcirco nauem trans Ægæum mare [21] *vendas.*
[22] *Incolumi Rhodos & Mitylene* [23] *pulchra facit, quod*
[24] *Penula ſolſtitio,* [25] *campeſtre niualibus* [26] *auris,*
[27] *Per brumam Tiberis,* [28] *Sextili menſe caminus.*
Dum licet, & vultum ſeruat fortuna benignum,

1 Quid tibi viſa eſt Chios, Inſula in mari Ionio?
2 Inſula in mari AEgæo nota, ignobilis propter Alcæum & Sapphô poetas celebratiſſimos.
3 Samos non longè diſtat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Crœſus conſidebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis eſt vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora ſunt quàm fama diuulgauit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9 An tibi oppabilis eſt vna ex vrbibus quæ ſub Attalo Pergami rege fuerunt?
10 Lebedus eſt Ioniæ oppidum deſertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare tranſire.
11 Gabii & Fidenæ ſunt ciuitates Sabinorum.
12 Viuere non recuſarem.
13 Oblitus propinquorum & patriæ
14 Mare.
15 Vt proſpiciam.
16 Viuere perpetuò.
17 Frigus contraxit.
18 Focum vel calfam furnariam.
19 Veluti ea, quæ omnino præſtant vitam beatam.
20 In mari diſſecerit.
21 Vendere debeas.
22 Homini ſanæ mentis.
23 Rhodos eſt inſula, ſic etiam Mytilene rebus omnibus pulchrè inſtructa.
24 Veſtis denſa ſolſtitio æſtiuo, i. æſtate inutilis.
25 Veſtis tenuis, qua iuuenes, in campo Martio ſe exercentes, vtebantur.
26 Ventis hibernis.
27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc mataret?
28 Quod facit ignis menſe Auguſto.

[29] *Romæ*

[29] *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcunque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: [30] nec dulcia differ in annum:
Vt quocunque loco fueris, [31] vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animũ mutant qui trans mare currunt.*
[34] *Strenua nos exercet inertia: [35] nauibus atque*
[36] *Quadrigis petimus benè viuere. [37] quod petis, hîc est,*
[38] *Est Vlubris: animus si te non deficit [39] æquus.*

29 At te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs, neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui, &c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque viuere, domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD IACCHVM Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse. innuens, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit

[1] Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si rectè frueris, [2] non est vt copia maior
Ab Ioue donari possit tibi. [3] tolle querelas.
Pauper enim non est [4] cui rerum suppetit vsus.
[5] Si ventri benè, si lateri est pedibusque tuis, nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si fortè in medio [6] positorum abstemius herbis
Viuis & vrtica, sic viues [7] protinus, vt te
Confestim liquidus Fortunæ riuus [8] inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute [9] minora,
[10] Miramur si Democriti pecus edit agellos,

1 Quos vt colligas ab Agrippa constitutus ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, vt neque calceamenta desint nec equus quo veharis
6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius vitas herbis & vrtica, tenui & parco victu 7 Deinceps. 8 Vt te diuitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam 9 Inferiora. 10 Numquid miramur?

11 Rura illius.
12 In rerum magnarum contemplatione occupatus.
13 *Nihil est cogitatione velocius.*
14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quàm scabies mordet ac serpit.
15 Res arduas.
16 Ne effundatur latiùs & terras obruat.
17 Quæ res annum gubernet, vt per quatuor temporum commutationes certò fluat
18 Alicuius iussu.
19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat & plenam.
20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus.

[11] *Cultaq́,*[12] *dũ peregrè est animus sine corpore*[13] *velox:*
Quum tu[14] *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil paruum sapias, & adhuc[15] *sublimia cures?*
Quæ[16] *mare compescant causæ,*[17] *quid temperet annũ:*
Stellæ sponte suâ,[18] *iussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum[20] *concordia discors:*
[21] *Empedocles, an Stertinÿ deliret acumen.*
[22] *Verùm seu*[23] *pisces*[24] *seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere[25] *Pompeio Grospho: & siquid petet,*[26] *vltrò,*
Defer. nil Grosphus[27] *nisi verum orabit & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest.*
Ne tamen ignores[29] *quo sit Romana loco res,*
[30] *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit.[31] *ius imperiúmque Phraates*
Cæsaris accepit[32] *genibus minor,*[33] *aurea fruges*
Italiæ pleno[34] *diffudit copia cornu.*

21 Quum tu scire cures vtrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sine sumptuosè, siue tenuiter viuis. 23 Oblonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Paruo constant amici, cum vitis bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit i. demissa est. 31 Phraates rex Persarum se patere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris deuolutus. 33 Benigna copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno, vide Od. 17. li. 1.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat.

1 Quemadmodum.
2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa.
3 Ne nimio in nos studio pecces.
4 Nimiam diligentiam adhibens.
5 Quasi minister.
6 Librorum farcina
7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cùm ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

[1] *VT proficiscentem docui te sæpe diúque*
[2] *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiúmque libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente*[5] *minister.*
Si te fortè meæ gravis vret farcina[6] *chartæ,*
Abÿicito potiùs, quàm quò perferre iuberis
[7] *Cum clitellas ferus impingas:*[8] *asinæq́, paternum*

Cognomen

Co
10
12
Fa
N
Co
V
ch
te
ni

cognomen vertas in risum,[9] *& fabula fias.*
Viribus veteris[11] *per cliuos, flumina,*[12] *lamas.*
Victor propositi simulac peruenieris[14] *illuc,*
Sic positum seruabis onus,[16] *ne sorte sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua[17] *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possint oculos auresq;[18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece,[19] *nitere porrò.*
Vade, vale: caue[20] *ne titubes, mandataq; frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias.
10 Vt, quò vis, peruenias.
11 Per Romam cliuosam, i. sepiticollem
12 Lacunas maiores, continentes aquam pluuiam, vel fluuiorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad æ deis Augusti.
15 Hoc modo. i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, *vel*, vt Pyrrhia temulenta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, *vel*, vt conuiua domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da operam, 20 Caue ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere & interim inconstanter fastidientis rura, quæ anteà tacita prece petiisset. Cur autem contra vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, ut alienam sortem suæ præferat.

Villice syluarum & mihi me[2] *reddentis agelli,*
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis,[3] *&*
Quinque bonos solitum[4] *Bariam dimittere*[5] *patres.*
Certemus,[7] *spinas animóne ego fortiùs an tu*
Euellas agro: & melior sit Horatius,[8] *an res.*
Me quamuis[9] *Lamiæ pietas & cura*[10] *moratur,*
Fratrem mœrentis,[11] *rapto de fratre dolentis*
Insolabiliter: tamen[13] *istuc mens animusque*
Fert,[15] *& amat spacijs obstantia rumpere*[16] *claustra.*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obsequuntur. Angl. a Hine, or Baillife of husbandry.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum.
4 Sabinorũ oppidũ
5 Romanos Senatores. vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas.

6 Ego & tu. 7 Curas, quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 A Elij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 Ih agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. i, omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus

Stultus vterq; locum immeritum [17] *causatur iniquè*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit vnquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas,*
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me constare mihi scis,&* [21] *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[22] *Non eadem miramur:* [23] *eo disconuenit inter*
Meq; & te.nam quæ deserta & inhospita [24] *tesqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *vncta popina*
[28] *Incutiunt vrbis desiderium. (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *otyus vna:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi:nec meretrix tibicina,cuius
[33] *Ad strepitum salias terræ grauis.* [34] *& tamen* [35] *vrges*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arua:bouémque*
[37] *Dsiunctum curas,& strictis frontibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc,age, [41] *quid nostrum concentum diuidat,audi.*
[42] *Quem tenues docuere togæ,* [43] *nitidique capilli:*
Quem scis [44] *immunem Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna breuis iuuat,& prope riuum somnus in herba.*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat,non odio obscuro* [52] *morsuq; venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*

17 Criminatur locum qui non meretur odium.
18 Qui loci cõmutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò
19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia ferè mini-steria paratus. quasi stans in medio,pe-tebas,&c.
20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudinem amat,sicut ego
26 Ganeum,lupanar.
27 Popina omnibus obsonijs plena.
28 Injiciunt.
29 *Hæc verba sunt accipienda,quasi à villico propter agri sterilitatem pronunciata.*
30 Iste ager Sabinus.
31 Ocyus quàm vinum.i. nunquam feret vinum iste ager.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, tu saltes inscienter quasi terræ inutile pondus.
34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omninò facientis.* 35 Arua colis. 36 Non culta. 37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturas. 39 Riuus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus sc. saxis, fossis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni &c. 47 Nunc me cœna breuis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident me, &c.

58 *Cum*

54 *Cum ſeruis vrbana* 55 *diaria rodere mauis:*
56 *Horum tu in numerum* 57 *voto ruis. inuidet vſum*
Lignorum & pecoris tibi 58 *calo argutus & horti.*
Optat 59 *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quam ſcit vterq; libens, 60 *cenſebo, exerceat artem.*

54 At tu contrà ruſticus, mauis cũ ſeruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere.
55 Seruus verſipellis (qui ex vrbe it lignatum foras) inuidet tuæ fœlicitati in vſu lignorum, in vſu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel ſellas equis ad inſidendum impoſitas. Prouerbium conuenit in eos qui ſui muneris functionem faſtidientes, alienam, ad quam ſunt inepti, exoptant. 60 Indicabo vt vterque libens exerceat artem, quam norit, vt tu ruri colas agros, vt ille calo, tibi inuidens, maneat in vrbe.

AD VALM. Epiſt. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficiſci cogitet, quæ ibi ſit nvems & quale cœlum per contatur: ſed ſe non ita ſalubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

1 *QVæ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala,* 2 *Salerni,*
3 *Quorũ hominũ regio, & qualis via: nam mihi*
4 *Muſa ſuperuacuas Antonius, & tamẽ* 5 *illis (Baias*
6 *Me facit inuiſum, gelida quum perluor vnda*
Per medium frigus. ſanè 7 *myrteta relinqui,*
8 *Diſſidque ceſſantem neruis elidere morbum*
9 *Sulfura contemni,* 10 *vicus gemit,* 11 *inuidus egris,*
Qui caput & ſtomachum ſupponere fontibus audent
12 *Cluſinis,* 13 *Gabióſque petunt & frigida rura.*
14 *Mutandus locus eſt, & diuerſoria* 15 *nota*
Præteragendus equus. 16 *quò tendis? non mihi Cumas*
Eſt iter, aut Baias: læua 17 *ſtomachoſus habena*
Dicet eques: 18 *(ſed equi frænato eſt auris in ore)*
19 *Maior vtrum* 20 *populum frumenti copia paſcat:*
21 *Collectóſne bibant imbres,* 22 *putcóſq; perennes*
Dulcis aquæ. 23 *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum eſt Hyperbaton vſque ad verſum 25. vt ſit Ordo. Par eſt te ſcribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems ſis Veliæ. i. quæ aëris qualitas in hyeme &c.
2 Velia & Salernum ſunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi ſunt homines.
4 Antonius Muſa (Auguſti medicus clariſsimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meã non eſſe vtiles
5 Baijs.
6 Me odioſum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo ſunt ſuratæ, quòd illarum aquis à me relictis, *frigidis* aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis conſita apud Baias aquis ſulfereis abundantia. 8 Quæ dicuntur è neruis depellere morbum articularem,
9 Aquas ſulfuratas. 10 Vicus Baianus moleſtè fert. 11 AEgris odioſus. 12 Aquis frigidis in Etruria, ſic nominatis à Cluſio Etruriæ oppido. 13 Volſcorum vrbem. 14 Vt medici conſilio aſſentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba ſunt Horatii aut cuiuſuis alius ad equum ſuum. 17 Iracundus. 18 Quid ſtomacharis? Equus non aure ſed ore, in quo ineſt fræ num, ſentit quò ſit eundum. 19 Repete verſum xxv. *Par eſt te ſcribere vtrum, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in ciſternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquoſa, quæ in Velia & Salerno naſcuntur non deſidero.

24 Quum rure sum.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 *Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat.*
30 Quod mihi vires præstat ad venerem.
31 Repete versum xxv. *Par est te scribere* vter tractus.i.vtra regio Velina an Salernina educet.i. nutriat pl.lep &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque quales erant Phæaces,populi luxuriosi & voluptarij.
34 Postquam.
35 Profusè.
36 Facetus,ad diuitum mensas risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modò huius, modò illius diuitis mēsam consectans.
38 Domum statam aut mensam
39 Qui existens famelicus,in omnes erat æquè maledicus.
40 A perduello vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus *Alii legunt* Certus, i promptus vel paratus fingere

24 *Rure meo possum* 25 *quiduis perferre patiq́;:*
26 *Ad mare quum veni,* 27 *generosum & lene requiro:*
Quod curas abigat,quod cum spe diuite 28 *manet*
In venas 29 *animúmque meum: quod verba ministret:*
Quod me Lucanæ iuuenem 30 *commendet amicæ.*
31 *Tractus vter plures lepores,vter educet apros.*
Vtra magis pisces & 32 *echinos æquora celent:*
Pinguis vt inde domum possim 33 *Phæáxque reuerti.*
Scribere te nobis,tibi nos accredere par est.
Menius 34 *vt rebus maternis atque paternis*
35 *fortiter absumptis,* 36 *vrbanus cœpit haberi,*
37 *Scurra vagus,non qui certum* 38 *præsepe teneret,*
39 *Impransus non qui ciuem dignosceret* 40 *hoste:*
Quælibet in quemuis opprobria fingere 41 *sæuus:*
Pernicies & tempestas 42 *barathrumque macelli,*
43 *Quicquid quæsierat,ventri donabat* 44 *auaro.*
45 *Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil*
Aut paulum astulerat,patinas cœnabat 46 *omasi*
Vilis & 47 *agninæ,tribus vrsis quod satis esset.*
48 *Scilicet vt ventres* 49 *lamina candente* 50 *nepotum*
Diceret vrendos,correctus.Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris,vbi omne
51 *Verterat in fumum & cinerem,Non herculé miror*
(Aiebat) 52 *siqui comedunt bona:quum sit obeso*
Nil melius turdo, 53 *nil vulua pulchrius ampla.*
54 *Nimirum hic ego sum.nam tuta & paruula laudo,*
Quum res deficiunt, 55 *satis inter vilia fortis:*
Verùm vbi quid melius contingit & 56 *vnctius,* 57 *idem*
58 *Vos sapere & solos aio* 59 *bene viuere,quorum*
Conspicitur 60 *nitidis fundata pecunia villis.*

42 Deuorator. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum à nequitiæ fautoribus (i.luxuriosis)parum,& à timidis (i. auaris)nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp.carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret &c. 49 Lamina i ferro candefacto,genere cruciatus. 50 Luxuriosum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua electitia suis pri[illegible] 54 Talis ego sum inquit Horatius, cùm multa non suppetunt contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego aio 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beatè viuere. 60 Infructuosis villis,agris,pascuis,non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD

AD QVINTIVM. Epiſt. XVI.

Poſtquam agri ſui formam & ſitum Quintio deſcripſit, in eoque iucundè ſe viuere dixit, in eius vitam inquirit, monétque ne ex rumore vulgi pendeat, ſed vir bonus eſſe, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus ſit, oſtendit.

[1] NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2] Aruo paſcat herum, an baccis [3] opulentet oliuae:
Pomiſne, & pratis, [4] an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & ſitus agri.
[6] Continui montes, niſi diſſocientur opaca
Valle: [7] ſed vt veniens dextrum latus aſpiciat Sol,
Lævum diſcedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid ſi rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? ſi quercus & ilex
[10] Multa ſi uge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit [15] vtilis, vtilis aluo.
[16] Hæ litebræ dulces, etiam (ſi credis) amœnæ
Incolumem tibi me præſtant [17] Septembribus horis.
Tu rectè vius, ſi curas eſſe [18] quod audis.
[19] Factamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putes [22] alium ſapiente bonoq; beatum.
Neu, ſi te populus ſanum rectèque valentem
Dicitet, occultam febrem [23] ſub tempus edendi
Diſſimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] vnctis.
SIVLTORVM incurata pudor [26] malus vlcera celat.

1 Ne fortè inquiras.
2 Aruo ſatiuo. i. ſegete & frumento.
3 Me diuitem faciat.
4 An ſit vini ferax.
Vmmo dicitur vitib. mari ari.
5 Forma & ſitus agri mei ſcribetur loquaciter, i. ample.
6 Ager meus ſunt montes coniuncti, niſi quòd ſeparentur valle interiecta,
7 ita tamen opaca eſt vallis, vt Sol exoriens aſpiciat latus dextrum vallis, occidens verò læuum tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande *Per Aetyologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam eſſe amœnum, quam eſt Tarentum.
12 Eſt etiam in agro meo fons tam vber, vt dignus ſit appellari fluuius.
13 Thraciam.
14 Hebrus eſt magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maxime eſt inſalubre. 18 Quod audis de te. i. quod diceris eſſe, nempe ſi talis ſis, qualem te fama teſtatur. 19 Omnes Roma, i. omnes nos Romani taſtamus te eſſe beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti. 21 Quam conſcientiæ tuæ. 22 Alium à ſapiente. i. inſipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum ſeipſam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitioſus pudor, qui vetat faciendà.

Si quis bella [27] *tibi terra pugnata marique*
[28] *Dicat, & his verbis* [29] *vacuas permulceat aures:*
[30] *Tene magis saluum populus velit, an populum tu,*
[31] *Seruet in ambiguo, qui consu'it & tibi & vrbi,*
Iupiter: [32] *Augusti laudes agnoscere possis?*
Quum pateris [33] *sapiens emendatusq; vocari,*
[34] *Respondésne tuo, dic sodes, nomine?* [35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: vt si*
Detulerit [37] *fasces indigno,* [38] *detrahet idem.*
[39] *Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.*
[40] *Idem si clamet furem, neget esse pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
[44] *Mordeor opprobriis falsis?* [43] *mutemq; colores?*
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & mendacem? [45] *vir bonus est*
[46] *Qui consulta patrũ, qui leges iuraq; seruat: quis?*
Quo multæ magnæq; [47] *secantur iudice lites:*
[48] *Quo rcsponsore & quo causæ teste tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes pretium, loris non [50] *vteris, aio,*
[51] *Non hominem occidi.* [52] *Non pasces in cruce corvos.*
[53] *Sum bonus, & frugi, Renuit negat atque* [54] *Sabellus*
Cautus enim [55] *metuit foueam lupus, accipiterq;*
Suspectos laqueos, & [56] *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
[58] *Sit spes fallendi,* [59] *miscebis sacra profanis.*

37 Bella abstegesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum, vtrum populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse, an tu populum.
32 Ad Augustum non ad te pertinere?
33 Quum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Itáne respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commoueárne his falsis criminationibus?
43 Et expallescam? minimè verò.
44 *Alii legunt Medicandum, i. medicamentis egentem, sc. præceptis Philosophicis imbuendum.*
45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus-consulta seruat. Responsio est per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur. 49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. 50 Non cruciaris. 51 *Seruus dicat, Non, &c.* 52 Respondet Horatius. 53 Servus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abstinueris maleficio. 55 Desitat ioneam. 56 Occultum hamum non desinunt tamen hæ ferax rapaces esse. Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abstinebis. 58 Si speres fore, vt lateat maleficium. 59 Bonorum & malorum discrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surripis vnum,
[60] Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
[61] Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
[62] Jane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:
[63] Labra mouet, metuens audiri: pulchra [64] Lauerna
[65] Da mihi fallere, da iustum sanctumq́ videri:
[66] Noctem peccatis, & fraudibus obyce nubem.
[67] Qui melior seruo, qui liberior sit auarus,
In triuijs fixum quum se [68] demittit ob assem
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] Perdidit arma, [70] locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat & obruitur [71] re.
Vendere quum possis captiuum, [72] occidere noli:
Seruiet vtiliter, [73] sine pascat durus, arétque:
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
[74] Annonæ prosit, portet frumenta [75] penúsque.
[76] Vir bonus & sapiens audebit dicere, [77] Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patíque
Indignum coges? [78] Adimam bona. [79] Nempe pecus, rẽ,
Lectos, argentum. tollas licet. [80] In manicis &
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
[81] Ipse deus, simulátque volam, me soluet. [82] Opinor.
Hoc sentit, Moriar: mors vltima [83] linea rerum est.

60 Isto pacto damnum est mihi leuius, non facinus admissum. *contra Stoicos, qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non verè, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiauit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede, vt mea iniustè facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in viis à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecuniâ.

72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem, *durus*, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus, oris*, significat omne esculentum & poculentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo. At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinclis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero me liberabit à vinculis atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citiùs moriatur, quàm turpiter seruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scæuam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

Quanuis Scæua satis[1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat[2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet[3] *amiculus:*[4] *vt si*
Cæcus iter monstrare velit, tamen aspice si quid
Et nos,[5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies[6] *& primam somnus in horam*
Delectet, si te puluis strepitúsque rotarum,
Si lædit caupona:[7] *Farentinum ire iubebo.*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia[8] *solis:*
Nec vixit malè, qui natus moriensque[9] *fefellit.*
Si prodesse tuis,[10] *paulóque benignius ipsum*
Te tractare voles:[11] *accedes siccus ad vnctum.*
Si pranderet olus patienter, regibus vti
Nollet Aristippus.[13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus,[14] *qui me notat. Vtrius horum*
Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)[16]
Scurror ego ipse mihi,[17][18] *populo tu rectius hoc &*
Splendidus mul'to est, equus vt me portet,[20] *alat rex.*[19]
Officium facio. tu poscis[21] *vilia: verùm es*[22]
Dante minor:[23][24] *quanuis fers te nullius egentem.*

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus viuere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoretur.
10 Paulo liberalius
11 Tu pauper & sobrius accedes ad diuitem vnguento delibutum cuius guttur etiam condimentis est inunctum
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.

13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi, i in meam vtilitatem 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis.

25 *Omnis*

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
[26] *Tentantem maiora, ferè præsentibus* [27] *æquum.*
Contrà, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conuersa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq́, feret [32] *non inconcinnus vtranque:*
[33] *Alter Mileti textum* [34] *cane peius & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & sine viuat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
[37] *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
[39] *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? [41] *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hîc est, aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus*
Vt paruis animis & paruo corpore maius: (*horret,*
[44] *Hic subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane est,*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumásne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi diuiduo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

25 Omnis vitæ cōditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vtetur vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijciet ex optima lana, factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrimè. *Prouerbialiter dictum.*
35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium, quod tu indueras purpuream tuam chlamyden ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli. *tota oratio ponitur pro casu nominatiuo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.

41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc .i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius, ad principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poscit. 50 Multum interest vtrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum prouentum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter clieus succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra. i. quarta pars panis, munere diuiso, i. quod diuisionem admittit.

Plus dapis [56] *& rixæ multo minus inuidiæq́.*
[57] *Brunduſium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui quæritur [60] *ſalebras & acerbum frigus, & imbres*
Aut ciſtam effractam & [61] *ſubducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, ſæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periſcelidem raptam ſibi* [65] *flentis: vti mox*
Nulla fides damnis veriſque doloribus [66] *adſit.*
Nec ſemel irriſus, triuijs [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: ſi [70] *per ſanctum iuratus dicat Oſirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

56 Cum cæteris aduibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere
59 Oppidum in Campania.
60 Viæ aſperitatem.
61 Viatica furtim ablata.
62 Imitatur aſtutias meretricis.
63 Monile muliebre. Eſt diminutium à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptum ſibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impoſtorem, qui in triuio ſibi crus fractum eſſe mentiebatur. 69 Emaneti quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Oſirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos ſalliacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſeruandam faciẽda ſint, quæ item vitanda ac præſertim quo modo quis ergà potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab ijs, qui dum tenere modum non norunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel aſperitate agreſti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Poſtremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

Si benè te noui, [1] *metues, liberrime Lolli,*
Scurrantis ſpeciem præbere, [3] *profeſſus amicum.*
Vt matrona meretrici diſpar erit atque
[4] *Diſcolor,* [5] *infido ſcurræ diſtabit amicus.*
Eſt huic diuerſum vitio vitium, propè maius,
[6] *Aſperitas agreſtis, &* [7] *inconcinna grauiſque,*

1 Cauebis.
2 Hominis pabuli cauſâ, turpiter adulantis.
3 Quum decreueris eſſe amicus.
4 Diſſimilis vultu, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus diſtabit à ſcurra infideli. 6 Fera quædam duritia, 7 Inſuauis.

Quæ

Quæ ſe commendat [8] *tonſa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veráque virtus.*
VIRTVS eſt medium vitiorum, & [10] *vtrinque reductum.*
[11] *Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Deriſor lecti, ſic nutum diuitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare ſecundas.*
[18] *Alter rixatur de lana ſæpe caprina,*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Aciter elatrem, [22] *pretium æt as altera ſordet. (plus:*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Caſtor ſciat an Docilis*
[25] *Brunduſium Numitii melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnoſa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *ſupra vires & veſtit &* [29] *vngit:*
Quem tenet argenti ſitis importuna faméſque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitijs inſtructior, odit & horret.*
Aut ſi non odit, [32] *regit: ac, veluti pia mater,*
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi paruula res eſt.*
[36] *Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirſuto corporis ſqualore. Nam quæ tondentur, piloſa ſunt & hirſuta, *vel*, tonſa cute, i. radendo amicum vſque ad cutem, ſic eum nimis duriter caſtigando, idque atris dentibus i. agreſti mordacitate.

9 Dum illa aſperitas vult nominari libertas.

10 Ab vtroque extremo, i. exceſſu & defectu remotum.

11 Blandiens ſeutra

12 Qui ſe deridet & eiuſdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam ſeurrę ſua omnia extenuant atque ſeipſos deridere ſolent.

13 Horrere ſe fingit

14 Sic repetit voces diuitis, quaſi admiratus.

15 Verba ex ore diuitis inconſideratè excidentia pro mirandis, quaſi de terra tollit.

16 Singulatim.

17 Vt credas hiſtrionem ſecundas partes Comœdiæ agere cũ voce ſubmiſſiore, *vel* uquè humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agreſtis reprehenſor. 19 Pugnat pro nugis id eſt, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agreſtis. 21 Vt non liberè dicam & aciter defendam. 22 Si pretij loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? ſc. de nugis. 24 Vtrum Caſtor gladiator, an Docilis ſit ſcientior. 25 Contentio eſt, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brunduſium. 26 Ordo eſt. Diues amicus multò vitioſior quàm amicus minor, odit eum quem damnoſa libido, &c. 27 De pauperat. 28 Supra quàm facultates ferunt. 29 Vnguento ſumptuoſiore. 30 Qui omne officium præſtat diuiti pudore paupertatis, vt eam fingiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quam ſit ipſe peior. 33 Meliorem eſſe quàm ſe. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus ſtultitiam meam compenſo, quando ſtultè ago. 36 Non ampla toga decet comitem ita facientem, eſt enim moleſta: ſic multæ opes viro bono ſunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt ſciret ſtultorum animos cum habitu mutare.

Veſtimenta

Veſtimenta dabat pretioſa.[38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis ſumet noua conſilia,[39] *& ſpes:*
Dormiet in luccm: ſcorto poſtponet honeſtum
Officium:[40] *nummos alienos paſcet:*[41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitorius* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu ſcrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commiſſumq; teges,*[46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet [47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, diſſiluit:[49] *donec ſuſpecta ſeuero*
Conticuit lyra.[50] *fraternis ceſſiſſe putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotieſque educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis iumenta canéſque,*
Surge,[52] *& inhumanæ ſenium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis ſolenne viris opus,*[54] *vtile famæ,*
[55] *Vitæque & membris. præſertim quum valeas &*
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quòd [56] *ſpecioſius arma*
Non eſt qui tractet: ſcis [57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia ſuſtineas campeſtria, denique ſæuam*
Militiam [59] *puer & Cantabrica bella tuliſti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *ſigna refixit,*
Et nunc, ſiquid abeſt, Italis [62] *adiudicat armis.*
Ac,[63] *ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis:*
Quanuis nil [64] *extra numerum feciſſe modúmque*
Curas,[65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.*[67] *Actia pugna*

38 Diues factus fortuna ſua iam mutata
39 Et meliora ſperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Poſtremò.
42 Efficitur gladiator, vrgente rerũ inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat, Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi eſt opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille ſuperior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum eſt diſſoluta propter ſtudiorum diuerſitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odioſa, deſiit ſonare.
50 Moribus ruſticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ vrbs eſt in Aetolia.
52 Et depone ſenilem tuæ Camœnæ inſuauitatem, quæ venatoribus videtur eſſe aſpera & inhumana.
53 Venari, opus eſt vſitatum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent ſigna fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conſeruat corporis valetudinem. 56 Decentiùs, quam tu ô Lolli. 57 Quo applauſu populi circumſtantis. 58 Ludicra certamina perferas in Campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Auguſto, vide Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Craſſus amiſerat. 62 Adiungit populo Romano. 63 Noli te nimis longè retrahere aut abeſſe, ſine iuſta excuſatione. 64 Ineptè. Metaph. ducta à ſaltatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus diuidit nauiculas inter ſe. 67 Pugna commiſſa apud Actium, promontorium Epiri, inter Auguſtum & Antonium.

Te

Te duce per pueros hostili more [68] *refertur.*
[69] *Aduersarius est frater:* [70] *lacus, Adriaci donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Consentire suis studijs [73] *qui crediderit te,*
Fautor utroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito.* [77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] *aures:*
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum Iecur vlceret vlla, puerue,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Nec dominus pueri pulchri characue puellæ
[81] *Munere te paruo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri:*
Vt penitus notum, [86] *si tentent crimina, serues,*
Tuterisq; tuo fidentem præsidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulò ventura pericula sentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecti solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici:*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristemque iocosi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnauumque remissi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoriâ gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarij ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestũ est inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laureâ.
73 Augustus.
74 Vtraque manu, i. sumpopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem eorum secretorum.
77 Quia secreta eãdem libidine prodit, quâ audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamue diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam a te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defendere res penitus tibi notum.
86 Si malenoli falso eum culpent, serues. id est, seruare debes eumque tutari.
87 Inuidis detractoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.*
88 Res tua in periculo versatur.
89 Cultus & obseruantia
90 Qui periculum fecit, metuit.
91 In hac re studium tuum pone ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas, nam diuites, vt aura, sunt mutabiles.
92 Morum similitudo necessaria est in amicitia.
93 Tardum.
94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] *vapores.*
[96] *Deme supercilio nubem, plerunque modestus*
[97] *Occupat obscuri speciem, taciturnus* [98] *acerbi.*
Inter cuncta [99] *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere [1] *leniter ævum:*
Ne te semper [2] *inops agitet vexétque cupido,*
Ne pauor, & [3] *rerum mediocriter vtilium spes.*
[4] *Virtutem doctrina paret, naturáne donet:*
Quid minuat curas, [5] *quid te tibi reddat amicum:*
[6] *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
[7] *An secretum iter, &* [8] *fallentis semita vitæ.*
Me quoties [9] *reficit gelidus* [10] *Digentia riuus,*
Quem [11] *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice [12] *precari?*
[13] *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* [14] *vt mihi viuam*
Quod superest æui, si quid superesse volunt dij.
[15] *Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum*
Copia: [16] *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] *Det vitam, det opes:* [18] *æquum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Auser à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis tecti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucundè viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitę genus.
8 Vita latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia riuus est per agrum Horatij fluens.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt seruem, quod nunc habeo. 14 Vt viuam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit. 16 Vt, ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. Epiſt. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſeruum pecus, ſe contrà veſtigijs aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit, cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eoſque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] PRiſco ſi credis Mæcenas docte Cratino,
Nulla placere diu [2] nec viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur [3] aquæ potoribus: [4] vt malè ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſq; poetas.
[5] Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
[6] Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe [7] pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. [8] forum, putealque Libonis
[9] Mandabo ſiccis, [10] adimam cantare ſeueris.
[11] Hoc ſimul edixit, non ceſſauere poetæ
[12] Nocturno certare mero, [13] putare diurno.
Quid? [14] ſiquis vultu toruo ferus, & [15] pede nudo,
Exiguæq; togæ ſimulet [16] textore Catonem,
Virtutemne repræſentet moréſque Catonis?
[17] Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum [18] ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [19] imitabile. quòd ſi
[20] Pallerem caſu, biberent exangue cuminum.
[21] O imitatores, ſeruum pecus, [22] vt mihi ſæpe
[23] Bilem, ſæpe iocum veſtri mouere [24] tumultus.

1 Crat. priſcus Poeta priſcam comœdiam, ſcripſit.
2 Nec annoſa fieri.
3 Aquam non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos, i. diuino furore correptos, extra ſe poſitos.
5 Ipſæ Muſæ etiam mane ſobriæ non fuerunt.
6 Homerus conuincitur eſſe vinoſus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta latinus.
8 Res forenſes & ſedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam ſobrijs.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui ſtudia colant ſeria.

11 Poſtquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Siquis veſtem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum ſæpe ſine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id eſt, dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua inſunt vitia, ſtultus imitatur in vitijs, virtutibus omiſsis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter ſolitum pallerem, me i imitatores biberent cuminum quod eos redderet exangues, id eſt, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri ſeruientes tanquam beſtiæ ſeruiles. 22 Quam ſæpe. 23 Iracundiam. 24 Veſtræ conturbationes.

Liberæ

[25] *Libera per vacuum posui vestigia* [26] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus iambos*
Ostendi Latio, [29] *numeros animosque secutus*
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *brevioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pedis* [33] *mascula Sappho;*
Temperat Alcæus: [34] *sed rebus & ordine dispar,*
Nec socerum quærit [35] *quem versibus obliuat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Volgaui fidicen.* [40] *iuuat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet amétque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *vltor,*
[46] *Grammaticas ambire tribus &* [47] *pulpita dignor.*
[48] *Hinc illæ lacrymæ.* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait: &* [52] *Jouis auribus ista*
Seruas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad hæc ego naribus vti*
Formido: & [56] *luctantis acuto ne secer vngui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo: &* [58] *diludia posco.*

25 Ego nullius poesin latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. e. præcedentē non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me coronas ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili
34 Sed sententijs & dispositione dissimilis non quęret Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ *quæ se quoque post patrem suspendit.*
37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus. 40 Iuuat me proferentem dicta à nullo ex latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris virupere? 43 Vt volent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, *vel*, qui vlciscor eos. mea carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Vnde recitentur à Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa. indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Odo est. Si dixi, puder me recitare scripta indigna spissis, i frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati. ait *aliquis inimicus.* 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione veteris. 52 Auribus Augusti, Iouis nostri 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare. is vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina expoſco, Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludus

[59] *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & [60] funebre bellum.

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. xx.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

[1] *VErtumnum Ianúmque liber spectare videris:*
Scilicet [2] vt prostes Sosiorum pumice mundus.
[3] Odisti claues, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi [4] gemis: & communia laudas,
[5] Non ita nutritus fuge quò discedere gestis,
Non erit [6] emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læserit. & scis
[7] In breue te cogi, [8] quum plenus languet amator.
[9] Quòd si non odio peccantis desipit augur,
Charus eris Romæ, [10] donec te deserat [11] ætas.
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut [12] tineas pasces [13] taciturnus inertes,
Aut [14] fugies Vticam, aut [15] vnctus mitteris [16] Ilerdã.
Rid bit [17] monitor non exauditus: vt ille
Qui [18] malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
[19] Hoc quoque te manet, vt pueros [20] elementa docentem

1 Vertumnus & Ianus dij sunt, qui præsunt rebus vendentium & cmentium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri, & sub sigillo esse, quod pudicis gratũ esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculose, quam tutò mansis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus inuolui.
8 Quum lector tui videndi anteà cupidus, sit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccabri vt augur futura prænuntio) non desipio odio tui mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Inuenta. 12 Tineas, quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te præmoui ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Maiores pennas nido extendisse loquêris:
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primus vrbis belli placuisse domique:
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:
Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.
Fortè meum siquis te percontabitur ætuum,
Me quater vndenos sciat impleuisse decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueuerunt.
22 Auditores
23 In parua hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenati, Pollioni &c.
27 Canum ante tempus.
28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul factus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epiſt. 1.

Queritur de prauo Romanorum ſuæ ætatis iudicio, poemata è vetuſtate æſtimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua eſſent, faſtidientium: quum tamen multa ſint in veteribus poetis reprehenſione digna. Poeticæ ſtudium non multis antè ſæculis Romæ coli cœptum eſſe dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata ſcribere: ſed aliqua commoda hunc illorum errorem conſequi, atque adeo, qualeſcunque ſint, illo ſuo poeticæ ſtudio ipſi reipub. vtiles eſſe oſtendit. poeſin initio rudem, non niſi ſerò ex Græcorum lectione expoliri cœpiſſe ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agreſti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioſo, iudicium reprehendit: & quæ à ſcribendis fabulis multos deterreant, exponit. Poſtremò de poetis illis agit, qui non ſpectatoribus ſcribunt, ſed lectoribus: & Auguſtum ad calcar iliis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot ſuſtineas & tanta negotia [1] *ſolus:*
[2] Res Italas armis tuteris, [3] moribus ornes:
[4] Legibus emendes: [5] in publica commoda peccem,
Si longo ſermone [6] morer tua tempora, Cæſar.
Romulus & [7] Liber pater, & cum Caſtore Pollux,
[8] Poſt ingentia facta, deorum in templa recepti,
[9] Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
[10] Componunt, [11] agros aſſignant, oppida condunt:
[12] Ploraueré ſuis [13] non reſpondere fauorem
Speratum meritis, diram [14] qui contudit hydram,
Notáque fatali portenta labore ſubegit,

1 Optimus princeps (cuius ſubſequitur elegans deſcriptio) ſolus ſuſtinet negotia, ſed non ſolus conſultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Rectâ diſciplinâ, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitatẽ delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, *qui animum curis liberat.*
8 Poſt res fortiſsimè geſtas (i. poſt finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum ſuum cuique aſsignant. 12 Queſti ſunt. 13 Fauorem non eſſe meritis ſuis parem. 14 Hercules.

15 Cognouit.
16 Ipſa morte.
17 Ille homines ſua virtute accendit ad inuidiam. qui artifices ſe inferiores ſuâ excellentiâ quodam modo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò iuẽti.
21 Tempeſtiuos deorum honores, ante tuam mortem.
20 Ponimus aras ad quas per nomen tuũ iuraturi ſumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iuſtus eſt in hac vna re æſtimator.
24 Se Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob ſolã nvetuſtatem nouis anteponit.
26 Niſi a terris abſtracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aſpernatur.
29 Ita ſanens veterum ſcriptis, vt dicitet Albano, &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri confirmârunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut ſeueris Sabinis icta, & ex æquo compoſita.
33 Ius pontificale de ſacrificijs.

15 *Comperit inuidiam* 16 *ſupremo fine domari.*
17 *Vrit enim fulgore ſuo qui prægrauat artes*
Infra ſe poſitas: 18 *extinctus amabitur idem.*
19 *Præſenti tibi* 20 *maturos largimur honores,*
21 *Iurandáſque tuum per nomen ponimus aras,*
22 *Nil oriturum alt ás, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, ſapiens & 23 *iuſtus in vno*
Te noſtris ducibus, 24 *te Grays anteferendo,*
25 *Cætera nequaquam ſimili ratione modóque*
Æſtimat: &, 26 *niſi quæ terris ſemota* 27 *ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, 28 *faſtidit & odit.*
29 *Sic fautor veterum, vt* 30 *tabulas peccare vetantes,*
31 *Quas bis quinque viri ſanxerunt,* 32 *fœdera regum*
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
33 *Pontificum libros,* 34 *annoſa volumina vatum,*
Dicti tet Albano 35 *Muſas in monte loquutas.*
36 *Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque*
Scripta, vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina: non eſt 37 *quòd multa loquamur.*
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.
38 *Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus atque*
39 *Pſallimus, & luctamur Achiuis doctiùs* 40 *vnctis.*
Si meliora 41 *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, 42 *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum 43 *qui decidit, inter*
Perfectos veteréſque referri debet? an inter
44 *Viles atque nouos?* 45 *excludat iurgia finis.*
46 *Eſt vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? 47 *qui deperyt minor vno menſe, vel anno,*

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Muſarum ore fluxiſſe. 36 Ordo eſt. Si quia ſcripta Græcorum ſunt antiquiſſima, ſunt etiam optima, idcirco Romani ſcriptores, quò antiquiores erunt, eò meliores habebuntur: certé nihil reſtat niſi vt denegemus ea quæ ſunt naturalia ſc. quòd olea non habet intra ſe lapillum, neque nux extra ſe corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad ſummum fortunæ, id eſt perfecti ſumus poetæ. 39 Cithara canimus.
40 Doctiùs Græcis pallæſtritis, qui vngi ſolebant. 41 Temporis proceſſus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus eſt. 44 Inter contemptos. 45 Reſponſio eſt. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Eſt vetus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus eſt minor, id eſt, iunior vno menſe.

Inter

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
[48] *An quos & præsens & postera respuet ætas?*
[49] *Iste quidem veteres inter ponetur honestè,*
Qui vel mense brevi vel toto est iunior anno.
[50] *Utor permisso, caudæq; pilos ut equinæ*
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat [51] *elusus ratione ruentis acervi,*
Qui redit [52] *ad fastos, &* [53] *virtutem æstimat annis,*
[54] *Miraturq; nihil nisi quod Libitina sacravit.*
Ennius, & sapiens & fortis, & alter [55] *Homerus,*
Ut [56] *critici dicunt, leviter curare videtur*
[57] *Quo promissa cadant & somnia Pythagorea.*
[58] *Nævius in manibus non est, & mentibus hæret*
[59] *Pene recens. adeo sanctum est vetus omne poema.*
Ambigitur quoties [60] *uter utro sit prior, aufert*
[61] *Pacuvius docti famam senis, Accius* [62] *alti:*
Dicitur Afrani [63] *toga convenisse Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi [64] *properare Epicharmi:*
[65] *Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.*
[66] *Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numerátque poetas
Ad nostrum tempus, [67] *Livi scriptoris ab ævo.*
Interdum vulgus, [68] *rectum videt,* [69] *est ubi peccat.*
Si veteres ita miratur laudatq; poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] *nimis antiquè, si pleraque durè*
Dicere credit eos, [71] *ignave multa, fatetur:*
Et sapit, & [72] *mecum facit, & Jove judicat* [73] *æquo.*
[74] *Non equidem insector, delendáque carmina Livi*
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
[75] *Orbilium dictare: sed* [76] *emendata videri,*

48 An inter novos, &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Utor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus acervali argumentatione i. Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Consulum nomina perscribantur, quorū appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est, i. mortuos poetas *de Libitina*, vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligenter scripsit, ut videatur parui facere quid de se promiserit vel somniârit.
58 Nævius, poeta Campanus, Ennio senior, non manibus teritur.
59 Quasi recens sit.
60 Uter utri præstet.
61 Pacuvius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro similis dicitur.
64 Dicitur apte propinquare laudi Epicharmi poetæ Sicilienſis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma edidit in scholis. 67 Ab ævo Livij Andronici poetæ antiquissimi. 68 Recte iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsoletè. 71 Si fatetur eosdem multa ociosanter dicere. 72 Mecum sentit & verè iudicat. 73 Jove approbante. 74 Non velut invidus detraho. 75 Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

77 Perfectis & ſummo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, oſtentat.
81 Laudat, quaſi venderet.
82 Indignè fero.
83 Ruſticè, craſſa Minerua.
84 Sine lepore.
85 Et indignor, non veniam antiquorum ſuorum antiquis dari, ſed &c.
86 Si dubitarem, vtrum rectè & merito fabula Attæ, poetæ antiqui, recitetur in ſcena croco & floribus conſperſa.
87 AEſopus tragœdiarum actor
88 Recitauit in ſcena.
89 Exiſtimant.
90 Concedere nobis, quos ſe inferiores eſſe putant.
91 Adoleſcentes vel pueri.
92 Inſenectute, ea eſſe abijcienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis ſacerdotes a Numa Pompilio inſtituti ſaliendo canebant.
94 Quod neſcit, ego quæ ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nouorũ poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum ſinguli viri legunt, aſſiduo vſu tereretur.
99 Leuibus artibus operam dare.

Pulchráque, & [77] exactis minimum diſtantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum, &
Si verſus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniuſtè totum [80] ducit [81] venditq; poema.
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] craſſè
Compoſitum [84] illepideue putetur, ſed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, ſed honorem & præmia poſci.
[86] Recte ne crocum floreſque perambulet Attæ
Fabula, ſi dubitem, clament periiſſe pudorem
Cuncti penè patres: ea cum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æſopus, quæ doctus Roſcius [88] egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] ſenes perdenda fateri.
[93] Iam ſaliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri:
Ingenijs non ille fauet plauditq; [95] ſepultis,
[96] Noſtra ſed impugnat, nos noſtraque liuidus odit.
Quòd ſi tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretq; viritim publicus vſus?
Vt primùm poſitis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] ſtudijs, nunc arſit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suſpendit picta vultum mentemque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc eſt gauiſa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut ſi luderet infans:
Quod cupide petyt, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio eſt, [9] quod non mutabile credas?

1 Fortuna ſecunda. 2 Studijs gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentiſsimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, i. Comœdijs. 6 Veleti (inquit) ſi puella infans ſub nutrice luderet. 7 Celeriter ſatiata. 8 Aut diſplicet. 9 Nam iucundum nihil eſt, niſi quod reficit varietas.

Hoc

[10] *Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.*
Romæ dulce diu fuit & [11] *solenne* [12] *reclusa*
Mane domo vigilare, clienti [13] *promere iura:*
[14] *Cautos nominibus certis* [15] *expendere nummos,*
[16] *Maiores audire, minori dicere per quæ*
[17] *Crescere res posset, minui* [18] *damnosa libido.*
[19] *Mutauit mentem populus leuis,* [20] *& calet vno*
Scribendi studio. pueri patrésque seueri
[21] *Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.*
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior [22] *Parthis mendacior: & prius orto*
[23] *Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.*
[24] *Nauem agere ignarus nauis timet:* [25] *abrotonũ ægro*
Non audet [26] *nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,*
Promittunt medici: tractant [27] *fabrilia fabri:*
[28] *Scribimus indocti doctique poemata passim.*
[29] *Hic error tamen & leuis hæc insania quantas*
[30] *Virtutes habeat,* [31] *sic collige. vatis auarus*
[32] *Non temerè est animus: versus amat, hoc studet vnũ:*
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] *ridet:*
Non fraudem socio, pueróue [34] *incogitat vllam*
Pupillo: [35] *viuit siliquis & pane secundo.*
Militiæ quanquam piger & [36] *malus, vtilis vrbi:*
[37] *Si das hoc,* [38] *paruis quoque rebus magna iuuari.*
Os tenerum pueri balbúmque Poeta [39] *figurat:*
[40] *Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:*
Mox etiam pectus [41] *præceptis format amicis,*
[42] *Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.*
[43] *Rectè facta refert:* [44] *orientia tempora* [45] *notis*
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcia artium varietas.
11 Vsitatum.
12 Aperta.
13 Respondere ius.
14 Nummos per Syngrapham viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri possit res familiaris.
18 Execrabilis auaritia, *qua nihil in repub. damnosius.*
19 Mutauit priorem illam vitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ vinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam simularent maximè. vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare.
25 Herbam valdè amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas, At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium.
30 Quantas vtilitates.
31 Sic ratiocinare.
32 Non citò.
33 Incendia parui facit.
34 Machinatur.
35 Viuit parcè legumina edendo & panem secundarium. Angl. **houshold-bread.**
36 Imbellis & meticulosus.
37 Si concedis hoc.
38 A poetica vel Grammatica professione rẽpub. adiuuari.
39 Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri.
40 Detorquet.
41 Documentis vtilibus, honestis & iucundis.
42 Sæuitiæ.
43 Rectè facta maiorum commemorat.
44 Homines qui hodie viuunt, & qui post nascentur.
45 Exemplis præteritis.

Castus cum pueris [46] ignara puella mariti
Disceret unde [47] preces, [48] vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem [49] chorus, & [50] præsentia numina sentit:
[51] Cœlestes implorat aquas doctâ prece [52] blandus.
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem & [53] locupletem frugibus annum.
Carmine dij superi placantur, carmine [54] manes.
Agricolæ prisci, [55] fortes, paruóque beati,
[56] Condita post frumenta, [57] leuantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum [58] spe finis dura ferentem,
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] porco, [60] Syluanum lacte piabant,
Floribus & vino [61] Genium, memorem brevis ævi.
[62] Fescennina per hunc inuenta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] Libertasq; recurrentes accepta per annos
[64] Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam
[65] In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas
[66] Ire domos impune minax. [67] doluere cruento
Dente lacessiti: fuit [68] intactis quoque cura
Conditione [69] super communi. quinctiam lex
[70] Pœnaq; lata, [71] malo quæ nollet carmine quenquam
Describi. [72] vertere modum, formidine fustis,
[73] Ad bene dicendum delectandúmque redacti.
[74] Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit [75] agresti Latio. [76] sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius: [77] & grave virus
[78] Munditiæ pepulere. [79] sed in longum tamen ævum

46 Inupta.
47 Vnde discceret, carmina sæcularia, quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant.
48 Poetam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias.
52 Blandè supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolæ robusti & pacis contenti.
56 Post messem.
57 Corpus releuantes.
58 Spe finis ipsius laboris.
59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Pastorum deum, lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores.
62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus iocosa conuitia cum magna licentia exprimebãtur) habebant locum in quolibet.

Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt. 63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 Qui conuitijs lacerabantur, ægrè tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ij, quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustuarii. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit victissim, (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui, Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vsque Punicum ferè tertium.

Manse-

Manserunt, hodiéque manent vestigia[80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admouit* [82] *acumina chartis:*
Et post punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Thespis & Æschylus vtile ferrent.*
Tentauit quoque rem [85] *si dignè vertere posset:*
Et placuit sibi, natura [86] *sublimis & acer.*
Nam [87] *spirat tragicum satis,* [88] *& fœliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in scriptis metuitq; lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arcessit, habere*
[91] *Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Vt patris [94] *attenti, lenonis vt insidiosi:*
[95] *Quantus sit Dorsenus edacibus in parasitis:*
[96] *Quàm non adstricto percurrat pulpita* [97] *socco.*
[98] *Gestit enim nummum in loculos demittere,* [99] *post hoc*
[1] *Securus cadat an recto stet fabula* [2] *talo*
[3] *Quem tulit* [4] *ad scenam ventoso gloria* [5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus spectator,* [7] *sedulus inflat.*
Sic leue, sic paruum est, animum quod laudis [8] *auarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludicra, si mea*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretq; poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti stolidique, & [16] *depugnare parati*
[17] *Si discordet eques,* [18] *media inter carmina poscunt*
Aut vrsum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80. Rusticitatis in Romanis Poetis.
81 Romanus serò studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenij sui vim
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An aptè transferre posset Græca in Latinum sermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit, sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit, i. sumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum è, boris.
92 Quàm accuratè.
93 Inuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quam incurius & negligens in alijs personis exhibendis.
97 Quam laxo socco fabulam peragat. *Soccus conuenit Comœdiæ, vt Tragœdia cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parùm sollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis studio adductus quæ in gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Pereat res scenica & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebeij. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quàm plebeij velint. 18 In medijs fabulis.

19 Non ſolùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulęis integebantur theatra ad arcendum ſolem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hoſtium ſimulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famularum captiuarum, quæ omnia ad ſpectaculum addcebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum vrbis Corinthi quã L. Mummius cepit ac demolitus eſt.
31 Philoſophus Abderites, qui omnium hominum ſtudia tanquam vana ridebat.
32 Siue camelopardalis ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm hiſtrio.
34 Po tat.
35 Stolidæ multitudini. 36 Quis hiſtrio tam vocalis populi clamorem ſuperare poſsit, propter reflexam Echo? 37 Montem Appuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificioſus & exoticus. 40 Quibus actor indutus, ſeu potiùs commaculatus, &c. 41 Plauſus à populo datur propter elegantem actoris veſtitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet ſpectatoribus? 43 Veſtis violacei coloris. 44 Colore Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias ſcribere. 46 Parcè laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus. 48 Qui animum meum ſiue cauſa perturbat. 49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Præſtigiator, qui arte magica portenta facit. 52 Vſque adeò aptè res geſtas deſcribit, vt, qui audiunt, intereſſe videantur in ijs locis vbi geſtæ ſunt. 53 Vatibus egregijs.

19 Verùm equitis quoq; iam migrauit ab aure voluptas
Omnis 20 ad incertos oculos & gaudia vana.
Quattuor aut plures 21 aulæa 22 premuntur in horas,
23 Dum fugiunt equitum turmæ, peditúmque cateruæ.
24 Mox trahitur manibus regum fortuna 25 retortis.
26 Eſſeda feſtinant, 27 pilenta, 28 petorrita, naues:
Captiuum portatur 29 ebur, 30 captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret 31 Democritus, 32 ſeu
Diuerſum confuſa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Vt ſibi præbentem 33 mimo ſpectacula plura.
34 Scriptores autem narrare putaret 35 aſello
Fabellam ſurdo. nam 36 quæ peruincere voces
Eualuere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
37 Garganum mugire putes nemus, aut 38 mare Tuſcũ,
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, 39 & artes
Diuitiæq; peregrinæ. quibus 40 oblitus actor
Quum ſtetit in ſcena, 41 concurrit dextera lævæ.
Dixi adhuc aliquid? Nil ſanè. 42 Quid placet ergo?
43 Lana Tarentino violas imitata 44 veneno.
Ac ne fortè putes me, 45 quæ facere ipſe recuſem
Quum rectè tractent alij, laudare 46 malignè:
Ille 47 per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta, 48 meum qui pectus inaniter angit,
49 Irritat, 50 mulcet, falſis terroribus implet,
Vt 51 magus: 52 & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & 53 his, qui ſe lectori credere malunt,

54 *Quàm ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,*
55 *Curam redde breuem:* 56 *ſi munus Apollinc dignum*
Vis complere libris, 57 *& vatibus addere calcar,*
Vt ſtudio maiore petant 58 *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
(59 *Vt vineta egomet cædam mea*) *quum tibi librum*
60 *Sollicito damus, aut ſeſſo:* 61 *quum lædimur, vnum*
Siquis amicorum eſt auſus reprehendere verſum:
Quum loca iam recitata reuoluimus 62 *irreuocati:*
63 *Quum lamentamur, non apparere labores*
Noſtros, 64 *& tenui deducta poemata filo:*
Quum ſperamus eò venturam, 65 *vt ſimultátque*
Carmina reſcieris nos fingere, 66 *vt commodus vltro*
67 *Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.*
Sed tamen eſt operæpretium cognoſcere, quales
68 *Ædituos habeat belli ſpectata domiq;*
69 *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
70 *Chœrilus,* 71 *incultis qui verſibus &* 72 *malè natis*
Rettulit acceptos, regale numiſma, 73 *Philippos.*
Sed veluti 74 *tractata notam labemq;* 75 *remittunt*
Atramenta, 76 *ferè ſcriptores carmine fœdo*
Splendida facta 77 *linunt.* 78 *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum 79 *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit nequis ſe, præter Apellem,
Pingeret, 80 *aut alius Lyſippo* 81 *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum 82 *ſimulantia.* quòd ſi
83 *Iudicium ſubtile* 84 *videndis artibus illua*
85 *Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,*
Bœotum in craſſo iurares aëre 86 *natum.*

54 Quàm audiri & ſpectari.
55 Redde aliquantum curæ, vt fiat magis ſolliciti, non adeo negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini à te conſecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Muſis ſacrum.
59 Vt ineipſum omnium primum reprehendam.
60 De rebus benè agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Scatim vt audieris nos vetus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetas. Metaph. ducta ab Ædituis ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus tua ô Auguſte.
70 Poeta ineptiſſimus.
71 Ordo eſt, Qui Philippos, (regale numiſma) rettulit acceptos verſibus inculti & malè natis i. qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſtuliſſe. 72 Verſibus malè compoſitis innita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè ſcriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quàm Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret 82 Exprimentia vultum. 83 Illud iudicium Alexandri 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poeticam transferres, 86 Iurares Alexandrum pinguem eſſe & hebetem, quales ſunt in Bœotia nati.

87 *At*

87 *At neque dedecorant tua de ſe iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude[88] *tulerunt,*
89 *Dilecti tibi Virgilius Variuſque Poetæ:*
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent.[90] *nec ſermones ego mallem*
91 *Repentes per humum, quàm res componere*[92] *geſtas:*
Terrarumq; ſitus, & flumina dicere, & arces
[93] *Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque*
Auſpicijs totum[94] *confecta duella per orbem.*
[95] *Clauſtraq; cuſtodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam[96] *Parthis te principe Romam:*
97 *Si, quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neq; paruũ*
Carmen maieſtas recipit tua, nec meus audet
[98] *Rem tentare pudor, quum vires ferre*[99] *recuſent.*
1 *Sedulitas autem, ſtultè quem diligit,*[2] *vrget:*
3 *Præcipuè quum ſe numeris commendat & arte.*
Diſcit enim citius, meminitq; libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
4 *Nil moror officium,*[5] *quod me grauat:*[6] *ac neque ſictо*
In peius vultu[7] *proponi cereus uſquam,*
Nec prauè factis decorari verſibus opto:
[8] *Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà*
[9] *Cum ſcriptore meo, capſa*[10] *porrectus aperta,*
Deferar[11] *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis[12] *amicitur ineptis.*

87 Ordo eſt. At dilecti tibi Virgilius Variuſque poetæ non dedecorant tua de ſe iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abs te.
90 Nec ſatyras.
91 Orationi ſolutæ ſimiles.
92 Tua virtute geſtas
93 Arces in montibus exſtructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clauſas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas reſponderet.
98 Rem experiri.
99 Non poſſint.
1 Ordo eſt. Sedulitas eum vrget, quẽ ſtultè diligit. i. Qui ſtulta ſedulitate officium ſuum alicui obtrudit, moleſtus eſt ei potiùs quam gratus.
2 Moleſtiã afficit.
3 Quum Poeta laudabilis ſe numeris artificioſi (i. verſibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi ſit oneri potius quàm honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior ſit imago quàm vera figura. ſic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar craſſo deſcriptus carmine. 9 In eodem enim libro eſt ſcriptoris nomen & eius qui deſcribitur, vt in Virgilio AEneas, in Homero Vlyſſes. 10 Extentus, quaſi cadauer in ciſta, 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum inuolucra.
12 Inuolutur.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epist. II.

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse: ideóque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atque adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verum ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpai debere.

FLore, bono claróque fidelis amice [1] *Neroni,*
Siquis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tibure vel Gabijs: [4] *& tecum sic agat,* [5] *Hic &*
Candidus, [6] *& talos à vertice pulcher ad imos,*
Fiet eritque tuus [7] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna* [8] *ministerijs ad nutus aptus heriles:*
[8] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet: [9] *argilla quiduis imitaberis vda.*
Quinetiam canet [10] *indoctum, sed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni, qui successit Augusto.
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est (inquit venditor) cuius sunt omnia verba vsque ad versum 17. huius Epistolæ.
6 Soluto pretio.
7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, vt domini essent vuliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quidda indoctū, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce conuiuanti.

Multa

Multa fidem promissa [12] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. semel hic [18] *cessauit: & (vt fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœnæ securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus offic.jis prope mancum: ne mea* [30] *sæuus*
Jurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *super hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, [37] *ad assem*
Perdiderat: post hoc [38] *vehemẽs lupus, & sibi &* [39] *hosti*
Iratus pariter, ieiunus dentibus acer,
[40] *Præsidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honestis:*
Accipit & bis dena [43] *super sestertia nummûm.*
Fortè [44] *sub hoc tempus castellum euertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid stas?*

12 Mittunt fidem. Nam proba merx facile emptotem reperit.
13 Qui vult quam primum merces vendere
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex ijs qui seruos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi.
17 Non facile quinis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo est. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis. i. metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in scalis.
20 Eme & pretium solue.
21 Si fuga serui quam ego excepi & expressi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legẽ redhibitoriam.
24 Scies, ô Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim. 25 Conditio venditionis. 26 Me, quasi venditorem persequeris. 27 Iniquè litigas mecum, quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, vt is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si iura me adiuuantia labefactare coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa, necessarium est siue cibus sit, siue pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita vt vix ei quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit xx. millia sestertiûm nummûm. 44 Paulò post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 *Verba sunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Post hæc ille [51] *catus, Quantumuis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles.*
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter (siluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amouere loco me tempora grato:*
Ciuilisq; rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non respoasura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *simul primùm me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemq; paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt versus facerem. sed, [65] *quod non desit, habentem,*
[66] *Quæ poterunt vnquam satis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] *Singula de nobis, anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantq;:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille, [73] *Bionei sermonibus, &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi conuiuæ, propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id sanè est inuisum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romane poemata censes*
Scribere posse inter tot curas, totq; labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [79] *auditum scripta relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est, Iliadem Homeri dudici.
54 Bonum à prauo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis cõstruxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me absolutum ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quamprimùm, statim vt.
60 Philippi, vrbs in Thracia a Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quòd sequutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonij.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod sufficiat.
66 Infamus meritò dicar, si non potem dormire melius esse quàm versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *vt Helleborus, quem hic à Porta intelligi adducor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatiò cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis popensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Liuidis iocis. i. Satyra. Bion sophistes cognominatus adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parcerer. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius ex criticis vnus.

Omnibus

Omnibus officijs.[80] cubat hic in colle Quirini,
Hic [81] extremo in Auentino: viſendus vterque,
Interualla vides [82] humanè commoda. verùm
[83] Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.
[84] Feſtinat calidus [85] mulis gerulisq; [86] redemptor:
[87] torquet nunc lapidem, nunc ingens machina [88] tignum:
Triſtia robuſtis [89] luctantur funera plauſtris:
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
[90] J nunc & verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat [91] nemus, & fugit vrbes
Rite cliens [92] Bacchi, [93] ſomno gaudentis & vmbra:
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
[94] Vis canere, & [95] contracta ſequi veſtigia vatum?
[96] Jngenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,
Et ſtudijs annos ſeptem dedit, [97] inſenuitq;
Libris & curis, [98] ſtatua taciturnius exit
Plerumque & riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere [99] digner?
[1] Frater erat Romæ [2] conſulti rhetor: vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
[3] Gracchus vt hic illi foret, huic vt [4] Mutius ille.
[5] Quî minus argutos vexat furor iſte poetas?
[6] Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu
[7] Cælatúmque nouem Muſis opus. [8] aſpice primùm,
[9] Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
-Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] ædem.
Mox etiam ([11] ſi forte vacas) ſequere, & procul audi
Quid ferat, & [13] quare ſibi nectat vterque coronam.

80 AEgrotat.
81 In extrema parte montis Auentini
82 Humano more commoda, i. incommoda. *Vt ſunt humana omnia, in quibus plus eſt felliſ quàm mellis.*
83 Eſt obiectio. Aliquis enim dixerit, quod Romæ plateæ ſint puræ, in quibus nihil eſt quod impediat verſus meditantem.
84 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinarijs, & gerulis i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plauſtris onerarijs concurrentia contendunt. quando hac funus procedit, illiac plauſtra.
90 Eſt Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes poetæ ſunt conſtituti.
93 Quiete & ſolitudine.
94 Vis Lyrica ſcribere?
95 Veſtigia anguſta, quæ difficile eſt perſequi.
96 Ille qui ſibi elegit Athenas vacuas, i vrbem quietiſsimã
97 Et ſenium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præſertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba ſonum lyræ moturæ i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ ſuarum inter ſe laudum præcones, iuriſconſultus alter, alter Orator. 2 Iuriſconſulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scæuola optimus iuriſconſultus. 5 Quomodo ſunt Poetæ minus inſani, dum ſe inuicem laudant? 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificioſiſsimum, à nouem Muſis elaboratum. 8 Primùm hoc vide 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumſpectemus. *Timeſis eſt.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Auguſto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ ſe dignos iudicent corona poetica, i laude.

Cedimur

Cedimur,& totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
[15] *Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?*
Quis, [16] *niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,*
[17] *Fit Mimnermus,&* [18] *optiuo cognomine* [19] *creſcit.*
[20] *Multa fero vt placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum ſcribo,& ſupplex populi [22] *ſuffragia capto.*
[23] *Idem, finitis ſtudiis,* [24] *& mente recepta,*
[25] *Obturem patulas impune* [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent ſcribentes,& [27] *ſe venerantur,& vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid ſcripſêre, [28] *beati.*
[29] *At qui legitimum cupiet feciſſe poema,*
[30] *Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:*
[31] *Audebit quæcunq; parum ſplendoris habebunt,*
[32] *Et ſine pondere erunt,& honore indigna ferentur,*
Verba [33] *mouere loco: quamuis* [34] *inuita recedant,*
[35] *Et verſentur adhuc intra penetralia* [36] *Veſtæ.*
[37] *Obſcurata diu populo bonus* [38] *eruet atque*
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum:
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] *Nunc ſitus informis premit & deſerta vetuſtas.*
[40] *Adſciſcet noua, quæ genitor produxerit vſus.*
[41] *Vehemens & liquidus, puróque ſimillimus amni,*
Fundet opes, Latiumque [42] *beabit diuite lingua.*
[43] *Luxuriantia compeſcet, nimis aſpera ſano*
[44] *Leuabit cultu, virtute carentia* [45] *tollet:*
[45] *Ludentis ſpeciem dabit,& 47 torquebitur: vt qui*
Nunc ſatyrum, nunc agreſtem Cyclopa [48] *mouetur.*

14 Tanquam Samnites, qui aduerſus Romanos pugnauerunt vſque ad nocturnas lucernas. i. veſperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius ſuffragio diſcedo par Alcæo, quia Lyricus fuit.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
17 Appellatur à me Mimnermus.
18 Nomine quod ipſe optauerit.
19 Fit maior, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex inſania poeticæ profeſſionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat ames impunè. i. ſine periculo
26 Carmina ſua recitantibus.
27 Seſe inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipſe ſua ſcripta notabit tanquam cenſor. 31 Non dubitabit. 32 Leuia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipſo ſcribente inuito. 35 Et quamuis adhuc ſint domi abdita. 36 In Veſtæ templo ſeruatus fuit ignis æternus Romæ. Veſta hîc ponitur pro Lare. 37 Verba obſoleta & inuſitata. 38 E tenebris extrahet. 39 Nunc turpe ſenium premit. 40 Cudet & finget noua, quæ vſus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inuentionem. *Anaſtaſius pro Sponde.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant, coerceb.t. 44 Poliet & leniet ſano artificio. *Metaph. à corpore animato ad carmen* 45 Extolliet. 46 Parum laborioſè ſcribentis 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 Qui ſaltat nunc Satyum nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignoota sint.
52 Quàm sapiendo irasci & intimis sensibus angi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non clemens.
55 Non sæuus esse senis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à seruis furtim exhaurietur.
57 Non furem, ér irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgatiuam.
62 Ordo est. Nimirum abiectis nugis, vtile est sapere. i. operam dare, & concedere pueris ludum tempestiuum, i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubescere & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Offendit nihil omninò vel emptione, vel vsucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt inemdè viuas.

49 *Prætulerim scriptor delirus inersque videri,*
Dum 50 *mea delectent mala me,* 51 *vel denique fallant:*
52 *Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,*
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 *In vacuo lætus sessor plausorque theatro:*
54 *Cætera qui vitæ seruaret munia recto*
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui 55 *ignoscere seruis,*
56 *Et signo læso* 57 *non insanire lagenæ:*
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curisque 58 *refectus,*
Expulit elleboro morbum 59 *bilemque meraco,*
60 *Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,*
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 61 *per vim mentis gratissimus error.*
62 *Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,*
Et 63 *Tempestiuum pueris concedere ludum:*
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis
Sed 64 *veræ numeros que modos que* 65 *edidicere vitæ,*
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nullæ sitim finiret copia 66 *lymphæ,*
67 *Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,*
Tanto plura cupis, nullo sine faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 *leuius:* 69 *fugeres radice vel herba,*
Proficiente nihil curarier, audiras, cui
70 *Rem dij donarent, illi decedere pravam*
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 *Plenior es, tamen vtèris* 72 *monitoribus ijsdem?*
At si diuitiæ prudentem reddere possint,
Si cupidum timidúmque minus te: nempe 73 *ruberes,*
Viueret in terris te si quis auarior vno.
74 *Si proprium est quod quis* 75 *libra mercatus & ære est,*

75 Librâ pretium appendebatur, non numerabatur.

76 *Quædam*

[76] *Quædam (ſi credis conſultis)* [77] *mancipat vſus:*
Qui te paſcit ager, tuus eſt: & villicus [78] *Orbi*
Quum ſegetes [79] *occat, tibi mox frumenta daturus,*
[80] *Te dominum ſentit. das nummos: accipis vuam,*
Pullos, oua, cadum [81] *temeti. nempe modo iſto*
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis
(Aut etiam ſupra) nummorum millibus emptum.
[81] *Quid refert, viuas numerato nuper an olim?*
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, [83] *quamuis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat [84] *vſque ſuum,* [85] *quà populus adſita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86] *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc ſorte ſuprema,*
Permutet dominos, & [87] *cedat in altera iura.*
Sic quia perpetuus nulli datur vſus, & hæres
[88] *Hæredem alterius, velut vnda ſuperuenit vndam:*
Quid vici proſunt? aut horrea? quidue Calabris
[89] *Saltibus adiecti Lucani?* [90] *ſi metit Orcus*
[91] *Grandia cum paruis, non exorabilis auro?*
Gemmas, marmor, ebur, [92] *Tyrrhena ſigilla,* [93] *tabellas,*
Argentum, veſtes [94] *Gætulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, eſt quà non curat habere.
Cur alter fratrum [95] *ceſſare, & ludere, &* [96] *vngi,*
[97] *Præferat Herodis palmetis pinguibus:* [98] *alter*
Dines & importunus, [99] *ad vmbram lucis ab ortu,*
[1] *Sylueſtrem flammis & ferro mitiget agrum:*
Scit [2] *Genius* [3] *natale comes qui temperat aſtrum,*
Naturæ deus humanæ, [4] *mortalis in vnum-*

76 Ordo eſt. Vſus quædam mancipat, Si credis iuriſconſultis.
77 Efficit vſus quædam propria.
78 Orbus eſt nomen proprium.
79 Occare, eſt ſemen ſpartum terra operire hatis glebis
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid intereſt, vtrum vinas ex pretio per partes numerato, an olim. i. ex pretio ſimul numerato?
83 Quamuis putat ſe proprium non emptum cœnare olus.
84 Eò vſque ſuum.
85 Qua populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi a potentioribus illata, legitima ſucceſſione & vltima voluntate teſtatoris. *Sunt hæ quatuor alienationum genera.*
87 In alterius poteſtatem.
88 Hæres hæredem excipit & ſubſequitur.
89 Campis ſpaciosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax eſt, vt Lucania.*

90 Si mors auidè aufert Metaph ducta à ſegete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parua ſigna ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit eſſe otioſus quam poſſidere omnia Syriæ palmeta i. loca palmis conſita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius ceſſatoris frater, &c. 99 Ad noctem vſque. 1. Sterilem: grumigne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui ſimul cum homine naſcitur & moritur. ὁ τύχη ἐπόπτης fortuna cuiuſque. 3 Qui comes nobis adiunctus in fluxũ prouenientem ab aſtro quod nos naſcentes aſpexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque noſtrũm mortuo, moritur.

Quodq́ caput: vultu [5] *mutabilis,* [6] *albus, & ater.*
Vtar, & ex modico, quantum res poscet, acervo
[8] *Tollam: nec metuam quid de me iudicet hæres,*
Quòd non plura [10] *datis inuenerit. & tamen* [11] *idem*
Scire volam [12] *quantum simplex hilarisque* [13] *nepoti*
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] *Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptū*
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] *puer vt festis quinquatribus,* [16] *olim*
Exiguo, gratoque fruaris tempore [17] *raptim.*
[18] *Pauperies immunda domus procul absit. ego* [19] *vtrū*
Naue ferar magna an parua, [20] *ferar vnus & idem:*
Non agimur [21] *tumidis velis aquilone secundo:*
[22] *Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.*
[23] *Viribus, ingenio,* [24] *specie, virtute,* [25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis vsque priores.*
Non es auarus: abi, quid? [27] *cætera iam simul istō*
[28] *Cum vitio fugēre? caret tibi* [29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] *sagas,*
[31] *Nocturnos lemures,* [32] *portentáque Thessala rides?*
[33] *Natales grātè numeras?* [34] *ignoscis amicis?*
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] *Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?*
Viuere si rectè nescis, [36] *discede peritis.*
[37] *Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:*
Tempus abire tibi est: [38] *ne potum largius æquo*
Ridcat & pulset [39] *lasciua decentius ætas.*

5 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius alijs est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid interſit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioſo.
14 Multum hæc inter ſe diſcrepant, ſc. Tua lux uriose profundere, ſumptum libenter facere & auarè ſemper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus feſtis Mineruæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum,
17 Celeriter.
18 Paupertas domus ſordida & inelegans.
19 Eſt Allegoria. Vtrum ex magnis reditibus viuam, an paruis,
20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate, i. non ſumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni ſumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij ſumus inter ſummos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia 29 Animus 30 Mulieres veneficas. 31 Faſtas umbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum quæ Theſſalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, q i proximi ætatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodeſt vno te virio carere, & tam multis aliis inuinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus tuis ſatis vſus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuuenilis ætas, quam laſciuire magis decet, quam te, qui iam factus es eſſetus ſenex.

Q. HORATII FLACCI
DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] HVmano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & [2] varias inducere plumas,
[3] Vndiq; collatis membris: vt turpiter [4] atrum
Desinat in piscem mulier formosa [5] superne:
[6] Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, [7] isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, [8] velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: [9] vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ. [10] pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit [11] æqua potestas.
[12] Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:
[13] Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes auibus [14] geminentur, tigribus agni.
[15] Inceptis grauibus plerunq; [16] & magna professis
[17] Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter
Assuitur pannus: [18] quum lucus, & [19] ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos [20] ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, [21] aut pluuius describitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus, & fortasse cupressum
Scis [23] simulare. [24] quid hoc? [25] si fractus enatet [26] exspes

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.
2 Plumas ex variis auibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi pictori sitis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Velut somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque fiat neque principium

vni formæ respondeat proportione. 10 Obijciet aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 AEqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Socientur. 15 Principiis grauibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum leuium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæstio*, quando hoc fit? *Respondetur*, quum facer lucus & ara, &c. i. quum res leues describuntur ab ijs, quorum incepta erant grauia. Quæ descriptiones fluuiorum, syluarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt a poemate inceptoquàm cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si ts, à quo meo eodem accepisti vt abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressui cum naufrago? 27 Sue ipse.

Nauibus, ære dato qui pingitur? [27] *amphora cœpit*
Inſtitui, [28] *currente rota, cur* [29] *vrceus exit?*
Denique ſit [30] *quod vis ſimplex duntaxat* [31] *& vnum.*
[32] *Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)*
Decipimur [33] *ſpecie recti. breuis eſſe laboro,*
[34] *Obſcurus fio.* [35] *ſectantem læuia,* [36] *nerui*
Deficiunt animique. [37] *profeſſus grandia,* [38] *turget:*
[39] *Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ,*
Qui [40] *variare cupit rem* [41] *prodigialiter vnam,*
[42] *Delphinum ſyluis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIVM ducit culpæ fuga, ſi caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber* [45] *imus & vngues*
[46] *Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:*
Infœlix operis [47] *ſumma, quia* [48] *ponere totum*
Neſcit. [49] *hunc ego me, ſiquid* [50] *componere curem,*
Non magis eſſe velim, quam [51] *prauo viuere naſo,*
Spectandum [52] *nigris oculis nigroq; capillo.*
Sumite materiam veſtris qui ſcribitis [53] *æquam*
Viribus, & [54] *verſate diu,* [55] *quid ferre recuſent,*
Quid valeant humeri. [56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deſeret hunc, nec [57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &* [59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici,*
Pleráque differat, [61] *& præſens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc ſpernat* [63] *promiſſi carminis autor.*
In verbis etiam [64] *tenuis cautúſque ſerendis,*
[65] *Dixeris egregiè,* [66] *notum ſi callida verbum*

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit inſtitui.
28 Progrediente operis ſcriptione Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum. i cur vltima primis ſunt minutiora?
30 Quoduis poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia. non ex partibus diſſimilium formarum compoſita.
32 O pater & iuuenes patre digni (Piſones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c
33 Falſa virtutis imagine. Nam vitia in ſcribendo pro virtutibus ſequimur.
34 Breuitas orationis obſcuritatem parit.
35 Eum, qui politum orationis genus ſectatur.
36 Nerui animoſi. i. vires orationis deſerunt & ſublimis ſententiarum maieſtas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Nimis humilis eſt, eique ſimilis. qui, dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare.
41 Monſtroſè & ſupra omnium hominum fidem.
42 Ab ipſa natura prorſus abhorret.
43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoſcit medium vitiorum i. virtutem.
44 Circa AEmilium ludum, i. locum gladiatorium à L. AEmilio ſic non inanem.
45 Faber ſtatuarius, cuius taberna eſt omnium infima.
46 Quaſdam corporis particulas ſatis ſcite in ære exprimet.
47 In ſumma & perfectione operis infœlix.
48 Totum facere vel fabricari.
49 Talem me eſſe ſcriptorem, nempe in parte tantùm probari, in reliquis partibus reprehendi.
50 Conſcribere.
51 Diſtorto & deformi naſo.
52 Nigri oculi olim formam commendabant.
53 Materiam viribus parem.
54 Cogitare diu.
55 Quid ſuſtinere non poſſint.
56 Cui ſcribendi materia erit delecta potenter i. ſecundum facultatem ingenij ſui. κατὰ δύναμιν.
57 Perſpicuus ordo.
58 Ordinis artificialis hæc eſt præſtantia.
59 Venuſtas, χαριεντότης.
60 Vt ea dicat, quæ nũc dici debent.
61 Vt in futurũ rẽpus differat.
62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui ſe poetã profeſſus eſt.
63 Carminis magni, prolixi vel editi.
64 Parcus in verbis nouãdis
65 Cum laude dixeris.
66 Si artificioſa verborum connexio, verbũ alioqui nouũ reddiderit notum & perſpicuũ.

Red-

Reddiderit iunctura nouum, si fortè neceſſe eſt
[67] *Indicijs monſtrare recentibus* [68] *abdita rerum,*
Fingere [69] *cinctutis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Continget: dabiturque licentia ſumpta* [72] *pudenter.*
Et noua fictáque nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *ſi*
Græco fonte cadant, [75] *parcè detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur [77] *acquirere pauca*
Si poſſum, [78] *inuideor? quũ lingua* [79] *Catonis &* [80] *Enni*
[81] *Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum*
Nomina protulerit? licuit, ſemperq́, licebit,
[82] *Signatum præſente nota producere nomen.*
Vt ſyluæ foliis [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt:* [85] *ita verborum vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentq́.
[86] *Debemur morti nos, noſtráque.* [87] *ſiue receptus*
Terra [88] *Neptunus,* [89] *claſſes aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus:* [91] *ſterilíſque diu palus aptáque remis,*
Vicinas vrbes [92] *alit, &* [93] *graue ſentit aratrum:*
Seu curſum mutauit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis,*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
[96] *Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia* [97] *viuax.*
[98] *Multa renaſcentur quæ iam cecidere, cadentq́,*
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet [99] *vſus:*
[1] *Quem penes arbitrium eſt & ius & norma loquendi.*
Res geſtæ regúmque ducúmque, & triſtia bella,
[2] *Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus.*
[3] *Verſibus impariter iunctis* [4] *querimonia primùm,*

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris. per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus si fuerit necesse.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua deriuata, definant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululùm deflexa.
76 Si lieuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentioribus, Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam?

79 Quum lingua vtriſque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ouidius, *Ennius ingenio maximus, arte rudis* 81 Linguam Latinã amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouã vocem, quam præſens vſus comprobauit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam ſeu ſomã impreſſam continet. 83 Per annos celerrimè labentes. 84 Folia prima cadunt 85 Ita poſtica verba reſpuuntur. 86 Nos peribimus & omnia noſtra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæſar incluſerat. 88 Mare. 89 A claſſibus arcet aquilones *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo niſi rex facere poſſit. 91 Siue Pomtina palus per Cethegum exſiccata ſaũaque nauigabilis &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Auguſti iuſſu in alueum eſt deductus. 96 Quantò minùs verba ſint ſempiterna? 97 Perpetua verborum venuſtas. 98 Multa vocabula reuiuiſcent & in priſtinum ſtatum redibunt. 99 Loquendi conſuetudo. 1 In cuius poteſtate eſt iudicium & poteſtas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, ſc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum eſt hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res triſtes.

Pòſt etiam incluſa eſt [5] voti ſententia compos.
Quis tamen [6] exiguos elegos emiſerit autor,
Grammatici certant, & adhuc [7] ſub iudice lis eſt.
Archilochum [8] proprio rabies [9] armauit iambo.
[10] Hunc ſocci cepere pedem grandéſque cothurni,
[11] Alternis aptum ſermonibus, [12] & populares
Vincentem ſtrepitus, & [13] natum rebus agendis.
Muſa dedit [14] fidibus diuos, [15] puerόſque deorum,
[16] Et pugilem victorem, [17] & equum certamine primũ,
Et iuuenum [18] curas [19] & libera vina referre.
[20] Deſcriptas ſeruare vices [21] operumq́ colores
[22] Cur ego ſi nequeo ignoroq́, poeta ſalutor?
[23] Cur neſcire, pudens prauè, quàm diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica [24] non vult:
Indignatur enim [25] priuatis ac [26] propè ſocco
Dignis carminibus narrari [27] cœna Thyeſtæ.
[28] Singula quæque locum teneant [29] ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia [30] tollit,
[31] Iratúſque Chremes [32] tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunq́ dolet ſermone [33] pedeſtri.
[34] Telephus & [35] Peleus, quum pauper & exul vterque
[36] Proiicit ampullas, & [37] ſeſquipedalia verba:
[38] Si curat cor ſpectantis [39] tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt [40] pulchra eſſe poemata: [41] dulcia ſunto.
Et quocunque volent, animum auditoris [42] agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] adſunt

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi ſententia eueniunt.
6 Elegos tenues, qui tam ſublimi ſtylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo á ſe inuento.
9 Armauit in Lycamben ſocerum & eius filiam.
10 Hunc verſum iambicum admiſerunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vſi ſunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altiùs ſonantem in ſcena quàm clamorem populi verſibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalẽ ad fabulas agendas.
14 Verſibus lyricis.
15 Deorum filios, i. heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui curſu vicit.
18 Iuuenum amores.
19 Sympoſia, in quibus ebrij operta recludunt liberè.
20 Suas cuiuſque poematis partes ſeruare. 21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res pictæ, coloribus diſtinguntur. 22 Cur poetæ nomen mihi aſciſco? 23 Cur prauè pudens. i. turpiter verecundus, malo neſcire quàm diſcere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales ſolent eſſe homines priuati qui magiſtratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeſte ſcripta ponitur hic pro omni tragœdia. 28 Vnaquæque materia ſiue comica ſiue tragica ſuo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt ſors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum diſcribitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Myſorum rex in egeſtate verſatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i. verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. eſt, docta à vaſis vitreis quæ artifices ſuo ſpiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis eiectus à patre Aeaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longè à ſe reijcit. 37 Verba longa & animum producta. 38 Si dolorem ſpectatoribus velit inurere. 39 Commouiſſe querimoniã. 40 Poemata diſerta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præſtò ſunt, quia ſimiliter ſemper afficitur is qui audit, atque is qui affectus commouet dicendo.

Humani

Humani vultus, si vis me flere, dolendum est
Primùm ipsi tibi:[44] *tunc*[45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu,[46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormit abo, aut videbo: tristitia mœstum
Vultum verba decent: iratum,[47] *plena minarum:*
Ludentem, lasciua: seuerum, seria dictu.
Format enim natura prius nos[48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitũ:*[50] *iuuat,*[51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Pòst effert animi motus interprete*[54] *lingua.*
Si dicentis erunt[55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesque cachinnum.*
Intererit multum[57] *Dauusne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúsne senex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Feruidus: an*[60] *matrona potens, an*[61] *sedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,*[64] *aut sibi conuenientia finge*
Scriptor.[65] *honoratum si forte reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget sibi nata,*[68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictaq;:*[70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,*[72] *Io vaga,*[73] *tristis Oreste.*
Si quid[74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare nouam, seruetur*[76] *ad imum*
Qualis[77] *ab incepto processerit, &*[78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, i. tu histrio, qui in scena hos reptæsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis vtens à persona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratum
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna sit aduersa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.
54 Est munus linguæ animum interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuersus populus Rom. effusè ridebit.
57 Multum interest seruusne subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. seruus benè moratus & fidelis, versiculus hic variè legitur, de quo Commentatores consule. 58 A Etate grandis. 59 Iuuenis. 60 Femina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus a loco.
63 Sin certam historiam scribas, sequere famam prout ab aliis accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tenuin, ita vt extrema cum primis, vtraque cum mediis conueniant, & sua cuique personæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor.
68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam vlta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas inuitans, in fossam iam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa OEstroque à Iunone agitata, vsque eò vagata est donec in AEgyptum pervenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vsque.
77 Ab initio. 78 Sit semper idem, à suis moribus non recedens.

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita propriè dicere (i. ita præclarè scribere) vt propriè tua iure dici possint.

80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenam producis quàm, &c.

81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, quâ finitâ prosceniũ vacuum relinquitur.

82 Nõ dicta ab aliis.

83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantùm speciem referas, non etiã singula minutatim prosequaris.

84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tuum author, quem imitaris, non sequêris ita religiosè, vt nihil addas, de tuo nihil inuenias, nihil immutes.

85 Vilem appellat, quia non magni est ingenij totam alterius inuentionem sequi.

79 *Difficile est propriè communia dicere: tuque*
Rectius 80 *Iliacum carmen deducis* 81 *in actus,*
Quàm si proferres ignota 82 *indicta, primus.*
83 *Publica materies priuati iuris erit,* 84 *si*
Nec circa 85 *vilem patulumq; moraberis orbem:*
86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres: 87 *nec desilies imitator in arctum,*
Vnde pedem 88 *referre pudor vetet, aut opteris* 89 *lex:*
Nec sic incipies, 90 *vt scriptor cyclicus olim,*
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 *tanto feret hic promissor hiatu?*
93 *Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*
Quanto rectius 94 *hic, qui nil molitur inepte:*
95 *Dic mihi Musa* 96 *virum, captæ post tempora Troiæ*
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
97 *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*
Cogitat: 98 *vt speciosa dehinc miracula promat,*
99 *Antiphatem,* 1 *Scyllamq;,* 2 *& cum Cyclope Charybdim.*
3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,*
Nec 4 *gemino bellum Troianum orditur ab ouo.*
Semper 5 *ad eventum festinat:* 6 *& in medias res,*
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus interpres. auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu, qui imitator es, non conijcies te in locum tam angustum, vnde te explicare honestè non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab iis, quæ temerè es aggressus. 89 Lex quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Vt poeta circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis. 91 Infœlicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum granditate. 93 Vsurpatur hoc prouerbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperite scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius vtcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans 96. Vlyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi prouerbialiter dici potest quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt, lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quàm sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quàm exigua. 99 Lestrigonum regem, hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit. i. non sumit principium poematis à prima origine præcipit enim poeta longo proemio non esse vtendum. 4 Ex ouorum vno, exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principijs perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata[7] *nitescere posse, relinquit.*
Atque ita mentitur, sic veris falsa[9] *remiscet,*
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.[10]
Tu, quid ego,[11] *& populus meum desideret, audi.*
Si plausoris eges aulæa manentis, & usque[12]
Sessuri,[13] *donec cantor, vos plaudite, dicat:*
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
Mobilibusque decor naturis dandus[14] *& annis.*[15]
Reddere qui voces iam scit puer,[16] *& pede certo*
Signat humum, gestit[17] *paribus colludere:*[18] *& iram*[19]
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbus iuuenis tandem[20] *custode remoto,*
Gaudet equis[21] *canibusque,*[21] *& aprici gramine campi:*
Cereus in vitium flecti,[24] *monitoribus asper:*[23]
Vtilium tardus prouisor, prodigus[26] *æris:*[25]
Sublimis,[28] *cupidusq;*[27] *& amata relinquere*[29] *pernix.*
Conuersis studys, ætas animusque virilis[30]
Quærit opes & amicitias,[31] *inseruit honori:*
Commisisse cauet quod mox mutare[32] *laboret.*
Multa senem[33] *circumueniunt incommoda: vel quòd*
Quærit,[34] *& inuentis miser abstinet, ac timet vti:*
Vel quòd res omnes[35] *timidè gelidéque ministrat,*
Dilator,[36] *spe longus,*[37] *iners,*[38] *auidusque futuri:*[39]
Difficilis, querulus: laudator temporis acti[40]
Se puero,[41] *censor castigatorq; minorum.*[42]
Multa ferunt[43] *anni venientes commoda secum,*
Multa[44] *recedentes adimunt. ne fortè seniles,*

7 Oratione splendescere, seu verbis politè explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem cupis tibi contingere, qui tantisper manent in theatro, donec aulæa remouentur. *Aulæa enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulatè eloqui, & ad interrogata respondere, gestit &c.
17 Et pede confirmato ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem ferè ætatis.
19 Repentè irascitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se varie exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus iis, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi profint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupierat. 30 Cum ÆEtate conuertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *veri initur miser est & infœlix*
35 Nimium caute & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In puericia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabulis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Man-

Mandentur iuueni [45] *partes, pueróque viriles,*
Semper [46] *in adiunctis æuóque morabimur aptis.*
Aut igitur res in scenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demissa per aurem,*
[49] *Quàm quæ sunt oculis subiecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipse sibi tradit spectator, non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in scenam, multáque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in auem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, [55] *incredulus odi,*
Neue minor neu sit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *posci vult, & spectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus intersit, nisi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui persona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumq́,* [63] *virile*
Defendat: [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat [65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faueátque, &* [67] *consilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet mensæ breuis, ille* [71] *salubrem*
Iustitiam, legesque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commissa: deósque precetur & oret*
Vt redeat miseris, abeat [74] *fortuna superbis.*
[75] *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæq́,*
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In ijs moribus, qui sunt appositi & vnicuique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quàm aures.
51 In conspectum.
52 Oratio diserta coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 12. lib. 4.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia neque paucioribus, neque pluribus quàm quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constat, vnius actoris loco habeatur, siumque sermonem accommodet actioni proximi peractæ. 63 Officium virile quamuis sit mulierum cætus, nam Masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in medijs actibus, quod sit alterius argumenti & à re proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille chorus, *cuius officium breuiter docet Horat.* 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem Nam vt salubritas corpus sic Iustitia remp. conseruat. 72 Portæ clausæ bellum, aperto pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex, *i.* veteres simplici Musica in scenis vsi sunt, at nunc Imperio Rom. florente, tibia non solùm ornatur orichalco sed tot habet foramina, vt sonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

Aspirare

[77]*Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque*
[78]*Nondum ſpiſſa nimis complere* [79]*ſedilia flatu.*
[80]*Quò ſanè populus* [81]*numerabilis, vtpote paruus,*
Et frugi, caſtúſque verecunduſque [82]*coibat.*
Poſtquam cœpit [83]*agros extendere victor & vrbem*
Latior amplecti murus: [84]*vinóque diurno*
Placari Genius feſtis [85]*impunè diebus:*
Acceſſit [86]*numeríſque modíſque licentia maior.*
Indoctus quid enim ſaperet, [88]*liberque laborum,*
Ruſticus, vrbano [89]*confuſus, turpis honeſto?*
Sic priſcæ [90]*motúmque & luxuriam addidit arti*
Tibicen: [92]*traxitque vagus per pulpita veſtem.*
Sic etiam [93]*fidibus voces creuere* [94]*ſeueris,*
[95]*Et tulit eloquium inſolitum facundia* [96]*præceps:*
[97]*Vtiliúmque ſagax rerum* [98]*& diuina futuri*
[99]*Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob [1]*hircum,*
Mox etiam agreſtes ſatyros [3]*nudauit,* [3] *& aſper*
[4]*Incolumi grauitate iocum tentauit*: *eò quod*
Illecebris erat & grata nouitate [5] *morandus*
Spectator, [6]*fanctúſque ſacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita [7]*riſores, ita* [8]*commendare dicaces*
Conueniet ſatyros, [9] *ita vertere ſeria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque [10]*adhibebitur heros,*
Regali conſpectus in auro [11]*nuper & oſtro,*
[12]*Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:*

77 Adſpirando ſeu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facilè poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines ruſtici & indocti, laboribus ſoluti, cum populo vrbano & honeſto in ſcena commiſti, nihil ſapuerunt: vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum ſeueritate longè diſcrepans, poſtea verò plebs à ſenatu & equitibus diſcreta fuit ſubſellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Geſtum corporis & ſaltatio-

nem. 91 Foraminum auctionem, vel ſcenici ornatum ſumptuoſum. 92 Vſus eſt veſte ad talos demiſſa, huc & illuc ſe per ſcenam circumferens. 93 Citharis acceſſerunt & multiplicati ſunt modi & ſoni, id eſt, chordæ 94 Ob res ſeueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et ſententia, id eſt, prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus conſtitit) parum ab Apollinis oraculo diſtitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde ſortes, id eſt, oracula petuntur.

1 Hircus præmij loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obſcœnis riſum mouentes. 3 Primò aſper in tragœdia, mox aſperitatem facetijs condiuit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ. 5 Delectandus nouitate, quæ ſolet eſſe omnibus grátiſsima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrius & ſine lege viuens. 7 Satyri dicuntur riſores vel quòd riſum mouent, vel quòd res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema ſerium iocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur ſermone humili & abiecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut,[13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
Effutire leues indigna tragœdia versus:
Vt festis matrona[15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego[16] *inornata &*[17] *dominantia nomina solùm,*
Verbáque, Pisones,[18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitor[19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interſit[20] *Dauusne loquatur, & audax*
Pythias,[21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
An[22] *custos famulúsque dei Silenus alumni.*
Ex noto[23] *fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem:[24] *sudet multum, frustráque laboret*
Ausus idem.[25] *tantum series iunctúraque pollet,*
Tantum de medio[26] *sumptis accedit honoris.*
Syluis deducti caueant (me iudice)[27] *Fauni*[28]
Ne, velut innati triuiis, ac penè forenses,[29]
Aut nimium teneris[30] *iuuenentur versibus vnquam,*[31]
Aut immunda crepent[32] *ignominiosáque dicta.*[33]
Offenduntur enim[34] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, siquid[35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
Aequis accipiunt animis,[36] *donántue corona.*[37]
Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,[38]
Pes citus:[39] *vnde etiam trimetris*[40] *accrescere*[41]
iussit
Nomen Iambeis:[42] *cum senos redderet ictus,*

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat, captans magna supra vires, quali inter nubes & cœlum versans.
14 Ineptè loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est in qua versus leues emittantur, interierit, i. versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modicè saltat.
15 Saltare.
16 Nomina simplicia & incondita.
17 Nomina propria, quę in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia, vt Mentula, Cunnus & similia.
18 Si ego satyras in tragœdia scriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Vtrum Dauus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.
21 Deluso. Metaph.
22 An tragica & grauior persona loquatur qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius.
23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque eiusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere.
24 Multum laboris sumat.
25 Conatus idem.
26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari.
27 Rebus vulgaribus.
28 E syluis, id est, è proscenio numeroso producti in scenam ciuilem.
29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur.
30 Ne velut nati in triuiis, id est, locis celeberrimis, ac penè in medio foro.
31 Ne verbibus nimium exultis iuueniliter lasciuiant.
32 Aut verba nimis obscœna loquantur.
33 Quæ alicuius existimationem lædant.
34 Equites, patricij & locupletes.
35 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret.
36 Patienter audiunt.
37 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant.
38 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa.
39 Pes celeriter currens, qui citò promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo.
40 Ex quo, quòd Iambus sit ita citus, iusit Iambicos versus senarios, trimetros quoque nominari.
41 Trimetris addi.
42 Quum haberet sex pedes.

[43] Primus ad extremum similis sibi. [44] non itá pridem,
Tardior vt paulò [45] grauiórque veniret ad aures,
Spondæos stabiles in iura paterna [46] recepit
[47] Commodus, & patiens: non vt de sede secunda
Cederet aut quarta [48] socialiter. [49] hic & in [50] Atti
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos [51] magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ [52] premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt [53] immodulata poemata iudex:
Et data Romanis venia est [54] indigna poetis.
[55] Idcircóne vager, scribámque libenter? an omnes
Visuros [56] peccata putem mea, tutus, & [57] intra
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
[58] Non laudem merui. [59] vos exemplaria [60] Græca
[61] Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proaui Plautinos & [62] numeros &
Laudauere [63] sales: nimium patienter [64] vtrumque,
(Ne dicam [65] stultè) mirati: si modò ego [66] & vos
Scimus [67] inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumq́ sonum [68] digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata [69] Thespis:
Quæ [70] canerent agerentq́ [71] peruncti fæcibus ora.
Post hunc [72] personæ pallæq́ repertor [73] honestæ

43 A principio ad finem, olim éx Iambis duntaxat constans.

44 Non diu est, quòd inseri cœperunt spondæi & alij pedes inter Iambos.

45 Vox tardior ad mouendos animos aptior suâ morâ, tametsi percipiatur segniùs.

46 Iambus recipit Spondæos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt é secunda aut quarta sede non depelleretur.

47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.

48 Mutuò, pariter.

49 Hic Iambus.

50 Attius & Ennius in Tragœdijs quas scripseruut, raros Iambos adhibuerunt.

51 Versus crebris Spondæis tardatos.

52 Iambus rarò adhibitus premit, id est, indicat versus præproperè & negligenter scribi, vel sine arte & minùs accuratè. 53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè efficta. 54 Indignè, immeritò. 55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animaduersurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit. 59 O Pisones. 60 Græci optimè & cautè scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stultè sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Et vos ô Pisones. 67 Inurbané dictum ab eleganti loco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Athenienfis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inuenta. 70 Ipsi poetæ. 71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim vsus erat personarum. 72 Repertor latuę, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vsque pedes esset demissa.

AEschylus

Æschylus, & modicis instrauit[74] *pulpita tignis,*
Et docuit[75] *magnúmque loqui,*[76] *nitique cothurno.*
Successit vetus[77] *his comœdia, non sine multa*
Laude, sed[78] *in vitium libertas excidit,*[79] *& vim*
Dignam lege regi.[80] *lex est accepta: chorúsque*
[81] *Turpiter obtinuit,*[82] *sublato iure nocendi,*
[83] *Nil intentatum nostri liquere poetæ:*
Nec minimum meruere decus,[84] *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui[85] *prætextas, vel qui docuere*[86] *togatas.*
Nec[87] *virtute foret clarisue potentius armis,*
Quàm[88] *lingua, Latium:*[89] *si non offenderet vnum-*
-Quenque poetarum[90] *limæ labor*[91] *& mora: vos ô*
[92] *Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non*
Multa dies &[93] *multa litura coercuit, atque*
[94] *Perfectum decies non castigauit ad vnguem,*
[95] *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, &[96] *excludit sanos Helicone poetas*
Democritus:[97] *bona pars non vngues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca.[98] *balnea vitat.*
Nanciscetur enim[99] *pretium noménque poetæ,*
[1] *Si tribus Anticyris caput*[2] *insanabile*[3] *nunquam*
Tonsori[4] *Licino commiserit. ô ego*[5] *lætus,*
Qui purgo bilem[6] *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret[7] *meliora poemata, verùm*

74 Scenam modicã instituit.
74 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragedijs vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus cõmicijs nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna perterritus. *Vel iungo, turpiter, cum Gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prętextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebeiæ & priuatæ personę fuerunt inductę
87 Virtute militari.
88 Eloquentia & re literaria. 89 Si vnusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet inuitum. 94 Non perfectissimè poliuit. Metaph ducta à marmorarijs artificibus, qui vnguibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quàm artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicons mons Bœotiæ Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput, quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quod odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quàm ego, nisi me purgarem.

Nil

[8] Nil tanti est.[9] ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet,[10] exors ipsa secandi:
[11] Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:
Vnde parantur [12] opes: [13] quid alat [14] formetque poetam:
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] error.
Scribendi rectè,[16] sapere est principium & fons,
[17] Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere [18] chartæ:
[19] Verbáque prouisam rem non inuita sequentur.
Qui didicit [20] patriæ quid debeat, & quid amicis:
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit [21] conscripti, quod iudicis officium: quæ
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit [22] conuenientia cuique.
Respicere [23] exemplar vitæ morúmque iubebo
[24] Doctum imitatorum,[25] & veras hinc ducere voces.
Interdum speciosa [26] locis,[27] moratáque rectè
Fabula,[28] nullius Veneris,[29] sine pondere & arte,
[30] Valdius oblectat populum,[31] meliúsque moratur,
Quàm versus [32] inopes rerum,[33] nugæq; canoræ.
[34] Graijs ingenium, Graijs dedit [35] ore rotundo
Musa loqui, præter laudem [36] nullius auaris.
[37] Romani pueri [38] longis rationibus assem
Discunt [39] in partes centum diducere. dicat
Filius [40] Albani, si de [41] quincunce remota est
Vncia, quid superat? poteras dixisse,[42] triens. [43] eu,
Rem poteris seruare tuam.[44] redit vnica: quid fit?

8 Nil tanti æstimo, vt adduci possim, id imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine sorte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poetica.
23 Inuentio scilicet.
14 Quod informet & erudiat, *nempe eloquutio & reliquæ partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
19 Elocutio præparatam inuentionē vltro sequitur: rerum enim copia verborū copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officijs delectum habere personarum: cognoscit ille quid deceat, estque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 τα πρέποντα,

decora. 23 Idæam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel vt alij legunt, iocis referta. 27 In qua mores personarum scitè exprimunter. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leues qui sunt nihil aliud quam inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt. 35 Rotundè & eleganter. 36 Nullius rei cupidus. 37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas diuidere. 40 Fœneratoris cuiusdam. 41 De quinque vncijs. 42 Quatuor vnciæ. 43 Bene. *Verba sunt patris vel populi responsum pueri probantis.* 44 Quincunci additur vncia.

Semis.

45 Dimidia pars libræ, i. sex vnciæ.
46 Auaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò viuant, *ea etenim quæ ceri succo linuntur non putrescunt.*
50 In capsa ex cupresso, arbore benè olenti.
51 Debent.
52 Vt animi dociles citò percipiant tua dicta.
53 *Quod est ingenij.*
54 *Quod est memoriæ.*
55 Quæ superuacua sunt, effluant è memoria necesse est.
56 *Pectus pro Memoria ponitur.*
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi, i. audeat spectatorum oculis atque auribus subijcere.
59 Neue fingat poeta Lamiam deuorasse infantem, atque eundem puerum aluo viuum fuisse exemptum, hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia.

45 *Semis. ad hæc, animos* 46 *erugo, &* 47 *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina 48 *fingi*
Posse 49 *linenda cedro, & leui seruanda* 50 *cupresso?*
Aut prodesse 51 *volunt aut delectare poetæ,*
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ:
Quicquid præcipies, esto breuis: 52 *vt citò dicta*
Percipiant animi 53 *dociles, teneántque* 54 *fideles.*
55 *Omne superuacuum pleno de* 56 *pectore manat.*
Ficta voluptatis causa, 57 *sint proxima veris.*
Nec quodcunque volet, 58 *poscat sibi fabula credi:*
59 *Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.*
60 *Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,*
61 *Celsi prætereunt austera poemata* 62 *Rhamnes.*
63 *Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,*
Lectorem delectando, paritérque monendo.
64 *Hic meret æra liber* 65 *Sosiis: hic & mare* 66 *transit,*
Et longum noto scriptori 67 *prorogat æuum.*
68 *Sunt delicta tamen quibus ignouisse* 69 *velimus.*
Nam neque 70 *chorda sonum reddit* 71 *quē vult manus &*
72 *Poscentiq; grauem persæpe* 73 *remittit acutū: (mens,*
Nec semper 74 *feriet quodcunque* 75 *minabitur arcus.*
Verùm vbi 76 *plura nitent in carmine, non ego paucis*
Offendar 77 *maculis: quas non* 78 *incuria fudit,*
79 *Aut humana parum cauit natura.* 80 *quid ergo?*
Vt scriptor si peccat idem librarius 81 *vsque,*
82 *Quamuis est monitus, venia caret: & citharœdus*
Ridetur, chorda qui semper 83 *oberrat eadem:*

Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant diuisæ. 61 Iuuenes excelso animo contemnunt poemata multa voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & iuuenum suffragiis præstantissimus Poeta iudicatur, qui dulcis est in poemate & vtilis. 64 Istiusmodi poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librarijs. 66 Ad exteras nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum quem manus & voluntas experit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cauere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum ceſſat, fit [84] *Chœrilus ille*
[85] *Quem bis terque bonum, cum riſu miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas eſt [89] *obrepere ſomnum.*
[90] *Vt pictura, poeſis.* [91] *erit quæ, ſi propius ſtes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, ſi longius abſtes.*
[93] *Hæc amat obſcurum,* [94] *volet hæc ſub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit ſemel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O mater iuuenum, quanuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te ſapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi. conſultus iuris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt [3] *virtute diſerti*
Meſſalæ, [4] *nec ſcit quantum Caſſellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio eſt.* [6] *mediocribus eſſe poetis*
Non homines, non dij, non conceſſere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter menſas [8] *ſymphonia diſcors,*
[9] *Et craſſum vnguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna ſine iſtis:*
Sic animis natum inuentumque poema iuuandis
[12] *Si paulum à ſumma diſceſſit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui neſcit,* [15] *campeſtribus abſtinet armis:*
Indoctuſque pilæ [16] *diſciue* [17] *trochiue quieſcit,*

84 Eſt ſimilis Chœrili malí poetæ.
85 Quem mirati ſoleo ſi duobus vel tribus locis laudabiliter ſcribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel aliũ excellentem poetam lapſum eſſe animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita ſe habet, vt pictura. Nam pictura eſt poeſis loquens, poeſis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris abſoluta, quæ in luce quò magis ſpectatur, eò magis placet, alia vero rudibus lineamentis tantum conſtans laudari poteſt, ſed procul ſpectata: ſic poeſis perfecta, quo diligentius excutitur, eò videtur excellentior at ſi ſit deterior, leuiter tantùm & obiter eſt legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.

94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel ſubtile Ingenium Iudicis. *i.* lectoris. 96 Poeſis mala ſemel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piſo qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poetices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus ſum, & memoria tene. 2 Quibuſdam artibus & diſciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetice mediocris tolerabilis non eſt. 3 Ab eloquentia Meſſalæ Coruini abeſt. i. Meſſalo diſerto multò eſt inferior. 4 Non eſt tam doctus in iure ciuili, quàm Aulus Caſſellius. 5 Quamuis ſit mediocris. 6 Verùm, vt poetæ ſint mediocres. non homines, non &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri proſtiterunt venales. 8 Muſica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtuſi odoris, quo veteres in cœna caput ſibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum eſt propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellentia receſſerit. 13 Extremi ordinis fit, diſplicet, & vix vllo eſt numero. 14 Luctari, haſtam iacere, currere, ſaltare & ſimilia. 15 Abſtinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 1. 17 Trochus ad ludum puerilem eſt excogitatus

[18] *Ne ſpiſſæ riſum tollant* [19] *impunè coronæ:*
[20] *Qui neſcit, verſus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber & ingenuus, præſertim [22] *cenſus equeſtrem*
Summam nummorum, [23] *vitióque remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *inuita dices faciéſue Minerua:*
Id tibi iudicium eſt, [26] *ea mens: ſi quid tamen* [27] *olim*
Scripſeris, in [28] *Metij deſcendat iudicis aures,*
[29] *Et patris, & noſtras:* [30] *nonumq́ prematur in annũ.*
[31] *Membranis intus poſitis, delere licebit*
Quod non ediderus: neſcit vox [32] *miſſa reuerti.*
[33] *Sylueſtres homines* [34] *ſacer interpresque deorum*
[35] *Cædibus & victu fœdo deterruit* [36] *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidóſque leones.
Dictus & [37] *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere [38] *ſono teſtudinis &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet [40] *fuit hæc ſapientia quondam,*
Publica priuatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare iura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſque [45] *mares animos in Martia bella*
Verſibus [46] *exacuit. dictæ per carmina* [47] *ſortes:*
Et vitæ monſtrata via eſt: & [48] *gratia regum*
[49] *Pieriis tentata modis:* [50] *ludúſq́ repertus,*
[51] *Et longorum operum finis:* [52] *ne fortè pudori*
Sit tibi Muſa lyræ [53] *ſolers, & cantor* [54] *Apollo.*

18 Ne frequentes ſpectatores cachinnentur, qui in Campum Martium ſpectatum venerunt & corona conſtiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 *Verba ſunt Poetæ indocti.* Cur, inquit, verſus non faciam quum ſim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piſo.
25 Repugnante natura i. tuo ingenio vel naturali propenſione reluctante.
26 Ea eſt tibi prudentia.
27 In poſterum.
28 Sp. Metij Tarpæi, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos ſupprimatur, vt acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi continueas, ne foras exeant.
32 Vox ore emiſſa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates diuinus.
35 Mutuis cædibus & victu ferino.
36 Calliopes & Apollinis filius.
37 Amphion Iouis & Antiopæ filius, Muſicus præſtantiſsimus.
38 Cytharæ cantu.
39 Prece, quam cum ſono ſociabat, vt Muſici faciunt.
40 Aliquando fuit hæc ſapientia in Poetis vt docerent publica a priuatis ſeparare, &c.
41 Concubitu meretricio.
42 Tam viris quàm fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonii caſtitatem inuiolatam ſeruare.
43 Vrbes ædificare.
44 In ligneis tabulis leges deſcribere, earúmſque lependas proponere.
45 Animos fortes & ſtrennos.
46 Excitanit & tanquam ad cotem acuit.
47 Oracula ab Apolline data
48 Amicitia regum carminibus comparata eſt.
49 Carminibus Muſarum quæ Pierides appellantur.
50 Oblectatio animorum, ſc. Comœdiæ & Tragœdiæ.
51 Requies animi poſt longos labores. *Animos enim feſſos verſu & lyra relaxant.*
52 Hæc dixi, ô Piſo, ne te puderet poetam eſſe.
53 Perita,
54 Apollo inuentor citharæ, qui Muſis præeſt.

Natura

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæſitum eſt: ego nec* [56] *ſtudium ſine diuite vena,*
Nec [57] *rude quid proſit video ingenium.* [58] *alterius ſic*
Altera poſcit opem res, & [59] *coniurat amicè.*
Qui ſtudet optatam [60] *curſu contingere metam,*
Multa tulit fecitque [61] *puer:* [62] *ſudauit & alſit:*
Abſtinuit Venere & [63] *vino.* [64] *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuitq; magiſtrum.
[65] *Nunc ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poemata* [66] *pango.*
[67] *Occupet extremum ſcabies: mihi turpe* [68] *relinqui eſt,*
[69] *Et, quod non didici, ſanè neſcire fateri.*
Vt præco ad merces turbam qui [70] *cogit emendas,*
[71] *Aſſentatores iubet ad lucrum ire poeta,*
Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis.
[72] *Si verò eſt vnctum qui rectè ponere poſſit,*
[73] *Et ſpondere leui pro paupere, & eripere* [74] *atris*
Litibus implicitum: mirabor ſi ſciet [75] *inter-*
-Noſcere mendacem verúmque [76] *beatus amicum.*
[77] *Tu ſeu donaris ſeu quid donare velis* [78] *cui,*
Nolito ad verſus [79] *tibi factos* [80] *ducere plenum*
Lætitiæ, clamabit enim, [81] *Pulchrè, benè, rectè.*
Palleſcet [82] *ſuper his: etiam* [83] *ſtillabit amicis*
Ex oculis rorem: ſaliet, [84] *tundet pede terram.*
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] *ex animo: ſic*
[86] *Deriſor vero plus laudatore* [87] *mouetur,*
Reges dicuntur multis vrgere [88] *cullullis,*

55 In controuerſiam vocatur, vtrum Poeta naſcatur an fiat?
56 Ars ſine fœcundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis ſe opibus iuuant.
59 Conſentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire ſibi propoſitum.
61 παῖς ὤν. cum eſſet puer.
62 Calorem ſenſit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abſtinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem ſerpentẽ occiderat) hic Tibicen didicit &c.
65 His miſeris temporibus.
66 Compono, i. Ego poſſum mira poemata componere, *inquit malus poeta.*
67 Metaph. ducta à luſu puerorum ſe in vtuo ad curredum cohortantium, qui ſcabiem imprecantur ei, qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus & glorioſus poeta non vult in extremo ordine verſari, ſed ſuam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In curſu relinqui. 69 Et ſanè turpe eſt mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta locuples aſſentatores ad poemata ſua vel indoctiſsima laudanda beneficijs prouocat. 72 Si ſit Poeta, qui vnctum, i. conuiuium lautum dare poſsit. 73 Et ſe vadem conſtituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti ſpe. 74 Triſtibus. 75 Diſtinguere. 76 Beatus vt ipſe ſe cenſet eſſe. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores poſsint cognoſci. 78 Alicui. 79 Ad verſus abs te ſcriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob ſpem vtilitatis. 81 Verba ſunt aſſentatoris poemata tua fictè approbantis. 82 Ad hæc palleſcet, quaſi nouo genere poematis obſtupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ ſunt ros oſculorum) ſimulans ſe gaudere. 84 Præ gaudio ſaltabit. 85 ἐκ καρδίας, verè, ſine fuco. 86 Aſſentator. 87 Mouetur fictè non ex animo 88 Poculis explorare.

Et [89] *torquere mero, quem perſpexiſſe laborent*
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant [90] *animi ſub vulpe latentes.*
[91] *Quintilio ſiquid recitares, corrige, ſodes,*
Hoc (aiebat) & hoc. [92] *melius te poſſe negares,*
Bis terque expertum fruſtra: [93] *delere iubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere verſus.*
Si defendere delictum quàm [95] *vertere malles,*
[96] *Nullum vltra verbum, aut operam ſumebat inanem,*
Quin [97] *ſine riuali teque & tua ſolus amares.*
Vir bonus & prudens verſus reprehendet [98] *inertes:*
Culpabit [99] *duros: incomptis* [1] *allinet atrum*
Tranſuerſo calamo ſignum: [2] *ambitioſa recidet*
Ornamenta. [3] *parum claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutanda* [5] *notabit:*
Fiet [6] *Ariſtarchus.* [7] *nec dicit, Cur ego amicum*
Offendam [8] *in nugis?* [9] *hæ nugæ ſeria ducent*
In mala, deriſum ſemel, [10] *exceptumq; ſinè ſtrè.*
[11] *Vt, mala quem ſcabies aut* [12] *morbus regius vrget,*
Aut [13] *fanaticus error, & iracunda* [14] *Diana,*
[15] *Veſanum tetigiſſe timent fugiuntq; poetam,*
Qui ſapiunt: [16] *agitant pueri,* [17] *incautique ſequuntur.*
[18] *Hic dum ſublimes verſus* [19] *ructatur,* [20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum, foueámne: [22] *licet, ſuccurrite, longum*
Clamet, Io ciues, non ſit qui [23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre & [24] *demittere funem,*

89 Vinum, ingeniorum lene eſt tormentum.
90 Animi doloſi, vafri, inſidioſi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonenſi. Hic fuit alienorum ſcriptorum ſincerus & incorruptus iudex. de hoc Quintilio vi de Od. 18. & Od. 29. lib. 1.
92 Si negares te melius poſſe id præſtare, poſtquam bis vel ter. i. ſæpius tentaſſes.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel cerę diſcindere, ne carmina legerentur.
94 Et verſus non ſatis rotundos, i. malè perpolitos emendare. *Duæ ſunt metaphoræ à fabris lignariis & fabris ferrariis ductæ.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Verſus arte carentes.
99 Malè ſonantes.
1 Tranſuerſo calamo notabit & lituram inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet caſtigator ſeuerus, qualis Ariſtarchus Grammaticus clariſsimus, qui in Homeri verſibus ſeligendis germanis, & in nothis reijciendis iudex fuit acerrimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas eſſe ducis, poetam ſemel ab aſſentatore deceptum, in mala ſeria deducent, ita vt optimum ſe poetam eſſe ſibi perſuaſerit. 10 Male deluſum ab amico adulatore. 11 Qui ſapiunt non ſecus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum quem ſcabies &c.
12 Ictericia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furijs correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non ſtudio & doctrina cum ingenio coniunctâ excitatum. 16 Perſequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum ſibi tribuens. 19 Dum putidos verſus quaſi ructus, edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, vt auceps, qui merulis auibus inſidias ſtruit, in foueam (i. in perſpicuos errores) incidit. 22 Quanuis longum, i. diu clamet Io, ciues ſuccurrite, ſuccurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui scis an[25] *prudens huc se deiecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,*[27] *Siculiq; Poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles,ardentem[28] *frigidus Ætnam*
Insiluit. sit ius liceátque perire[29] *Poetis.*
Inuitum qui seruat,[30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit,nec,[31] *si retractus erit,iam*
[32] *Fiet homo,*[33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum*
Minxerit[35] *in patrios cineres,an triste*[36] *bibental*
Mouerit[37] *incestus. certè furit,ac velut vrsus,*
Obiectos caueæ[38] *valuit si frangere*[39] *clathros,*
Indoctum doctumq; fugat[40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem vero arripuit,tenet,occiditque legendo,*
[42] *Nec missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

25 An sciens & de industria.
26 Seruari non vult, ne emendetur.
27 Empedoclis Agrigentini.
28 Frigidus præ tis mortis horrore, *vel*, si igidus. i. atra bile affectus *Est enim Melancholia frigidissima.*
29 Poetis, qui se nolunt corrigi.
30 Idem facit, ac si occideret *Idem prorsus simile.*
31 Ab Ætnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & sanus. *Insanus enim, homo non est.*
33 Nec deponet amorem, i curam non abiiciet famosæ mortis, i. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.* 34 Non satis perspicuum est, vtrius sceleris pœnam luat malus poeta dum versus factitet, sepulchrine violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quod hostiis bidentibus & aræ extructa à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio in sororem, sacerdotem vel affinem commisso. 38 Si fortè potuit frangere 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant, coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa excidat.

FINIS.